

รายงานการประเมินผล โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เอกสารการประเมินผล

CENTRE FOR PROJECT AND PROGRAMME EVALUATION
OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS
MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES
EVALUATION PAPERS

การประเมินผลโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

โดย

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ มีวัตถุประสงค์โครงการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และน้อมนำหลักทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการพัฒนาพื้นที่จุดเรียนรู้ ในรูปแบบ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เพื่อเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำสำหรับทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ทั้งในส่วนกิจกรรมหลัก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งปี และฟื้นฟูภาคการเกษตรภายหลังการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมุ่งเน้นเกษตรกรที่มีความตั้งใจเอาใจใส่อย่างจริงจัง การประเมินผลครั้งนี้ เป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานโครงการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสุ่มตัวอย่างกลุ่มเป้าหมาย 71 จังหวัด จำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 1,800 ราย ประกอบด้วยเกษตรกร 1,080 ราย ผู้รับจ้างงาน 540 ราย และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 180 ราย โดยพิจารณาตามประเด็นตัวชี้วัดตามเกณฑ์ประเมินผลของ OECD – DAC ประกอบด้วยเกณฑ์หลัก 5 ด้าน ได้แก่ ความสอดคล้อง (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผลกระทบ (Impact) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมายได้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน 91.44 อยู่ในระดับดีมาก (เกรด A) ซึ่งตามเกณฑ์การวัดถือว่าโครงการประสบความสำเร็จ

ผลการประเมิน พบว่า มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 27,117 ราย พัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ 97,328 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 97.47 มีการนำความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้ประโยชน์ สามารถเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ 68.3205 ล้านลูกบาศก์เมตร และมีผู้รับจ้างงาน 13,529 ราย เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนสัดส่วนการใช้พื้นที่แหล่งน้ำ : พื้นที่ปลูกข้าว : พื้นที่ปลูกพืช : พื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ จากสัดส่วน 3 : 51 : 36 : 10 โดยได้รับการสนับสนุนแหล่งน้ำจากการเข้าโครงการ ทำให้มีพื้นที่เก็บกักน้ำเพิ่ม ลดพื้นที่ปลูกข้าว และลดพื้นที่ปลูกพืช เป็น 31 : 28 : 30 : 11 เพื่อให้เป็นไปตามสัดส่วนของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรมีผลตอบแทนการทำกิจกรรมในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีรายได้จากการจำหน่าย เพิ่มขึ้น 2,300.08 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.62 และผลตอบแทนสุทธิเพิ่มขึ้น 1,793.78 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.45 เกษตรกรเกิดการพึ่งพาตนเองสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และลดต้นทุนการผลิต โดยการบริโภคผลผลิตของตนเอง 1,456.18 บาทต่อครัวเรือน และใช้ปัจจัยการผลิตของตนเอง 1,563.88 บาทต่อครัวเรือน โครงการมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ จำนวน 6,546 ล้านบาท หรือสร้างเงินหมุนเวียน 2.47 เท่า มีการก่อเกิดของกิจกรรมจากการเพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมงที่หลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน มีแรงงานคืนถิ่น ร้อยละ 9.17 กลับมาทำงานในพื้นที่ ทำให้ลดปัญหาการว่างงาน รวมทั้งเกษตรกร และผู้รับจ้างงานได้รับการจ้างงานซึ่งเป็นแรงงานในท้องถิ่นมีอาชีพและรายได้ในช่วงเกิดวิกฤติ ทั้งนี้ เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ต้นแบบ 106 กลุ่ม ด้านความยั่งยืนของโครงการ เกษตรกร ร้อยละ 34.34 ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต่อเนื่องครบตามสัดส่วน และเกษตรกร ร้อยละ 42.50 ได้ขยายผลการทำเกษตรทฤษฎีใหม่สู่เกษตรกรรายอื่น โดยเกษตรกร ร้อยละ 44.44 ที่ได้รับการขยายผลการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้นำไปปฏิบัติด้วยแล้ว ข้อเสนอแนะ ในระยะต่อไปควรปรับปรุงระบบการคัดเลือกเกษตรกร หลักเกณฑ์ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และมีความยืดหยุ่น รวมทั้งสื่อสารข้อมูลแนวทางการปฏิบัติ การเข้าถึงโครงการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่กระบวนการจัดทำโครงการ การกำหนดกิจกรรม และแผนงานพร้อมกัน รวมถึงการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ ควรทอดเวลาออกไปอีก หลังดำเนินกิจกรรมส่งเสริม ฝึกอบรม พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อให้สามารถวัดถึงผลกระทบ และความยั่งยืนของโครงการที่แท้จริง และเร่งรัดดำเนินการติดตาม

(ค)

ผลการดำเนินงานของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ผลักดันผู้รับจ้างงานสู่การเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) สนับสนุนการจ้างงานให้กับผู้จ้างแรงงานอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาด้านการรวมกลุ่ม การตลาด และการพัฒนาอาชีพของเกษตรกร เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน และผลักดันการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มในปีต่อไป

คำสำคัญ: เกษตรทฤษฎีใหม่

(ง)

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการพัฒนาพื้นที่จุดเรียนรู้ในรูปแบบหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำสำหรับทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ทั้งในส่วนกิจกรรมหลักและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องตลอดทั้งปี และฟื้นฟูภาคการเกษตรภายหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยมุ่งเน้นเกษตรกรที่มีความตั้งใจสร้างงานเอาไว้ได้อย่างจริงจัง มีเป้าหมาย ดำเนินการในพื้นที่ 71 จังหวัด 4,009 ตำบล

รายงานการประเมินผลฉบับนี้เป็นการประเมินผลโครงการภาพรวม เพื่อทราบผลการดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์เบื้องต้นของโครงการ สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการ ที่ร่วมให้ข้อมูล ทำให้รายงานการประเมินผลโครงการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับประโยชน์จากเอกสารรายงานการประเมินผลฉบับนี้ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ศุภชัย ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ข)
คำนำ	(ง)
สารบัญ	(จ)
สารบัญตาราง	(ช)
สารบัญภาพ	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของงานประเมินผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานประเมินผล	1
1.3 ขอบเขตของการประเมินผล	1
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.5 วิธีการประเมินผล	2
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานประเมินผล	12
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	13
2.1 การตรวจเอกสาร	13
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	14
บทที่ 3 สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ	35
3.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	35
3.2 พื้นที่การเกษตรและลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร	37
3.3 แหล่งน้ำในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	38
3.4 การเป็นสมาชิกขององค์กร /กลุ่ม/สถาบันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	39
3.5 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลหรือผู้รับจ้างงาน	40
บทที่ 4 ผลการประเมิน	45
4.1 หลักเกณฑ์ที่ 1 ความสอดคล้อง (Relevance)	45
4.2 หลักเกณฑ์ที่ 2 ประสิทธิภาพ (Effectiveness)	48
4.3 หลักเกณฑ์ที่ 3 ประสิทธิภาพ (Efficiency)	56
4.4 หลักเกณฑ์ที่ 4 ผลกระทบ (Impact)	63
4.5 หลักเกณฑ์ที่ 5 ความยั่งยืน (Sustainability)	71
4.6 สรุปผลการประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินผล	72
4.7 การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดำเนินโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	76

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	79
5.1 สรุป	79
5.2 ข้อเสนอแนะและการต่อยอด	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	84
ภาคผนวกที่ 1 รายละเอียดโครงการ	87
ภาคผนวกที่ 2 คำสั่ง	95
ภาคผนวกที่ 3 แบบสอบถาม	105
ภาคผนวกที่ 4 ผลกระทบต่อการผลิตจากการเปลี่ยนการบริโภคของครัวเรือน	131
ภาคผนวกที่ 5 สรุปผลการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่ม เกษตรกรทฤษฎีใหม่	155
ภาคผนวกที่ 6 สรุปประเด็นขอทบทวนโครงการ	159
ภาคผนวกที่ 7 ประมวลภาพการดำเนินงาน	165

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1.1	เกณฑ์ประเมิน นิยาม และตัวชี้วัด	2
ตารางที่ 1.2	ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดของการประเมินผลโครงการ	5
ตารางที่ 1.3	จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินผล	9
ตารางที่ 1.4	เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผล	11
ตารางที่ 2.1	ลักษณะโครงการที่ให้ความสำคัญ/ไม่ให้ความสำคัญกับ Impact และ Sustainability	24
ตารางที่ 2.2	การให้น้ำหนักคะแนนตามประเภทโครงการที่ให้ความสำคัญกับเกณฑ์ไม่เท่ากัน	24
ตารางที่ 3.1	อาชีพหลักของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	35
ตารางที่ 3.2	อายุของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	36
ตารางที่ 3.3	ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	36
ตารางที่ 3.4	สมาชิกในครัวเรือน การใช้แรงงาน และประสบการณ์ในการทำการเกษตร	37
ตารางที่ 3.5	พื้นที่การเกษตร การถือครองที่ดิน และเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	37
ตารางที่ 3.6	แหล่งน้ำในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	39
ตารางที่ 3.7	การเป็นสมาชิกองค์กร/กลุ่ม/สถาบันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	40
ตารางที่ 3.8	เพศ อายุของผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมโครงการ	41
ตารางที่ 3.9	ระดับการศึกษาของผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมโครงการ	41
ตารางที่ 3.10	การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	42
ตารางที่ 3.11	สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ	42
ตารางที่ 3.12	ภารกิจ สัดส่วนของผู้รับจ้างงานในการดูแลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	43
ตารางที่ 4.1	เกษตรกร ผู้รับจ้างงาน พื้นที่เข้าร่วมโครงการ สระเก็บกักน้ำ พื้นที่เก็บกักน้ำของโครงการ	49
ตารางที่ 4.2	การใช้ประโยชน์จากสระเก็บกักน้ำของโครงการ	49
ตารางที่ 4.3	ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัจจัยการผลิตที่ได้รับ	50
ตารางที่ 4.4	การส่งเสริมความรู้ การฝึกอบรม และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกร	51
ตารางที่ 4.5	ความรู้และความเข้าใจของเกษตรกรก่อนและหลังการอบรม	52
ตารางที่ 4.6	การใช้พื้นที่การเกษตรในแปลงเข้าร่วมโครงการ	52
ตารางที่ 4.7	การแบ่งสัดส่วนพื้นที่ในแปลงของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	54
ตารางที่ 4.8	แหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.9	ความพึงพอใจของเกษตรกร ผู้รับจ้างงาน และเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	56
ตารางที่ 4.10	การเบิกจ่ายงบประมาณของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	57
ตารางที่ 4.11	กิจกรรมการดำเนินงานโครงการ	62
ตารางที่ 4.12	รายได้ ค่าใช้จ่าย และผลตอบแทนสุทธิทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	64
ตารางที่ 4.13	หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	65
ตารางที่ 4.14	เงินออมของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	65
ตารางที่ 4.15	สัดส่วนรายได้ ค่าใช้จ่าย ของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	66
ตารางที่ 4.16	ค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ	67
ตารางที่ 4.17	แรงงานคืนถิ่นของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	68
ตารางที่ 4.18	ลักษณะการเกี่ยวคู่กันของกิจกรรมในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่	71
ตารางที่ 4.19	การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเกษตรกรหลังจากสิ้นสุดโครงการ	71
ตารางที่ 4.20	การเผยแพร่ และขยายผลองค์ความรู้ของเกษตรกร	72
ตารางที่ 4.21	สรุปผลการประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล	73
ตารางที่ 4.22	ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดำเนินการของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	76
ตารางที่ 4.23	ผลกระทบสาขาการผลิตจากการดำเนินการของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	77

สารบัญญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	4
ภาพที่ 2.1	ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic model)	26
ภาพที่ 2.2	โครงสร้างหลักของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของไทย ค.ศ. 2010 (แบบ 3 สาขา)	27
ภาพที่ 2.3	ตารางแสดงค่าของเมตริกซ์ A	28
ภาพที่ 2.4	ตารางแสดงค่าของเมตริกซ์ V	28
ภาพที่ 2.5	ตารางแสดงค่าในรูปแบบของตัวแปร (กรณี 3 สาขาการผลิต)	29
ภาพที่ 2.6	วิธีการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจด้วยตัวทวีคูณ (Multiplier Analysis) ของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	33
ภาพที่ 3.1	การเข้ารับการอบรมของผู้รับจ้างงาน	44
ภาพที่ 3.2	สัดส่วนของเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้รับจ้างงาน	44
ภาพที่ 4.1	ความสอดคล้องกับนโยบาย/แผนยุทธศาสตร์	46
ภาพที่ 4.2	ความสอดคล้องกับสถานการณ์	47
ภาพที่ 4.3	ความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย	48
ภาพที่ 4.4	ความตรงกลุ่มเป้าหมาย	48
ภาพที่ 4.5	การเชื่อมโยงตลาดโดยการเตรียมความพร้อมด้านตลาดเพื่อรองรับผลผลิต	54
ภาพที่ 4.6	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ตำบลต้นแบบ	68
ภาพที่ 4.7	ลักษณะการทำเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	69
ภาพที่ 4.8	การเกี่ยวกลั่นของกิจกรรม	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของงานประเมินผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 บรรเทาปัญหาการว่างงาน ลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานภาคการเกษตรกรรมไปสู่ภาคอื่น ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในท้องถิ่นให้มีความมั่นคงในการเป็นแหล่งผลิตอาหาร มีทางเลือก มีอาหาร มีอาชีพ มีความอุดมสมบูรณ์ มีความอบอุ่นจากครอบครัว และความสุขตามวิถีชีวิตพอเพียงจะเกิดขึ้นกับชุมชน ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เป็นทางรอดของเกษตรกรไทย เพื่อมุ่งสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งนี้ โครงการดังกล่าว นอกจากจะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะสั้นแล้ว ยังช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับเศรษฐกิจไทยในระยะยาว เกษตรกรสามารถเลี้ยงตนเองและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้อย่างพอเพียงและยั่งยืน มีวัตถุประสงค์โครงการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และน้อมนำหลักทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการพัฒนาพื้นที่จุดเรียนรู้ ในรูปแบบ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เพื่อเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำสำหรับทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ทั้งในส่วนกิจกรรมหลัก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งปี และฟื้นฟูภาคการเกษตรภายหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมุ่งเน้นเกษตรกรที่มีความตั้งใจเอาใจใส่อย่างจริงจัง โดยโครงการอยู่ภายใต้แผนโครงการที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 งบอุดหนุน และงบดำเนินงาน รวมงบประมาณทั้งสิ้น 3,550.9175 ล้านบาท

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มีภารกิจที่กำหนดไว้ในกิจกรรมของโครงการให้ประเมินผลโครงการ เพื่อให้ทราบผลจากการดำเนินงานโครงการ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและปรับปรุงโครงการต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของงานประเมินผล

เพื่อประเมินผลการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์เบื้องต้นของโครงการ

1.3 ขอบเขตของการประเมินผล

1.3.1 พื้นที่เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินงานโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ปี 2564 ครอบคลุมทั้ง 4 ภาค

1.3.2 กลุ่มประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
- 2) ผู้รับจ้างงาน (แรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล)
- 3) เจ้าหน้าที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับจังหวัด ประกอบด้วย 5 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สป.กษ.) กรมส่งเสริมการเกษตร (กสค.) กรมปศุสัตว์ (ปศ.) กรมประมง (ปม.) และกรมพัฒนาที่ดิน (พต.)

1.3.3 ระยะเวลาของข้อมูล

- 1) ผลการดำเนินงาน ใช้ข้อมูลตั้งแต่เริ่มโครงการ 1 ตุลาคม 2563 - 24 ธันวาคม 2564
 - 2) ผลลัพธ์ หรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น และความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการดำเนินงานที่แล้วเสร็จในเดือนกันยายน 2564
- ข้อมูลการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
- ข้อมูลก่อนเข้าร่วมโครงการ คือ ข้อมูลระหว่าง 1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2563
 - ข้อมูลหลังเข้าร่วมโครงการ คือ ข้อมูลระหว่าง 1 ตุลาคม 2563 – 30 กันยายน 2564

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

เกษตรทฤษฎีใหม่ หมายถึง ระบบการเกษตรที่มีกิจกรรมการผลิตหลายชนิดในพื้นที่ขนาดเล็ก โดยมีการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน (1) พื้นที่เก็บกักน้ำ ประมาณ ร้อยละ 30 (2) พื้นที่ปลูกข้าว ประมาณ ร้อยละ 30 (3) พื้นที่ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ประมาณ ร้อยละ 30 และพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง ประมาณ ร้อยละ 10 เช่น ที่อยู่อาศัย โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ยุ้งฉาง เป็นต้น โดยสามารถปรับสัดส่วนพื้นที่ และเพิ่มเติมกิจกรรมการผลิตได้ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่

1.5 วิธีการประเมินผล

การประเมินผลในครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในงานประเมินผล ประเด็นและตัวชี้วัด การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.5.1 กรอบแนวคิดในงานประเมินผล ประกอบด้วย

1) รูปแบบการประเมินผล เป็นลักษณะโครงการเฉพาะกิจ ซึ่งสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง ได้กำหนดให้ใช้เกณฑ์ประเมินผลของ OECD – DAC โดยคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนา (Development Assistance Committee: DAC) ภายใต้องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co – operation and Development: OECD) ได้พัฒนาหลักเกณฑ์สำหรับการประเมินผลโครงการ ประกอบด้วยเกณฑ์หลัก 5 ด้าน ได้แก่ ความสอดคล้อง (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผลกระทบ (Impact) และความยั่งยืน (Sustainability) (OECD, 1992; ALNAP, 2006; Chianca, 2008) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1.1 และภาพที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 เกณฑ์ประเมิน นิยาม และตัวชี้วัด

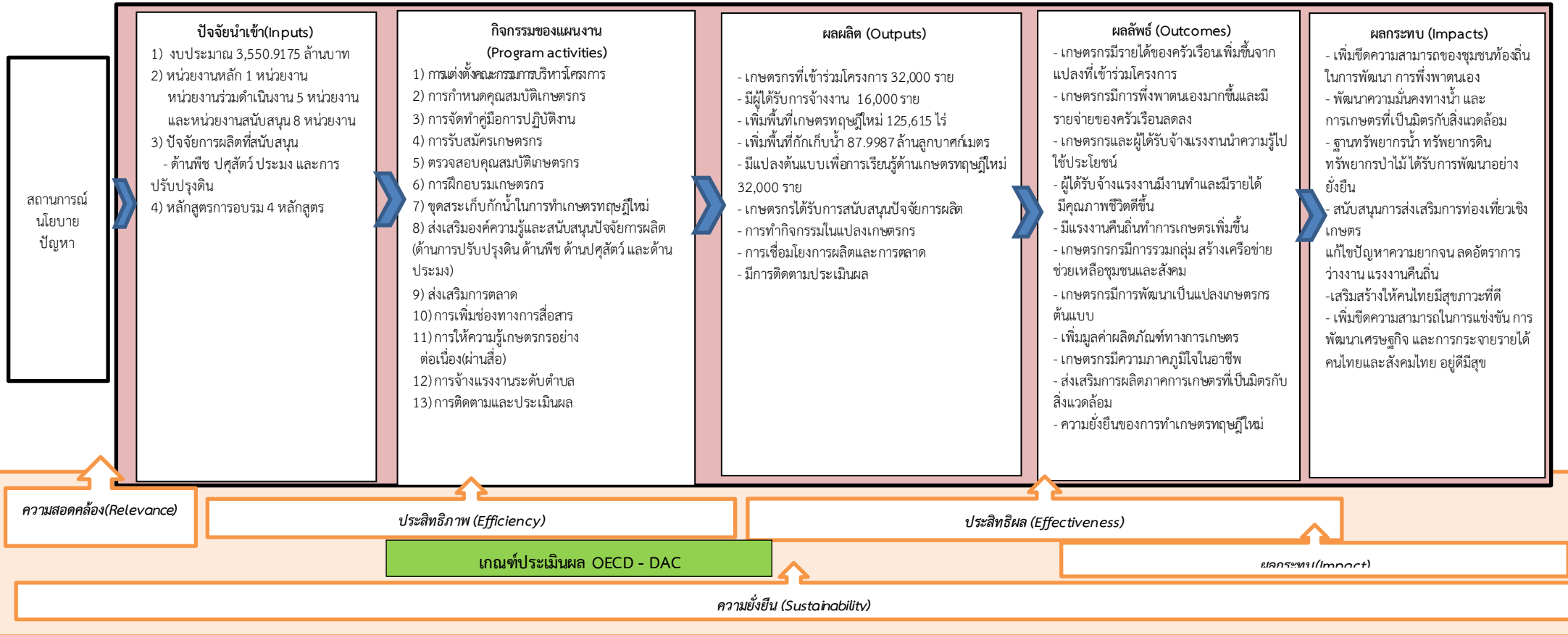
เกณฑ์	นิยาม	ตัวชี้วัด
ความสอดคล้อง (Relevance)	เหมาะสมสอดคล้องกับแผน และความต้องการของประเทศ และครอบคลุมตรงกลุ่มเป้าหมาย	- ความสอดคล้องกับแผน/นโยบาย - ความสอดคล้องกับสถานการณ์ - ความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย - ตรงกลุ่มเป้าหมาย
ประสิทธิผล (Effectiveness)	โครงการได้ผลผลิต ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ (Objective) ของโครงการ	- ผลผลิต/ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

เกณฑ์	นิยาม	ตัวชี้วัด
ประสิทธิภาพ (Efficiency)	การใช้ปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ ระยะเวลา มีความคุ้มค่าเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - สัดส่วนผลผลิตที่ได้จริงเทียบผลผลิตที่กำหนด เทียบกับงบประมาณที่เบิกจ่ายจริงเทียบงบประมาณที่กำหนด - สัดส่วนผลผลิตที่ได้จริงเทียบผลผลิตที่กำหนด เทียบกับเวลาที่ดำเนินงานจริงเทียบเวลาที่กำหนด
ผลกระทบ (Impact)	ผลเกี่ยวเนื่องหรือต่อเนื่องจากประสิทธิผล ทั้งกับกลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องอื่น รวมถึงภาพรวมของประเทศ โดยจำแนกออกเป็น 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - ผลกระทบทางเศรษฐกิจเทียบกับงบประมาณ - ผลกระทบทางสังคม - ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม - หรือตัวชี้วัดอื่นที่โครงการกำหนด
ความยั่งยืน (Sustainability)	ผลประโยชน์จากโครงการมีความยั่งยืน คือ แม้ไม่มีโครงการช่วยเหลือใด ๆ อีก กลุ่มเป้าหมายยังคงได้ประโยชน์อยู่	ความสามารถในการแข่งขัน หรือตัวชี้วัดอื่นที่โครงการกำหนด

ที่มา: คู่มือแนวทางการติดตามและประเมินผล โครงการที่มีลักษณะเฉพาะกิจเพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการคลัง, 2563

กรอบแนวคิดเชิงตรรกะ (Logic model)

ที่มา: จากการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

2) ประเภทการประเมินผล เป็นการประเมินผลระหว่างการทำงานโครงการ (Ongoing Evaluation) ซึ่งมุ่งเน้นพิจารณาผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ OECD ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ รวมไปถึงผลลัพธ์ที่เกษตรกรเป้าหมายได้รับ

3) แผนแบบการประเมินผล เป็นการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายที่โครงการกำหนดไว้ รวมทั้งเป็นการเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยหรือค่าเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ เป็นต้น

1.5.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

จากรูปแบบการประเมินผลดังกล่าว นำมาสร้างประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผลของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โดยใช้การเปรียบเทียบเป้าหมายหรือเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินผลโครงการ

เกณฑ์/ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ประเมินผล	น้ำหนัก
1. หลักเกณฑ์ที่ 1 ความสอดคล้อง (Relevance)			20.00 %
1) ความสอดคล้องกับนโยบาย/แผนยุทธศาสตร์			
- สอดคล้องกับนโยบาย	- มีความสอดคล้องกับนโยบาย	สอดคล้อง	5.00%
ระดับประเทศ	ระดับประเทศ		
- สอดคล้องกับระดับหน่วยงาน	- มีความสอดคล้องกับนโยบายระดับหน่วยงาน	สอดคล้อง	2.50%
- สอดคล้องกับนโยบายระดับพื้นที่	- มีความสอดคล้องกับนโยบายระดับพื้นที่	สอดคล้อง	2.50%
2) ความสอดคล้องกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย			
2.1) สอดคล้องสถานการณ์	- มีความสอดคล้องกับสถานการณ์	สอดคล้อง	5.00%
2.2) สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย			
- ความครอบคลุม	- มีความสอดคล้องครอบคลุม	สอดคล้อง	2.50%
กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย		
- ตรงกลุ่มเป้าหมาย	- มีความสอดคล้องตรงกลุ่มเป้าหมาย	สอดคล้อง	2.50%
2. หลักเกณฑ์ที่ 2 ประสิทธิภาพ (Effectiveness)			20.00 %
2.1 ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย			
1) การใช้ประโยชน์สระเก็บกักน้ำ	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์สระเก็บกักน้ำ	เท่ากับเป้าหมาย	1.00%
2) เกษตรกรได้รับการอบรม	- จำนวนของเกษตรกรที่ได้รับการอบรม	32,000 ราย	1.00%
3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต	เท่ากับเป้าหมาย	2.00%
4) การทำกิจกรรมในแปลง	- การทำกิจกรรมในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	เท่ากับเป้าหมาย	1.00%
5) การใช้พื้นที่เกษตรในแปลงที่เข้าร่วมโครงการ	- สัดส่วนการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมในแปลงที่เข้าร่วมโครงการ	เท่ากับเป้าหมาย	1.00%

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

เกณฑ์/ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ ประเมินผล	น้ำหนัก
6) การเชื่อมโยงตลาด	- ร้อยละของกลุ่มที่เตรียมความพร้อมด้านตลาดเพื่อรองรับผลผลิต	เท่ากับเป้าหมาย	1.00%
	- ร้อยละของกลุ่มที่ส่งเสริมการจำหน่ายผลผลิต	เท่ากับเป้าหมาย	1.00%
7) ความพึงพอใจ	- ระดับความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ	ระดับมากขึ้นไป	1.00%
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	ระดับมากขึ้นไป	1.00%
	- ระดับความพึงพอใจของผู้รับจ้างงานต่อการดำเนินงานโครงการ	ระดับมากขึ้นไป	1.00%
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุน	ระดับมากขึ้นไป	1.00%
2.2 การบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ			
1) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่	- พื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่	125,615 ไร่	1.00%
	- จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	32,000 ราย	1.00%
	- เกษตรกรมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	1.00%
2) เพื่อเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ สำหรับทำเกษตรทฤษฎีใหม่	- พื้นที่เก็บกักน้ำเพิ่มขึ้น	87.9987 ล้าน ลบ.ม.	1.00%
3) เพื่อฟื้นฟูภาคการเกษตร ภายหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019	- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตของโครงการ	24,241 ราย	1.00%
	- จำนวนผู้ได้รับการจ้างงาน	16,000 ราย	1.00%
	- ร้อยละของแรงงานคืนถิ่นของครัวเรือน	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	1.00%
	- ร้อยละของกลุ่มที่ผลักดันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	1.00%
3. หลักเกณฑ์ที่ 3 ประสิทธิภาพ (Efficiency)			20.00%
3.1 ด้านงบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่ใช้จ่ายเปรียบเทียบกับงบประมาณที่ได้จัดสรร	เท่ากับเป้าหมาย	5.00%
	- ร้อยละความทันเวลาของงบประมาณ	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	5.00%

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

เกณฑ์/ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ประเมินผล	น้ำหนัก
3.2 ด้านระยะเวลา	- ร้อยละของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เทียบกับแผนของโครงการ	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	10.00%
4. หลักเกณฑ์ที่ 4 ผลกระทบ(Impact)			20.00 %
4.1 ด้านเศรษฐกิจ			
1) ผลตอบแทน	- รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต ในแปลงที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5	2.50%
	- ผลตอบแทนสุทธิทางการเกษตร ในแปลงที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5	2.50%
2) มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	- มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	ไม่น้อยกว่า 355 ล้านบาทต่อปี	5.00%
4.2 ด้านสังคม			
1) การรวมกลุ่ม	- ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ตำบลต้นแบบที่ได้รับการส่งเสริม การรวมกลุ่ม	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	2.00%
2) เครือข่าย	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายเพิ่มขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	1.50%
3) การพึ่งพาตนเองของชุมชน	- ร้อยละของชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	2.00%
4.3 ด้านสิ่งแวดล้อม			
1) การส่งเสริมการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดการใช้สารเคมี	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60	2.50%
2) การกีดกันของกิจกรรม	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการกีดกันของกิจกรรมการเกษตร	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60	2.50%
5. หลักเกณฑ์ที่ 5 ความยั่งยืน (Stainability)			20.00%
- การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	- ร้อยละของเกษตรกรที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างต่อเนื่อง	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	10.00%
- การเผยแพร่ขยายผลองค์ความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการเผยแพร่ขยายผลไปสู่เกษตรกรอื่น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30	10.00%

ที่มา: จากการศึกษา

1.5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการประเมินผลครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีคำถามทั้งคำถามปลายปิด (Close - ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open - ended - Question)

2) แหล่งข้อมูล การประเมินผลครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม โดยสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกร ผู้รับจ้างงาน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยกำหนดขนาดตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1.1) การกำหนดขนาดตัวอย่าง

(1) จังหวัดตัวอย่าง เนื่องจากมีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการตามจังหวัดต่าง ๆ รวม 71 จังหวัด การกำหนดขนาดจังหวัดตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) (Neuman, 1991) กำหนดขนาดตัวอย่างที่ ร้อยละ 50 ได้จำนวนจังหวัดตัวอย่างทั้งหมด 36 จังหวัด และแบ่งตามสัดส่วนจังหวัดในแต่ละภาค

(2) เกษตรกรตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างเกษตรกรโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ซึ่งเป็นการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในลักษณะของอัตราส่วนที่คิดเป็นร้อยละ (Neuman, 1991) การประเมินผลครั้งนี้เนื่องจากมีเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการ 32,000 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ ร้อยละ 3 ได้จำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด 1,080 ราย และแบ่งตามสัดส่วนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในแต่ละภาค

2.1.2) วิธีการสุ่มตัวอย่าง

(1) จังหวัดตัวอย่าง สุ่มจังหวัดตัวอย่างโดยแบ่งตามสัดส่วนจังหวัดในแต่ละภาค ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ทดแทน (Simple random Sampling without replacement) ได้จังหวัดตัวอย่างทั้งหมด 36 จังหวัด ภาคเหนือ 9 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 จังหวัด ภาคกลาง 9 จังหวัด และภาคใต้ 6 จังหวัด

(2) ตัวอย่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทำการสุ่มจากบัญชีรายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ทดแทน (Simple random Sampling without replacement) ได้ตัวอย่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 1,080 ราย ภาคเหนือ 270 ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 360 ราย ภาคกลาง 270 ราย และภาคใต้ 180 ราย

(3) ผู้ได้รับการจ้างงาน กำหนดขนาดตัวอย่างผู้ได้รับการจ้างงาน ร้อยละ 50 ของจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อตำบล โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบไม่ทดแทน (Simple random sampling without replacement) ได้จำนวนผู้ได้รับการจ้างงานตัวอย่าง 1 รายต่อตำบล รวมผู้ได้รับการจ้างงานตัวอย่าง 540 ราย

(4) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ในระดับจังหวัดที่รับผิดชอบโครงการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่าง จังหวัดละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 36 ราย และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับจังหวัดที่รับผิดชอบโครงการ จำนวน 4 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด และสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด ในจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่าง 36 จังหวัด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) หน่วยงานละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 144 ราย (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินผล

หน่วย : ราย

รายการ	ขนาด ประชากร	ภาค				รวม
		ภาคเหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	
1. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	32,000	270	360	270	180	1,080
2. ผู้รับจ้างงาน	16,000	135	180	135	90	540
3. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัด	75	9	12	9	6	36
4. เจ้าหน้าที่หน่วยงานของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	300	36	48	36	24	144
รวม	48,375	450	600	450	300	1,800

ที่มา: จากการคำนวณ

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารโครงการ รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานของหน่วยงาน และข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด เช่น แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ข้อความจากเอกสารรายงาน หรือข้อมูลจากการสังเกต นำมาวิเคราะห์ตามเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่ออธิบายประกอบค่าตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งแสดงด้วยค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าผลรวม เพื่อนำเสนอรายงานเป็นคำอธิบายประกอบตารางข้อมูล

2.2) การวัดทัศนคติโดยใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ ความรู้ความเข้าใจ โดยแบ่งเป็นช่วงระดับค่าคะแนนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ความหมายผลการประเมิน
1	1.00 - 1.80	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/น้อยที่สุด
2	1.81 - 2.60	ไม่เห็นด้วย/น้อย
3	2.61 - 3.40	ไม่แน่ใจ/ปานกลาง
4	3.41 - 4.20	เห็นด้วย/มาก
5	4.21 - 5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/มากที่สุด

2.3) วิธีการให้คะแนนรายการเกณฑ์สำหรับการประเมินผล (ตารางที่ 1.4)

(1) การกำหนดตัวชี้วัด แต่ละเกณฑ์ ในแต่ละเกณฑ์มีตัวชี้วัดที่แตกต่างกันไป ตามเหมาะสม และความหมายของเกณฑ์ โดยมีตัวชี้วัด 2 ประเภท คือ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณซึ่งให้ค่าเป็นตัวเลข และตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ซึ่งให้ค่าเป็นระดับช่วงชั้น

(2) การให้คะแนน จะให้คะแนนจาก 0 ถึง 100 แต่จะแบ่งเป็นระดับช่วงชั้น 5 ชั้น ในแต่ละตัวชี้วัด คือ 0 คะแนน 25 คะแนน 50 คะแนน 75 คะแนน และ 100 คะแนน

(2.1) กรณีตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ให้คะแนนตามช่วงชั้น โดยกรณีที่มี 5 ชั้น จะให้ช่วงชั้นที่น้อยที่สุด 0 คะแนน น้อย 25 คะแนน ปานกลาง 50 คะแนน สูง 75 คะแนน สูงที่สุด 100 คะแนน ส่วนกรณี 3 ช่วงชั้นจะให้ช่วงชั้นที่น้อยที่สุด 0 คะแนน ปานกลาง 50 คะแนน และมากที่สุด 100 คะแนน

(2.2) กรณีตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ให้คะแนนกรณีตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ให้คะแนนตาม Likert Scale กล่าวคือ ที่ค่าตัวชี้วัดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ได้ 0 คะแนน 21 ถึง 40 คะแนน ได้ 25 คะแนน 41 ถึง 60 ได้ 50 คะแนน 61 ถึง 80 ได้ 75 คะแนน 81 ถึง 100 ได้ 100 คะแนน

(3) การตัดเกรดระดับคะแนน เกรดระดับคะแนนแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ เกรด A ช่วงคะแนน 80 ถึง 100 เกรด B ช่วงคะแนน 65 ถึง 79 เกรด C ช่วงคะแนน 50 ถึง 64 และเกรด D ช่วงคะแนนน้อย 50

ตารางที่ 1.4 เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผล

เกณฑ์	นิยามตามการศึกษา	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การให้คะแนน ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	การให้คะแนน
ความสอดคล้อง (Relevance)	เหมาะสมสอดคล้องกับแผนและความ ต้องการ ของประเทศ และครอบคลุม ตรงกลุ่มเป้าหมาย	- ความสอดคล้องกับแผน - ความสอดคล้องกับสถานการณ์ - ความครอบคลุม - ความตรงกลุ่มเป้าหมาย	<u>ระดับที่ 1</u> 0 คะแนน ร้อยละ 0 – 20	เกณฑ์ 5 ด้านถ่วง น้ำหนักเท่ากันทุก เกณฑ์ (ยกเว้น เกณฑ์ Impact และ Sustainability ที่ บางกรณีอาจไม่ นำมาคำนวณ คะแนน รวมแต่ยังคงนำมา ประเมิน)	พิจารณาคะแนนรวม ดังนี้ 80 – 100 = A 65 – 79 = B 50 – 64 = C น้อยกว่า 50 = D โดย A หมายถึง ดีมาก เป็นจุดโดดเด่นของโครงการ B หมายถึง ดี หรือ สูงกว่า มาตรฐานทั่วไป C หมายถึง พอใช้ได้ตาม มาตรฐานทั่วไป แต่ควรพัฒนา ในการดำเนินการต่อไป D หมายถึง จำเป็นต้องปรับปรุง สำหรับการดำเนินการต่อไป
ประสิทธิผล (Effectiveness)	โครงการได้ผลผลิต ผลลัพธ์ตรงตาม วัตถุประสงค์ (Objective) ของโครงการ	ผลผลิต/ผลลัพธ์ ตามวัตถุประสงค์	<u>ระดับที่ 2</u> 25 คะแนน ร้อยละ 21 – 40		
ประสิทธิภาพ (Efficiency)	การใช้ปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนิน โครงการ เช่นงบประมาณ ระยะเวลา มีความคุ้มค่าเหมาะสม	- สัดส่วนผลผลิตที่ได้จริงเทียบผลผลิตที่กำหนดเทียบกับงบประมาณ ที่เบิกจ่ายจริงเทียบกับงบประมาณที่กำหนด- สัดส่วนผลผลิตที่ได้จริง เทียบผลผลิตที่กำหนดเทียบกับ เวลาที่ดำเนินงานจริงเทียบเวลาที่ กำหนด	<u>ระดับที่ 3</u> 50 คะแนน ร้อยละ 41 – 60		
ผลกระทบ (Impact)	ผลเกี่ยวเนื่องหรือต่อเนื่อง จากประสิทธิผลทั้งกับกลุ่มเป้าหมาย และผู้เกี่ยวข้องอื่น รวมถึงภาพรวมของ ประเทศ โดยจำแนกออกเป็น 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม	- ผลกระทบทางเศรษฐกิจเทียบกับงบประมาณ - ผลกระทบทางสังคม - ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม - หรือตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่โครงการกำหนด	<u>ระดับที่ 4</u> 75 คะแนน ร้อยละ 61 – 80		
ความยั่งยืน (Sustainability)	ผลประโยชน์จากโครงการมีความยั่งยืน คือ แม้ไม่มีโครงการช่วยเหลือใด ๆ อีก กลุ่มเป้าหมายยังคงได้ประโยชน์อยู่	ความสามารถในการแข่งขันหรือตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่โครงการกำหนด	<u>ระดับที่ 5</u> 100 คะแนน ร้อยละ 81 – 100		

1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานประเมินผล

1.6.1 ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการปรับปรุง แก้ไข ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานโครงการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินผลใช้เป็นข้อมูลเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร และแนวคิดทฤษฎี

2.1 การตรวจเอกสาร

2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ ภายใต้โครงการ 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ถวายในหลวง ปีงบประมาณ 2561 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562ก) พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ และได้รับการประเมินศักยภาพเป็นเกษตรกรกลุ่ม A มีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร และการมีระบบการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสที่รายจ่ายในครัวเรือนจะลดลงมากกว่าร้อยละ 30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 สำหรับทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมนั้นอยู่ในระดับมาก โดยความคาดหวังของเกษตรกรต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ต้องการจัดหาเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านต่างๆ และภาครัฐจะต้องมีความต่อเนื่องในการให้ความสนับสนุนและตอบสนองความต้องการและภูมิปัญญาของชุมชน โดยเฉพาะเรื่อง ระบบการบริหารจัดการน้ำ และการตลาด สำหรับการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนนั้น พบว่า เกษตรกรที่ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่สามารถลดค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารของครัวเรือน และค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีได้มากกว่าร้อยละ 30 เนื่องจากสามารถปลูกข้าว พืช ผัก ผลไม้ไว้ใช้เป็นอาหารในครัวเรือน และใช้สารชีวภาพแทนสารเคมี ซึ่งหากเกษตรกรผ่านการลดค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะสามารถก้าวเข้าสู่เกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นต่อไป และจากผลการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม พบว่า การมีทัศนคติที่ดีในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ การติดตามและประเมินผลจากภาครัฐ และความช่วยเหลือจากโครงการ 5 ประสานฯ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะทำให้การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ประสบความสำเร็จ

จากการประเมินผลโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ปี 2561 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562ข) พบว่า เกษตรกรฯ ปี 2561 มีการนำความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่หรือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.80 และจัดทำบัญชีเป็นประจำเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.37 และมีการปรับเปลี่ยนโดยการเพิ่มพื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่ทำนา และลดพื้นที่ปลูกพืช ที่อยู่อาศัย และเลี้ยงสัตว์ลง มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 4,463.42 บาทต่อไร่ ด้านการพึ่งพาตนเองสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และต้นทุนการผลิตโดยการพึ่งพาตนเอง 1,597.95 บาทต่อไร่ และร้อยละ 12.19 มีค่าใช้จ่ายไม่จำเป็นของครัวเรือนลดลง 798.95 บาทต่อเดือน จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่าย ด้านคุณภาพชีวิต ร้อยละ 20.92 มีเงินออมเพิ่มขึ้น และร้อยละ 11.64 มีหนี้สินลดลง ด้านความยั่งยืนของโครงการเกษตรกรฯ ปี 2561 ร้อยละ 21.05 สามารถพัฒนาแปลงสู่เกษตรทฤษฎีใหม่เต็มรูปแบบได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.12 และเกษตรกรร้อยละ 37.67 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลดลง และร้อยละ 48.61 มีการขยายผลการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ทั้งนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ควรสนับสนุนงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร การกำหนดเป้าหมายและสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการส่งเสริมองค์ความรู้ ควรเป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่ ความพร้อมและความต้องการของเกษตรกร รวมทั้งการจัดกลุ่มของเกษตรกรควรคำนึงถึงการปรับพื้นที่ตามองค์ประกอบของเกษตรทฤษฎีใหม่ และให้ความสำคัญถึงการบริหารจัดการน้ำและการใช้พื้นที่

ให้มีประสิทธิภาพการผลิต ทำให้พอกิน ทำให้พอแบ่ง และทำให้มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น โดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561) ได้ประเมินผลโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสานสืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ปี 2560 พบว่า เกษตรกรมีการนำความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.65 เกษตรกรร้อยละ 91.77 มีการนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการมาใช้ประโยชน์ทั้งหมด และเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนสัดส่วนการใช้พื้นที่โดยการเพิ่มพื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่อยู่อาศัย/เลี้ยงสัตว์ เพื่อให้มีแหล่งน้ำให้เพียงพอสำหรับการทำเกษตร และเพิ่มการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคมากขึ้น ทำให้เกษตรกรร้อยละ 84.55 มีน้ำเพียงพอใช้ในการเกษตรทั้งปี ส่วนการพึ่งพาตนเอง เกษตรกรนำผลผลิตที่ได้จากแปลงเกษตรที่เข้าร่วมโครงการมาใช้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.97 เกษตรกร ร้อยละ 16.84 มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลดลง ด้านการเพิ่มรายได้ เกษตรกรมีผลตอบแทนสุทธิลดลง 557 บาทต่อครัวเรือน เนื่องจากอยู่ในช่วงการลงทุนปรับพื้นที่ทำการเกษตร ทฤษฎีใหม่กิจกรรมหลักที่ทำยังไม่เกิดผลผลิต ด้านคุณภาพชีวิตของเกษตรกรร้อยละ 22.04 มีหนี้สินลดลงและร้อยละ 23.32 มีการออมเพิ่มขึ้น

จะเห็นได้จากการตรวจเอกสารดังกล่าว ได้พิจารณาประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เช่น การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปรับใช้ในชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ในครัวเรือนหลังจากการเข้าร่วมโครงการ การสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ และด้านการตลาดเพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกร ทัศนคติของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อโครงการ ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานที่ผ่านมาที่มีความคล้ายคลึงกับโครงการ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการประเมินผลต่อไป

2.2 แนวคิด และทฤษฎี

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืน

ในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงของระบบเกษตรกรรมตามยุคสมัย การเปลี่ยนผ่านของระบบเกษตรกรรม ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาจแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ ยุคระบบเกษตรกรรมแบบยังชีพ (Subsistence agriculture) ในช่วงแผนฯ 1 ถึงต้นแผนฯ 3 (พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2516) โดยมีเป้าหมายการผลิตเพื่อเลี้ยงชีพโดยใช้ต้นทุนต่ำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดจากการเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อมา คือ ยุคระบบเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ (Commercial agriculture) ในช่วงปลายแผนฯ 3 ถึง ปลายแผนฯ 6 (พ.ศ. 2517 – พ.ศ. 2533) โดยมีเป้าหมายการผลิตเพื่อขายโดยใช้ปัจจัยการผลิตเต็มที่เพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดจากการปฏิวัติเขียวและการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร และต่อมาคือยุคระบบเกษตรกรรมเชิงทวิลักษณ์ (Dualistic agriculture) ซึ่งหมายถึงระบบเกษตรกรรมที่มีทั้งการเกษตรเชิงแข่งขันและการเกษตรแบบยั่งยืน ในช่วงต้นแผนฯ 7 ถึงแผนฯ 9 (พ.ศ. 2534 – พ.ศ. 2549) โดยมีเป้าหมายการผลิตเพื่อขายให้ได้ผลตอบแทนสูง โดยลดต้นทุน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดจากกระแสการทำเกษตรแบบยั่งยืน และในช่วงท่ายนี้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานแนวคิดทฤษฎีใหม่ และในปี พ.ศ. 2542 ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบเกษตรทางเลือกขยายกว้างขวางกลายเป็นกระแสหลักในประเทศไทย (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2551)

การเกษตรมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความอดอยากของมวลมนุษยชาติ ด้วยการทำหน้าที่สร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ อากาศ แสงแดด มาใช้ในการผลิต

อาหารเลี้ยงพลเมืองโลก บทบาทดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติในฐานะทรัพยากรเพื่อการผลิต และมนุษย์ในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค จากบทบาทข้างต้นทำให้การเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้วย คุณธรรมเป็นเรื่องของความดีความถูกต้อง การเกษตรที่ดีที่ถูกต้องย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม ต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและคุณภาพของผลผลิตที่จะไปสู่ผู้บริโภค หากการทำเกษตรมีความเกี่ยวข้องกันเป็นระบบ หากมองการทำเกษตรแบบองค์รวม อาจเรียกการทำเกษตรทั้งหมดว่าเป็น “ระบบการเกษตร” ซึ่งจะเห็นได้ว่าพัฒนาการของระบบการเกษตรเริ่มมาจากการเกษตรเพื่อปากท้องของตนเอง หรือการเกษตรแบบยังชีพ และนำไปสู่การทำเกษตรเพื่อปากท้องของผู้อื่น โดยมีการแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือเงินตรากับผลผลิตทางการเกษตรหรือระบบการเกษตรเชิงการค้า ปัญหาของระบบการเกษตรเชิงการค้าไม่ได้อยู่ที่ระบบหรืออยู่ที่เทคโนโลยี หากแต่อยู่ที่คนภายในระบบเกษตรเกิดความโลภ อยากได้มากขึ้นจนกลายเป็นการเอาเปรียบมากเกินไปขาดสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ส่งผลต่อเพื่อนมนุษย์ และส่งผลต่อตนเอง ผลของการพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมาขาดความสมดุลโดยมุ่งแต่ผลทางด้านเศรษฐกิจ ยิ่งพัฒนากลับพบความยากจนมากขึ้น เนื่องจากเกิดความไม่เท่าเทียมกันในการแบ่งสรรทรัพยากร ชาวบ้านทั่วไปถูกบีบคั้นให้ดิ้นรนต้องบุกกรูผืนป่าและใช้ทรัพยากรอย่างมากเพื่อให้อยู่รอดพอประทังชีวิต เมื่อมีการใช้ทรัพยากรมากทำให้ยิ่งเสื่อมโทรมเร็วมากขึ้น การดำรงชีวิตตามปกติต้องยากลำบากขึ้น เกิดเป็นวงจรแห่งความยากจนอย่างไม่สิ้นสุด ทางออกที่มีนักวิชาการเสนอไว้ คือ การใช้แนวคิดของการพัฒนาแบบยั่งยืนที่เน้นความสำคัญของการเสมอภาคทางสังคมและให้มีทรัพยากรใช้เพียงพอกับความต้องการในอนาคต ด้วยการใช้อย่างประหยัดและแบ่งปัน ไม่มีผู้ใดผูกขาดเอาเปรียบแต่ฝ่ายเดียว นั่นคือ การทำเกษตรกรรมยั่งยืน (Sustainable agriculture)

เกษตรกรรมยั่งยืนเป็นการเกษตรที่อิงอยู่บนแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic approach) ซึ่งมองว่าทุกอย่างต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องสร้างสมดุลตามหลักการพัฒนาแบบยั่งยืนใน 3 มิติ ได้แก่ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ และความยั่งยืนด้านสังคม หมายความว่าต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ทรัพยากรธรรมชาติต้องได้รับการบำรุงรักษาให้ดีขึ้นอย่างเหมาะสม ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ต้องมีความยุติธรรมทางสังคมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถสร้างรายได้เพียงพอตามอัตภาพในสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่อย่างกลมกลืน ผลผลิตที่ผลิตได้ต้องอาศัยสมดุลในกระบวนการผลิตจนถึงมือผู้บริโภคใน 3 มิติเช่นกัน คือ ต้องเป็นระบบการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกษตรกรต้องสามารถเลี้ยงตนเองได้ และต้องสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารเพื่อการบริโภคอย่างเพียงพอ (ศุภชัย สันติธรรมและพัฒนาลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2551)

กล่าวโดยสรุปเกษตรกรรมยั่งยืนคือรูปแบบและวิธีการทำการเกษตรที่เน้นการผสมผสานและการเกื้อกูลกันระหว่างสิ่งมีชีวิตและกิจกรรมการผลิตต่าง ๆ ในแปลงเกษตร โดยให้มีสภาพคล้ายคลึงกับธรรมชาติมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่อนุญาตให้ใช้สารเคมีในการเกษตรทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรมยั่งยืนรูปแบบใด (อนุสรณ์ อุณโณ, 2546)

ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน สามารถจำแนกได้หลากหลายรูปแบบ ดังนี้

1.1) การเกษตรแบบผสมผสาน (Integrated farming) เป็นระบบเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมที่มีการผสมกลมกลืน และเกื้อกูลซึ่งกันและกันตามธรรมชาติ มีตัวอย่างให้เห็นในหลายประเทศทั่วโลก เช่น ในประเทศจีน มีการเลี้ยงสุกรผสมผสานกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และในประเทศญี่ปุ่น มีการเลี้ยงปลาในนาข้าว เป็นต้น (นพมาศ พระทอง, 2536)

สำหรับประเทศไทยในอดีต ไม่มีระบบการเกษตรแบบผสมผสานที่ชัดเจนนัก ระบบการเกษตรดั้งเดิมของไทยน่าจะใกล้เคียงกับระบบที่เรียกว่า “ไร่นาสวนผสม” เนื่องจากเป็นระบบการเกษตรที่มีเป้าหมายเพื่อการยังชีพ หรือเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอนเป็นหลัก มีการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หลายๆ อย่างรวมอยู่ในพื้นที่เดียวกันสำหรับใช้บริโภคในครอบครัว แต่ไม่ได้จัดการให้กิจกรรมการผลิตผสมผสานเกื้อกูลกันเพื่อลดต้นทุนการผลิตและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสูงสุด เหมือนการเกษตรแบบผสมผสาน ไร่นาสวนผสม อาจมีกลไกการเกื้อกูลกันจากกิจกรรมการผลิตได้บ้าง แต่ก็เพียงเล็กน้อย และเป็นกลไกที่เกิดขึ้นเอง มิได้เกิดจากความรู้ความเข้าใจและการจัดการของเกษตรกร (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, 2539) การเลี้ยงปลาในนาข้าวและการเกษตรแบบผสมผสานเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของพัฒนาการและการก่อตัวของขบวนการเกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย โดยในช่วงปลายทศวรรษ 2520 ภาคอีสานประสบปัญหาภัยแล้งและประสบปัญหาขาดแคลนอาหาร จึงเริ่มมีการเลี้ยงปลาในนาข้าว นักพัฒนาได้ค้นพบรูปแบบและเทคนิคการเกษตรอื่น ๆ อีก เช่น รูปแบบการเกษตรแบบผสมผสานของมหาอู่ สุรนารายณ์ ซึ่งเป็นการประยุกต์รูปแบบการทำสวนยกร่องแถบภาคกลางไปพัฒนาเป็นระบบเกษตรแบบผสมผสานที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดสุรินทร์ โดยเริ่มจากการสร้างสระเก็บน้ำในไร่นา จากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนามาปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ อย่างช้า ๆ จนกระทั่งกิจกรรมการผลิตต่าง ๆ ได้เข้าสู่ระบบผสมผสานอย่างเต็มรูปแบบเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2516 ทั้งนี้ การเกษตรแบบผสมผสานเริ่มขยายตัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา (อนุสรณ์ อุณโณ, 2546)

การเกษตรแบบผสมผสาน เป็นการจัดระบบของกิจกรรมการผลิตในไร่นา ได้แก่ พืช สัตว์ ประมง ให้มีการผสมผสานอย่างต่อเนื่องและเกื้อกูลในการผลิตซึ่งกันและกัน โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในไร่นา เช่น ดิน น้ำ แสงแดดอย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุด มีความสมดุลของสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และเกิดผลในการเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติด้วย โดยเนื้อหาสาระของเกษตรแบบผสมผสานมี 4 ประการคือ

- (1) ประกอบด้วยกิจกรรมการผลิตตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป อาจเป็นการผสมผสานระหว่างพืชกับพืช สัตว์กับสัตว์ หรือสัตว์กับพืช
- (2) กิจกรรมการผลิตแต่ละชนิดจะต้องเกื้อกูลกันเป็นวงจร โดยพิจารณาจากการหมุนเวียนการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับอาหาร อากาศและพลังงาน
- (3) ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
- (4) ใช้แรงงานคนเป็นหลัก โดยเป็นแรงงานที่มีอยู่ภายในครอบครัว เกษตรกรต้องมีความใจเย็นและเข้าใจ มีความอดทนมุมานะในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ซึ่งต่างจากที่เคยทำในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ทำเสร็จแล้วก็เสร็จเลย แต่การทำเกษตรแบบผสมผสานต้องให้เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ประเภทของระบบเกษตรแบบผสมผสาน มีดังนี้

- (1) แบบดั้งเดิมเป็นประเภทที่มีการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้เป็นหลักในครัวเรือนหรือชุมชน เช่น การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา เพียงเพื่อประโยชน์สำหรับใช้หรือบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น
- (2) แบบกึ่งการค้าเป็นประเภทที่เกษตรกรผลิตสินค้าการเกษตรชนิดเดียว ซึ่งอาจจะเป็นข้าวหรือพืชไร่ก็ตาม โดยผลิตเพื่อเป็นอาหารและเป็นรายได้หลัก แต่เนื่องจากการผลิตมีความเสี่ยงในด้านความแปรปรวนของสภาพแวดล้อมเกิดการระบาดของศัตรูพืช ความไม่แน่นอนของราคาผลผลิต จึงหันมาดำเนินการผลิตในระบบเกษตรแบบผสมผสานซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถลดความเสี่ยงได้

(3) แบบเชิงการค้าเป็นประเภทที่เหมาะสมกับเกษตรกรก้าวหน้า ซึ่งมีประสบการณ์และความสามารถในการผลิตเป็นแบบการค้า เช่น สามารถผลิตพืชและมีตลาดรองรับที่แน่นอน

ความสำคัญของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

(1) เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องกู้ยืมเงินมาลงทุน เมื่อสภาวะ ราคาพืชผลผันแปรเกิดหนี้สิน เกษตรกรสามารถนำเอาปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดโดยไม่เสียเงินทองซื้อมา เมื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เกษตรกรก็สามารถอยู่ได้ ยืนอยู่บนขาของตัวเอง โดยมีปัจจัยพื้นฐานสำหรับดำรงชีพที่ผลิตได้เอง ก็สามารถมีความสุขได้อย่างยั่งยืน

(2) เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่โดยมีการจัดการเรื่องทุน ที่ดิน และแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลผลิตต่อหน่วยการผลิตสูง เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว ทำให้ได้ทั้งพืช ผลผลิตข้าวและปลาในพื้นที่เดียวกัน

(3) สร้างเสถียรภาพและความยั่งยืน ทั้งทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมให้เกิดขึ้นในไร่นาและครอบครัวเกษตรกร

(4) เกษตรแบบผสมผสานลดความเสี่ยงในการผลิต ในด้านการผลิตที่อาจเสียหาย หรือความไม่แน่นอนและเสียเปรียบเรื่องราคา ตลอดจนไม่แน่นอนของดินฟ้าอากาศ

(5) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพที่อุดมสมบูรณ์ได้ เพราะการปลูกไม้ยืนต้นไม่ว่าจะเป็นไม้ผลหรือไม้ใช้สอยในระบบเกษตรแบบผสมผสานจะช่วยให้เกิด ความร่มเย็น ปลอดภัยจะเป็นปุ๋ยแก่พืช เศษพืชเป็นอาหารสัตว์และทำปุ๋ยอินทรีย์

(6) เกษตรกรมีงานทำตลอดปี จะช่วยแก้ปัญหาการอพยพแรงงานจากชนบท เข้าสู่เมือง ตัดปัญหาการขายแรงงาน การก่ออาชญากรรม การค้ามนุษย์ เป็นต้น

(7) ลดการใช้พลังงานในการเกษตรลง เพราะปัจจัยการใช้พลังงานสามารถจัดหาได้จากผลพลอยได้จากผลผลิตในไร่นา เช่น ก๊าซชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักและไม้ใช้สอยที่เกิดจากไม้โตเร็วต่าง ๆ แร่งงานจากสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย

(8) รักษาสภาพทางนิเวศวิทยา การทำเกษตรแบบผสมผสานเป็นการเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ให้กับคน รักษาความสมดุลให้กับสภาพแวดล้อมซึ่งความสมดุลจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ก๊าซไนโตรเจนในธรรมชาติจะถูกเปลี่ยนเป็นอินทรีย์วัตถุโดยจุลินทรีย์ที่อาศัยอยู่ในรากพืชตระกูลถั่ว และสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน จนทำให้ไนโตรเจนที่อยู่ในรูปที่พืชจะสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนธาตุอาหารอื่นๆ พืชสามารถสะสมพลังงานแสงแดดในรูปของเนื้อไม้ อาหารและโปรตีน เศษซากพืชที่ร่วงหล่นบนพื้นดินจะเน่ากลายเป็นอาหารพืช

ผลที่เกิดจากการทำการเกษตรแบบผสมผสาน

(1) ผลระดับครัวเรือน

(1.1) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณทำตามกำลังและศักยภาพแห่งตน เน้นการพึ่งตนเองในทุก ๆ ด้าน สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-sufficiency) ซึ่งสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก

(1.2) สร้างเสถียรภาพ (Stability) และความยั่งยืน (Sustainability) ทั้งทางเศรษฐกิจและทางสภาพแวดล้อมให้เกิดขึ้นในไร่นาและครอบครัวของเกษตรกร

(1.3) เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยการผลิต (ที่ดิน แรงงานและทุน)

(1.4) ปรับปรุงคุณภาพทางโภชนาการ และคุณภาพของประชากรในท้องถิ่นให้ดีขึ้น เพราะมีอาหารครบตามต้องการทุกหมู่ เช่น แป้ง น้ำตาล โปรตีน และเกลือแร่ที่ได้จากผลผลิตในไร่นา

(1.5) เพิ่มประสิทธิภาพของการใช้พลังงานให้สูงขึ้น เพราะไม่มีเศษเหลือ แม้แต่
มูลสัตว์ก็สามารถนำมาใช้ผลิตพลังงานและปุ๋ยได้

(1.6) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในระดับไร่นาให้ดีขึ้น มีสภาพเกื้อกูลกันและกัน
อย่างยั่งยืน

(1.7) รักษาสถานะของมาตรฐานการครองชีพโดยการพึ่งพาตนเองเพื่อสามารถยังชีพ
อยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาการกู้ยืมเงิน หรือซื้อปัจจัยในการดำรงชีพด้วยเงินตราค่าแพง

(2) ผลในระดับชาติ

(2.1) ช่วยลดพลังงานในการเกษตรลง เพราะสามารถหาได้จากผลพลอยได้
จากการผลิตในไร่นาทดแทน เช่น ก๊าซชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ที่เกิดจากพืช ไม่ใช่สอยจากการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว
แรงงานจากสัตว์

(2.2) การใช้แรงงานต่อเนื่องตลอดทั้งปีในระบบเกษตรแบบผสมผสานจะช่วย
แก้ปัญหาการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเข้ามาขายแรงงานในเมือง

(2.3) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพอุดมสมบูรณ์

1.2) เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นเกษตรยั่งยืนรูปแบบหนึ่งนอกเหนือจากเกษตรผสมผสาน
วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรธรรมชาติ ซึ่งเน้นการจัดระบบการผลิตทางการเกษตรที่สามารถ
คงอัตราการผลิตรระดับสูงให้ได้ในระยะยาว โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์
พร้อมกับคำนึงถึงคุณภาพของสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังจะให้ความสำคัญกับการผลิตที่ไม่เป็นอันตราย
ต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การผลิตที่ยั่งยืนและรักษาอาชีพเกษตรกรรมให้เป็น
อาชีพที่มั่นคงสำหรับเกษตรกรต่อไป (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2544)

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล
อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในเชิงวิชาการจะมีลักษณะเป็นความคิดชุดหนึ่ง (A set of idea)
แนวความคิด (Concepts) หลักการ (Methods) ที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถอธิบายให้เห็น
การปฏิบัติจริงได้ โดยเป็นระบบความคิดใหม่ที่ไม่เคยมีผู้คิดมาก่อนเป็นระบบความคิดที่แตกต่างและก้าวพ้น
เขตแดนความคิด หรือวิธีการคิดที่เคยมีมาเป็นแนวพระราชดำริที่มีความยิ่งใหญ่ทางความคิด 9 ประการ
(ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2541) มีดังนี้

(1) เป็นแนวคิดที่ก้าวพ้นเขตแดนความคิดแบบตะวันตก ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อ
ทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติทางการพัฒนาปัจจุบัน

(2) เป็นแนวคิดที่ก้าวพ้นเขตแดนความคิดแบบวิภาษวิธี (Dialectical) ซึ่งถือว่ามี
Thesis-antithesis-synthesis ที่เชื่อว่าสิ่งที่มีคุณลักษณะเหนือกว่า เมื่อมีความขัดแย้งกับสิ่งที่ด้อยกว่า
ก็จะมีผลปรับเปลี่ยนให้สิ่งเดิมแปรผันในเชิงคุณภาพไปเป็นสิ่งที่มีคุณลักษณะใหม่ในแง่ที่ว่าทฤษฎีใหม่
ยอมรับการดำรงอยู่ร่วมกันของสิ่งที่แตกต่างกันโดยไม่จำเป็นต้องมีความขัดแย้ง

(3) เป็นแนวคิดที่ปฏิบัติให้เห็นจริงได้

(4) เป็นทฤษฎีที่มีความง่าย ไม่ซับซ้อน คนในทุกระดับสามารถเข้าใจได้ เข้าถึงและ
นำไปทำให้เห็นผลจริงทางปฏิบัติได้

(5) เป็นทฤษฎีอาศัยประสบการณ์ของประเทศไทย และลักษณะทางสภาพแวดล้อม
วิถีชีวิต และลักษณะเด่นของความเป็นไทยเป็นพื้นฐานในการนำมาผสมกันขึ้นเป็นทฤษฎีใหม่

(6) เป็นแนวความคิดที่สมสมัยและเหมาะสมกับจังหวะเวลา ในการเตือนให้ผู้มีบทบาท ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศมีสติและระมัดระวังในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ โดยคำนึงถึง ผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมไทยที่กำลังประสบปัญหาอยู่

(7) เป็นแนวคิดที่แฝงไว้ซึ่งปรัชญาในการดำรงชีพและดำรงชาติ มิใช่เป็นเพียงทฤษฎี ทางเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่เป็นทฤษฎีแบบบูรณาการ

(8) เป็นแนวคิดที่มีพลังในการกระตุ้นผู้ยากไร้ เพราะผู้ปฏิบัติสามารถมีความสุขได้ ตามอัตภาพที่เหมาะสมกับสถานะของตน

(9) เป็นแนวคิดที่ปลอดจากการเมือง ผลประโยชน์และอุดมการณ์ จึงเป็นแนวคิดที่มี ความเป็นสากล

แนวทางการพัฒนาตามแนวทางทฤษฎีใหม่แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น เป็นการจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น

4 ส่วน คือ

ส่วนแรก : ไร่ยอละ 30 ไร่ ให้ทำการขุดสระกักเก็บน้ำไว้ใช้โดยการรองรับจากน้ำฝน ราษฎรจะสามารถนำน้ำนี้ไปใช้ในการเกษตรได้ตลอดปี ทั้งยังสามารถเลี้ยงปลาและปลูกพืชน้ำ พืชริมสระ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

ส่วนที่สอง : ไร่ยอละ 30 ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารหลักสำหรับครอบครัว ได้เพียงพอตลอดปี ซึ่งจะช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้

ส่วนที่สาม : ไร่ยอละ 30 ปลูกพืชไร่หรือพืชสวนตามแต่สภาพของพื้นที่ และ ภาวะตลาด เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือจากบริโภคก็นำไปจำหน่าย

ส่วนที่สี่ : ไร่ยอละ 10 ไร่ที่อยู่อาศัยและโรงเรียน ถนนหนทาง คันคูดินหรือคูคลอง ตลอดจนปลูกพืชสวนครัวและเลี้ยงสัตว์

หลักการสำคัญของทฤษฎีใหม่ขั้นต้น คือ การลดค่าใช้จ่ายโดยการสร้างสิ่ง อุปโภค บริโภคให้เพียงพอในที่ดินของตนเอง เสมือนเป็นการสร้างระบบภูมิคุ้มกันผลกระทบจากภายนอก

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เมื่อเกษตรกรเข้าใจหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนเอง จนได้ผลแล้วก็ก้าวไปสู่ขั้นที่สอง การรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่

(1) ด้านการผลิต ขึ้นหาพันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ เพื่อการเพาะปลูก

(2) ด้านการตลาด เตรียมลานตากข้าว ยุง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิตและ ร่วมจำหน่ายผลผลิต

(3) การเป็นอยู่ เกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดี โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ ที่เพียงพอ

(4) สวัสดิการ แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิการและบริการที่จำเป็น เช่น สาธารณสุข เงินกู้ เพื่อประโยชน์ในการทำกิจกรรม

(5) การศึกษา ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น กองทุนเพื่อการศึกษา

(6) สังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นที่รวมกันในการพัฒนาสังคมและจิตใจโดยมีศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว

หลักการสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง คือ รวมพลังในรูปกลุ่มของชาวบ้าน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมให้หลากหลาย

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร จะพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ การติดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร บริษัท ร้านสหกรณ์ มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกร และฝ่ายธนาคาร กับบริษัท จะได้รับผลประโยชน์ ดังนี้

- เกษตรกรขายข้าวในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา)
- ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกโดยตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง)

- เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ (เป็นร้านสหกรณ์ ราคาขายส่ง)
- ธนาคารกับบริษัท จะสามารถกระจายบุคลากร เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ

ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

หลักการสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 คือ การสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพหรือขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาครัฐ ในด้านเงินทุนการตลาด การผลิตการจัดการ และข่าวสารข้อมูล

1.3) ประโยชน์และความสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่สรุปได้ ดังนี้

1.3.1) สามารถลดและแก้ไขปัญหาภัยแล้งได้หลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ก็คือ การขุดสระน้ำเพื่อกักเก็บน้ำในช่วงที่มีฝนตกสำหรับเก็บไว้ใช้ในการเกษตรในเวลาที่ขาดแคลน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรโดยเฉพาะเกษตรกรในเขตน้าฝนของภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีน้ำไว้ใช้ในการเกษตรในยามที่ขาดแคลน

1.3.2) ทำให้การใช้พื้นที่การเกษตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจากหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่มีการจัดสรรพื้นที่ปลูกพืชอย่างเหมาะสม และเกษตรกรมีอาหารไว้บริโภคอย่างเพียงพอตลอดทั้งปี

1.3.3) ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นระบบการเกษตรที่จัดให้มีแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรมีการจัดสรรพื้นที่สำหรับปลูกพืชหลายชนิดอย่างเหมาะสมและหมุนเวียนปลูกพืชได้ตลอดทั้งปีเป็นการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างคุ้มค่า ดังนั้นสิ่งที่ตามมาก็คือ เกษตรกรมีรายได้จากผลิตผลการเกษตรหลายชนิดและมีรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี และยังทำให้มีงานทำตลอดทั้งปี ไม่ต้องไปหางานทำต่างถิ่น ช่วยแก้ปัญหารว่างงานในท้องถิ่นที่เป็นการว่างงานตามฤดูกาลได้เป็นอย่างดี

1.3.4) ทำให้ปัญหาสังคมลดลงกรณีที่เกษตรกรทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จะทำให้เกษตรกรมีงานทำอยู่กับบ้านตนเอง มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ทำให้ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ครอบครัวขาดความอบอุ่น ปัญหายาเสพติดปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะลดน้อยลง

1.3.5) สามารถลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศได้เพราะเน้นการใช้แรงงานภายในครอบครัวถ้ามีแรงงานเพียงพอสำหรับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จะไม่พึ่งเครื่องจักรและอุปกรณ์จากภายนอกหรือต่างประเทศมากนัก และมักจะเน้นการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และการใช้สารสกัดจากธรรมชาติในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชทำให้เป็นการลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศได้

1.3.6) ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมั่นคงยิ่งขึ้นเนื่องจากมีงานทำมีอาหารบริโภค มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ จึงทำให้เกษตรกรมีกำลังใจในการจับจ่ายใช้สอยตามอัตภาพ ดังนั้น เมื่อเกษตรกรซึ่งเป็นฐานของประเทศมีความมั่นคงก็จะทำให้ประเทศชาติมั่นคง ระบบเศรษฐกิจของประเทศส่วนรวมก็จะมั่นคงตามมาด้วย 22

1.3.7) ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร เป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เมื่อนำทฤษฎีนี้ไปปฏิบัติอย่างจริงจังรวมทั้งยึดหลักการพัฒนาประเทศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเคร่งครัด จะทำให้ประชากรจะมีแต่ความสมบูรณ์พูนสุขไม่มีปัญหาการว่างงาน และขาดแคลนอาหารบริโภค ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมก็จะลดน้อยลงประเทศชาติก็จะมั่นคงแข็งแรง ลดการพึ่งพาจากภายนอกหรือต่างประเทศ ดังนั้น การพัฒนาการเกษตรตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ จะเป็นการพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืนตลอดไป

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาว่าด้วยการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนโดยเริ่มต้นจากระดับครอบครัวเป็นสำคัญโดยคำว่า “ความพอเพียง” นั้น หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบใด ๆ ที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอก โดยต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนการดำเนินการ ตลอดจนการใช้คุณธรรมประกอบกรวางแผน การตัดสินใจและการกระทำทุกขั้นตอน จะเห็นได้ว่าการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง ที่คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีโดยอาศัยความรู้ และคุณธรรมในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน (ปราโมทย์ มลกล้า, 2551)

1) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(1.1) ความพอประมาณ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไปไม่เปียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

(1.2) ความมีเหตุผล พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

(1.3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

2) เงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

(2.1) ความรู้ คือ ความรอบรู้ที่เหมาะสมในนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย ความรอบรู้ทั้งในงานที่ทำและสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำทั้งหมด มีสติหรือความระลึกรู้ และมีปัญญาหรือความรู้ชัด

(2.2) คุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งเป็นเครื่องกำกับทิศทางของการใช้ความรู้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ ความอดทน ตลอดจนความเพียรและสติปัญญาในการดำเนินชีวิต เพื่อใช้ในการประกอบกรงานเพื่อความตั้งใจไม่ละเลยไม่ทอดทิ้งเป็นความเพียรที่มีลักษณะกล้าแข็งไม่ขาดสาย มีความหนักแน่นอดทนไม่ท้อถอย ทำให้การดำเนินงานรุดหน้าเรื่อยไป

สุเมธ ตันติเวชกุล (2543) ได้กล่าวถึงแนวคิดวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่มีมิติครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ 1) มิติด้านเศรษฐกิจ 2) มิติด้านจิตใจ 3) มิติด้านสังคม และ 4) มิติด้านวัฒนธรรม ซึ่งในมิติด้านจิตใจ หมายถึง การมีจิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณและพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ไม่โลภ ปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทาในการดำรงชีวิต นั่นคือ การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล ซึ่งมีความหมายดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแส

ของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด หากกล่าวโดยสรุปคือ หันกลับมายึดเส้นทางการดำรงชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นพื้นฐานของความมั่นคงในการดำรงชีวิตที่ส่งผลให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ

(1) การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ หมายถึง คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถสร้างพลังผลักดันให้ตนเองมีภาวะจิตใจที่จะต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริตแม้ว่าจะไม่ประสบความสำเร็จบ้างก็ตาม ไม่ท้อแท้แต่คงพยายามต่อไป ได้แก่ มีความหนักแน่น มั่นคงในสุจริตธรรม มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ มีวิธีการในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

(2) การพึ่งตนเองทางด้านสังคม สามารถเสริมสร้างให้ชุมชนในท้องถิ่นของตนเองเกิดความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันและนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ชุมชนของตนเองได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี ไม่มีความขัดแย้งกันในกลุ่ม

(3) การพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สามารถส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ได้แก่ การนำทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการพัฒนาประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น

(4) การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคม ได้แก่ สามารถปฏิบัติตนให้มีวิถีชีวิตอย่างเหมาะสมกับลักษณะเทคโนโลยีที่มีอยู่ในท้องถิ่น

(5) การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น ได้แก่ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไปได้

2.2.3 แนวคิดการประเมินผล

1) หลักเกณฑ์การประเมินผลขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1991 (OECD, 1992; ALNAP, 2006; Chianca, 2008) ประกอบไปด้วย 5 เกณฑ์ คือ ความสอดคล้อง (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผลกระทบ (Impact) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยมีความหมาย/คำอธิบาย/นิยาม ของแต่ละเกณฑ์ ดังนี้

(1.1) เกณฑ์ความสอดคล้อง (Relevance) คือ “เหมาะสมสอดคล้องกับแผน และความต้องการของประเทศ และครอบคลุมตรงกลุ่มเป้าหมาย” ความสอดคล้องภายใต้นิยามใหม่ของ OECD-DAC ให้คำจำกัดความถึงความสอดคล้องใน 2 มิติใหญ่ คือ ความสอดคล้องเหมาะสมกับนโยบาย และสถานการณ์ หมายถึงว่าการดำเนินการของโครงการเป็นไปตามนโยบาย และสถานการณ์ที่เหมาะสมกับโครงการหรือไม่ ส่วนความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย แยกออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย หมายถึงว่า ในกลุ่มที่เป็นเป้าหมายทั้งหมดของประเทศ สามารถได้รับความช่วยเหลือจากโครงการได้มากน้อยเพียงใด และความตรงกลุ่มเป้าหมาย คือ ในจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มเป้าหมายมากน้อยเพียงใด มีผู้ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่ได้เข้าร่วมโครงการด้วยหรือไม่ เป็นต้น

(1.2) เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) คือ “ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ (Objective) ของโครงการ” เกณฑ์ประสิทธิผล หมายถึง โครงการได้ผลผลิต ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ (Objective) ของโครงการแล้วหรือไม่ โดยประสิทธิผลจะแตกต่างกับผลกระทบ (Impact) ในแง่ที่ว่า

(1) ผลกระทบเป็นผลระยะยาวของประสิทธิผล และ (2) ประสิทธิภาพจำกัดเฉพาะ “กลุ่มเป้าหมาย” เท่านั้น แต่ผลกระทบหมายถึงผลต่อผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย เช่น ในโครงการด้านการเกษตร ประสิทธิภาพ จะพิจารณาเฉพาะผลต่อเกษตรกรเท่านั้น แต่ผลกระทบจะคำนึงถึงผู้ประกอบการแปรรูปสินค้าเกษตร ผู้สินค้าเกษตร ผู้บริโภค ฯลฯ ด้วย

(1.3) เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ “การใช้ปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ ระยะเวลา มีความคุ้มค่าเหมาะสมหรือไม่” เกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง โครงการได้ใช้ งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่าหรือไม่ โดยความคุ้มค่าหมายถึง ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการต่อ ปัจจัยนำเข้าโครงการมีการดำเนินการไปอย่างคุ้มค่า ซึ่งความคุ้มค่าสามารถเทียบแผนได้ว่าที่ดำเนินการไป นั้นดีกว่า/คุ้มค่ากว่าแผนหรือไม่ โดยปัจจัยนำเข้าที่สำคัญจะได้แก่ งบประมาณ กับระยะเวลา ทั้งนี้แม้ว่า ในเกณฑ์ประสิทธิภาพของ OECD-DAC จะพิจารณาถึงผลลัพธ์ด้วย แต่ในทางปฏิบัติอาจมีความซับซ้อน ในการแปลงความสำเร็จด้านผลลัพธ์ออกเป็นเชิงปริมาณสำหรับบางกรณี จึงให้ความสำคัญ เฉพาะกับ ผลผลิตเท่านั้นในการชี้วัดประสิทธิภาพ

(1.4) เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) คือ “ผลเกี่ยวเนื่องหรือต่อเนื่องจากประสิทธิผล ทั้งในแง่ของกลุ่มผู้ได้รับผล ไม่จำกัดแค่กลุ่มเป้าหมาย และระยะเวลาของผลที่ยาวกว่า ประสิทธิภาพ โดยจำแนกออกเป็น 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม” เกณฑ์ผลกระทบเป็นเกณฑ์ที่ในอดีต มีความสับสนกับเกณฑ์ประสิทธิผล โดยเฉพาะจากผลลัพธ์ อย่างไรก็ตามจากนิยามใหม่ตีความได้ว่า เกณฑ์นี้หมายถึงผลเกี่ยวเนื่อง/ต่อเนื่องจากประสิทธิผล นั่นคือพิจารณาถึงผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย และผลที่เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่จากโครงการใน 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(1.5) เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability) คือ “ผลประโยชน์จากโครงการมีความยั่งยืน” ความยั่งยืนตามนิยาม OECD-DAC อาจมีความแตกต่างกับนิยามในโครงการพัฒนา กล่าวคือ เกณฑ์ความยั่งยืน ในนิยามของ OECD-DAC หมายถึง กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการเกิดความยั่งยืนแม้ไม่มีการดำเนินการ โครงการอีกในอนาคต กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ กลุ่มเป้าหมายได้รับการช่วยเหลือจนสามารถเพิ่มศักยภาพ หลุดพ้นจากวงจรปัญหาที่เป็นอยู่ได้แล้ว จนไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือ “ซ้ำซาก” จากโครงการ

2) วิธีการให้คะแนนรวม (Overall Grading)

รูปแบบการให้คะแนนรวมและการให้น้ำหนัก มีวิธีการให้คะแนนรวมในรูปแบบ ของการถ่วงน้ำหนักคะแนนจากเกณฑ์ย่อย 5 ด้าน (ความสอดคล้อง ประสิทธิภาพ ผลกระทบ และความยั่งยืน เท่ากัน แต่อาจตัดบางเกณฑ์ที่ไม่ให้ความสำคัญออกจากการคำนวณได้ เช่น ด้านผลกระทบ (Impact) และ/หรือ ด้านความยั่งยืน (Sustainability) แต่ยังคงประเมินเกณฑ์ด้านนั้นอยู่ เพื่อประโยชน์ ต่อข้อเสนอแนะและการพัฒนาปรับปรุงโครงการต่อไปในอนาคต โดยวิธีการให้น้ำหนักเริ่มจาก

2.1) พิจารณาว่าเกณฑ์ Impact และ/หรือ Sustainability มีความสำคัญหรือไม่สำคัญ กับโครงการ โดยสามารถพิจารณาได้จากลักษณะดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ลักษณะโครงการที่ให้ความสำคัญ/ไม่ให้ความสำคัญกับ Impact และ Sustainability

ลักษณะโครงการที่ให้ความสำคัญกับ “Impact” (เข้าข่ายข้อใดข้อหนึ่ง)	ลักษณะโครงการที่ไม่ให้ความสำคัญกับ “Impact” (เข้าข่ายทุกข้อ)
<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องการให้เกิดผลต่อ Stakeholders อื่นด้วย ● เกิดผลอย่างมีนัยสำคัญต่อ Stakeholders อื่น เช่น เปลี่ยนแปลงกลไกตลาด ● ต้องการให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ หรือ สังคม หรือ สิ่งแวดล้อมของทั้งประเทศเกิดผลกระทบต่อสังคม หรือ สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญ เช่น ต้องทำ EIA หรือ HIA หรือมีการร้องเรียนจากภาคประชาสังคม ● เป็นโครงการที่มีผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เช่น มากกว่าร้อยละ 50 ของอุตสาหกรรม ● มีวัตถุประสงค์ระบุชัดเจนว่าไม่ต้องการช่วยเหลือ เป้าหมายอย่าง “ซ้ำซาก” อีกต่อไป ● มีการดำเนินการที่จะดำเนินต่อไปได้เองในระยะยาว เช่น จัดตั้งองค์กร/หน่วยงาน ก่อสร้าง/จัดซื้ออุปกรณ์ ในระยะยาว 	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่ต้องการให้เกิดผลต่อ Stakeholders อื่น ● ไม่เกิดผลอย่างมีนัยสำคัญต่อ stakeholders อื่น ● ไม่เปลี่ยนแปลงกลไกตลาด ● ไม่มีวัตถุประสงค์ด้านสังคม หรือ สิ่งแวดล้อมของทั้งประเทศ ● ไม่เกิดผลกระทบต่อสังคม หรือ สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญ ● เป็นโครงการที่มีผู้เกี่ยวข้องน้อย ● เป็นโครงการที่มีเป้าหมายระยะสั้น ● ไม่มีรูปแบบการดำเนินการที่มีลักษณะยั่งยืน เช่น การจัดตั้งองค์กร/หน่วยงาน ก่อสร้าง/จัดซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์ หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมพฤติกรรมอย่างถาวร

2.2) ตัดเกณฑ์ที่ไม่ให้ความสำคัญออกจากการคำนวณคะแนนรวม เกณฑ์ที่เหลือให้น้ำหนักเท่ากัน

ตารางที่ 2.2 การให้น้ำหนักคะแนนตามประเภทโครงการที่ให้ความสำคัญกับเกณฑ์ไม่เท่ากัน

เกณฑ์	เน้นผลกระทบที่ยั่งยืน	เน้นผลกระทบที่ไม่เน้นความยั่งยืน	เน้นความยั่งยืนไม่เน้นผลกระทบ	เชี่ยวชาญระยะสั้น (ไม่เน้นผลกระทบและยั่งยืน)
Relevance	20.00%	25.00%	25.00%	33.33%
Effectiveness	20.00%	25.00%	25.00%	33.33%
Efficiency	20.00%	25.00%	25.00%	33.33%
Impact	20.00%	25.00%	ไม่นำมาคำนวณ	ไม่นำมาคำนวณ
Sustainability	20.00%	ไม่นำมาคำนวณ	25.00%	ไม่นำมาคำนวณ

เกรดระดับคะแนน ให้เป็น 4 ระดับคะแนน คือ

- A หมายถึง ดีมาก เป็นโครงการที่โดดเด่น
- B หมายถึง ดี หรือ สูงกว่ามาตรฐานทั่วไป แต่ควรพัฒนาในการดำเนินการต่อไป
- C หมายถึง พอใช้ได้ตามมาตรฐานทั่วไป แต่ควรพัฒนาในการดำเนินการต่อไป
- D หมายถึง จำเป็นต้องปรับปรุงสำหรับการดำเนินการต่อไป

ช่วงคะแนนจากคะแนนรวม

- 80 ถึง 100 = A
- 65 ถึง 75 = B
- 50 ถึง 64 = C
- น้อยกว่า 50 = D

3) แนวคิดการประเมินผลของสคริฟเวน (1967) (Scriven's evaluation model)

สคริฟเวนได้ให้นิยามของการประเมินไว้ว่า การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบในการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การตัดสินคุณค่าให้กับกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องการจะประเมิน สคริฟเวนได้จำแนกประเภทและบทบาทของการประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative evaluation) เป็นการประเมินงาน กิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ที่บ่งชี้ถึงข้อดีและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานนั้น ๆ ผลจากการประเมินดังกล่าวนี้สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนางานดังกล่าวให้ดีขึ้น จึงอาจเรียกการประเมินประเภทนี้ว่าเป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุง

3.2) การประเมินผลรวม (Summative evaluation) เป็นการประเมินเมื่อกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ สิ้นสุดลงเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณค่าความสำเร็จของโครงการนั้น ๆ รวมทั้งนำเอาความสำเร็จหรือแนวทางที่ดีไปใช้กับงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในโอกาสต่อ ๆ ไปจึงอาจเรียกการประเมินประเภทนี้ว่า เป็นการประเมินผลสรุปรวม

4) ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic model)

ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic model) เป็นวิธีการสื่อที่เป็นระบบและเห็นภาพได้ชัดเจนที่นำเสนอความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างทรัพยากรในการปฏิบัติงานของแผนงาน การจัดทำกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงหรือผลงานที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ (W.K. Kellogg Foundation, 2004) ตัวแบบ Logic model มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

4.1) ทรัพยากรต่าง ๆ (Resources) เช่น คน เงิน การจัดการองค์การ และชุมชน ที่แผนงานสามารถจัดหาได้เพื่อดำเนินงาน หรือที่เรียกว่า ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

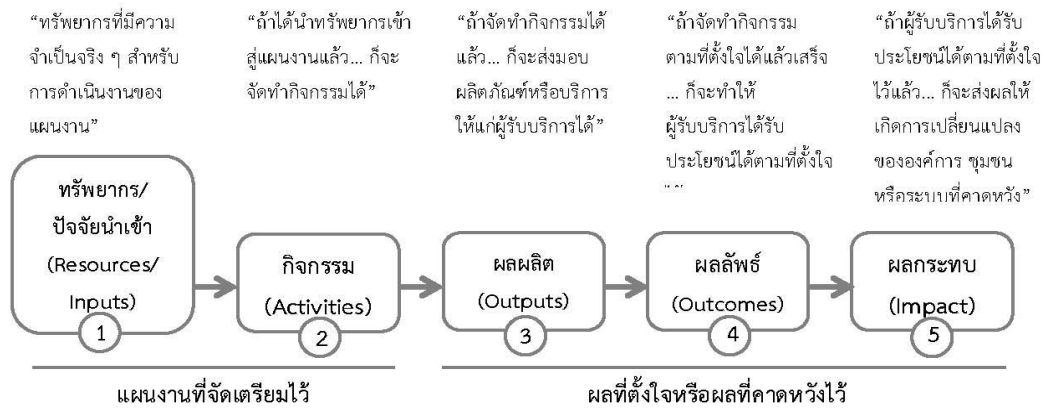
4.2) กิจกรรมของแผนงาน (Program activities) เป็นสิ่งที่แผนงานจัดทำโดยใช้ทรัพยากร กิจกรรมเป็นทั้งกระบวนการ เครื่องมือ เหตุการณ์ เทคโนโลยี และการกระทำที่เป็นส่วนที่แผนงานตั้งใจจะทำกิจกรรมการพัฒนานี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือผลงานที่ต้องบรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (outputs, outcomes, and impacts)

4.3) ผลผลิต (Outputs) เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการจัดกิจกรรมของแผนงานและอาจครอบคลุมถึงประเภท ระดับ และเป้าหมายของการบริหารที่ส่งมอบของแผนงาน

4.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ สถานภาพและระดับของหน้าที่การงานของผู้มีส่วนร่วมในแผนงาน ผลลัพธ์ระยะสั้นวัดได้ภายใน 1-3 ปี ผลลัพธ์ระยะยาววัดได้ภายใน 4-6 ปี และนำไปสู่ผลกระทบได้ภายใน 7-10 ปี

4.5) ผลกระทบ (Impacts) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจที่เกิดขึ้นในองค์การชุมชนหรือระบบ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการจัดทำกิจกรรมของแผนงานที่ปรากฏในช่วง 7-10 ปี ของการดำเนินงานตามแผนงาน ซึ่งโดยปกติมักจะทำการประเมินผลกระทบเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนงาน

ตัวแบบ Logic model ถือเป็นทฤษฎีหนึ่ง ที่นักประเมินผลเรียกว่าทฤษฎีแผนงาน (Program theory) เพราะฉะนั้นการอธิบายกระบวนการทำงานของแผนงานที่เป็นปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดแผนงาน (ภาพที่ 2.1)

ที่มา: W.K. Kellogg Foundation (2004)

ภาพที่ 2.1 ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic model)

5) การวัดทัศนคติ

Likert (1932) ผู้อำนวยการของ Social Science Research Centre ของมหาวิทยาลัยมิชิแกน คิดค้นวิธีการนี้ เมื่อ ค.ศ. 1935 เป็นวิธีการวัดตัวแปรที่นิยมใช้กันทั่วไปในงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะการวัดทัศนคติของบุคลากรด้านต่าง ๆ เพราะทำได้ง่ายและได้ผลดีพอสมควรวิธีการได้มาซึ่งเครื่องมือวัดของ Likert มีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

5.1) ผู้วิจัยต้องเขียนข้อความหรือข้อซักถามเกี่ยวกับตัวชี้วัดที่ต้องการวัดจำนวนหนึ่ง โดยการเขียนให้มีจำนวนข้อความมากกว่าที่ต้องการใช้จริงประมาณครึ่งหนึ่งของข้อความนั้น ให้เขียนปนกันทั้งที่มองในด้านดีและในด้านไม่ดี แต่ไม่ควรมีข้อความที่มีความหมายกลาง ๆ

5.2) กำหนดระดับของการแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อความว่า เห็นด้วยหรือไม่ เช่น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5.3) การกำหนดระดับคะแนนสามารถกำหนดได้หลายระดับ ตั้งแต่ 3 ระดับ 5 ระดับ 7 ระดับ ขึ้นอยู่กับผู้ประเมินกำหนด ซึ่งโดยทั่วไปใช้ 5 ระดับ เช่น

- 5 คะแนน สำหรับเห็นด้วยอย่างยิ่ง/มากที่สุด
- 4 คะแนน สำหรับเห็นด้วย/มาก
- 3 คะแนน สำหรับไม่แน่ใจ/ปานกลาง
- 2 คะแนน สำหรับไม่เห็นด้วย/น้อย
- 1 คะแนน สำหรับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/น้อยที่สุด

ต่อจากนั้นกำหนดเกณฑ์คะแนนเป็นช่วง ๆ ซึ่งมีวิธีคำนวณหาช่วงของคะแนนดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{คะแนนน้อย}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

โดยที่ คะแนนมาก คือ คะแนนที่กำหนดมากที่สุด ในที่นี้เท่ากับ 5 คะแนน

คะแนนน้อย คือ คะแนนที่กำหนดน้อยที่สุด ในที่นี้เท่ากับ 1 คะแนน

จำนวนระดับ คือ จำนวนระดับการวัด ในที่นี้เท่ากับ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย
ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

2.2.4 ตัวทวีคูณ (multiplier)

1) การคำนวณหาสัดส่วนโครงสร้างต้นทุน (เมตริกซ์ A) วิธีการคำนวณนี้นับว่าเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด โดยเป็นการหารมูลค่าในแต่ละสดมภ์ (column) ด้วยผลรวมที่อยู่ในสดมภ์ (column) ดังกล่าว โดยผลลัพธ์ที่ได้จะมีค่าเท่ากับสัดส่วนของต้นทุนแต่ละประเภท ทั้งนี้ในกรณีของประเทศไทย ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ของปี ค.ศ. 2010 ซึ่งจัดสร้างและเผยแพร่โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ถูกปรับให้อยู่ในลักษณะที่มีการรวบรวมสาขาการผลิตเหลือ 3 สาขา (ได้แก่ สาขาเกษตร สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการ) จะถูกนำมาใช้เป็นตัวช่วยอย่าง

	Agri	Manuf	Servc	FinalDmnd	Total
Agri	167,540	1,195,668	167,635	818,227	2,349,069
Manuf	445,126	8,581,620	2,888,249	11,423,011	23,338,005
Servc	62,617	950,717	1,970,597	5,611,953	8,595,883
Value-Added	1,112,077	3,587,004	6,385,846		
Import	115,348	6,123,089	529,826		
Trade & Transport Margin	446,361	2,899,908	-3,346,269		
Total	2,349,069	23,338,005	8,595,883		

หมายเหตุ: ชื่อของแถว (Row) และสดมภ์ (Column) เป็นตัวย่อ โดยชื่อเต็มเป็นดังนี้ Agri = Agriculture,

Manuf = Manufacturing, Servc = Service และ FinalDmnd = Final Demand

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างหลักของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของไทย ค.ศ. 2010
(แบบ 3 สาขา)

	Agri	Manuf	Servc
Agri	0.071	0.051	0.020
Manuf	0.189	0.368	0.336
Servc	0.027	0.041	0.229

ที่มา: อนุรักษ์ พัฒนพงษ์, 2563

$$A = \begin{bmatrix} 0.071 & 0.051 & 0.020 \\ 0.189 & 0.368 & 0.336 \\ 0.027 & 0.041 & 0.229 \end{bmatrix}$$

ภาพที่ 2.3 ตารางแสดงค่าของเมตริกซ์ A

ทั้งนี้การคำนวณในลักษณะเดียวกันสำหรับสดมภ์ (column) ที่ 2 จะแสดงถึงสัดส่วนการใช้วัตถุดิบชั้นกลางในสาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าต้นทุนรวมมีสัดส่วนของวัตถุดิบชั้นกลางจากสาขาเกษตร สาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการคิดเป็นร้อยละ 5.1, 36.8 และ 4.1 ตามลำดับ (และค่าเหล่านี้จะเป็นค่าในสดมภ์ที่ 2 ของเมตริกซ์ A) สำหรับการคำนวณสัดส่วนดังกล่าวในสาขาบริการ พบว่ามีการใช้วัตถุดิบชั้นกลางจากสาขาเกษตร สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการ คิดเป็นร้อยละ 2.0, 33.6 และ 22.9 (และค่าเหล่านี้จะเป็นสดมภ์ที่ 3 ในเมตริกซ์ A) จากตัวอย่างที่แสดงนี้ การจัดรูปแบบข้อมูลเป็นเมตริกซ์ A จะทำให้ทราบสัดส่วนของการใช้วัตถุดิบชั้นกลางในการผลิตของทุกสาขาในระบบเศรษฐกิจ และเมตริกซ์ A ยังมีชื่อเรียกในอีกรูปแบบว่าเมตริกซ์ของ Technical coefficient (หรือเมตริกซ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของเทคโนโลยี) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของเทคโนโลยีการผลิตของแต่ละสาขาการผลิตในระบบเศรษฐกิจว่ามีการใช้สัดส่วนวัตถุดิบชั้นกลางในลักษณะใด และสามารถนำข้อมูลในลักษณะของเมตริกซ์ A นี้มาใช้ในการเปรียบเทียบโครงสร้างเศรษฐกิจทั้งในกรณีของประเทศเดียวกันแต่ช่วงเวลาต่างกัน หรือเปรียบเทียบโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้เช่นกัน

	Agri	Manuf	Servc
Value Added	0.473	0.154	0.743

$$V = [0.473 \quad 0.154 \quad 0.743]$$

ที่มา: อนุรักษ์ พัฒนพงษ์, 2563

ภาพที่ 2.4 ตารางแสดงค่าของเมตริกซ์ V

นอกจากนี้การเปรียบเทียบยังสามารถขยายไปถึงสัดส่วนของปัจจัยการผลิต (เช่น แรงงาน และทุน) หรือสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มต่อต้นทุนทั้งหมด (หรือในอีกนัยยะหนึ่ง ผลรวมของการใช้ปัจจัยการผลิตทั้งหมดคือมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต ซึ่งแสดงถึงการใช้ปัจจัยการผลิตทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปวัตถุดิบ) โดยในกรณีของประเทศไทย ผลจากการหารมูลค่าเพิ่ม^{1/} ด้วยต้นทุนการผลิตรวมได้แสดงให้เห็นว่ามูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นในสาขาเกษตรคิดเป็นร้อยละ 47.3 ในขณะที่สาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการคิดเป็นร้อยละ 15.4 และ 74.3 ตามลำดับ ซึ่งผลจากค่านวมนี้แสดงให้เห็นว่า สาขาบริการสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ในสัดส่วนสูงที่สุด และสาขาเกษตรกรรมสาขาสร้างมูลค่าเพิ่มได้ในสัดส่วนรองลงมา ในขณะที่สาขาอุตสาหกรรมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ในสัดส่วนต่ำที่สุด

2) การคำนวณตัวทวีคูณของ Leontief (โดยนำเมตริกซ์ A มาใช้เริ่มต้น)

ค่าของตัวทวีคูณ (multiplier) ซึ่งเป็นผลงานที่คิดค้นโดยศาสตราจารย์ Wassily Leontief เป็นการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและตารางผลผลิต (IOT) และจากบัญชีเมตริกซ์สังคม (SAM) ที่เป็นที่ยอมรับมากที่สุด เนื่องจากการคำนวณไม่มีความซับซ้อนมาก และสามารถแสดงให้เห็นถึงมูลค่าการส่งผ่านผลกระทบในระบบเศรษฐกิจ โดยการคำนวณค่าของตัวทวีคูณ (multiplier) มีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT)

	Sector 1	Sector 2	Sector 3		
Sector 1	Z_{11}	Z_{12}	Z_{13}	f_1	χ_1
Sector 2	Z_{21}	Z_{22}	Z_{23}	f_2	χ_2
Sector 3	Z_{31}	Z_{32}	Z_{33}	f_3	χ_3

Value added	V_1	V_2	V_3
-------------	-------	-------	-------

Total input	χ_1	χ_2	χ_3
-------------	----------	----------	----------

ที่มา: ญัฐพงษ์ พัฒนพงษ์, 2563

ภาพที่ 2.5 ตารางแสดงค่าในรูปแบบของตัวแปร (กรณี 3 สาขาการผลิต)

¹ มูลค่าเพิ่มรวมในแต่ละสาขาการผลิตเป็นผลรวมของ 4 ปัจจัยได้แก่ (1) ค่าจ้าง เงินเดือน และผลตอบแทนแรงงาน อื่น ๆ (Wages and salaries), (2) กำไรจากการดำเนินการ (Operating surplus), (3) ค่าเสื่อมจากการใช้ปัจจัยทุน (Depreciation) และ (4) ภาษีทางอ้อมหักด้วยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล (Indirect taxes less subsidies)

ทั้งนี้หากพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละแถวของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) จะได้รูปแบบดังชุดสมการ 4.1-4.3 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในแต่ละสาขาจะผลิตสินค้าทั้งหมดเป็นมูลค่า X_j และจะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบชั้นกลางโดยสาขาการผลิตอื่นๆ เป็นมูลค่า Z_{ij}

$$X_1 = Z_{11} + Z_{12} + Z_{13} + f_1 \quad (4.1)$$

$$X_2 = Z_{21} + Z_{22} + Z_{23} + f_2 \quad (4.2)$$

$$X_3 = Z_{31} + Z_{32} + Z_{33} + f_3 \quad (4.3)$$

ตัวอย่างเช่น สาขาการเกษตรผลิตสินค้าทั้งหมดเป็นมูลค่า X_1 และถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบชั้นกลางโดยสาขาเกษตรเท่ากับ Z_{11} และถูกสาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบชั้นกลางเท่ากับ Z_{12} และ Z_{13} ตามลำดับ ทั้งนี้ นอกจากการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบชั้นกลางแล้ว สินค้าเกษตรยังถูกนำไปใช้ในการบริโภคขั้นสุดท้าย (เช่น การบริโภคโดยครัวเรือน การบริโภคโดยรัฐบาล การลงทุน และการส่งออก) เป็นจำนวน f_1 ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์นี้สามารถแสดงได้โดยสมการ 4.4 และสามารถลดรูปเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของค่า Technical coefficient (หรือเมตริกซ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของเทคโนโลยี) ซึ่งมีรูปแบบดังสมการที่ 4.1

$$a_{ij} = \frac{Z_{ij}}{X_j} \quad (4.4)$$

$$X_1 = a_{11}X_1 + a_{12}X_2 + a_{13}X_3 + f_1 \quad (4.5)$$

$$X_2 = a_{21}X_1 + a_{22}X_2 + a_{23}X_3 + f_2 \quad (4.6)$$

$$X_3 = a_{31}X_1 + a_{32}X_2 + a_{33}X_3 + f_3 \quad (4.7)$$

โดยรูปแบบของชุดสมการที่ 4.5 - 4.7 สามารถจัดในรูปแบบของเมตริกซ์ได้ดังต่อไปนี้

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & \cdots & a_{13} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{31} & \cdots & a_{33} \end{bmatrix}, X = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix}, F = \begin{bmatrix} f_1 \\ f_2 \\ f_3 \end{bmatrix}$$

$$X = AX + F \quad (4.8)$$

ความสัมพันธ์ในสมการ 4.8 สามารถนำมาจัดรูปใหม่ได้ โดยการย้ายข้างพจน์ของ AX ให้อยู่ด้านเดียวกับ X และจัดรูปสมการโดยใช้วงเล็บ ซึ่งทำให้เกิดผลลัพธ์ในสมการที่ 4.9 และ 4.10 ตามลำดับ

$$X - AX = F \quad (4.9)$$

$$(I - A)X = F \quad (4.10)$$

จากนั้นเมื่อจัดรูปสมการใหม่อีกครั้งโดยปรับให้พจน์ $(I-A)$ อยู่อีกด้านของสมการ จะได้ความสัมพันธ์ดังแสดงในสมการ 4.11

$$X = (I - A)^{-1}F \quad (4.11)$$

สมการ 4.11 นี้เป็นรูปแบบหลักของการคำนวณผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยใช้ตัวทวีคูณของ Leontief (หรือ ค่าของเมตริกซ์ $(I-A)^{-1}$) โดยแสดงความสัมพันธ์ของการส่งผ่านผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคขั้นสุดท้าย (เช่น การบริโภคโดยครัวเรือน การบริโภคโดยรัฐบาล การลงทุน และการส่งออก) มาสู่การผลิตของแต่ละสาขา ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงจะขึ้นอยู่กับค่าของตัวทวีคูณ (โดยในกรณีทั่วไปจะพบว่าค่าของตัวทวีคูณจะมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1.00)^{2/} จะแสดงการส่งผ่านผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของการบริโภคขั้นสุดท้ายจะทำให้อุปสงค์มากขึ้น และส่งผลไปยังการผลิตที่มากขึ้น และในลำดับต่อมาจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมและทำให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเป็นวงรอบ และผลลัพธ์จากการหมุนเวียนภายในระบบเศรษฐกิจที่แสดงโดยค่าตัวทวีคูณ จะแสดงให้เห็นถึงผลรวมสุทธิจากการหมุนเวียนไปถึงวงรอบที่อนันต์ ซึ่งนัยยะในลักษณะของการหมุนเวียนจนถึงวงรอบที่อนันต์นี้สามารถแสดงในรูปแบบทางคณิตศาสตร์ได้ดังสมการที่ 4.12 ซึ่งเป็นการปรับรูปของสมการที่ 4.11 ให้อยู่ในรูปของ Power series expansion และสามารถแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจเป็นรูปแบบของผลบวกตามจำนวนวงรอบของการส่งผ่านผลกระทบ โดยผลกระทบในวงรอบแรกจะทำให้เกิดผลกระทบเท่ากับ A และผลกระทบในวงรอบที่ 2, 3 และ 4 ทำให้เกิดผลกระทบเท่ากับ A^2, A^3, A^4 ตามลำดับ และค่าของตัวทวีคูณเป็นผลบวกของผลกระทบจนกระทั่งถึงวงรอบที่อนันต์

$$(I - A)^{-1} = 1 + A + A^2 + A^3 + A^4 + \dots \quad (4.12)$$

ทั้งนี้เมตริกซ์ที่แสดงค่าของตัวทวีคูณ (หรือเมตริกซ์ Leontief) จะแสดงให้เห็นรายละเอียดของการส่งผ่านผลกระทบต่อแต่ละภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจเมื่อการบริโภคขั้นสุดท้าย (หรืออุปสงค์รวม) มีการเปลี่ยนแปลง ดังตัวอย่างในกรณีของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) แบบ 3 สาขาของประเทศไทยในรูปที่ 4.1 และ 4.2 เมื่อคำนวณค่าของตัวทวีคูณตามสมการ 4.11 จะได้ผลลัพธ์เป็นเมตริกซ์แสดงค่าของตัวทวีคูณดังนี้

^{2/} ทั้งนี้หากพิจารณาจากค่าของ $(I-A)^{-1}$ จะเห็นได้ว่าค่าของ A ในกรณีปกติจะมีค่าอยู่ในช่วงระหว่าง 0 ถึง 1 ดังนั้นค่าของตัวทวีคูณจึงมีค่ามากกว่า 1.0 แต่อย่างไรก็ดีในบางครั้งอาจจะมีกรณีของความคลาดเคลื่อนไปจัดสร้างและทำให้ค่าในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) และตารางบัญชีเมตริกซ์สังคม (SAM) ที่มีค่า A เป็นค่าลบ จึงทำให้ค่าของตัวทวีคูณคลาดเคลื่อนไปจากหลักทฤษฎี

$$(I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix} \quad (4.13)$$

เมตริกซ์ของตัวทวีคูณแสดงให้เห็นว่าหากการบริโภคขั้นสุดท้ายของสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลกระทบต่อให้เกิดการผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น 1.098 บาท และผลกระทบต่อสาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการมีผลผลิตเพิ่มขึ้น 0.359 บาท และ 0.057 บาท ตามลำดับ รวมเป็นผลกระทบต่อทั้งระบบเศรษฐกิจเท่ากับ 1.514 บาท ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าผลกระทบต่อทั้งหมดเป็นมูลค่าทวีคูณซึ่งมีค่ามากกว่า 1.0 โดยเป็นผลจากการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจไปถึงรอบที่อนันต์

การวิเคราะห์ในลักษณะเดียวกันจะแสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของบริโภคขั้นสุดท้ายของสินค้าอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตร 0.093 บาท สาขาอุตสาหกรรม 1.658 บาท และสาขาบริการ 0.091 บาท ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบรวมเท่ากับ 1.842 บาท

สำหรับกรณีของการเพิ่มขึ้นของสาขาบริการ สมการที่ 4.13 ได้แสดงให้เห็นว่าถ้าการบริโภคขั้นสุดท้ายของสาขาบริการเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลกระทบต่อผลิตสาขาเกษตร สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการเพิ่ม 0.068 บาท, 0.732 บาท และ 1.138 บาท ตามลำดับ และทำให้เกิดผลกระทบรวมต่อระบบเศรษฐกิจเท่ากับ 2.138 บาท

จากคุณลักษณะของการวิเคราะห์ผลกระทบดังที่นำเสนอไปข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าตัวทวีคูณของ Leontief สามารถใช้ในการประมาณการการส่งผ่านผลกระทบภายในระบบเศรษฐกิจซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ขั้นสุดท้าย ประกอบด้วย การบริโภคของครัวเรือน การบริโภคของรัฐบาล การลงทุน และการส่งออก ดังนั้นการประยุกต์ใช้ค่าตัวทวีคูณ Leontief จึงสามารถทำได้ในหลายลักษณะ และครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายรูปแบบ ดังแสดงในตัวอย่างที่ 1-4 ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ประยุกต์ใช้กับค่าตัวทวีคูณของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ของประเทศไทย ปี ค.ศ. 2010 (ภาคผนวกที่ 4)

2.2.5 วิธีการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจด้วยตัวทวีคูณ (Multiplier Analysis) ของโครงการ

1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่

1) กำหนดโครงสร้างกิจกรรมการผลิต

2) ใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ปี 2558 ขนาด 180 x 180 สาขาการผลิต โดยแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิตสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจได้หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการลงทุนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งช่วยในการวางแผนเศรษฐกิจระดับประเทศ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจก่อให้เกิดกระแสเงินหมุนเวียนในชุมชน

3) วัดผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อมของการเปลี่ยนแปลงค่าจ้างแรงงานและการใช้ปัจจัยการผลิตในแต่ละสาขา การผลิตจากค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัยการผลิตโดยตรงและโดยอ้อม (Direct and indirect coefficients) ซึ่งคำนวณมาจากเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์เทคนิคการผลิต (Technical coefficient matrix) โดยผ่านการอินเวิร์ทเมทริกซ์ (matrix inversion) ของค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัยการผลิตทางตรง ปัจจัยการผลิตทางอ้อมและที่ถูกชักนำ $(I-A)^{-1}$

4) ประเมินค่าผลกระทบทางเศรษฐกิจด้วยค่าตัวทวีคูณ (Multiplier Analysis) ทั้งทางด้านผลผลิต

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาพที่ 2.6 วิธีการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจด้วยตัวทวีคูณ (Multiplier Analysis) ของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

บทที่ 3 สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

3.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

3.1.1 การประกอบอาชีพของเกษตรกร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 80.42 ประกอบอาชีพในภาคการเกษตร โดยร้อยละ 80.35 มีอาชีพเป็นเกษตรกร และร้อยละ 0.07 รับจ้างในภาคการเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 19.58 ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร ได้แก่ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 9.28 ข้าราชการ/พนักงานราชการ/ลูกจ้างที่มีเงินเดือนประจำ ร้อยละ 8.59 และร้อยละ 1.71 รับจ้างนอกภาคเกษตร ตามลำดับ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 อาชีพหลักของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	หน่วย: ร้อยละ	
				ใต้	เฉลี่ย
1. ในภาคการเกษตร	81.11	75.56	90.00	75.00	80.42
1.1 เกษตรกร	81.11	75.56	89.72	75.00	80.35
1.2 รับจ้างเกษตร	-	-	0.28	-	0.07
2. นอกภาคการเกษตร	18.89	24.44	10.00	25.00	19.58
2.1 รับจ้างนอกเกษตร	1.48	3.70	1.11	0.56	1.71
2.2 ข้าราชการ/พนักงานราชการ/ ลูกจ้าง (ทำงานประจำ)	5.93	10.37	5.28	12.78	8.59
2.3 ธุรกิจส่วนตัว	11.48	10.37	3.61	11.66	9.28
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.2 อายุของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 35.28 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 29.72 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 16.23 มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 13.43 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และร้อยละ 5.34 มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี ตามลำดับ (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 อายุของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. อายุ 20 - 30 ปี	10.37	2.96	1.94	6.11	5.34
2. อายุ 31 - 40 ปี	14.44	14.81	10.56	13.89	13.43
3. อายุ 41 - 50 ปี	24.81	30.74	31.67	31.67	29.72
4. อายุ 51 - 60 ปี	32.59	35.19	41.11	32.22	35.28
5. อายุ 61 ปีขึ้นไป	17.79	16.30	14.72	16.11	16.23
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 32.55 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 20.93 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 17.22 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ร้อยละ 10.65 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.78 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)/อนุปริญญา ร้อยละ 5.70 จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 4.12 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 1.05 ไม่ได้เรียน ตามลำดับ (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. สูงกว่าปริญญาตรี	2.60	7.41	2.22	10.56	5.70
2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	14.44	23.33	8.33	22.78	17.22
3. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)/อนุปริญญา	7.04	9.63	5.00	9.44	7.78
4. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)	4.81	4.44	1.67	5.56	4.12
5. มัธยมศึกษาตอนปลาย	23.70	15.56	26.67	17.78	20.93
6. มัธยมศึกษาตอนต้น	9.26	10.00	13.89	9.44	10.65
7. ประถมศึกษา	35.56	28.52	41.67	24.44	32.55
8. ไม่ได้เรียน	2.59	1.11	0.55	-	1.05
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.4 สมาชิกในครัวเรือน การใช้แรงงาน และประสบการณ์ในการทำการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรกรมีสมาชิกเฉลี่ย 4 คน โดยสมาชิกที่เป็นแรงงานทำการเกษตรในแปลงที่เข้าร่วมโครงการ เฉลี่ย 2 ราย ส่วนที่เหลือเป็นแรงงานนอกภาคเกษตร จำนวน 2 ราย และสมาชิกในครัวเรือนมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร เฉลี่ย 22 ปี (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 สมาชิกในครัวเรือน การใช้แรงงาน และประสบการณ์ในการทำการเกษตร

หน่วย: ราย

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. สมาชิกในครัวเรือน	4	4	4	4	4
2. การใช้แรงงาน					
- แรงงานภาคเกษตร	2	2	2	2	2
- แรงงานนอกภาคเกษตร	2	2	2	2	2
3. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร (ปี)	21	25	21	19	22

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2 พื้นที่การเกษตรและลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีพื้นที่การเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 28.22 ไร่ โดยเป็นพื้นที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 3.59 ไร่ จำแนกเป็นการถือครองที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ร้อยละ 90.52 พื้นที่เช่า ร้อยละ 4.86 และพื้นที่ได้ทำฟรี ร้อยละ 4.62

สำหรับประเภทของเอกสารสิทธิ์ของพื้นที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโฉนด ร้อยละ 72.15 รองลงมา ร้อยละ 17.48 เป็น ส.ป.ก. 401 และร้อยละ 6.71 เป็น นส. 3

ปัญหาของดิน พบว่า ดินไม่มีปัญหา ร้อยละ 74.28 ดินปนทรายจัด ร้อยละ 14.52 ดินมีปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ดินขาดธาตุอาหาร ร้อยละ 3.96 ดินเปรี้ยว ร้อยละ 3.02 ดินลูกรัง ร้อยละ 1.87 ดินเค็ม ร้อยละ 1.72 เป็นพื้นที่ลาดสูง ร้อยละ 0.36 และเป็นพื้นที่ดินพรุ ร้อยละ 0.27 เป็นตามลำดับ (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 พื้นที่การเกษตร การถือครองที่ดิน และเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	หน่วย	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. ขนาดพื้นที่การเกษตร						
1.1 พื้นที่การเกษตรทั้งหมด	ไร่	33.15	28.74	22.44	28.53	28.22
1.2 พื้นที่เข้าร่วมโครงการ	ไร่	3.64	3.71	3.59	3.53	3.62

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

รายการ	หน่วย	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
2. การถือครองที่ดิน						
2.1 ที่ดินของตนเอง	ร้อยละ	85.30	88.23	94.92	93.62	90.52
2.2 ที่ดินเช่า	ร้อยละ	8.91	6.30	2.19	2.06	4.86
2.3 ที่ดินได้ทำฟรี	ร้อยละ	5.79	5.47	2.89	4.32	4.62
3. ประเภทเอกสารสิทธิ์ของพื้นที่เข้าร่วมโครงการ						
3.1 โฉนด	ร้อยละ	66.67	73.33	73.06	75.55	72.15
3.2 ส.ป.ก. 4-01	ร้อยละ	19.26	22.59	16.94	11.11	17.48
3.3 นส.3	ร้อยละ	8.52	2.22	6.11	10.00	6.71
3.4 นส.4	ร้อยละ	4.07	0.37	2.78	1.67	2.22
3.5 นส.5	ร้อยละ	0.00	0.37	0.28	-	0.16
3.6 สทก.	ร้อยละ	-	-	-	0.56	0.14
3.7 หนังสือรับรอง	ร้อยละ	1.48	1.12	0.83	1.11	1.14
4. ปัญหาของดิน						
4.1 ไม่มีปัญหา	ร้อยละ	84.65	56.31	75.80	80.41	74.28
4.2 ดินเค็ม	ร้อยละ	0.24	1.43	4.12	1.08	1.72
4.3 ดินเปรี้ยว	ร้อยละ	0.36	2.86	2.61	6.24	3.02
4.4 ดินปนทรายจัด	ร้อยละ	6.95	35.76	12.55	2.80	14.52
4.5 ลูก้าง	ร้อยละ	3.12	0.26	1.51	2.58	1.87
4.6 ดินพรุ	ร้อยละ	-	-	-	1.08	0.27
4.7 พื้นที่ลาดเทสูง	ร้อยละ	0.48	0.13	0.40	0.43	0.36
4.8 อื่น ๆ ได้แก่ ดินขาดธาตุอาหาร	ร้อยละ	4.20	3.25	3.01	5.38	3.96

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3 แหล่งน้ำในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 96.53 มีแหล่งน้ำในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ และมีพื้นที่แหล่งน้ำเฉลี่ย 1.12 ไร่ โดยพบว่าประเภทแหล่งน้ำในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่เป็นบ่อของโครงการ ร้อยละ 89.98 รองลงมาเป็นบ่อขุดเอง ร้อยละ 6.32 แหล่งน้ำอื่น ๆ ได้แก่ ร่องสวน บ่อน้ำ บ่อน้ำที่ขุดโดย ธ.ก.ส ร้อยละ 5.79 บ่อขุดโดยกรมพัฒนาที่ดิน ร้อยละ 5.30 แหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 1.99 บ่อบาดาล ร้อยละ 1.51 และแหล่งน้ำชลประทาน ร้อยละ 0.72 และ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 แหล่งน้ำในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	หน่วย	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. แหล่งน้ำในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	ร้อยละ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
1.1 มีแหล่งน้ำ		96.30	95.38	96.11	98.33	96.53
1.2 ไม่มีแหล่งน้ำ	ร้อยละ	3.70	4.62	3.89	1.67	3.47
2. พื้นที่แหล่งน้ำเฉลี่ย	ไร่	1.24	0.97	1.38	0.87	1.12
3. ประเภทแหล่งน้ำ^{1/}						
3.1 บ่อโครงการ	ร้อยละ	90.74	95.56	75.83	97.78	89.98
3.2 บ่อขุดเอง	ร้อยละ	7.04	2.96	12.50	2.78	6.32
3.3 บ่อขุดโดย พต.	ร้อยละ	4.07	1.85	13.61	1.67	5.30
3.4 แหล่งน้ำธรรมชาติ	ร้อยละ	1.85	0.00	3.33	2.78	1.99
3.5 แหล่งน้ำชลประทาน	ร้อยละ	1.48	0.00	0.28	1.11	0.72
3.6 บ่อบาดาล	ร้อยละ	0.74	2.22	2.50	0.56	1.51
3.7 อื่น ๆ ^{2/}	ร้อยละ	0.37	0.00	0.56	22.22	5.79

หมายเหตุ: ^{1/}ประเภทแหล่งน้ำเกษตรกรมีได้มากกว่า 1 ประเภท

^{2/} ร่องสวน บ่อน้ำ บ่อขุดโดย ธ.ก.ส

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4 การเป็นสมาชิกขององค์กร/กลุ่ม/สถาบันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กร/กลุ่ม/สถาบัน ร้อยละ 84.57 โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) / สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จำกัด (สกต.) ร้อยละ 60.00 รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 24.30 สหกรณ์ภาคการเกษตร ร้อยละ 16.79 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มนิคมสหกรณ์ และกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 16.16 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 12.55 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 10.59 กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ร้อยละ 3.35 กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ร้อยละ 2.83 เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ 2.83 อาสาสมัครเกษตรกร ร้อยละ 2.68 สหกรณ์นอกภาคการเกษตร ร้อยละ 1.39 สมาคม/สหพันธ์ ร้อยละ 0.38 และกลุ่มยุวเกษตรกร ร้อยละ 0.09 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 การเป็นสมาชิกองค์กร/กลุ่ม/สถาบันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. เป็นสมาชิก	91.85	83.38	82.22	81.11	84.57
1.1 สหกรณ์ภาคการเกษตร	18.15	19.26	13.33	16.44	16.79
1.2 สหกรณ์นอกภาคการเกษตร	1.61	1.48	1.11	1.37	1.39
1.3 กลุ่มเกษตรกร	17.74	33.33	21.48	24.66	24.30
1.4 กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	2.02	2.22	3.70	5.48	3.35
1.5 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	16.94	5.19	9.26	10.96	10.59
1.6 กลุ่มยุวเกษตรกร	-	0.37	-	-	0.09
1.7 กลุ่มวิสาหกิจ/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	12.10	9.63	10.00	18.49	12.55
1.8 สมาคม/สหพันธ์	0.40	0.37	0.74	0.00	0.38
1.9 อาสาสมัครเกษตรกร	2.42	2.22	3.33	2.74	2.68
1.10 กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน	4.44	2.22	2.59	2.05	2.83
1.11 ธ.ก.ส./สกต.	77.02	34.81	55.56	72.60	60.00
1.12 เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่	0.40	1.48	0.74	5.48	2.21
1.13 อื่น ๆ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มนิคมสหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน	22.58	15.56	12.12	14.38	16.16
2. ไม่ได้เป็นสมาชิก	8.15	16.62	17.78	18.89	15.43

หมายเหตุ: เกษตรกรเข้าร่วมการเป็นสมาชิกองค์กร/กลุ่ม/สถาบันได้มากกว่า 1 กลุ่ม
ที่มา: จากการสำรวจ

3.5 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล หรือ ผู้รับจ้างงาน

3.5.1 เพศ อายุของผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมโครงการ

ผู้รับจ้างงานร้อยละ 30.88 เป็นเพศชาย และร้อยละ 69.12 เป็นเพศหญิง ผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 47.55 มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.41 มีอายุระหว่าง 31- 40 ปี ร้อยละ 21.62 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ตามลำดับ (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 เพศ อายุของผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. เพศ					
1.1 ชาย	32.59	30.37	22.78	37.78	30.88
1.2 หญิง	67.41	69.63	77.22	62.22	69.12
2. อายุ					
2.1 อายุ 20 - 30 ปี	57.78	40.74	48.33	43.33	47.55
2.2 อายุ 31 - 40 ปี	22.22	29.63	31.11	26.67	27.41
2.3 อายุ 41 - 50 ปี	18.52	20.74	19.44	27.78	21.62
2.4 อายุ 51 - 60 ปี	0.74	8.89	0.56	2.22	3.10
2.5 อายุ 61 ปีขึ้นไป	0.74	-	0.56	-	0.32
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2 ระดับการศึกษาของผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมโครงการ

ผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 39.40 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รองลงมา ร้อยละ 28.75 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 18.15 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)/อนุปริญญา ร้อยละ 6.90 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.65 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ ร้อยละ 1.15 สูงกว่าระดับปริญญาตรีตามลำดับ (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 ระดับการศึกษาของผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. สูงกว่าปริญญาตรี	-	0.74	0.57	3.33	1.15
2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	48.15	28.89	29.44	51.11	39.40
3. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)/อนุปริญญา	20.74	20.74	14.44	16.67	18.15
4. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	4.45	8.15	8.89	1.11	5.65
5. มัธยมศึกษาตอนปลาย	22.96	28.15	38.33	25.56	28.75
6. มัธยมศึกษาตอนต้น	3.70	13.33	8.33	2.22	6.90
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.3 การชี้แจงโครงการและสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ

เกษตรกร ร้อยละ 98.54 และผู้รับจ้างงาน ร้อยละ 99.44 ได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการและขั้นตอนการรับสมัครและคัดเลือก จำนวน 2 ครั้ง (ตารางที่ 3.10) ทั้งนี้ เกษตรกรและผู้รับจ้างงาน จะได้รับการชี้แจงการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจ้างงาน ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดในพื้นที่

ตารางที่ 3.10 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ

หน่วย: ร้อยละ		
การชี้แจง	เกษตรกร	ผู้รับจ้างงาน
1. ได้รับการชี้แจง	98.54	99.44
2. ไม่ได้รับการชี้แจง	1.46	0.56
รวม	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 90.07 รับทราบข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล อาทิ เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 18.63 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ Website Facebook ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และของหน่วยงาน โทรทัศน์ วิทยุ หอกระจายข่าว ของชุมชน Line ร้อยละ 2.20 ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และร้อยละ 0.83 สื่อกิจกรรมผ่านการประชุม ตามลำดับ

สำหรับ ผู้รับจ้างงาน รับทราบข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการ และวิธีการรับสมัครเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 89.07 ผ่านสื่อบุคคล อาทิ เจ้าหน้าที่หน่วยงาน เพื่อน ร้อยละ 64.07 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ Website Facebook ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และของหน่วยงาน เสียงตามสาย/หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ร้อยละ 17.59 ผ่านสื่อกิจกรรม และ ร้อยละ 5.93 ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11)

ตารางที่ 3.11 สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ

หน่วย: ร้อยละ		
สื่อที่ใช้	เกษตรกร	ผู้รับจ้างงาน
1. สื่อบุคคล	90.07	89.07
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	18.63	64.07
3. สื่อสิ่งพิมพ์	2.20	5.93
4. สื่อกิจกรรม	0.83	17.59

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.5.4 ภารกิจของผู้รับจ้างงาน หรือแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล ที่มีบทบาทในการดูแลเกษตรกร

ผู้รับจ้างงานที่เข้าร่วมสนับสนุนโครงการ มีภารกิจในการสนับสนุนการวางแผนการผลิตในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตรในพื้นที่ตำบล นำความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ได้รับถ่ายทอดสู่เกษตรกรที่รับผิดชอบ และติดตามสถานการณ์การทำการแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ ประสานเชื่อมโยงการทำงาน และประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมโครงการ จัดทำแผน และผลการปฏิบัติงานรายเดือน รายงานผลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค การดำเนินโครงการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ประสานงานกับคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับอำเภอ โดยโครงการได้มอบหมายให้ผู้รับจ้างงาน ให้รับผิดชอบดูแลสัดส่วนเกษตรกร 2 ราย ตามความเหมาะสม จากการสำรวจ พบว่า ผู้รับจ้างงานทุกรายมีความเข้าใจในภารกิจของตนเองทั้งหมด โดยร้อยละ 86.67 ทราบทั้งหมด ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.33 ทราบภารกิจบางส่วนถึงการดูแลเกษตรกรโครงการ (ตารางที่ 3.12)

ในส่วนของความเหมาะสมของสัดส่วนการรับผิดชอบเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ผู้รับจ้างงานร้อยละ 99.26 เห็นว่าสัดส่วน 1 : 2 ที่โครงการกำหนดมีเหมาะสม ส่วนที่เหลือร้อยละ 0.74 เห็นว่าไม่เหมาะสม

ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติการไปด้วยความเรียบร้อย สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำคู่มือโครงการให้กับเกษตรกร ผู้รับจ้างงานและหน่วยงานเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ และแนวทางในการปฏิบัติงานโครงการ

ตารางที่ 3.12 ภารกิจ สัดส่วนของผู้รับจ้างงานในการดูแลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

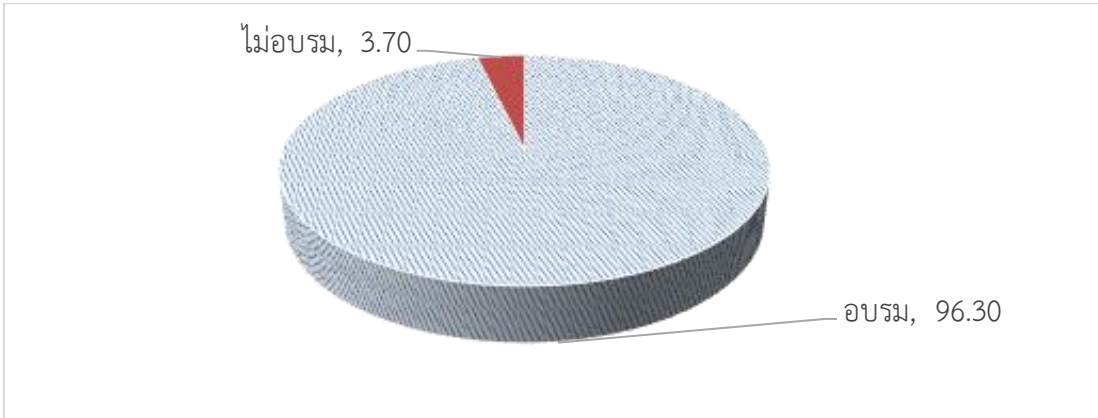
รายการ	ร้อยละ
1. ผู้รับจ้างงานทราบภารกิจความรับผิดชอบ	
- ทราบทั้งหมด	86.67
- ทราบบางส่วน	13.33
- ไม่ทราบ	-
2. สัดส่วนการดูแลเกษตรกร	
- เหมาะสม	99.26
- ไม่เหมาะสม	0.74

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.5 การเข้าอบรมของผู้รับจ้างงาน

กิจกรรมของโครงการได้กำหนดให้มีการส่งเสริมองค์ความรู้และจัดฝึกอบรมให้แก่เกษตรกร โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 ครั้ง ได้แก่ครั้งที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ ครั้งที่ 2 การวิเคราะห์พื้นที่ การวางแผนการผลิต ครั้งที่ 3 การรวมกลุ่ม และครั้งที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบพาเกษตรกรไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ

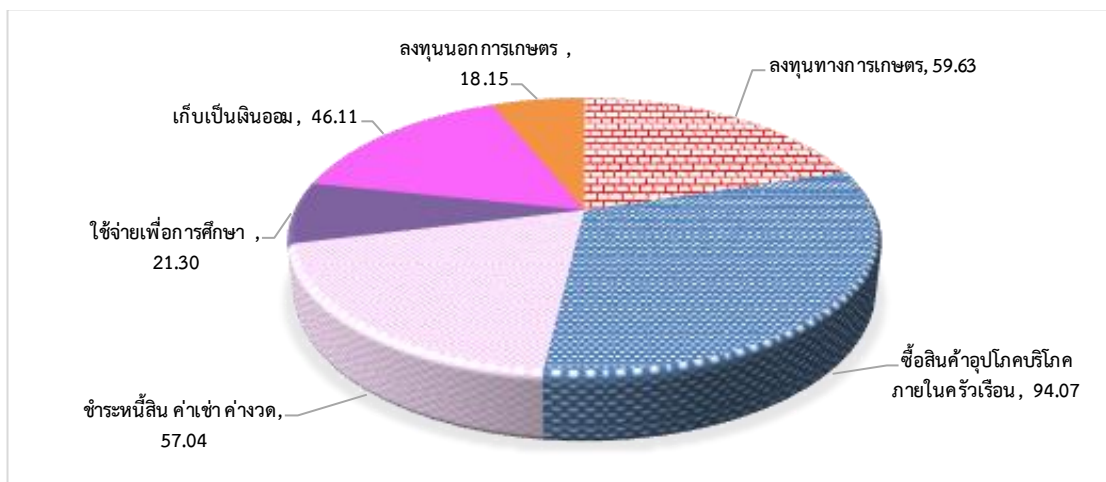
สำหรับกิจกรรมการส่งเสริมความรู้และจัดฝึกอบรมของโครงการ เป็นการจัดหลักสูตร สำหรับเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเป็นหลัก ไม่ได้จัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับผู้รับจ้างงาน อย่างไรก็ตาม ผู้รับจ้างงานในฐานะผู้ดูแลเกษตรกร ร้อยละ 96.30 ได้เข้ารับการอบรมด้วย ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 3.70 ไม่ได้อบรม (ภาพที่ 3.1)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.1 การเข้ารับการอบรมของผู้รับจ้างงาน

จากการสำรวจผู้รับจ้างงานว่านำเงินเดือน/ค่าตอบแทนจากการจ้างงานของโครงการ ไปใช้ในด้านใดบ้าง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.07 นำไปซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือน รองลงมา ร้อยละ 59.63 นำไปลงทุนทางการเกษตร อาทิ ซื้อปุ๋ย ยา อาหารสัตว์ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปรับปรุงโรงเรือน ตลอดจนอุปกรณ์ทางการเกษตร ร้อยละ 57.04 ชำระหนี้สิน ค่าเช่า ค่างวด ร้อยละ 46.11 นำเงินไปเก็บออม ร้อยละ 21.30 ใช้จ่ายเพื่อการศึกษา และ ร้อยละ 18.15 นำไปลงทุนนอกการเกษตร

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.2 สัดส่วนของเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้รับจ้างงาน

บทที่ 4 ผลการประเมินผล

การประเมินผลโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ปี 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาตามประเด็นตัวชี้วัดการตามเกณฑ์ประเมินผลของ OECD – DAC ประกอบด้วยเกณฑ์หลัก 5 ด้าน ได้แก่ ความสอดคล้อง (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผลกระทบ (Impact) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมาย หรือเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 หลักเกณฑ์ที่ 1 ความสอดคล้อง (Relevance)

เป็นการพิจารณาความเหมาะสมกับนโยบาย สถานการณ์ และความสอดคล้องกับเป้าหมาย โดยความสอดคล้องกับนโยบายและสถานการณ์ เป็นการพิจารณาการดำเนินการของโครงการเป็นไปตามนโยบาย และสถานการณ์ที่เหมาะสมกับโครงการหรือไม่ ประกอบด้วย 2 ด้านหลัก คือ

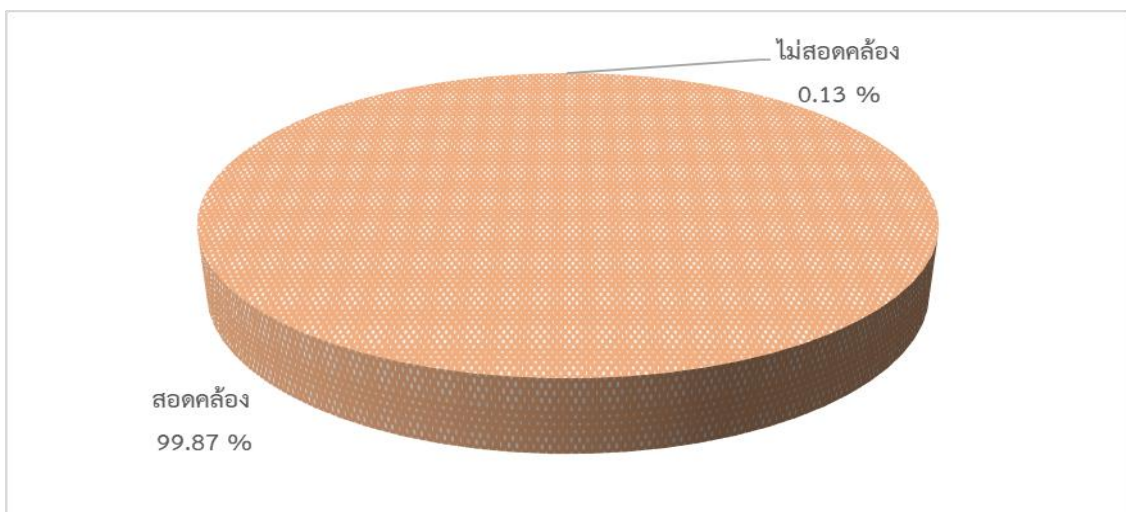
1) ความสอดคล้องกับนโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศ ระดับสาขาหรือหน่วยงาน และระดับพื้นที่

เป็นการพิจารณาถึงความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร มาตั้งแต่ปี 2560 ซึ่งเป็นโครงการสำคัญ มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ต่างๆ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ : ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ : เกษตรสร้างมูลค่า และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นแผนแม่บท (3) การเกษตร และประเด็นแผนย่อย 3.2 เกษตรปลอดภัย เป้าหมายของแผนย่อย สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น และยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นแผนแม่บท (3) การเกษตร และประเด็นแผนย่อย 3.2 เกษตรปลอดภัย

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรง และเป็นวงกว้างต่อการแพทย์ การท่องเที่ยว การบริการ การผลิตอุตสาหกรรม การค้า และการเกษตร ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม การฟื้นฟูประเทศไทยทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อลดผลกระทบจากการหดตัวของภาคเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงได้ออก พระราชกำหนด (พ.ร.ก.) ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 วงเงินไม่เกิน 1 ล้านล้านบาท โดยหนึ่งในแผนงานที่ระบุใน พ.ร.ก. ฉบับนี้ คือแผนงานที่ 3 กรอบวงเงินฟื้นฟูเศรษฐกิจ และสังคม 400,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นการอัดฉีดเม็ดเงินโดยภาครัฐเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 เห็นชอบและอนุมัติโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความสอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของ พ.ร.ก. ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 โดยมีเป้าหมาย รักษาแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในช่วง 2 ปี

สำหรับความสอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของแผนงานภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมฯ มีเป้าหมายสร้างแรงขับเคลื่อนภาคการผลิตและบริการ ทั้งนี้อยู่ในแผนงานย่อย 3.2 แผนงานฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน ผ่านการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ โดยการส่งเสริมตลาดสำหรับผลผลิต และผลิตภัณฑ์ของธุรกิจชุมชนที่เชื่อมโยง กับการท่องเที่ยวหรือภาคบริการอื่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน การจัดหาปัจจัยการผลิตและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งการสร้างการเข้าถึงช่องทางการตลาด พร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานคุณภาพและมูลค่าเพิ่มของสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและชุมชน โดยมีเป้าหมายกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ เกิดการฟื้นฟูและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

จากการสำรวจ เจ้าหน้าที่ ผู้รับจ้างงาน และเกษตรกร ร้อยละ 99.87 เห็นว่าโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ มีความสอดคล้อง และร้อยละ 0.13 ไม่สอดคล้อง (ภาพที่ 4.1)

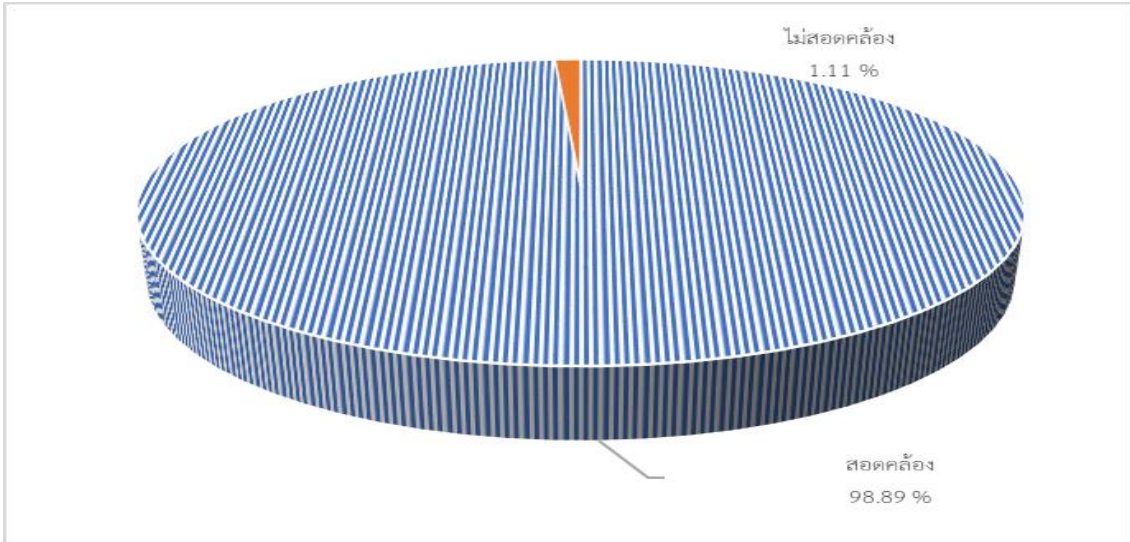

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.1 ความสอดคล้องกับนโยบาย/แผนยุทธศาสตร์

2) ความสอดคล้องกับสถานการณ์และความครอบคลุมตรงกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

2.1) ความสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยวัดจากตัวชี้วัดสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) และบรรเทาปัญหาการว่างงาน ลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานภาคการเกษตรกรรมไปสู่ภาคอื่น ๆ และเพื่อความช่วยเหลือเกษตรกร ฟื้นฟูภาคเกษตรผลิตสินค้า ด้านพืช สัตว์ ประมง รองรับความขาดแคลนอาหารในอนาคต และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในท้องถิ่นให้มีความมั่นคงในการเป็นแหล่งผลิตอาหาร และช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจและสร้างความแข็งแกร่งให้กับเศรษฐกิจไทยในระยะยาว เกษตรกรสามารถเลี้ยงตนเอง และสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้อย่างพอเพียงและยั่งยืน ทั้งนี้ ของเจ้าหน้าที่ ผู้รับจ้างงาน และเกษตรกร ร้อยละ 98.89 เห็นว่า มีสอดคล้องกับสถานการณ์ (ภาพที่ 4.2)

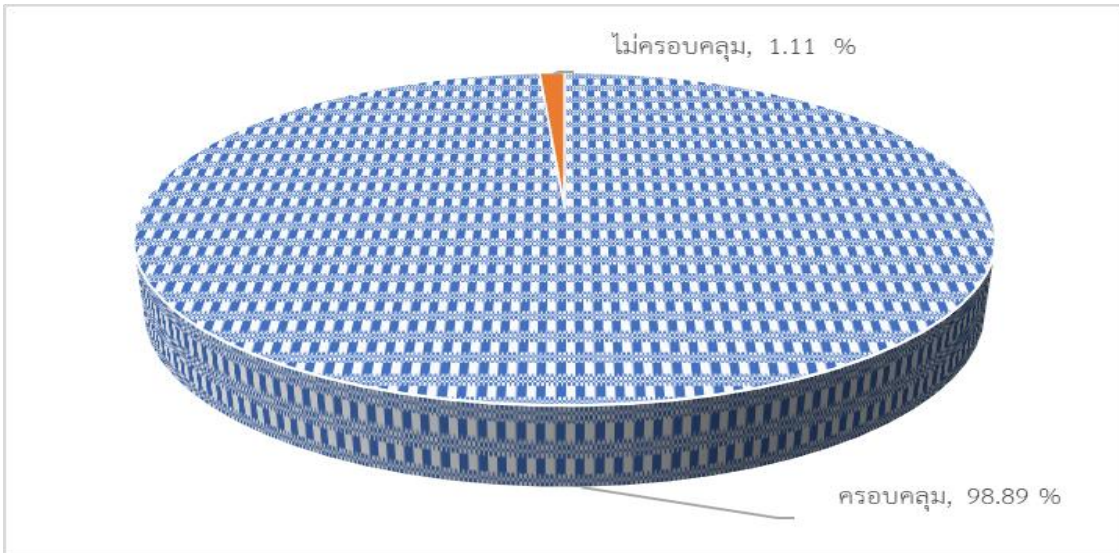

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.2 ความสอดคล้องกับสถานการณ์

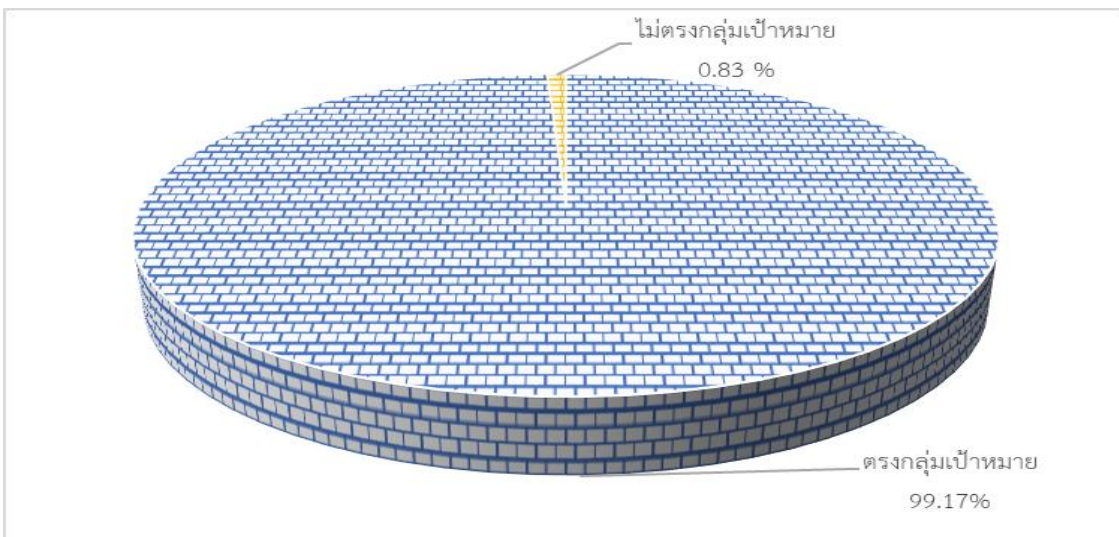
2.2) ความครอบคลุมตรงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากโครงการพิจารณาและกำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาหรือต้องได้รับความช่วยเหลือและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมีเกณฑ์การรับสมัครและคัดเลือกทั้งเกษตรกรและผู้รับจ้างงานหรือแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19)

ทั้งนี้ความสอดคล้องกับสถานการณ์ ความครอบคลุมและตรงกลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้รับจ้างงาน และเกษตรกร ร้อยละ 98.89 เห็นว่าโครงการฯ มีสอดคล้องกับสถานการณ์ เนื่องจากมีเกณฑ์การรับสมัครและคัดเลือกเกษตรกรและผู้รับจ้างงานเข้าร่วมโครงการที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ร้อยละ 1.11 ยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ (ภาพที่ 4.3) สำหรับความสอดคล้องตรงกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 99.17 เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายตรงกับหลักเกณฑ์โครงการ เนื่องจากทั้งเกษตรกรและผู้รับจ้างงานได้รับประโยชน์จากโครงการ เป็นการช่วยเหลือและฟื้นฟูภาคการเกษตร สร้างงาน สร้างอาชีพ และทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจ โดยเกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ทั้งด้านพืช ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง ด้านการพัฒนาที่ดินและสระเก็บกักน้ำ และผู้รับจ้างงานได้รับค่าตอบแทน ลดปัญหาการว่างงานในชุมชน และ ร้อยละ 0.83 เห็นว่ายังไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย (ภาพที่ 4.4)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.3 ความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.4 ความตรงกลุ่มเป้าหมาย

4.2 หลักเกณฑ์ที่ 2 ประสิทธิภาพ (Effectiveness)

พิจารณาถึงการบรรลุเป้าหมายของโครงการ โดยการเปรียบเทียบผลผลิตที่กำหนดไว้กับผลผลิตที่ได้จริงจากการดำเนินโครงการ

เป้าหมาย โครงการ 1 ตำบล 1 เกษตรทฤษฎีใหม่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 32,000 ราย และมีการจ้างงานแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล หรือผู้รับจ้างงาน 16,000 ราย ในพื้นที่ 4,009 ตำบล โดยมีการพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลละ 2 รายขึ้นไป พื้นที่ดำเนินการรายละ 2.50 – 5 ไร่

เป้าหมาย 125,615 ไร่ สนับสนุนสระเก็บกักน้ำ 32,000 บ่อ และเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ 87,9987 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีผลจากการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 27,117 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.74 ของเป้าหมาย 32,000 ราย
- 2) เกิดการจ้างแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับตำบล 13,529 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.55 ของเป้าหมาย 16,000 ราย
- 3) พื้นที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้น 97,328 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 77.48 ของเป้าหมาย 125,615 ไร่
- 4) กรมพัฒนาที่ดิน มีเป้าหมายการอนุมัติขุดสระเก็บกักน้ำจากโครงการ 27,117 บ่อ ขุดแล้วเสร็จ 26,950 บ่อ คิดเป็นร้อยละ 99.38 ของเป้าหมายที่ได้รับการอนุมัติ ทำให้เพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ 68.3205 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 77.64 ของเป้าหมาย 87.9987 ล้านลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์สระเก็บกักน้ำแล้ว ร้อยละ 84.24 สำหรับการใช้น้ำส่วนใหญ่เป็นด้านพืช เฉลี่ย ร้อยละ 71.10 อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการใช้น้ำจากสระเก็บกักน้ำ กรมพัฒนาที่ดินควรมีการติดตามการใช้น้ำจากสระเก็บกักน้ำของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องในระยะต่อไป (ตารางที่ 4.1 และ 4.2)

ตารางที่ 4.1 เกษตรกร ผู้รับจ้างงาน พื้นที่เข้าร่วมโครงการ สระเก็บกักน้ำ พื้นที่เก็บกักน้ำของโครงการ

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผล	ร้อยละ
เกษตรกร	ราย	32,000	27,117	84.74
ผู้รับจ้างงาน	ราย	16,000	13,529	84.56
พื้นที่เข้าร่วมโครงการ	ไร่	125,615	97,328	77.48
สระเก็บกักน้ำ	บ่อ	27,117 ^{1/}	26,950 ^{2/}	99.38
พื้นที่เก็บกักน้ำ	ล้านลูกบาศก์เมตร	87.9987	68.3205	77.64

หมายเหตุ: ^{1/}สระเก็บกักน้ำที่ได้รับการอนุมัติ ^{2/}ขุดแล้วเสร็จ

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564)

ตารางที่ 4.2 การใช้น้ำจากสระเก็บกักน้ำของโครงการ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. ใช้น้ำ	86.30	84.81	90.83	75.00	84.24
1.1 ด้านพืช	98.71	35.50	50.91	99.26	71.10
1.2 ด้านปศุสัตว์	12.88	29.97	14.91	36.30	23.51
1.3 ด้านประมง	36.05	34.53	34.18	50.37	38.78
2. ยังไม่ได้ใช้น้ำ	13.70	15.19	9.17	25.00	15.76
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ: เกษตรกรใช้น้ำมากกว่า 1 ด้าน

ที่มา: จากการสำรวจ

5) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร

สำหรับเป้าหมายสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 24,241 ราย ไม่รวมเกษตรกร 5 ประสาน (สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) โดยจะดำเนินการภายหลังการขุดสระกักเก็บน้ำแล้วเสร็จ หน่วยงานรับผิดชอบมีการดำเนินการ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564) ดังนี้

(1) กรมพัฒนาที่ดิน สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน (น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยสด ฯลฯ) แก่เกษตรกร 23,512 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.99 ของเป้าหมาย

(2) กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการสนับสนุนพันธุ์พืช (ไม้ผล เมล็ดพันธุ์ผัก สมุนไพร ฯลฯ) แก่เกษตรกร 20,904 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.23 ของเป้าหมาย

(3) กรมปศุสัตว์ ดำเนินการสนับสนุนพันธุ์สัตว์ (ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง ฯลฯ) แก่เกษตรกร 23,553 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.16 ของเป้าหมาย

(4) กรมประมง ดำเนินการสนับสนุนพันธุ์ปลา กุ้ง และอาหารสัตว์ น้ำแก่เกษตรกร 24,241 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 ของเป้าหมาย

ทั้งนี้จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว เฉลี่ย 23,052 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.10 ทั้งนี้เกษตรกรบางส่วนได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตล่าช้า เนื่องจากหน่วยงานสนับสนุนภายหลังจากการส่งเสริมองค์ความรู้และการขุดสระกักเก็บน้ำ สำหรับเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว มีความพึงพอใจต่อปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.19 (คะแนนเต็ม 5) เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าที่ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ ตรงกับความต้องการ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการลงทุนในการทำแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเฉพาะการสนับสนุนสระกักเก็บน้ำ และด้านปรับปรุงบำรุงดิน อาทิ หญ้าแฝก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยพืชสด ของกรมพัฒนาที่ดิน มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.43 และ 4.35 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัจจัยการผลิตที่ได้รับ

หน่วย : คะแนน

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย	แปลผล
1. ด้านพืช	4.06	4.06	4.06	3.79	3.99	มาก
2. ด้านปศุสัตว์	4.36	4.13	4.30	3.99	4.19	มาก
3. ด้านประมง	4.07	4.45	3.91	3.83	4.06	มาก
4. ด้านการปรับปรุงดิน (สระเก็บกักน้ำ)	4.47	4.68	4.45	4.12	4.43	มากที่สุด
5. ด้านวัสดุปรับปรุงดิน	4.31	4.41	4.43	4.23	4.35	มากที่สุด
6. ด้านอื่น ๆ (กล้าพันธุ์ไม้)	4.36	3.75	4.27	4.11	4.12	มาก
รวมเฉลี่ย	4.27	4.25	4.24	4.01	4.19	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

6) การส่งเสริมองค์ความรู้และจัดฝึกอบรม จัดกระบวนการเรียนรู้ 4 ครั้ง ได้แก่ครั้งที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ ครั้งที่ 2 การวิเคราะห์พื้นที่ การวางแผนการผลิต ครั้งที่ 3 การรวมกลุ่ม และครั้งที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบพาเกษตรกรไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์การเรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในช่วงแรกของการอบรมกระบวนการเรียนรู้ครั้งที่ 1 - 2 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ยังไม่รุนแรงมากนักสามารถจัดการอบรมได้แบบปกติ ในช่วงเดือนเมษายน 2564 เกิดการระบาดอย่างต่อเนื่อง ทำให้หน่วยงานไม่สามารถรวมตัวในการจัดกิจกรรมได้ ส่งผลให้การจัดอบรมล่าช้ากว่าแผนที่วางไว้ จึงปรับเปลี่ยนวิธีการส่งเสริมองค์ความรู้ และฝึกอบรม 2 รูปแบบ คือ รูปแบบปกติ และแบบออนไลน์ เกษตรกร ร้อยละ 81.75 ได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้และฝึกอบรม ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 18.25 ยังไม่ได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ และฝึกอบรม เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 97.47 โดยเป็นการนำความรู้ไปใช้บางส่วน ร้อยละ 74.44 และนำไปใช้ทั้งหมด ร้อยละ 23.03 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 การส่งเสริมความรู้ การฝึกอบรม และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกร

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. การอบรม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
1.1 ได้รับการอบรม	71.85	82.04	83.68	89.44	81.75
1.2 ไม่ได้รับการอบรม	28.15	17.96	16.32	10.56	18.25
2. นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2.1 ใช้	96.14	99.22	97.98	96.53	97.47
- ใช้ทั้งหมด	29.39	19.05	8.70	34.99	23.03
- ใช้บางส่วน	66.75	80.17	89.28	61.54	74.44
2.2 ไม่ใช้	3.86	0.78	2.02	3.47	2.53

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับระดับความรู้และความเข้าใจในการอบรมตามกระบวนการเรียนรู้ ทั้ง 4 หลักสูตร ได้มีการวัดระดับความรู้และความเข้าใจในการอบรมของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม พบว่า ระดับความรู้และของเกษตรกรก่อนการอบรม อยู่ในระดับน้อย ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.49 (คะแนนเต็ม 5) ภายหลังจากการอบรมระดับความรู้ของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.28 ถึงแม้ว่าคะแนนระดับความรู้และความเข้าใจของเกษตรกรจะอยู่ในระดับมากที่สุด แต่การนำไปใช้ประโยชน์ ของเกษตรกรยังใช้เพียงบางส่วน ดังนั้นภายหลังจากเข้าร่วมโครงการเจ้าหน้าที่หน่วยงานควรมีการติดตามการใช้ประโยชน์จากการอบรมของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในด้านการวางแผนการผลิต และด้านการรวมกลุ่ม เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ และการเรียนรู้ของเกษตรกรจากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ความรู้และความเข้าใจของเกษตรกรก่อนและหลังการอบรม

รายการ	ก่อนการอบรม		หลังการอบรม	
	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล
1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาการเกษตรทฤษฎีใหม่	2.53	ปานกลาง	4.29	มากที่สุด
2. วิเคราะห์พื้นที่ วางแผนการผลิต	2.36	น้อย	4.24	มากที่สุด
3. การรวมกลุ่ม	2.51	น้อย	4.27	มากที่สุด
4. เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้	2.57	น้อย	4.31	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.49	น้อย	4.28	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

7) การใช้พื้นที่การเกษตรในแปลง เกษตรกรมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการ เฉลี่ย 3.62 ไร่ โดยแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมเป็น 4 สัดส่วน โดยสัดส่วนพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น คือ พื้นที่แหล่งน้ำ 1.02 ไร่ และพื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ 0.02 ไร่ นอกจากนี้ การใช้พื้นที่ว่างเปล่าถูกนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้น จำแนกแต่ละพื้นที่ ดังนี้ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 การใช้พื้นที่การเกษตรในแปลงเข้าร่วมโครงการ

รายการ	หน่วย	ก่อน โครงการ	หลัง โครงการ	การเปลี่ยนแปลง (เพิ่ม/ลด)
พื้นที่เข้าร่วมโครงการ	ไร่	3.62	3.62	-
1. แหล่งน้ำ	ไร่	0.10	1.12	1.02
1.1 ความเพียงพอของน้ำที่ใช้ทำการเกษตร				
1) มีน้ำเพียงพอทั้งปี	ร้อยละ	24.39	83.36	58.97
2) มีน้ำไม่เพียงพอ	ร้อยละ	75.61	16.64	-58.97
1.2 กรณีไม่เพียงพอ ระยะเวลาที่ใช้ได้	เดือน	6	7	1
2. นาข้าว	ไร่	1.86	1.03	-0.83
3. ปลูกพืช	ไร่	1.30	1.09	-0.21
- จำนวนพืชที่ปลูก	ชนิด	2	4	2
4. ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์	ไร่	0.36	0.38	0.02
4.1 พื้นที่อยู่อาศัย/ที่พัก	ไร่	0.20	0.25	0.05
4.2 พื้นที่เลี้ยงสัตว์	ไร่	0.10	0.12	0.02
4.3 ที่ว่างเปล่า	ไร่	0.06	0.01	-0.05

ที่มา: จากการสำรวจ

(1) พื้นที่แหล่งน้ำ เกษตรกรมีพื้นที่แหล่งน้ำหลังเข้าร่วมโครงการ 1.12 ไร่ หรือ เพิ่มขึ้น 1.02 ไร่ เกษตรกรมีน้ำเพียงพอสำหรับทำการเกษตรในพื้นที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 58.97 เนื่องจากได้รับประโยชน์จากสระกักเก็บน้ำที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ เพื่อเป็นแหล่งน้ำที่ในการเกษตรทั้งในช่วงฤดูเพาะปลูกและฤดูแล้ง

(2) พื้นที่ปลูกข้าว เกษตรกรมีการใช้พื้นที่ในการปลูกข้าวหลังเข้าร่วมโครงการ 1.03 ไร่ ลดลง 0.83 ไร่ จากก่อนเข้าร่วมโครงการ ข้าวในพื้นที่โครงการเน้นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน อย่างไรก็ตามบางพื้นที่ไม่เหมาะแก่การปลูกข้าว ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำการวางแผนการผลิตและการเพาะปลูกให้เหมาะสมกับลักษณะของดินในพื้นที่ทำการเกษตรแต่ละภูมิภาค

(3) พื้นที่ปลูกพืช เกษตรกรมีการใช้พื้นที่เพื่อการปลูกพืช หลังเข้าร่วมโครงการ 1.09 ไร่ จำนวนชนิดของพืชที่เกษตรกรปลูก เฉลี่ย 4 ชนิด เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชที่ปลูกภาคเหนือ ข้าว ลำไย ฝรั่ง กล้วยน้ำว้า มันสำปะหลัง ภาคกลาง กล้วยน้ำว้า มะละกอ ยูคาลิปตัส ยางพารา ภาคใต้ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มังคุด เงาะทุเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล้วยน้ำว้า มะม่วง มะขาม ไข่ และพืชผัก สมุนไพร โดยปลูกลักษณะผสมผสาน

(4) พื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรมีที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ 0.38 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่อยู่อาศัยขนาดพื้นที่เฉลี่ย 0.25 ไร่ และพื้นที่เลี้ยงสัตว์ เฉลี่ย 0.12 ไร่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ว่างเปล่า เฉลี่ย 0.01 ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เดียวกัน ทั้งนี้ โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ได้กำหนดให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแบ่งสัดส่วนในการใช้พื้นที่ตามสัดส่วนของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยให้เกษตรกรมีพื้นที่อยู่อาศัย/ที่พัก ในโครงการ เพื่อจะได้ดูแลผลผลิตในแปลง

8) สัดส่วนการใช้พื้นที่ในแปลงทำการเกษตร เมื่อพิจารณาสัดส่วนการจัดสรรพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ของเกษตรกร ในสัดส่วนของ แหล่งน้ำ : ปลูกข้าว : ปลูกพืช : ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ (30 : 30 : 30 : 10) ตาม 4 องค์ประกอบพื้นที่ของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีสัดส่วนการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม 2.72 : 51.49 : 35.89 : 9.90 โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด ร้อยละ 51.49 ส่วนแหล่งน้ำมีการใช้ประโยชน์พื้นที่น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 2.72 หากพิจารณาจากสัดส่วนดังกล่าว ภาคใต้มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ปลูกพืชมากที่สุด ร้อยละ 72.68 ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปลูกข้าวมากที่สุด ร้อยละ 70.72

หากพิจารณาก่อนเข้าร่วมโครงการตามทุกภาคมีสัดส่วนของแหล่งน้ำไม่ถึง ร้อยละ 3 มีเพียงพื้นที่ปลูกพืชและที่อยู่ออาศัยและเลี้ยงสัตว์เท่านั้นที่มีพื้นที่ใกล้เคียงสัดส่วนพื้นที่ตามองค์ประกอบ ร้อยละ 30 และร้อยละ 10 ซึ่งก่อนเข้าร่วมโครงการ มีพื้นที่ปลูกพืช ร้อยละ 35.89 และ มีพื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 9.90 ซึ่งหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนสัดส่วนการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม เป็น 30.94 : 28.45 : 30.11 : 10.50 ทั้งนี้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนโดยการเพิ่มสัดส่วนพื้นที่แหล่งน้ำ ซึ่งได้รับการสนับสนุนสระเก็บกักน้ำของโครงการ ร้อยละ 28.22 ให้เพียงพอสำหรับการทำเกษตร ลดพื้นที่ทำนาลง ลดพื้นที่ในการปลูกพืช แต่เพิ่มความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชที่ปลูก จาก 2 ชนิด เป็น 4 ชนิด และ เพิ่มพื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ เพิ่มพื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 0.60

ถึงแม้ว่าสัดส่วนการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมหลังเข้าร่วมโครงการเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ ในฤดูเพาะปลูกต่อไปเกษตรกรควรมีการวางแผนการผลิตก่อนทำการเพาะปลูก โดยคำนึงถึงแหล่งน้ำและพืชที่ปลูก และควรบริหารจัดการน้ำในแปลงที่เข้าร่วมโครงการให้สัมพันธ์กับพืชที่ปลูก ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดินควรให้คำแนะนำในการบริหารจัดการน้ำ และการบำรุงรักษาสระเก็บกักน้ำ ส่วนเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง ควรส่งเสริมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และสัตว์น้ำ เป็นลักษณะการเกษตรแบบหมุนเวียน เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้จากแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ และเพียงพอตลอดฤดูการผลิต โดยเกษตรกรสามารถประยุกต์ใช้สัดส่วนตามองค์ประกอบพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่แหล่งน้ำ : พื้นที่ปลูกพืช : พื้นที่ปลูกข้าว : ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ตามพื้นที่ที่

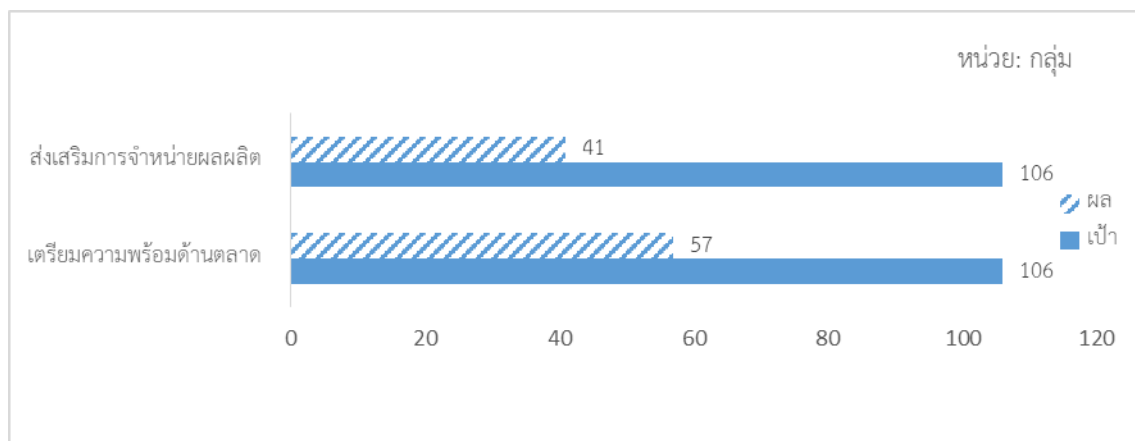
เข้าร่วมโครงการและการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ตามความเหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง โดยการบริหารจัดการทั้ง 4 องค์ประกอบให้เกิดความสมดุลทั้งพื้นที่และสภาพภูมิสังคมครัวเรือน (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 การแบ่งสัดส่วนพื้นที่ในแปลงของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	หน่วย	ก่อนโครงการ	หลังโครงการ	การเปลี่ยนแปลง (+เพิ่ม/- ลด)
1. พื้นที่แหล่งน้ำ	ไร่	0.10	1.12	1.02
	ร้อยละ	2.72	30.94	28.22
2. พื้นที่นาข้าว	ไร่	1.86	1.03	-0.83
	ร้อยละ	51.49	28.45	(-23.04)
3. พื้นที่ปลูกพืช	ไร่	1.30	1.09	-0.21
	ร้อยละ	35.89	30.11	(-5.78)
4. พื้นที่อยู่อาศัย/เลี้ยงสัตว์	ไร่	0.36	0.38	0.02
	ร้อยละ	9.90	10.50	0.60
พื้นที่เข้าร่วมโครงการ	ไร่	3.62	3.62	
	ร้อยละ	100.00	100.00	

ที่มา: จากการสำรวจ

9) การเชื่อมโยงตลาด มีการเตรียมความพร้อมด้านตลาดเพื่อรองรับผลผลิต ดำเนินการแล้ว 57 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 53.77 ของเป้าหมาย 106 กลุ่ม และส่งเสริมการจำหน่ายผลผลิตแล้ว จำนวน 41 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 38.68 ของเป้าหมาย 106 กลุ่ม ส่วนใหญ่กิจกรรมล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง และมาตรการทางสาธารณสุขห้ามไม่ให้จัดกิจกรรมการรวมกลุ่ม (ภาพที่ 4.5)

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (ข้อมูล ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2564)

ภาพที่ 4.5 การเชื่อมโยงตลาดโดยการเตรียมความพร้อมด้านตลาดเพื่อรองรับผลผลิต

ทั้งนี้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 87.92 มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพียงพอ เนื่องจากผลผลิตที่ออกมามีปริมาณไม่มากนักการขายในตลาดท้องถิ่นในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรก อีกร้อยละ 12.08 เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าแหล่งจำหน่ายยังไม่เพียงพอ โดยเกษตรกรที่เข้าโครงการ ร้อยละ 70.84 นำผลผลิตไปจำหน่ายที่ตลาดท้องถิ่น/ตลาดภายในชุมชน ร้อยละ 15.58 จำหน่ายผลผลิตประเภทพืชไร่ เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้กับบริษัทเอกชน และพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 9.46 จำหน่ายให้กับสหกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรเป็นสมาชิก (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 แหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	หน่วย: ร้อยละ				
	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. มีเพียงพอ	95.19	79.26	90.56	86.67	87.92
1.1 สหกรณ์	0.74	12.59	16.94	7.57	9.46
1.2 กลุ่มเกษตรกร	4.07	18.89	1.39	2.16	6.63
1.3 ตลาดประชารัฐ	0.74	0.37	1.11	0.23	0.61
1.4 ตลาดท้องถิ่น/ชุมชน	68.89	56.30	71.67	86.49	70.84
1.5 ร้านค้าตนเอง	1.85	0.37	1.67	2.16	1.51
1.6 ขายผ่านออนไลน์	4.44	2.59	3.06	1.08	2.79
1.7 บริษัทเอกชน โรงสี พ่อค้าคนกลาง	26.67	17.78	10.83	7.03	15.58
2. ไม่เพียงพอ	4.81	20.74	9.44	13.33	12.08
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

10) ความพึงพอใจของเกษตรกร ผู้รับจ้างงาน และ เจ้าหน้าที่ต่อโครงการ (คะแนนเต็ม 5) พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.42 โดยเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี เนื่องจากได้รับการชี้แจงและการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านช่องทางต่าง ๆ มีการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอและเกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการอุดหนุนกากเก็บน้ำเพื่อใช้ในการทำการเกษตร ส่วนผู้รับจ้างงานมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.24 โดยเห็นว่าโครงการช่วยให้ผู้รับจ้างงานของโครงการมีงานทำ มีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้ทำงานในพื้นที่ไม่ต้องไปทำงานในเมือง ซึ่งมีค่าครองชีพสูง และมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้รับจ้างงานของโครงการ เป็นต้น ในส่วนของเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.84 โดยเห็นว่า โครงการจัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรในช่วงที่เกิดวิกฤติทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ผลิตและบริโภคของที่เกิดจากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ความพึงพอใจของเกษตรกร ผู้รับจ้างงาน และเจ้าหน้าที่ ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1. เกษตรกร	4.42	มากที่สุด
2. ผู้รับจ้างงาน	4.24	มากที่สุด
3. เจ้าหน้าที่	3.84	มาก
เฉลี่ย	4.17	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3 หลักเกณฑ์ที่ 3 ประสิทธิภาพ (Efficiency)

เป็นการพิจารณาความคุ้มค่าในการเบิกจ่ายงบประมาณ และความคุ้มค่าจากการดำเนินการโครงการ ซึ่งโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ได้รับความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 วงเงิน 9,805,707,480 บาท และต่อมากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ขอทบทวนโครงการฯ ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา การใช้จ่ายเงินกู้เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2564 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 อนุมัติการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงการฯ ดังกล่าว วงเงิน 3,550,917,520 บาท พิจารณาความคุ้มค่า ดังนี้

1) ด้านงบประมาณ ในภาพรวมโครงการ พบว่า งบประมาณที่เบิกจ่ายภาพรวม (การเบิกจ่ายและก่อนนี้) 2,648,846,030.64 บาท คิดเป็นร้อยละ 74.60 ของวงเงิน 3,550,917,520 บาท สำหรับความทันเวลาของงบประมาณ จากการสำรวจ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เห็นว่างบประมาณมีความทันเวลา คิดเป็นร้อยละ 81 ส่วนที่เหลือร้อยละ 19 คิดว่าการใช้งบประมาณยังไม่ทันเวลา เมื่อพิจารณาการเบิกจ่ายงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้ (ตารางที่ 4.10)

(1) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า เบิกจ่ายงบประมาณและก่อนนี้แล้ว จำนวน 1,129,857,760.06 บาท คิดเป็นร้อยละ 80.00 ของวงเงินที่ได้รับจัดสรร 1,412,399,851 บาท

(2) กรมพัฒนาที่ดิน พบว่า เบิกจ่ายงบประมาณและก่อนนี้แล้ว จำนวน 1,417,637,011.45 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.91 ของวงเงินที่ได้รับจัดสรร 2,030,614.859 บาท

(3) กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า เบิกจ่ายงบประมาณและก่อนนี้แล้ว จำนวน 30,285,561 บาท คิดเป็นร้อยละ 84.99 ของวงเงินที่ได้รับจัดสรร 35,634,270 บาท

(4) กรมปศุสัตว์ พบว่า เบิกจ่ายงบประมาณและก่อนนี้แล้ว จำนวน 34,622,828.08 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.16 ของวงเงินที่ได้รับจัดสรร 35,634,270 บาท

(5) กรมประมง พบว่า เบิกจ่ายงบประมาณและก่อนนี้แล้ว จำนวน 35,585,788 บาท คิดเป็นร้อยละ 99.86 ของวงเงินที่ได้รับจัดสรร 35,634,270 บาท

(6) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า เบิกจ่ายงบประมาณแล้ว จำนวน 857,082.05 บาท คิดเป็นร้อยละ 85.71 ของวงเงินที่ได้รับจัดสรร 1,000,000 บาท

ตารางที่ 4.10 การเบิกจ่ายงบประมาณของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

หน่วยงานรับผิดชอบ	วงเงิน งบประมาณ	ผลการเบิกจ่ายรวม (การเบิกจ่ายและก่องหนี่ PO)		การเบิกจ่ายจริง	
		บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
สำนักงาน ปลัดกระทรวงเกษตร และสหกรณ์	1,412,399,851	1,129,857,760.06	80.00	1,129,857,760.06	80.00
กรมพัฒนาที่ดิน	2,030,614,859	1,417,637,011.45	69.91	1,312,950,344.83	64.66
กรมส่งเสริม การเกษตร	35,634,270	30,285,561.00	84.99	25,604,183 .00	71.85
กรมปศุสัตว์	35,634,270	34,622,828.08	97.16	32,232,218.08	90.45
กรมประมง	35,634,270	35,585,788.00	99.86	35,585,788.00	99.86
สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร	1,000,000	857,082.05	85.71	857,082.05	85.71
รวม	3,550,917,520	2,648,846,030.64	74.60	2,537,087,376.02	71.45

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564)

2) **ด้านระยะเวลา** พบว่า การดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการเทียบกับแผนของโครงการ ดำเนินการเป็นไปตามระยะเวลาที่โครงการกำหนด เฉลี่ยร้อยละ 96.97 การดำเนินกิจกรรมโครงการ ประกอบด้วย 13 กิจกรรม ดังนี้ (ตารางที่ 4.11)

2.1) กิจกรรมที่ 1 การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ

- เป้าหมายแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ภายในเดือนสิงหาคม 2563

- ผลการดำเนินงานแล้วเสร็จในเดือนสิงหาคม 2563 ทั้งนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ และมีการบูรณาการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน ดังนี้

2.1.1) ส่วนกลาง ได้มีคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ 895/2563 ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ และคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ และได้มีคำสั่งคณะกรรมการบริหารงานโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ที่ 001/2564 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ลงวันที่ 12 พฤษภาคม 2564 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาพื้นที่ ด้านการพัฒนาอาชีพและการตลาด ด้านการขับเคลื่อนในพื้นที่ และด้านการติดตามประเมินผล (ภาคผนวกที่ 2)

2.1.2) ส่วนภูมิภาค แต่งตั้งคณะทำงาน จำนวน 2 คณะ ได้แก่ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ระดับจังหวัด และ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ระดับอำเภอ

2.2) กิจกรรมที่ 2 กำหนดคุณสมบัติเกษตรกร

- เป้าหมาย กำหนดคุณสมบัติเกษตรกรและแรงงานทฤษฎีใหม่ระดับตำบลภายในเดือนสิงหาคม 2563

- ขอบเขตการดำเนินงาน คณะกรรมการบริหารโครงการฯ กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยพิจารณาจากเกษตรกรที่มีความพร้อมและเกษตรกรที่เข้าร่วม

โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ไร่ 3 งาน 12 ตารางวา) ซึ่งขาดแหล่งน้ำ หรือมีแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีแหล่งน้ำสามารถพัฒนาศักยภาพในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และเกิดเป็นจุดเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ ต่อไป

- ข้อเท็จจริง หลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติเกษตรกรและแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับตำบล (ผู้รับจ้างงาน) มีความเคร่งครัด และคุณสมบัติบางข้อมีข้อจำกัด จึงทำให้มีเกษตรกรและผู้รับจ้างงานที่มีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไข ไม่ครบตามเป้าหมาย ทั้งนี้ในระหว่างดำเนินงานโครงการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการปรับลดคุณสมบัติบางประการที่เป็นข้อจำกัดโดยไม่ขัดกับมติคณะรัฐมนตรี (ภาคผนวกที่ 5)

- ผลการดำเนินงานแล้วเสร็จภายในเดือน สิงหาคม 2563 (ร้อยละ 100)

2.3) กิจกรรมที่ 3 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

- เป้าหมาย จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับเจ้าหน้าที่ เกษตรกร และแรงงาน จำนวน 50,000 เล่ม

- ผลการดำเนินงานแล้วเสร็จ โดยจัดพิมพ์คู่มือการปฏิบัติงาน และส่งให้กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดในเดือน มีนาคม 2564 ตามเป้าหมาย (ร้อยละ 100)

2.4) กิจกรรมที่ 4 รับสมัครเกษตรกร

- เป้าหมาย ดำเนินการเดือนตุลาคม 2563 - เมษายน 2564

- ขอบเขตของการดำเนินงาน จัดทำเอกสารเผยแพร่ ทำความเข้าใจกับเกษตรกร และดำเนินการรับสมัครเกษตรกร ที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ พร้อมกันทั่วประเทศ ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ

- ข้อเท็จจริง ระยะเวลาการเปิดรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการค่อนข้างจำกัด ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ดำเนินการไม่ทันตามระยะเวลาที่กำหนด และเกษตรกรและผู้รับจ้างงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการขยายระยะเวลาการรับสมัครและการคัดเลือกเกษตรกรใหม่ เพื่อให้ได้ตามเป้าหมายโครงการที่กำหนดไว้ โดยขยายการรับสมัครรวมทั้งสิ้นเป็น 5 ระยะ (ระยะที่ 1 วันที่ 27 สิงหาคม 2563 - 9 กันยายน 2563 จนถึง ระยะที่ 5 วันที่ 1 - 16 เมษายน 2564) ทำให้กระบวนการของโครงการล่าช้าออกไปตามลำดับ ส่งผลกระทบต่อกิจกรรม อาทิ การฝึกอบรม การขุดสระเก็บกักน้ำ และ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

- ผลการดำเนินงาน ในพื้นที่ 4,009 ตำบล 648 อำเภอ 70 จังหวัด โดยมีเกษตรกรผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ 27,117 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.74 ของเป้าหมาย 32,000 ราย ในพื้นที่ 70 จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ 16 จังหวัด ภาคใต้ 14 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 18 จังหวัด และภาคกลาง 22 จังหวัด เมื่อจำแนกตามขนาดพื้นที่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นขนาดพื้นที่ 3 ไร่ (ร้อยละ 49.10) รองลงมาคือ ขนาดพื้นที่ 5 ไร่ (ร้อยละ 30.10) ขนาดพื้นที่ 2.5 ไร่ (ร้อยละ 13.40) และขนาดพื้นที่ 4 ไร่ (ร้อยละ 7.40)

2.5) กิจกรรมที่ 5 ตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกร

- เป้าหมายจัดทำระบบตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการดำเนินการเดือนพฤศจิกายน 2563 - กันยายน 2564

- ผลการดำเนินงานแล้วเสร็จ โดยเข้าใช้พื้นที่ การดำเนินการระบบสารสนเทศและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งแต่วันที่ 13 พฤศจิกายน 2563 คิดเป็นร้อยละ 100

2.6) กิจกรรมที่ 6 ฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

- เป้าหมาย ฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ไม่รวมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) เกษตรกรแต่ละรายจะต้องเข้ารับการอบรมในกระบวนการเรียนรู้ 4 ครั้ง ดำเนินการเดือนกุมภาพันธ์ - กันยายน 2564

- ผลการดำเนินงาน โดยดำเนินการครั้งที่ 1 หลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ ครั้งที่ 2 หลักสูตรการวิเคราะห์พื้นที่และวางแผนการผลิต ทั้งนี้ช่วงแรกกระบวนการเรียนรู้วางเป้าหมายทั้ง 4 ครั้งให้ดำเนินการเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2564 แต่มีผลกระทบจากการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการล่าช้าทำให้ขยายเวลาการอบรมมาสิ้นสุดในเดือนมิถุนายน 2564 ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) มีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง และมาตรการทางสาธารณสุขไม่ให้มีการรวมตัวในการทำกิจกรรม ทำให้ การฝึกอบรมเกษตรกรล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด และได้มีการปรับเปลี่ยนการอบรมจากแบบปกติเพียงอย่างเดียว มาเป็นการอบรมแบบออนไลน์ ควบคู่กับการอบรมแบบปกติ อย่างไรก็ตามสำหรับการดำเนินการครั้งที่ 3 หลักสูตรการรวมกลุ่ม และครั้งที่ 4 หลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ สามารถดำเนินการอบรมแล้วเสร็จเกษตรกรที่ได้รับการอบรม 21,160 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.75 ทั้ง 70 จังหวัด ในเดือนกันยายน 2564

2.7) กิจกรรมที่ 7 ขุดสระเก็บกักน้ำในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ปรับปรุงแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

- เป้าหมาย 32,000 ราย ดำเนินการเดือนมีนาคม - ธันวาคม 2564

- ขอบเขตการดำเนินการ ดำเนินการขุดสระเก็บกักน้ำ ใช้รูปแบบมาตรฐานของกรมพัฒนาที่ดินและมีรูปทรงเรขาคณิตอื่นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรซึ่งสามารถตรวจนับปริมาณดินขุดได้ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และดำเนินการขุดแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่เอกชน (เกษตรกร) โดยความยินยอมของเกษตรกร เมื่อดำเนินการขุดเสร็จจะส่งมอบให้เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง (พื้นที่ ขนาด 2.5 ไร่ พื้นที่ขนาด 3 ไร่ พื้นที่ขนาด 4 ไร่ และ พื้นที่ขนาด 5 ไร่)

- ข้อเท็จจริง กิจกรรมการขุดสระเก็บกักน้ำ ประสบปัญหาระหว่างการดำเนินการมาเป็นระยะ เนื่องจากมีผลกระทบมาจากการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการไม่เป็นตามเกณฑ์และคุณสมบัติที่กำหนด ทำให้เป้าหมายของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไม่เป็นไปตามแผนการอนุมัติและเกษตรกรที่ได้สมัครเข้าร่วมโครงการซึ่งผ่านการพิจารณาคัดเลือกของคณะทำงานขับเคลื่อนระดับอำเภอมีความประสงค์ลาออก เนื่องจากต้องการทำการผลิตในฤดูกาล ไม่รอการขุดสระเก็บกักน้ำของหน่วยงาน ทำให้คณะทำงานระดับอำเภอเปิดรับสมัครเกษตรกรทดแทนเกษตรกรรายเดิมที่ลาออกต้องทำการบริหารสัญญาเกษตรกรรายใหม่ทดแทนรายเดิม ประกอบกับปัญหาความล่าช้าของการดำเนินงาน และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง และปัญหาอุทกภัย แปลงเกษตรถูกน้ำท่วมขัง ไม่สามารถเข้าพื้นที่ไปดำเนินการขุดได้

- ผลการดำเนินงาน กรมพัฒนาที่ดินอนุมัติการขุดสระเก็บกักน้ำ จำนวน 27,117 ราย ขุดสระเก็บกักน้ำแล้วเสร็จ 26,950 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.38 ของสระที่ได้รับการอนุมัติ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564) คงเหลือ เกษตรกร 167 ราย ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดิน จะดำเนินการคืนงบประมาณขุดสระเก็บกักน้ำในส่วนที่เหลือ จำนวน 611,906,988 บาท

2.8) กิจกรรมที่ 8 ส่งเสริมองค์ความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ด้านการปรับปรุงดิน ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง) (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564)

- เป้าหมาย ส่งเสริมองค์ความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ไม่รวมเกษตรกร 5 ประสานฯ จำนวน 24,241 ราย โดยจะดำเนินการภายหลังการขุดสระ กักเก็บน้ำแล้วเสร็จ

- ข้อเท็จจริง กิจกรรมการสนับสนุนปัจจัยการผลิตของแต่ละหน่วยงานล่าช้าจากแผนที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีผลกระทบจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และกิจกรรมการขุดสระเก็บกักน้ำยังไม่แล้วเสร็จ ทำให้การมอบปัจจัยการผลิตสามารถดำเนินการได้ จำนวน 23,052 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.10 จากเป้าหมาย 24,241 ราย ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ไม่รวมเกษตรกร 5 ประสานฯ

- ผลการดำเนินงานของหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

(1) กรมพัฒนาที่ดิน สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน (น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยอัด ฯลฯ) แก่เกษตรกร 23,512 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.99 คี้นงบประมาณ จำนวน 1,070,859.55 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.84

(2) กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการสนับสนุนพันธุ์พืช (ไม้ผล เมล็ดพันธุ์ผัก สมุนไพร ฯลฯ) แก่เกษตรกร 20,903 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.22

(3) กรมปศุสัตว์ ดำเนินการสนับสนุนพันธุ์สัตว์ (ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง ฯลฯ) แก่เกษตรกร 23,553 ราย คิดร้อยละ 97.16 และคี้นงบประมาณ จำนวน 1,011,441.92 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.84

(4) กรมประมง ดำเนินการสนับสนุนลูกพันธุ์ปลานิล 16,968,700 ตัว และอาหารสัตว์น้ำ 24,241 กระสอบ แก่เกษตรกร 24,241 ราย คิดเป็นร้อยละ 100

2.9) กิจกรรมที่ 9 ส่งเสริมการตลาด

- เป้าหมายส่งเสริมการตลาดให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดำเนินการเดือนมีนาคม - ธันวาคม 2564

- ผลการดำเนินการ คณะกรรมการบริหารโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการด้านการพัฒนาอาชีพและการตลาด เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ รวมกลุ่มการผลิต รวมทั้งพัฒนาอาชีพและส่งเสริมการผลิตให้ได้มาตรฐาน และพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) กำหนดแนวทางการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ตำบลต้นแบบ อย่างน้อยจังหวัดละ 1 ตำบล ในพื้นที่ 70 จังหวัด โดยให้ความสำคัญกับเกษตรกรที่ร่วมโครงการเป็นหลักและให้ยึดกลุ่มเป้าหมายที่ทำกิจกรรมทางการเกษตรประเภทเดียวกัน (พืชชนิดเดียวกัน) รวมกลุ่มกัน โดยมุ่งเน้นการผลักดันไปสู่วิสาหกิจ ชุมชนที่พึ่งตนเองได้ มีเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรในตำบลต้นแบบ 106 กลุ่ม และเกษตรกร 1,465 ราย ในพื้นที่ประมาณ 5,387.78 ไร่ โดยมอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดที่รับผิดชอบในแต่ละภูมิภาค ดำเนินการตามรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการตลาดแก่กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ต้นแบบ 70 จังหวัด ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์รับผิดชอบภาคเหนือ 16 จังหวัด กรมปศุสัตว์รับผิดชอบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 18 จังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบภาคกลาง 22 จังหวัด และกรมประมงรับผิดชอบภาคใต้ 14 จังหวัด

(2) พัฒนาอาชีพและการตลาด ดำเนินการคัดเลือกเกษตรกร 1,460 ราย (ร้อยละ 99.66) ส่งเสริมการรวมกลุ่ม 95 กลุ่ม (ร้อยละ 89.62) จัดกระบวนการเรียนรู้ 74 กลุ่ม (ร้อยละ 69.81) สนับสนุนการผลิต 62 กลุ่ม (ร้อยละ 58.49) เตรียมความพร้อมด้านตลาด 57 กลุ่ม (ร้อยละ 53.77)

ส่งเสริมจำหน่ายผลผลิต 41 กลุ่ม (ร้อยละ 38.68) ผลักดันสู่วิสาหกิจชุมชน 36 กลุ่ม (ร้อยละ 33.96) และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ 26 กลุ่ม (ร้อยละ 24.53)

2.10) กิจกรรมที่ 10 เพิ่มช่องทางการสื่อสารในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

- เป้าหมาย เปิดช่องทางการสื่อสารกับประชาชนเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามช่องทางต่าง ๆ ดำเนินการเดือนตุลาคม 2563 - ธันวาคม 2564

- ผลดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น Facebook YouTube และ Twitter รวมทั้งเผยแพร่ผ่านช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ เช่น Call Center, Line official และ Website

2.11) กิจกรรมที่ 11 ให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

- เป้าหมาย รวบรวมองค์ความรู้ และหาช่องทางการสื่อสารที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้เพื่อเป็นสื่อในการให้ความรู้แก่เกษตรกร ดำเนินการเดือน มีนาคม - กันยายน 2564

- ผลดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ผ่านสื่อต่าง ๆ ดังนี้

1) สื่อโทรทัศน์ การเผยแพร่ภาพยนตร์สั้นด้านการเกษตร 2 นาที จำนวน 2 เรื่อง ออกอากาศไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง ผ่านไทยรัฐทีวีช่อง 32 รายการห้องข่าวหัวเขียว เรื่องละ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ออกอากาศวันที่ 21-22, 24-25, 28-29 มิถุนายน 2564 เวลา 6.00 – 6.30 น. มีผู้เข้าถึงจากการวัดเรตติ้ง ประมาณ 5,634,480 ราย

2) สื่อวิทยุ ความยาวไม่น้อยกว่า 2 นาที จำนวน 15 ครั้ง สถานีเครือข่ายทั่วประเทศ ออกอากาศทาง FM 96.5 คลื่นความคิด รายการ Thinking Network เวลา 12.30 – 13.00 น. ทุกวันจันทร์-ศุกร์ ออกอากาศ 14-18, 21-25, 28-30 มิถุนายน และ 1-2 กรกฎาคม 2564 ผู้เข้าถึงข้อมูลจากสถานี 2,700,000 ราย

3) สื่อสิ่งพิมพ์ จัดทำสื่อบริการประชาชนไม่น้อยกว่า 40 คอลัมน์นิ้ว ไม่น้อยกว่า 4 บทความ ยอดพิมพ์ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และข่าวสด 900,000 ฉบับต่อวัน ตีพิมพ์ ทั้ง 2 ฉบับรวม 8 ครั้ง เผยแพร่วันที่ 18, 22, 25, 27 มิถุนายน 2564

4) จัดทำ Press Tour 2 วัน 1 คืน ไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง รวมจำนวนสื่อมวลชน ไม่น้อยกว่า 15 ราย ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่น้อยกว่า 5 ราย มีผลงานเผยแพร่สื่อทุกแขนงไม่น้อยกว่า 20 ชิ้นงาน ดำเนินการเมื่อ วันที่ 15 - 16 กันยายน 2564

5) จัดกิจกรรมแถลงข่าว ไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง โดยมีสื่อมวลชนเข้าร่วมไม่น้อยกว่า 20 ราย ผลงานเผยแพร่สื่อทุกแขนงไม่น้อยกว่า 20 ชิ้นงาน ดำเนินการเมื่อ วันที่ 8 ตุลาคม 2564

2.12) กิจกรรมที่ 12 จัดแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับตำบล

- เป้าหมาย จัดแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ 16,000 ราย ค่าตอบแทนรายละ 9,000 บาท/เดือน เพื่อจัดเก็บข้อมูลรายแปลง และประสานเชื่อมโยงการทำงานโครงการ กลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรทั่วไป หรือทายาทเกษตรกร หรือแรงงานคืนถิ่น หรืออาสาสมัครเกษตรในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะเวลาจ้างงาน ธันวาคม 2563 - กันยายน 2564

- ผลดำเนินการ มีแรงงานที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ 13,529 ราย คิดเป็น ร้อยละ 84.56 ของเป้าหมาย 16,000 ราย

2.13) กิจกรรมที่ 13 การติดตามและประเมินผล แบ่งเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่

1) การติดตามการดำเนินงานรายแปลง โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

- เป้าหมาย ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานรายแปลง ในเดือนธันวาคม 2563 - ธันวาคม 2564

- ผลดำเนินการติดตามรายแปลงแล้วเสร็จตามเป้าหมาย

2) การประเมินผล โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

- เป้าหมายลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนมีนาคม 2564 (ประมวลผลข้อมูลในเดือนพฤษภาคม 2564) และครั้งที่ 2 สิงหาคม - กันยายน 2564 (ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเดือนตุลาคม - เดือนพฤศจิกายน 2564)

- ผลดำเนินการประเมินผลครั้งที่ 1 เดือน กุมภาพันธ์ - เดือนมีนาคม 2564 และสรุปเสนอผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แล้วเมื่อเดือน พฤษภาคม 2564 และการประเมินผลครั้งที่ 2 เดือน สิงหาคม - กันยายน 2564 ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2564 และสรุปเสนอผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในเดือน ธันวาคม 2564

ตารางที่ 4.11 กิจกรรมการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	เป้าหมาย/ระยะเวลา	ผล
1) กิจกรรมที่ 1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ	สิงหาคม 2563	ดำเนินการแล้วเสร็จ สิงหาคม 2563 (ร้อยละ 100)
2) กิจกรรมที่ 2 กำหนดคุณสมบัติเกษตรกร	สิงหาคม 2563	ดำเนินการแล้วเสร็จ สิงหาคม 2563 (ร้อยละ 100)
3) กิจกรรมที่ 3 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน	50,000 เล่ม	จัดส่งคู่มือให้กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว มีนาคม 2564 (ร้อยละ 100)
4) กิจกรรมที่ 4 รับสมัครเกษตรกร	เกษตรกร 32,000 ราย ตุลาคม 2563 - เมษายน 2564	เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 27,117 ราย (ร้อยละ 84.74)
5) กิจกรรมที่ 5 ตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกร	จัดทำระบบตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พฤศจิกายน 2563 - กันยายน 2564	ดำเนินการเข้าใช้พื้นที่การดำเนินการระบบสารสนเทศ และเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ร้อยละ 100)
6) กิจกรรมที่ 6 ฝึกอบรมเกษตรกร	เกษตรกร 32,000 ราย กุมภาพันธ์ - กันยายน 2564	ฝึกอบรมเกษตรกร 21,160 ราย (ร้อยละ 81.75)
7) กิจกรรมที่ 7 ขุดสระกักเก็บน้ำในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่	เป้าขุดสระ 27,117 ราย มีนาคม - ธันวาคม 2564	ขุดแล้วเสร็จ 26,950 ราย (ร้อยละ 99.38)
8) กิจกรรมที่ 8 ส่งเสริมองค์ความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ด้านการปรับปรุงดินด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง)	- 24,241 ราย หมายเหตุ : ตามการจัดสรรงบประมาณ เฉพาะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ไม่รวมเกษตรกร 5 ประสาน	- สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดินแก่เกษตรกรแล้ว 23,512 ราย (ร้อยละ 96.99) - สนับสนุนพันธุ์พืชแก่เกษตรกรแล้ว 20,903 ราย (ร้อยละ 86.23) - สนับสนุนพันธุ์สัตว์แก่เกษตรกรแล้ว 23,553 ราย (ร้อยละ 97.16) - สนับสนุนพันธุ์ปลากินพืช และอาหารสัตว์น้ำแก่เกษตรกรแล้ว 24,241 ราย (ร้อยละ 100.00) ภาพรวมเฉลี่ย 23,052 (ร้อยละ 95.10)
9) กิจกรรมที่ 9 ส่งเสริมการตลาด	- กลุ่มเกษตรกรในตำบลต้นแบบ อย่างน้อยจังหวัดละ 1 ตำบล ในพื้นที่ 70 จังหวัด เป้าหมาย เกษตรกร 1,441 ราย ในพื้นที่ ประมาณ 5,346 ไร่	- กลุ่มเกษตรกรในตำบลต้นแบบ 106 กลุ่ม (ร้อยละ 151.43) ผลการพัฒนาอาชีพและการตลาด (1) คัดเลือกเกษตรกร 1,460 ราย (ร้อยละ 99.66) (2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มจัดทำแผนพัฒนาและเพิ่ม

กิจกรรม	เป้าหมาย/ระยะเวลา	ผล
	มีนาคม - ธันวาคม 2564	ศักยภาพกลุ่ม 95 กลุ่ม (ร้อยละ 89.62) (3) จัดกระบวนการเรียนรู้ 74 กลุ่ม (ร้อยละ 69.81) (4) สนับสนุนการผลิต 62 กลุ่ม (ร้อยละ 58.49) (5) เตรียมความพร้อมด้านตลาด 57 กลุ่ม (ร้อยละ 53.77) (6) ส่งเสริมจำหน่ายผลผลิต 41 กลุ่ม (ร้อยละ 38.68) (7) ผลักดันสู่วิสาหกิจชุมชน 36 กลุ่ม (ร้อยละ 33.96) (8) พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ 26 กลุ่ม (ร้อยละ 24.53)
10) กิจกรรมที่ 10 เพิ่มช่องทางการสื่อสารในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่	เปิดช่องทางในการสื่อสารกับประชาชนเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ตามช่องทางต่าง ๆ ตุลาคม 2563 - ธันวาคม 2564	ดำเนินการเผยแพร่วิดีโอจำนวน 16 ตอน จำนวน 11 เนื้อหา และวิดีโอคู่มือการทำงานภายใต้โครงการฯ ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น Facebook YouTube Twitter Call Center, Line official และ Website (ร้อยละ 100)
11) กิจกรรมที่ 11 ให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง	- รวบรวมองค์ความรู้ และหาช่องทางสื่อสารที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้เพื่อเป็นสื่อในการให้ความรู้แก่เกษตรกร มีนาคม - กันยายน 2564	(1) ทางโทรทัศน์ เช่น ภาพยนตร์สั้นด้านการเกษตร ออกอากาศ ทางไทยรัฐทีวี ในเดือน มิถุนายน 2564 จำนวน 6 ครั้ง ผู้เข้าถึง 5,634,480 ราย (2) ทางวิทยุ ออกอากาศทาง FM 96.5 คลื่นความคิด ในเดือน มิถุนายน จำนวน 15 ครั้ง ผู้เข้าถึงข้อมูลจากสถานี 2,700,000 ราย (3) ทางสื่อสิ่งพิมพ์ จัดทำสื่อบริการประชาชนไม่น้อยกว่า 40 คอลัมน์นี้ว ไม่น้อยกว่า 4 บทความ ยอดพิมพ์ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และข่าวสด 900,000 ฉบับต่อวัน ตีพิมพ์ ทั้ง 2 ฉบับรวม 8 ครั้ง เผยแพร่ในเดือนมิถุนายน 2564 (4) จัดทำ Press Tour 2 วัน 1 คืน ไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ดำเนินการเมื่อวันที่ 15-16 กันยายน 2564 (5) แลกเปลี่ยนข่าวแก่สื่อมวลชน ไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ดำเนินการเมื่อ วันที่ 8 ตุลาคม 2564 (ร้อยละ 100)
12) กิจกรรมที่ 12 จัดแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับตำบล	ผู้รับจ้างงาน 16,000 คน ธันวาคม 2563 - กันยายน 2564	ผู้รับจ้างงาน 13,529 คน (ร้อยละ 84.56)
13) กิจกรรมที่ 13 การติดตามและประเมินผล	- ติดตามการดำเนินงานรายแปลง (สปทช) มีนาคม - ธันวาคม 2564 - การประเมินผล (สศค.) ครั้งที่ 1 (กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2564) - รายงานผล (พฤษภาคม 2564) ครั้งที่ 2 (สิงหาคม - กันยายน 2564) รายงานผล (พฤศจิกายน 2564)	- ดำเนินการแล้วเสร็จ (ร้อยละ 100) - รายงานผลการประเมินผลครั้งที่ 1 ให้ผู้บริหารทช. แล้ว (พ.ค. 2564) - รายงานผลการประเมินผลครั้งที่ 2 ให้ผู้บริหารทช. (ธ.ค. 2564)

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564)

4.4 หลักเกณฑ์ที่ 4 ผลกระทบ (Impact)

1) ด้านเศรษฐกิจ

(1) เกษตรกรมีมูลค่าผลผลิตที่ได้จากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในแปลงปีละ 12,571.97 บาทต่อครัวเรือน เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นปีละ 2,811.75 บาทต่อครัวเรือน เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่เป็นข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และไม้ผล ได้แก่ มะม่วงฝรั่ง และกล้วย เฉลี่ยปีละ 9,141.23 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้น 2,300.08 บาทต่อครัวเรือน หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 33.62 จากก่อนเข้าร่วมโครงการ ส่วนค่าใช้จ่ายการผลิตทางการเกษตร พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายการผลิตทางการเกษตรปีละ 5,415.42 บาทต่อครัวเรือน จำแนกเป็นต้นทุนที่ได้มาจากการ

ซื้อ/จ้างจากภายนอกปีละ 3,851.55 บาทต่อครัวเรือน และการใช้ต้นทุนของตนเองปีละ 1,563.88 บาทต่อครัวเรือน เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ มีค่าใช้จ่ายผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นปีละ 1,017.97 บาทต่อครัวเรือน เนื่องจากเกษตรกรมีการลงทุนปัจจัยการผลิตในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้น ประกอบกับราคาที่เพิ่มสูงขึ้นเช่น ค่าพันธุ์พืช ค่าพันธุ์สัตว์ ค่าปุ๋ย/ยา/อาหารสัตว์ ค่าจ้างแรงงาน และค่าน้ำมัน/ไฟฟ้าในการทำเกษตร (ตารางที่ 4.12)

(2) ผลตอบแทนการทำกิจกรรมการเกษตรในแปลง หลังเข้าร่วมโครงการครัวเรือนเกษตรกรมีผลตอบแทนสุทธิ 7,156.55 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้น 1,793.78 บาทต่อครัวเรือน หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 33.45 ซึ่งในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกษตรกรนำผลผลิตที่ได้ในแปลงจำหน่ายที่ตลาดท้องถิ่น/ตลาดชุมชน เพราะในช่วงที่เกิดสถานการณ์ดังกล่าวได้มีมาตรการห้ามการเดินทางระหว่างจังหวัด เกษตรกรที่ทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเองและคนในชุมชนใกล้เคียง สามารถเข้าถึงแหล่งอาหาร และพึ่งพาตนเองจากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ช่วยให้รอดพ้นจากวิกฤติดังกล่าวได้

ตารางที่ 4.12 รายได้ ค่าใช้จ่าย และผลตอบแทนสุทธิทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

หน่วย: บาทต่อครัวเรือน

รายการ	ก่อนโครงการ	หลังโครงการ	การเปลี่ยนแปลง (+เพิ่ม/- ลด)
1. มูลค่าผลผลิต	9,760.22	12,571.97	2,811.75
1.1 การจำหน่าย/รายได้	6,841.15	9,141.23	2,300.08
1.2 การบริโภค	1,144.88	1,456.18	311.30
1.3 แบ่งปัน (แจกจ่าย/ให้ฟรี)	226.62	120.57	-106.05
1.4 เก็บไว้ทำพันธุ์	1,547.57	1,853.99	306.42
2. ค่าใช้จ่ายในการผลิต	4,397.45	5,415.42	1,017.97
2.1 จัดซื้อ/จ้างจากภายนอก	3,454.45	3,851.55	397.10
2.2 ใช้ของตนเอง	943.00	1,563.88	620.88
3. ผลตอบแทนสุทธิ (1 - 2)	5,362.77	7,156.55	1,793.78

ที่มา: จากการสำรวจ

ทั้งนี้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ซึ่งคำนวณจากรายได้สุทธิหลังหักค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (บาท/ครัวเรือน)*พื้นที่เข้าร่วมโครงการ (ไร่)=1,793.78 *97,328 = 174,585,019.84 บาท

(3) หนี้สินของครัวเรือน หลังเข้าร่วมโครงการครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 59.07 มีหนี้สินเฉลี่ย 1,154,690.21 บาทต่อครัวเรือน จำแนกเป็นหนี้สินทางการเกษตร 78,669.37 บาทต่อครัวเรือน มาจากแหล่งเงินกู้ 3 แหล่งได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) สหกรณ์การเกษตร และธนาคารพาณิชย์ และหนี้สินนอการเกษตร 781,963.70 บาทต่อครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรเป็นหนี้สินระยะยาวที่มีการกู้ยืมเพื่อทำการเกษตรอย่างต่อเนื่องและซื้อปัจจัยการผลิต ถึงแม้ว่าหลังเข้าร่วมโครงการ ครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สินลดลง ร้อยละ 4.03 ซึ่งเป็นหนี้สินในภาคการเกษตรลดลง 78,669.37 บาทต่อครัวเรือน แต่หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรยังคงค่อนข้างสูงโดยเฉพาะหนี้สินนอการเกษตรที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.40 เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้เกิดปัญหาสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ เกษตรกรจึงมีการกู้ยืมเงินมาใช้ในการอุปโภค/บริโภคในครัวเรือน และลงทุนนอการเกษตรเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของโครงการฯ ต้องการจะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะสั้น

และต้องการให้เกษตรกรร่นอมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง และให้เกษตรกรทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเป็นการควบคุมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งจากการผลิตและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน แต่การฟื้นฟูเศรษฐกิจต้องอาศัยระยะเวลา ประกอบกับภาครัฐควรมีมาตรการในการช่วยเหลือครัวเรือนเกษตรกรอย่างรวดเร็วทันเวลาเพื่อบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	ก่อนโครงการ	หลังโครงการ	การเปลี่ยนแปลง (+เพิ่ม/- ลด)	ร้อยละ
1. ครัวเรือนเกษตรกร (ร้อยละ)	100.00	100.00	-	
1.1 ไม่มีหนี้สิน	36.90	40.93	4.03	-
1.2 มีหนี้สิน	63.10	59.07	-4.03	-
2. หนี้สินของครัวเรือน (บาทต่อครัวเรือน)	1,159,687.89	1,154,690.21	-4,997.68	- 0.43
2.1 หนี้สินในภาคการเกษตร	451,395.88	372,726.51	-78,669.37	-17.43
2.2 หนี้สินนอกการเกษตร	708,292.01	781,963.70	73,671.69	10.40

ที่มา: จากการสำรวจ

(4) เงินออมของครัวเรือน หลังเข้าร่วมโครงการครัวเรือนเกษตรกร ร้อยละ 61.07 มีเงินออมเฉลี่ย 119,786.33 บาทต่อครัวเรือน ลดลงจากก่อนเข้าร่วมโครงการ 43,988.34 บาทต่อครัวเรือน เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ทำให้เกิดวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ ครัวเรือนเกษตรกรบางส่วนนำเงินออมของครัวเรือนมาใช้บรรเทาปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เกษตรกรควรมีการวางแผนเพิ่มเงินออมในปีต่อไป โดยการเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตในครัวเรือน เน้นการบริโภคในครัวเรือน และการพึ่งพาการใช้ปัจจัยการผลิตของครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 เงินออมของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	ก่อนโครงการ	หลังโครงการ	การเปลี่ยนแปลง (+เพิ่ม/- ลด)
1. ครัวเรือนเกษตรกร (ร้อยละ)	100.00	100.00	-
1.1 มีเงินออม	62.69	61.07	-1.62
1.2 ไม่มีเงินออม	37.31	38.93	1.62
2. เงินออมของครัวเรือน (บาท)	163,774.67	119,786.33	-43,988.34

ที่มา: จากการสำรวจ

(5) การพึ่งพาตนเอง การทำเกษตรทฤษฎีใหม่โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรลดรายจ่ายในครัวเรือนโดยการพึ่งพาตนเอง ดังนี้

(5.1) การลดรายจ่ายในการบริโภคของครัวเรือน โดยการบริโภคผลผลิตทางการเกษตร ในแปลงที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ บริโภคผลผลิตทางการเกษตรของตนเอง มีสัดส่วนที่ลดลงเล็กน้อย จากเดิมบริโภค ร้อยละ 11.73 เป็นร้อยละ 11.58 หรือลดลงร้อยละ 0.15 ทั้งนี้ มูลค่าการบริโภคเพิ่มขึ้น 311.30 บาทต่อครัวเรือน

(5.2) การใช้ปัจจัยการผลิตของตนเองในการทำการเกษตร ปัจจัยการผลิตของเกษตรกร มีแหล่งที่มาจาก 2 แหล่ง คือ ปัจจัยการผลิตที่จัดหาหรือจัดซื้อ/จ้างจากภายนอกและปัจจัยการผลิต ที่เกษตรกรผลิตเองหรือใช้ของตนเอง ทั้งนี้เกษตรกรมีการใช้ปัจจัยการผลิตของตนเองหลังเข้าร่วม โครงการ 1,563.88 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.44 โดยใช้ปัจจัยการผลิตของตนเอง อาทิ นำมูลสัตว์ มาทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และมีการเก็บพันธุ์พืชไว้ใช้ในฤดูกาลผลิตต่อไป การผลิตอาหารสัตว์ไว้ใช้เอง แทนการซื้อจากภายนอก รวมถึงมีการใช้แรงงานของตนเองแทนการจ้างแรงงาน หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีสัดส่วนระหว่างการใช้ปัจจัยการผลิตที่จัดหาหรือจัดซื้อ/จ้างจากภายนอก : ปัจจัยการผลิต ที่เกษตรกรผลิตเองหรือใช้ของตนเอง ก่อนเข้าร่วมโครงการมีสัดส่วน 78.56 : 21.44 และหลังเข้าร่วม โครงการมีสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตเปลี่ยนเป็น 71.12 : 28.88 ซึ่งจะเห็นว่าสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิต ที่จัดหาหรือจัดซื้อ/จ้างจากภายนอกลดลง (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 สัดส่วนรายได้ ค่าใช้จ่าย ของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	ก่อนโครงการ	หลังโครงการ	หน่วย: ร้อยละ
			การเปลี่ยนแปลง (+เพิ่ม/- ลด)
1. มูลค่าผลผลิต	100.00	100.00	-
1.1 การจำหน่าย	70.09	72.71	2.62
1.2 การบริโภค	11.73	11.58	-0.15
1.3 การแบ่งปัน (แจกจ่าย/ให้ฟรี)	2.32	0.96	-1.36
1.4 เก็บไว้ทำพันธุ์	15.86	14.75	-1.11
2. ค่าใช้จ่ายในการผลิต	100.00	96.08	-
2.1 จัดซื้อ/จ้างจากภายนอก	78.56	71.12	-7.44
2.2 ใช้ของตนเอง	21.44	28.88	7.44

ที่มา: จากการสำรวจ

(3.3) การลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือน การทำเกษตร ทฤษฎีใหม่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกษตรกร ที่เข้าร่วม โครงการลดพฤติกรรมการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือน หลังเข้าร่วมโครงการ ครัวเรือนเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของครัวเรือน เฉลี่ย 2,180.01 บาทต่อเดือน ลดลงเฉลี่ย 611.01 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 21.89) ส่วนใหญ่ค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยลดลงทุกด้าน โดยเฉพาะ ค่าใช้จ่ายในการบันเทิง มหรสพต่าง ๆ ลดลง 233.43 บาท และค่าเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (เหล้า เบียร์ ไวน์) ลดลง 186.65 บาทต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโชค ลดลง 169.46 บาทต่อครัวเรือน เนื่องจาก เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ทำให้ในจังหวัด

มีมาตรการที่เข้มงวดเพื่อลดการติดเชื้อ งดการเดินทางข้ามจังหวัด งดการรวมกลุ่ม เป็นเหตุผลทำให้ครัวเรือนเกษตรกรลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือน มีเพียงค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.72 และค่าเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ (น้ำอัดลม ชา กาแฟ) เพียงร้อยละ 0.66 เนื่องจากในครัวเรือนมีทั้งวัยแรงงานและไม่ใช่วัยแรงงานที่ยังต้องใช้การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ และใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตติดต่อกับสมาชิกในครัวเรือนและบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกในครัวเรือนที่ยังอยู่ในวัยเรียนที่ต้องมีการเรียนแบบออนไลน์ จึงมีค่าใช้จ่ายส่วนนี้เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่มขึ้น แต่ทำให้เกษตรกรบางส่วนและสมาชิกในครัวเรือนมีการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เกิดการเรียนรู้การสื่อสารช่องทางต่าง ๆ และเข้าใจเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ

หน่วย: บาทต่อเดือน

รายการ	ก่อนโครงการ	หลังโครงการ	การเปลี่ยนแปลง (+เพิ่ม/- ลด)	ร้อยละ
1. ค่าเครื่องดื่ม (น้ำอัดลม ชา กาแฟ)	687.25	691.80	4.55	0.66
2. ค่าเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (เหล้า เบียร์ ไวน์)	546.59	359.94	-186.65	-34.15
3. ค่ายาสูบ (บุหรี่ยาเส้น หมากพลู)	171.67	101.49	-70.18	-40.88
4. ค่าเสียงโซค (ลอตเตอรี่ หวย การพนัน)	607.29	437.83	-169.46	-27.90
5. ค่าใช้จ่ายในการบันเทิง มหรสพต่าง ๆ	542.28	308.85	-233.43	-43.05
6. อื่น ๆ ค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต	235.94	280.10	44.16	18.72
รวม	2,791.02	2,180.01	-611.01	-21.89

ที่มา: จากการสำรวจ

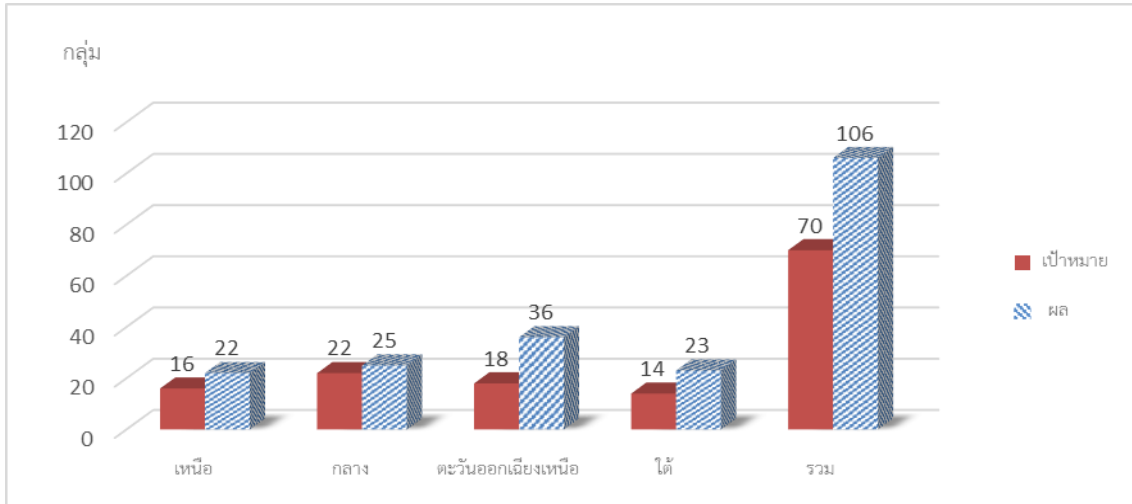
2) ด้านสังคม

(1) การรวมกลุ่มของเกษตรกร

การดำเนินกิจกรรมตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในขั้นต้น ซึ่งเป็นการจัดสรรพื้นที่ทำกินและการปลูกพืชตามสัดส่วนแล้ว เกษตรกรได้เข้าสู่เกษตรทฤษฎีใหม่ในขั้นที่ 2 เกิดการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการในด้านต่างๆ เช่น ด้านการผลิต เตรียมดิน หาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เพื่อการเพาะปลูกและการเลี้ยง และเตรียมการด้านการตลาด การจำหน่ายผลผลิต เป็นต้น

จากการสำรวจ หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกร ร้อยละ 12.20 มี การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในตำบล ทั้งนี้เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้กิจกรรมการรวมกลุ่ม และการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ ดำเนินการได้ล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด อย่างไรก็ตามโครงการได้มีแนวทางการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาดของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีอาชีพ มีรายได้ที่เพียงพอและมั่นคง สามารถรวมกลุ่มกันเพื่อการผลิตและการตลาดที่ยั่งยืนรวมทั้งพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านเกษตรทฤษฎีใหม่สำหรับการขยายผลต่อไป จึงได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ตำบลต้นแบบอย่างน้อยจังหวัดละ 1 ตำบล ในพื้นที่ 70 จังหวัด โดยให้ความสำคัญกับเกษตรกรที่ร่วมโครงการเป็นหลัก และให้ยึดกลุ่มเป้าหมายที่หา

กิจกรรมทางการเกษตรประเภทเดียวกัน (พืชชนิดเดียวกัน) รวมกลุ่มกัน เป้าหมาย 106 กลุ่ม (ภาพที่ 4.6) และผลักดันให้มีผู้ประกอบการที่เตรียมความพร้อมเป็นวิสาหกิจชุมชน จำนวน 36 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 33.96 ของเป้าหมาย และมีชุมชนที่พึ่งพาตนเองด้านการผลิต และการใช้ปัจจัยการผลิต พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ 26 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 24.53 ของเป้าหมาย

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564

ภาพที่ 4.6 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ตำบลต้นแบบ

(2) การเคลื่อนย้ายแรงงานในภาคเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพบว่า หลังจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ครัวเรือนเกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเคลื่อนย้ายแรงงานกลับภูมิลำเนาเดิม เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 9.17 เฉลี่ย 2 รายต่อครัวเรือน ถึงแม้ว่าจะมีแรงงานคืนถิ่นไม่มากนัก แต่แรงงานในพื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.83 ยังอยู่ในพื้นที่ไม่ได้เคลื่อนย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ เกิดการจ้างแรงงานในพื้นที่ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ทั้งนี้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลาย และมีรายได้ตลอดทั้งปี ทำให้สมาชิกในครัวเรือนได้ย้ายกลับเข้ามาทำงานในพื้นที่เพื่อทำการเกษตร และสมาชิกในครัวเรือนบางส่วนเข้าสู่วัยแรงงาน จึงมีแรงงานทำการเกษตรในพื้นที่เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 4.17)

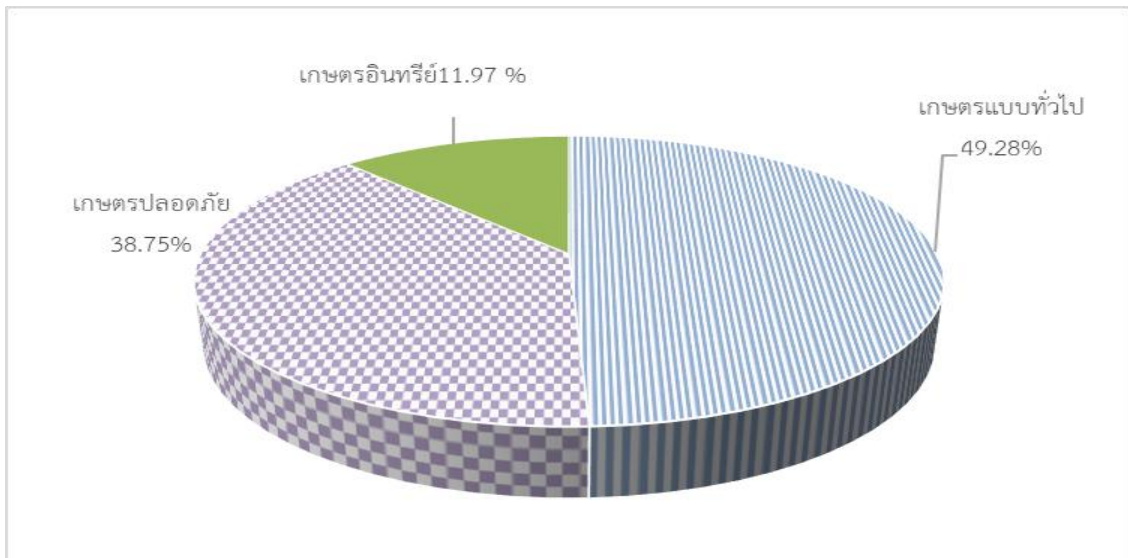
ตารางที่ 4.17 แรงงานคืนถิ่นของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	หน่วย: ร้อยละ				
	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. มีแรงงานคืนถิ่น	10.37	6.30	9.44	10.56	9.17
จำนวน (ราย)	2	2	2	2	2
2. ไม่มีแรงงานคืนถิ่น	89.63	93.70	90.56	89.44	90.83
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ด้านสิ่งแวดล้อม

(1) การส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการพิจารณาในประเด็นการลดการใช้สารเคมี และการทำกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน โดยลดของเหลือใช้ในฟาร์มที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่า การทำเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมีจะช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพได้ เนื่องจากไม่เบียดเบียน สร้างมลภาวะกับสภาพแวดล้อม โดยปล่อยให้เป็นไปตามสมดุลของธรรมชาติ เกิดความสมบูรณ์ทางชีวภาพในระบบนิเวศน์ การทำกิจกรรมในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรร้อยละ 11.97 มีลักษณะการทำเกษตรแบบอินทรีย์ ซึ่งเน้นการฟื้นฟูบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ โดยใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ซึ่งเป็นสารประกอบอินทรีย์ที่มาจากซากพืช ใบไม้ มูลสัตว์ เศษอาหาร นำมาหมักย่อยสลายจนเกิดสารอาหารที่พืชต้องการ ทำให้ลดต้นทุนจากการทำเกษตรได้ ทั้งนี้ เกษตรกรร้อยละ 38.75 มีลักษณะการทำเกษตรปลอดภัย โดยเกษตรกรจะใช้มีการเลือกปลูกพืชตามฤดูกาล การดูแลรักษาเป็นไปตามคำแนะนำ ใส่ปุ๋ยถูกต้องตามอัตราและจำนวนที่เหมาะสม ใช้สารเคมีในปริมาณที่เหมาะสม ทั้งนี้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่หลังเข้าร่วมโครงการ ทำให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีลง ร้อยละ 50.72 และยังมีเกษตรกร ร้อยละ 49.28 มีลักษณะการทำเกษตรแบบทั่วไปโดยใช้สารเคมีในการทำเกษตร เนื่องจากเกษตรกรปลูกพืชไร่เป็นหลัก และทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวมาก่อนเป็นเวลานาน ต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับเปลี่ยน (ภาพที่ 4.7)

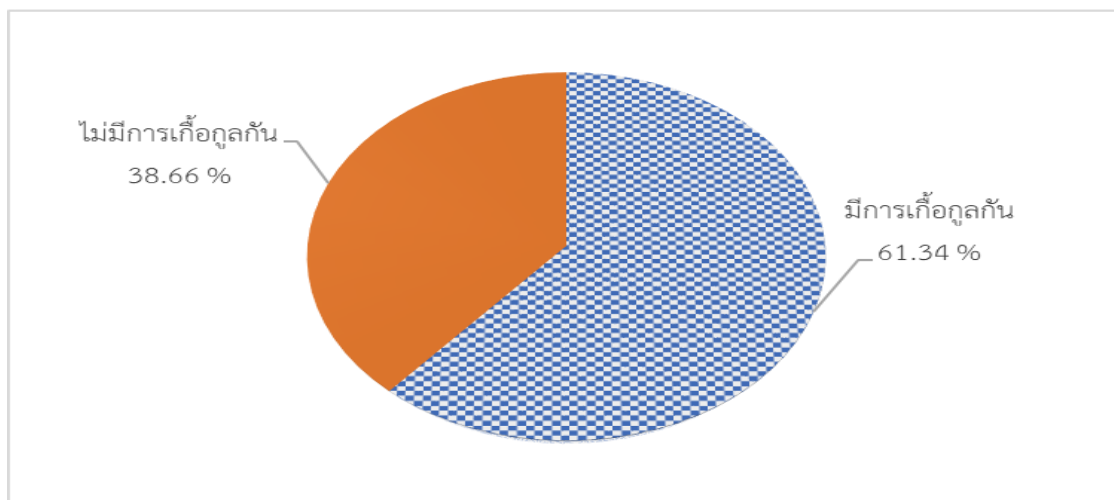

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.7 ลักษณะการทำเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

(2) การเกี่ยวคู่กันของกิจกรรม

การทำกิจกรรมในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 61.34 มีการเกี่ยวคู่กันของกิจกรรม และอีกร้อยละ 38.66 ยังไม่มีการเกี่ยวคู่กันของกิจกรรม เนื่องจากเพิ่งดำเนินกิจกรรมเกษตรทฤษฎีใหม่ ยังทำกิจกรรมไม่หลากหลายมากนัก (ภาพที่ 4.8)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.8 การเกี่ยวคู่กันของกิจกรรม

ในส่วนของแปลงที่มีการเกี่ยวคู่กันของกิจกรรมมีการเพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ สัตว์น้ำ หลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน โดยอาศัยการเกี่ยวคู่ผลประโยชน์ต่อกัน ซึ่งมีการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช ปศุสัตว์ ประมง โดยมีการเกี่ยวคู่ของกิจกรรมในแปลง ร้อยละ 79.20 มีการเกี่ยวคู่ 2 กิจกรรม โดยเกษตรกร ร้อยละ 42 มีการเกี่ยวคู่ระหว่างด้านพืช โดยปลูกพืชอย่างน้อย 2 ชนิด ได้แก่ การปลูกข้าวและปลูกพืชผัก การปลูกข้าวและปลูกไม้ผล และปลูกไม้ผลกับไม้ยืนต้น มีการเกี่ยวคู่กันของกิจกรรมโดยใช้ประโยชน์จาก ฟางข้าวคลุมแปลงผัก ไม้ผล ฟางข้าวมาคลุมหน้าดินจะช่วยรักษาความชื้นของดิน ทำให้ดินมีปริมาณ อินทรีย์วัตถุในดินมากขึ้น ส่งผลให้ระบบนิเวศน์สมบูรณ์

การเกี่ยวคู่ด้านพืชและสัตว์น้ำ เป็นการเกี่ยวคู่กันของกิจกรรมการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเกษตรกร ร้อยละ 22.30 ใช้พืชผักในแปลงเป็นอาหารสัตว์ ได้แก่ ปลา เป็ด ใช้ฟางข้าวเป็นอาหาร เลี้ยงสัตว์น้ำ และ เกษตรกร ร้อยละ 12.69 มีการเกี่ยวคู่ด้านพืชและด้านปศุสัตว์ โดยนำมูลโค กระบือ มาทำปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยสด เพื่อใส่ในพื้นที่นา แปลงไม้ผล และพืชผัก ใช้ฟางข้าวและข้าวเปลือกเป็นอาหารสัตว์

เกษตรกรร้อยละ 20.80 มีการเกี่ยวคู่ 3 กิจกรรม โดยมีการเกี่ยวคู่แบบผสมผสาน ในด้านพืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ โดยการเลี้ยงโค/กระบือ สุกร ร่วมกันกับการปลูกข้าว/ปลูกผัก และเลี้ยงปลา จะเกิดการเกี่ยวคู่กันโดยนำมูลโค/กระบือ สุกร มาทำปุ๋ยเพื่อใส่ในแปลงนาข้าว ไม้ผล และพืชผัก และเมื่อแปลงข้าว/แปลงผักได้ผลผลิตจะใช้เป็นอาหารไก่ และสุกร และนำขี้ไก่และมูลสุกรเป็นอาหารปลา (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 ลักษณะการเกื้อกูลกันของกิจกรรมในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่

รายการ	หน่วย: ไร่/ละ				
	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
การเกื้อกูลกัน 2 กิจกรรม	91.78	79.91	80.12	65.00	79.20
- เฉพาะด้านพืช 2 ชนิด	51.69	39.71	38.28	38.33	42.00
- ด้านพืชและปศุสัตว์	11.59	20.10	6.53	12.50	12.68
- ด้านพืชและสัตว์น้ำ	25.12	15.79	34.12	14.17	22.30
- ด้านปศุสัตว์และสัตว์น้ำ	3.38	4.31	1.19	-	2.22
การเกื้อกูลกัน 3 กิจกรรม					
- ด้านพืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ	8.22	20.09	19.88	35.00	20.80
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.5 หลักเกณฑ์ที่ 5 ความยั่งยืน (Sustainability)

1) การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลังจากสิ้นสุดโครงการ เกษตรกรมีการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ต่อเนื่อง เกษตรกร ไร่ละ 34.34 จะทำเกษตรทฤษฎีใหม่ครบทั้ง 4 สัดส่วน ตามองค์ประกอบได้แก่ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่นาข้าว พื้นที่ปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น/พืชผักสวนครัว พื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ และ เกษตรกร ไร่ละ 65.66 จะทำต่อในรูปแบบเกษตรผสมผสาน โดยการปลูกพืชหลากหลายชนิด การปลูกพืช ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ให้มีการเกื้อกูลกันของกิจกรรมภายในแปลง เนื่องจากมีพื้นที่ทำการเกษตรจำกัด บางพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าว หรือไม่เหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงทำในรูปแบบ เกษตรผสมผสาน (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเกษตรกรหลังสิ้นสุดโครงการ

รายการ	หน่วย: ไร่/ละ				
	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
- ทำเกษตรทฤษฎีใหม่	38.26	40.61	17.82	40.68	34.34
- ทำเกษตรผสมผสาน	61.74	59.39	82.18	59.32	65.66
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การเผยแพร่ ขยายผลองค์ความรู้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถเผยแพร่ ขยายผล องค์ความรู้ได้ หลังจากเข้าร่วมโครงการพบว่า เกษตรกร ไร่ละ 42.50 นำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ ขยายผล ต่อให้เกษตรกรรายอื่น ได้แก่ ความรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ฯลฯ โดยเกษตรกร 1 ราย มีการเผยแพร่องค์ความรู้ให้บุคคลอื่นแล้ว จำนวน 9 ราย และในจำนวนนี้มีเกษตรกร 4 ราย คิดเป็นไร่ละ 44.44 ได้นำคำแนะนำ และองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองแล้ว ทั้งนี้เกษตรกรมีการเผยแพร่ขยายผลเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้ ประสบการณ์และความเข้าใจในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงสามารถถ่ายทอดให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้

และร้อยละ 57.50 ยังไม่ได้นำไปเผยแพร่ เนื่องจากเพิ่งเข้าร่วมโครงการ และคิดว่าต้องสะสมความรู้และประสบการณ์ให้มากกว่านี้ แล้วจึงจะสามารถเผยแพร่ ขยายผลให้กับผู้อื่นได้ ทั้งนี้เกษตรกรในกลุ่มที่ยังไม่ได้นำไปเผยแพร่ หน่วยงานต้องเข้าไปติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือต่อเพื่อพัฒนาให้ดำเนินโครงการต่อไปได้ (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 การเผยแพร่ และขยายผลองค์ความรู้ของเกษตรกร

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	เฉลี่ย
1. เผยแพร่ต่อ	36.67	28.89	59.44	45.00	42.50
- จำนวนเฉลี่ย (ราย)	12	9	8	8	9
- ดำเนินการตามคำแนะนำเฉลี่ย (ราย)	4	3	5	4	4
2. ไม่ได้นำไปเผยแพร่	63.33	71.11	40.56	55.00	57.50
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.6 สรุปผลการประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล

จากผลการประเมินผลโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ปี 2564 โดยพิจารณาตามประเด็นตัวชี้วัดการตามเกณฑ์ประเมินผลของ OECD – DAC ประกอบด้วยเกณฑ์หลัก 5 ด้าน ได้แก่ ความสอดคล้อง (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผลกระทบ (Impact) และความยั่งยืน (Sustainability) สรุปได้ดังนี้

4.6.1 หลักเกณฑ์ที่ 1 ความสอดคล้อง (Relevance) พิจารณาใน 2 ด้าน คือ ความสอดคล้องกับนโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ กับความสอดคล้องกับสถานการณ์ และกลุ่มเป้าหมาย ได้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน 19.96 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20.00 คะแนน

4.6.2 หลักเกณฑ์ที่ 2 ประสิทธิภาพ (Effectiveness) พิจารณาใน 2 ด้าน คือ ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายกับการบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ ได้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน 16.95 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20.00 คะแนน

4.6.3 หลักเกณฑ์ที่ 3 ประสิทธิภาพ (Efficiency) พิจารณาจากความคุ้มค่าของงบประมาณและความคุ้มค่าของระยะเวลา ได้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน 17.48 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20.00 คะแนน

4.6.4 หลักเกณฑ์ที่ 4 ผลกระทบ (Impact) พิจารณา 3 มิติ ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ได้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน 17.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20.00 คะแนน

4.6.5 หลักเกณฑ์ที่ 5 ความยั่งยืน (Sustainability) ได้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน 20.00 คะแนนเต็ม ทั้งนี้การวัดความยั่งยืนของโครงการในครั้งนี้วัดจากการดำเนินโครงการต่อเนื่อง และการเผยแพร่ขยายผลองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรรายอื่น

สรุปผลการประเมินโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ได้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินรวมทั้งสิ้น 91.44 ซึ่งตามเกณฑ์การวัดถือว่าโครงการประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับดีมาก (เกรด A) จำแนกเป็น ด้านที่ได้คะแนนตามเกณฑ์ 20 คะแนน คือ ด้านความยั่งยืน ในส่วนที่มีคะแนนไม่ถึง 20 คะแนน คือด้านความสอดคล้อง ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และผลกระทบ ทั้งนี้ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีคะแนนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ สาเหตุมาจาก จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ผู้รับจ้างงาน

พื้นที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนสระเก็บกักน้ำที่ขุดได้ และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตยังไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ เนื่องจากจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงต่อเนื่องและมาตรการทางด้านสาธารณสุข ไม่สามารถรวมกลุ่มทำกิจกรรมได้อีกทั้งต้องปรับลดจำนวนเป้าหมายและการปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ส่งผลเกิดความล่าช้าของการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ด้านผลกระทบ เช่น ด้านเศรษฐกิจ มูลค่าผลผลิตของเกษตรกรในปีแรก ยังไม่มาก ต้องติดตามการใช้ประโยชน์จากการทำแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ในระยะต่อไป เพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี และการทำการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังมีไม่มากนัก เกษตรกรบางส่วนทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวมานาน และมีการใช้สารเคมีในแปลงเนื่องจากทำการเกษตรแบบทั่วไป การลดใช้สารเคมีในแปลง ควรเว้นระยะให้เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์ความรู้พร้อมเสริมสร้างทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงให้แก่เกษตรกร และควรมีการติดตามจากเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องต่อไป (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 สรุปผลการประเมินผลโครงการตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล

เกณฑ์/ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ประเมินผล	น้ำหนัก	ผลการประเมิน (ร้อยละ)	ผลคะแนน
1. ความสอดคล้อง			20.00		19.96
1) ความสอดคล้องกับ					
นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์					
- สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ	- มีความสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ	สอดคล้อง	5.00	100	5.00
- สอดคล้องกับระดับหน่วยงาน	- มีความสอดคล้องกับนโยบายระดับหน่วยงาน	สอดคล้อง	2.50	99.83	2.50
- สอดคล้องกับนโยบายระดับพื้นที่	- มีความสอดคล้องกับนโยบายระดับพื้นที่	สอดคล้อง	2.50	99.78	2.49
2) ความสอดคล้องกับ					
สถานการณ์และ					
กลุ่มเป้าหมาย					
2.1) สอดคล้อง	- มีความสอดคล้องกับสถานการณ์	สอดคล้อง	5.00	99.89	4.99
2.2) สอดคล้อง					
กับกลุ่มเป้าหมาย					
- ความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย	- มีความสอดคล้องครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย	สอดคล้อง	2.50	99.89	2.50
- ตรงกลุ่มเป้าหมาย	- มีความสอดคล้องตรงกลุ่มเป้าหมาย	สอดคล้อง	2.50	99.17	2.48
2. ประสิทธิภาพ			20.00		16.95
2.1 ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย					
1) การใช้ประโยชน์สระเก็บกักน้ำ	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์สระเก็บกักน้ำ	เท่ากับเป้าหมาย	1.00	84.24	1.00
2) เกษตรกรได้รับการอบรม	- จำนวนของเกษตรกรที่ได้รับการอบรม	32,000 ราย	1.00	81.75	0.82
3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต	เท่ากับเป้าหมาย	2.00	95.10	1.90

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

เกณฑ์/ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ประเมินผล	น้ำหนัก	ผลการประเมิน (ร้อยละ)	ผลคะแนน
4) การทำกิจกรรมในแปลง	- การทำกิจกรรมในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	เท่ากับ เป้าหมาย	1.00	100	1.00
5) การใช้พื้นที่เกษตรกร ในแปลงที่เข้าร่วมโครงการ	- สัดส่วนการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ในแปลงที่เข้าร่วมโครงการ	เท่ากับ เป้าหมาย	1.00	100	1.00
6) การเชื่อมโยงตลาด	- ร้อยละของกลุ่มที่เตรียมความพร้อม ด้านตลาดเพื่อรองรับผลผลิต	เท่ากับ เป้าหมาย	1.00	53.77	0.54
	- ร้อยละของกลุ่มที่ส่งเสริมการจำหน่าย ผลผลิต	เท่ากับ เป้าหมาย	1.00	38.68	0.39
7) ความพึงพอใจ	- ระดับความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ ต่อกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ	ระดับมาก ขึ้นไป	1.00	76.80	0.77
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกร ต่อการดำเนินงานโครงการ	ระดับมาก ขึ้นไป	1.00	90.20	0.90
	- ระดับความพึงพอใจของผู้รับจ้าง งาน	ระดับมาก ขึ้นไป	1.00	84.80	0.85
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกร ต่อปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุน	ระดับมาก ขึ้นไป	1.00	83.80	0.84
2.2 การบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ					
1) เพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้และน้อมนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพัฒนาพื้นที่เกษตรกร ทฤษฎีใหม่	- พื้นที่เกษตรกรทฤษฎีใหม่	125,615 ไร่	1.00	77.48	0.77
	- จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ	32,000 ราย	1.00	84.74	0.85
	- เกษตรกรมีกรนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	1.00	100.00	1.00
2) เพื่อเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ สำหรับทำเกษตรทฤษฎีใหม่	- พื้นที่เก็บกักน้ำเพิ่มขึ้น	87,9987 ล้านลูกบาศก์เมตร	1.00	77.64	0.78
3) เพื่อฟื้นฟูภาค การเกษตรภายหลังการแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019	- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตของ โครงการ	24,241 ราย	1.00	95.10	0.95
	- จำนวนผู้ได้รับการจ้างงาน	16,000 ราย	1.00	84.55	0.85
	- ร้อยละของแรงงานคืนถิ่น ของครัวเรือน	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	1.00	91.70	0.92
	- ร้อยละของกลุ่มที่ผลักดันเป็นกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	1.00	100.00	1.00
3. ประสิทธิภาพ			20.00		17.48
3.1 ด้านงบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่ใช้จ่าย เปรียบเทียบกับงบประมาณที่ได้ จัดสรร	เท่ากับ เป้าหมาย	5.00	74.60	3.73
	- ร้อยละความทันเวลาของ งบประมาณ	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	5.00	81.00	4.05
3.2 ด้านระยะเวลา	- ร้อยละของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการดำเนินงานของ โครงการเทียบกับแผนของโครงการ	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	10.00	96.97	9.70

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

เกณฑ์/ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ประเมินผล	น้ำหนัก	ผลการประเมิน (ร้อยละ)	ผลคะแนน
4. ผลกระทบ			20.00		17.05
4.1 ด้านเศรษฐกิจ					
(1) ผลตอบแทน	- รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต ในแปลงที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5	2.50	100.00	2.50
	- ผลตอบแทนสุทธิทางการเกษตร ในแปลงที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5	2.50	100.00	2.50
(2) มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	- มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	ไม่น้อยกว่า 355 ล้านบาท	5.00	49.18	2.46
4.2 ด้านสังคม					
(1) การรวมกลุ่ม	- ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ตำบลต้นแบบที่ได้รับการส่งเสริม การรวมกลุ่ม	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	2.00	100.00	2.00
(2) เครือข่าย	- ร้อยละของเกษตรกรที่มี การรวมกลุ่มสร้างเครือข่าย เพิ่มขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	1.50	100.00	1.50
(3) การพึ่งพาตนเอง ของชุมชน	- ร้อยละของชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10	1.50	100.00	1.50
4.3 ด้านสิ่งแวดล้อม					
(1) การส่งเสริมการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดการใช้ สารเคมี	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60	2.50	83.61	2.09
(2) การเก็บกักของ กิจกรรม	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการ เก็บกัก ของกิจกรรมการเกษตร	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60	2.50	100	2.50
5. ความยั่งยืน			20.00		20.00
(1) การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	- ร้อยละของเกษตรกรที่ทำเกษตร ทฤษฎีใหม่อย่างต่อเนื่อง	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	10.00	100.00	10.00
(2) การเผยแพร่ขยายผล องค์ความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการ เผยแพร่ขยายผลไปสู่เกษตรกร รายอื่น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30	10.00	100.00	10.00
รวม			100.00		91.44

ที่มา: จากการสำรวจ

4.7 การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดำเนินการของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

จากโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ สามารถนำมาวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ โดยผลกระทบทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในความต้องการขั้นสุดท้าย (Final Demand) ที่แตกต่างกันในระหว่างสาขาการผลิต จะเป็นเครื่องชี้ถึงความสำคัญของแต่ละสาขาการผลิตที่เปรียบเทียบกับกันในรูปแบบของค่าตัวทวีคูณผลผลิต (Output Multiplier) ซึ่งสามารถประเมินผลตอบแทนของโครงการได้

การวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สามารถวัดได้ทั้งผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อมของการเปลี่ยนแปลงจากการบริโภค ค่าวัสดุอุปกรณ์แต่ละสาขาการผลิต จะต้องใช้ตัวทวีคูณการผลิต (Output Multiplier) ซึ่งค่าตัวทวีคูณนี้จะใช้สำหรับวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นต่อสาขาการผลิตในประเทศ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในค่าจ้างแรงงานภาคเกษตรและส่งผลให้เกิดการขยายตัวในสาขาการผลิตอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (Interindustry interdependence) จะช่วยสร้างผลกระทบต่อโครงการฯ เป็นอย่างมาก

จากการศึกษาพบว่าเมื่อนำการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายเกษตรกรจากโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ มาวิเคราะห์โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิต - ผลผลิต (Input - Output Table) ขนาด 180 x 180 เพื่อหาผลกระทบทางเศรษฐกิจด้วยตัวทวีคูณ (Multiplier Analysis) จะได้ผลกระทบทางตรง และผลกระทบทางอ้อม ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ได้แบ่งตามกิจกรรมของโครงการเพื่อหาค่าประมาณการผลกระทบทางเศรษฐกิจและสรุปผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดำเนินการของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

หน่วย: บาท		
กิจกรรมของโครงการ	ค่าใช้จ่ายในพื้นที่	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ^{1/}
จ้างแรงงานทางการเกษตร	1,108,177,810	2,703,032,270
จ้างวิทยากร (อบรม)	3,499,200	8,535,138
อาหารสำหรับเกษตรกรในการอบรม	18,180,750	45,954,996
การขุดสระเก็บน้ำในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่	1,383,073,601	3,460,823,250
สนับสนุนปัจจัยปรับปรุงบำรุงดิน	34,563,411	70,724,394
สนับสนุนปัจจัยด้านพืช	30,285,561	56,646,553
สนับสนุนปัจจัยด้านประมง	35,585,788	94,727,899

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

หน่วย: บาท

กิจกรรมของโครงการ	ค่าใช้จ่ายในพื้นที่	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ^{1/}
สนับสนุนปัจจัยด้านประมง	35,585,788	94,727,899
สนับสนุนปัจจัยด้านปศุสัตว์	34,622,828	104,227,462
ติดตามประเมินผล	857,082	2,146,967
รวม	2,648,846,031^{2/}	6,546,818,928

หมายเหตุ: 1/ หมายถึง ค่าตัวทวีคูณผลผลิต (ผลรวมผลผลิตของผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อม)

2/ ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ประกอบด้วยค่าจ้างแรงงานทางการเกษตร ค่าชุดสระเก็บกักน้ำ ค่าอาหาร ค่าจ้างวิทยากร ที่มีค่าใช้จ่ายในโครงการค่อนข้างมาก หลังจากโครงการดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำนวน 2,648 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564) เมื่อค่าใช้จ่ายในกิจกรรมของโครงการคูณด้วยตัวทวีคูณผลผลิต (Output Multiplier) จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น 6,546 ล้านบาท หรือสร้างเงินหมุนเวียน 2.47 เท่า

อย่างไรก็ตามกิจกรรมของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ทำให้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นที่สำคัญ การขนส่งทางบก เช่น การใช้จ่ายในการเดินทาง น้ำมันเชื้อเพลิง การปรับปรุงบ้านและของใช้ในบ้าน ข้าวสาร การฆ่าและเนื้อสัตว์ การปลูกผัก สถาบันการเงิน เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์และน้ำอัดลม และสวนผลไม้ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.23 และภาคผนวกที่ 5)

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์รายสาขาการผลิต พบว่า ส่งผลกระทบต่อสาขาการผลิตด้านการขนส่งทางบกมากที่สุด 1,314.21 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาการผลิตด้านน้ำมันเชื้อเพลิง 1,037.201 ล้านบาท และสาขาการผลิตด้านการปฏิบัติ และของใช้ในบ้าน 1,027.25 ล้านบาท ส่วนสาขาการผลิตด้านไม้ผลยังส่งผลกระทบได้มากเพียง 209.97 ล้านบาท (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 ผลกระทบสาขาการผลิตจากการดำเนินการของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

หน่วย: บาท

สาขาการผลิต	มูลค่าผลกระทบทางตรง	ผลกระทบทั้งหมด (ทางตรงและทางอ้อม)
การขนส่งทางบก	314,190,708	1,314,210,670
น้ำมันเชื้อเพลิง	319,083,790	1,037,289,798
การปรับปรุงบ้านและของใช้ในบ้าน	236,517,042	1,027,252,482
ข้าวสาร	133,681,537	420,627,347
การฆ่าและเนื้อสัตว์	122,070,800	491,038,643

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

สาขาการผลิต	มูลค่าผลกระทบทางตรง	หน่วย: บาท
		ผลกระทบทั้งหมด (ทางตรงและทางอ้อม)
การปลูกผัก	71,923,306	371,157,998
สถาบันการเงิน	65,149,805	350,224,755
เครื่องดื่มน้ำที่ไม่มีแอลกอฮอล์และน้ำอัดลม	58,696,836	249,208,105
สวนผลไม้	39,619,364	209,974,396
อื่น ๆ	209,179,794	1,075,834,734
รวม	1,570,112,982	6,546,818,928

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การประเมินผลโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผล การดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์เบื้องต้นของโครงการโดยรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างของประชากร กลุ่มเป้าหมาย 71 จังหวัด จำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 1,800 ราย ประกอบด้วยเกษตรกรตัวอย่าง 1,080 ราย ผู้รับจ้างงาน 540 ราย และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 180 ราย โดยพิจารณาตามประเด็นตัวชี้วัด การตามเกณฑ์ประเมินผลของ OECD – DAC ประกอบด้วยเกณฑ์หลัก 5 ด้าน ได้แก่ ความสอดคล้อง (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผลกระทบ (Impact) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมายหรือเปรียบเทียบกับก่อนและหลัง เข้าร่วมโครงการ สรุปผลการประเมินโครงการ ได้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน 91.44 ซึ่งตามเกณฑ์การวัด ถือว่าโครงการประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับดีมาก (เกรด A) สรุปผลการประเมินผล ดังนี้

5.1.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

1) วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และน้อมนำหลักทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงด้วยการพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ในรูปแบบกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ 1 ตำบล 1 กลุ่ม เกษตรทฤษฎีใหม่

ผลการประเมิน พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 27,117 ราย พัฒนาพื้นที่เกษตร ทฤษฎีใหม่ 97,328 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 97.47 มีการนำความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ผลจากการนำความรู้ในการทำกิจกรรมเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ประโยชน์ ทำให้ เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่าย 2,300.08 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.62 เมื่อเทียบกับก่อน เข้าร่วมโครงการ และ ผลตอบแทนสุทธิเพิ่มขึ้น 1,793.78 บาทต่อครัวเรือน หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 33.45 เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากการลดต้นทุนการผลิต และพึ่งพาตนเอง โดยการบริโภคผลผลิต ที่ผลิตได้ในครัวเรือน เก็บพันธุ์พืชไว้ทำพันธุ์ และเกิดการถือกุศลของกิจกรรมทางการเกษตรทั้งด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง นอกจากนี้สามารถลดค่าใช้จ่ายโดยการบริโภคผลผลิตของตนเอง 1,456.18 บาทต่อครัวเรือน และลดต้นทุนการผลิตจากการใช้ปัจจัยการผลิตของตนเอง 1,563.88 บาทต่อครัวเรือน

2) วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำสำหรับทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ทั้งในส่วน กิจกรรมหลัก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องตลอดทั้งปี

โครงการมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ สระเก็บกักน้ำ และ ปัจจัยการผลิตทางด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ ทั้งนี้การสนับสนุน สระเก็บกักน้ำ 26,950 แห่ง ทำให้เพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ 68.3205 ล้านลูกบาศก์เมตร หลังเข้าโครงการ มีการปรับเปลี่ยนสัดส่วนการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม แหล่งน้ำ : ปลุกข้าว : ปลุกพืช : ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ เป็น 30.94 : 28.45 : 30.11 : 10.50 มีสัดส่วนใกล้เคียงกับหลักเกณฑ์การทำแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรได้รับการสนับสนุนสระเก็บกักน้ำของโครงการ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของ พื้นที่ แหล่งน้ำเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.22 เพื่อให้มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการทำเกษตร ลดสัดส่วนพื้นที่ทำนา ปรับลดพื้นที่ในการปลุกพืช แต่เพิ่มความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชที่ปลูก จาก 2 ชนิดเป็น 4 ชนิด และ เพิ่มพื้นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 0.60 ทั้งนี้มีการเตรียมความพร้อมด้านตลาด 57 กลุ่ม ร้อยละ 53.77 ส่งเสริมจำหน่ายผลผลิต 41 กลุ่ม ร้อยละ 38.68 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 87.92 มีแหล่งจำหน่าย

ผลผลิตเพียงพอ เนื่องจากผลผลิตที่ออกมาไม่มากนักเน้นการขายในตลาดท้องถิ่นในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรก

3) วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อฟื้นฟูภาคการเกษตร ภายหลังจากแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมุ่งเน้นเกษตรกรที่มีความตั้งใจเอาใจใส่อย่างจริงจัง

การฟื้นฟูภาคการเกษตรในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งนำการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืนมาช่วยเหลือ ฟื้นฟูภาคเกษตรมีเกษตรกรได้รับช่วยเหลือ จำนวน 27,117 ราย และเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ และพัฒนาอาชีพ และลดอัตราการว่างงาน โดยรับสมัครผู้รับจ้างงาน จำนวน 13,529 ราย เพื่อเป็นแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล และมีแรงงานคืนถิ่นเข้าร่วมโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมุ่งเน้นเกษตรกรที่มีความตั้งใจเอาใจใส่ในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ เพิ่มความสามารถของชุมชน ด้วยการรวมกลุ่ม มีกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ต้นแบบประจำตำบล 106 กลุ่ม สำหรับด้านความยั่งยืนของโครงการ หลังจากสิ้นสุดโครงการ เกษตรกรร้อยละ 65.66 จะทำต่อเนื่องแบบเกษตรผสมผสาน และเกษตรกรร้อยละ 42.50 ได้ขยายผลการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ สู่เกษตรกรรายอื่น (สัดส่วน 1 ราย ต่อ 9 ราย) โดยเกษตรกรที่ได้รับการขยายผลการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ร้อยละ 44.44 นำไปปฏิบัติด้วยแล้ว

5.1.2 ข้อค้นพบ

1) รูปแบบการบริหารจัดการโครงการฯ นับว่าเป็นรูปแบบที่ดี มีการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยใช้คณะกรรมการบริหารโครงการฯ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการฯ และคณะอนุกรรมการภายใต้โครงการฯ รวม 8 คณะ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนโครงการในระดับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และในภาพรวมของประเทศ มีคณะอนุกรรมการติดตามโครงการภายใต้แผนงานสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจฐานราก โดยมีสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการฯ ติดตามผลการดำเนินงานโครงการฯ ทุกเดือน

2) ปัจจัยของความสำเร็จในการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย

2.1) เกษตรกรมีความตั้งใจ ขยัน มีความเชื่อมั่นต่อการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเกษตรกรบางรายมีประสบการณ์ในการทำเกษตรผสมผสานมาก่อน

2.2) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมให้ความรู้ พร้อมทั้งการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน (การขุดสระน้ำ) และปัจจัยการผลิตทั้งด้านพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ ซึ่งช่วยลดต้นทุนในการลงทุนด้านการผลิต

2.3) กระบวนการติดตามประเมิน ซึ่งมีทั้งคณะอนุกรรมการภายใต้โครงการฯ (ด้านติดตามประเมินผล) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ทำหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการรายงานความก้าวหน้า และคณะอนุกรรมการติดตามฯ โดย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.4) การปรับตัวของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรในด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ถือเป็นปัจจัยทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาครัฐเกิดการประหยัดงบประมาณ ยังมีปัญหาในเกษตรกรบางกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ ด้วยข้อจำกัดทางเครื่องมือและเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งในคนกลุ่มนี้ยังต้องใช้การเข้าถึงแบบกลุ่มด้วย เจ้าหน้าที่ หรือคนรุ่นใหม่ในครอบครัวต้องเป็นที่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ/เข้าร่วมการอบรมออนไลน์ด้วย

3) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

3.1) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้การดำเนินกิจกรรมมีการชะลอในช่วงหนึ่ง ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกิจกรรมการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังเกิดอุทกภัย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขุดสระน้ำ ส่งผลถึงการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ซึ่งต้องดำเนินการหลังการขุดสระเสร็จ

3.2) หลักเกณฑ์โครงการที่ขาดความยืดหยุ่น ยึดหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติ อาทิ รูปแบบแปลง การขุดสระในหลายพื้นที่ไม่สอดคล้องกับพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร รวมถึงบางส่วนมาจากการบริหารสัญญา และการขุดสระมีความล่าช้า ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความเข้าใจในรูปแบบการขุดสระ และลักษณะดินไม่เหมาะสม

3.3) การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเกษตรกรบางรายลาออกจากโครงการ ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการสนับสนุนปัจจัยการผลิตล่าช้าไปด้วย เนื่องจากต้องหาเกษตรกรรายใหม่มาทดแทน และต้องรอการขุดสระเสร็จจึงจะสนับสนุนปัจจัยได้ รวมทั้งด้านผู้รับจ้างงาน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจบใหม่ ยังขาดความรู้ด้านการเกษตร ไม่สามารถให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรได้

5.1.3 ข้อเสนอแนะและการต่อยอด

1) ด้านหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัดและเป็นอุปสรรคต่อโครงการ ในระยะต่อไป ควรปรับปรุงระบบการคัดเลือกเกษตรกร หลักเกณฑ์ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และมีความยืดหยุ่น รวมทั้งสื่อสารข้อมูลแนวทางการปฏิบัติ การเข้าถึงโครงการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

2) ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่กระบวนการจัดทำโครงการ การกำหนดกิจกรรม และแผนงานพร้อมกัน รวมถึงการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ ควรทอดเวลาออกไปอีก หลังดำเนินกิจกรรมส่งเสริม ฝึกอบรม พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อให้สามารถวัดถึงผลกระทบ และความยั่งยืนของโครงการที่แท้จริง

3) ควรสนับสนุนบัณฑิตจบงานที่มีศักยภาพไปเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ และต่อยอดสู่การเป็นผู้ประกอบการ และเป็นผู้นำด้านการเกษตรในท้องถิ่นต่อไป นอกจากนี้ ควรมีการอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถ องค์กรความรู้ และทักษะด้านการเกษตรให้กับผู้รับจ้างงาน ในกรณีที่มีการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป รวมทั้งกำหนดสัญญาจ้างให้สอดคล้องกับระยะเวลาโครงการ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน

4) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรเร่งรัดดำเนินการติดตามการดำเนินงานในแปลงของเกษตรกร ถอดบทเรียน และแนวทางการพัฒนาโครงการฯ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการขยายผลโครงการ รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรที่สนใจ แต่ยังไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ เพื่อหาแนวทางการสนับสนุนในระยะต่อไป

5) กรมพัฒนาที่ดิน เร่งรัดการขุดสระกักเก็บน้ำให้แล้วเสร็จ และสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านการพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ และกรมประมง เตรียมการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง ภายหลังจากกรมพัฒนาที่ดินขุดสระกักเก็บน้ำเสร็จ ให้ทันก่อนสิ้นสุดระยะเวลาโครงการ

6) กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง และกรมพัฒนาที่ดิน ควรบูรณาการติดตามการดำเนินงาน และการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มทักษะความรู้ และพัฒนา ด้านการรวมกลุ่ม การตลาด การพัฒนาอาชีพของเกษตรกร และส่งเสริมการพัฒนากลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ต้นแบบ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน และผลักดันการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มในปีต่อไป

บรรณานุกรม

- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2541). *ทฤษฎีใหม่: มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด*. กรุงเทพฯ: พีเพรส.
- ณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์. (2563). การวิเคราะห์โครงสร้างและผลกระทบทางเศรษฐกิจด้วยตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตและตารางบัญชีทางเมตริกซ์ทางสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพมาศ พระทอง. (2536). *การพัฒนาชนบทในรูปของเกษตรแบบผสมผสาน : กรณีศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและงานของมหาอยู่ สุนทรธัย เกษตรกรตัวอย่างแห่งจังหวัดสุรินทร์*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราโมทย์ มลคล้ำ. (2551). *พฤติกรรมการณ์ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำครอบครัวในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน. (2552). *วนเกษตร*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.sathai.org/knowledge/05_sa.patern.htm#agro (วันที่สืบค้นข้อมูล: 25 ตุลาคม 2562).
- มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง. (2563). เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ “แนวทางการติดตามและประเมินผลโครงการที่มีลักษณะเฉพาะกิจ เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม”
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. (2539ข). *รู้จักชีวิต จึงรู้จักเกษตรกรรม : พุทธเกษตรกรรมของ “ฉลุย แก้วดวง”*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2551). *การเกษตร เกษตรกรรมวิถีธรรม วิถีไทย*. กรุงเทพฯ : เซน ปรีนติ้ง.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. *วารสารข้าราชการ*. 45 (2), 1-6.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2544). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ. (2563). *คู่มือแนวทางการติดตามและประเมินโครงการที่มีลักษณะเฉพาะกิจ เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556). *คู่มือการประเมินผล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ ภายใต้โครงการ 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ถวายในหลวง ปีงบประมาณ 2561*. กรุงเทพฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *รายงานผลการประเมินผลโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ปีงบประมาณ 2561*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). *รายงานผลการประเมินผลโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ปีงบประมาณ 2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

- อนุสรณ์ อุณโณ. (2546). *ชบวนการเกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย*. นนทบุรี : ฝ่ายสนับสนุนและประสานงานวิจัย มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย).
- Likert, R. (1932). *A Technique for the measurement of attitudes*. No. 140 of *archives of psychology*, Newyork.
- Neuman, W.L. (1991). *Social research methods: qualitative and quantitative approaches*. Boston: Allyn and Bacon.
- OECD, 1992; ALNAP, 2006; Chianca, 2008 The OECD/DAC Criteria for International Development Evaluations: An Assessment and Ideas for Improvement. *Journal of Multi Disciplinary Evaluation*, [S.l.], v. 5, n. 9, p. 41-51.
- Scriven, M. (1967). *The methodology of evaluation*. In R. W. Tyler, R. M. Gagne, and M. Scriven (Eds), *perspectives of curriculum evaluation*, Chicago, IL: Rand McNally.
- Voorhis, C.; Morgan, B., *Understanding power and rules of thumb for determining sample size. tutorials in quantitative methods for psychology 2007, 3*.
- W.K. Kellogg Foundation. (2004). *Logic model development guide*. W.K. Kellogg Foundation Michigan.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1
รายละเอียดโครงการ

โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

1. สาระสำคัญของโครงการ

1.1 ความเป็นมา

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรง และเป็นวงกว้างต่อทั้งการแพทย์ การท่องเที่ยว การบริการ การผลิตอุตสาหกรรม การค้าและการเกษตร ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ประชาชนส่วนหนึ่งตัดสินใจเดินทางกลับภูมิลำเนาในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจที่ผู้คนพากันกักตุนอาหาร จนอาจนำไปสู่ภาวะขาดแคลนอาหารขึ้นได้ ภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นต้นสายแห่งการผลิต “อาหาร” อันเป็นปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์กลายเป็นหนทางรอดของกลุ่มแรงงานกลับภูมิลำเนาที่จะช่วยให้ผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤตเช่นนี้ไปได้

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่กำลังขยายวงกว้าง จะเป็นผลกระทบต่อสิ่งที่ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ซึ่งทาง IMF คาดการณ์ว่าจะทำให้เศรษฐกิจโลกจะตกต่ำในระดับเลวร้ายที่สุดนับตั้งแต่ Great Depression เมื่อทศวรรษ 1930 การฟื้นฟูประเทศไทย ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน และครอบคลุมทุกมิติ

ภาคการเกษตร เป็นภาคการผลิตที่สำคัญที่ผลิต “อาหาร” เพื่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออกไปต่างประเทศ ตามยุทธศาสตร์ “ครัวไทยสู่ครัวโลก” อีกทั้งความเสียหายของภาคเกษตรกรรมยังเป็นปัญหาหลักที่จะนำไปสู่ปัญหาในวงจรการผลิตของภาคการเกษตรซึ่งเป็นแหล่งอาหาร รายได้ เป็นความมั่นคงในชีวิตสูงสุดของคนไทย ประกอบกับในช่วงวิกฤติดังกล่าว มีแรงงานที่หนีภัยโควิด-19 กลับสู่ภูมิลำเนาเป็นจำนวนมาก ไม่มีงานทำ ขาดรายได้เพื่อการดำรงชีพ และมีแนวโน้มการตกงานมากขึ้นเนื่องจากการนำเทคโนโลยีหุ่นยนต์มาทำงานแทนคนมากขึ้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดทำโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) บรรเทาปัญหาการว่างงาน ลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานภาคการเกษตรกรรมไปสู่ภาคอื่น ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในท้องถิ่นให้มีความมั่นคงในการเป็นแหล่งผลิตอาหาร มีทางเลือก มีอาหาร มีอาชีพ มีความอุดมสมบูรณ์ มีความอบอุ่นจากครอบครัว แล้วความสุขตามวิถีชีวิตพอเพียงก็จะเกิดขึ้นกับชุมชน ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เป็นทางรอดของเกษตรกรไทย เพื่อมุ่งสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งนี้ โครงการดังกล่าว นอกจากจะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะสั้นแล้ว ยังช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับเศรษฐกิจไทยในระยะยาว เกษตรกรสามารถเลี้ยงตนเองและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้อย่างพอเพียงและยั่งยืน

โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 วงเงิน 9,805.708 ล้านบาท และต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ขอทบทวนโครงการฯ ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2564 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 อนุมัติการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงการฯ พร้อมทั้งปรับวงเงินเป็น 3,550.9175 ล้านบาท และโครงการฯ ได้รับจัดสรรเงินแล้วเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2564

1.2 วัตถุประสงค์โครงการ

1.2.1 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และน้อมนำหลักทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ในรูปแบบกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่

1.2.2 เพื่อเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำสำหรับการเกษตรทฤษฎีใหม่ทั้งในส่วนกิจกรรมหลัก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งปี

1.2.3 เพื่อฟื้นฟูภาคการเกษตร ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมุ่งเน้นเกษตรกรที่มีความตั้งใจเอาใจใส่อย่างจริงจัง

1.3 เป้าหมายโครงการ

1.3.1 เป้าหมายเกษตรกร 32,000 ราย ในพื้นที่ 4,009 ตำบล

1.3.2 พัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ ใน 4,009 ตำบล ตำบลละ 2 รายขึ้นไป โดยมีเกษตรกรเป้าหมาย 32,000 ราย พื้นที่ดำเนินการรายละ 25 – 5 ไร่

1.3.3 เป้าหมายการจ้างงานเกษตรกร 16,000 ราย ในพื้นที่ 4,009 ตำบล

1.4 งบประมาณ

งบประมาณภายใต้แผนงานที่ 3.2 สร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจฐานราก ตามบัญชีท้ายพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 รวมทั้งสิ้น 3,550.918 ล้านบาท

หน่วยงานรับผิดชอบ	วงเงิน (ล้านบาท)
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1,412.340
กรมพัฒนาที่ดิน	2,030.615
กรมส่งเสริมการเกษตร	35.634
กรมปศุสัตว์	35.634
กรมประมง	35.634
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	1.000
รวมทั้งสิ้น	3,550.918

1.5 หน่วยงานดำเนินงาน

(1) หน่วยงานหลัก : สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(2) หน่วยงานร่วมดำเนินงาน : กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(3) หน่วยงานสนับสนุน : กรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการข้าว กรมหม่อนไหม สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

1.6 ระยะเวลาของโครงการ

กรกฎาคม 2563 – ธันวาคม 2564

1.7 ขอบเขตการดำเนินการ

1.7.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ เนื่องจากเป็นโครงการที่ต้องบูรณาการจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนติดตามประเมินผลและแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน จนกว่าโครงการจะแล้วเสร็จ (ภาคผนวกที่ 1)

1.7.2 กำหนดคุณสมบัติเกษตรกร คณะกรรมการบริหารโครงการฯ กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการฯ โดยพิจารณาเกษตรกรที่มีความพร้อมและเกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ซึ่งขาดแหล่งน้ำหรือมีแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีแหล่งน้ำ สามารถพัฒนาศักยภาพในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และเกิดเป็นจุดเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ ต่อไป

1.7.3 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ และการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ รวมถึงการสื่อสารให้คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อรวมกลุ่มและปรับเปลี่ยนเป็นแปลงส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่

1.7.4 รับสมัครเกษตรกร ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานระดับส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในการรับสมัครเกษตรกรและผู้จ้างงานที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการพร้อมกันทั่วประเทศ ตามคุณสมบัติที่คณะกรรมการบริหารโครงการฯ กำหนด โดยพื้นที่เข้าร่วมโครงการเป้าหมาย 4,009 ตำบล ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของเกษตรกรในแต่ละตำบล ยึดตามคุณสมบัติเป็นหลัก

1.7.5 ตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกร จัดทำระบบการตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรและรายงานข้อมูลเกษตรกร ด้วยการเข้าพื้นที่ดำเนินการระบบสารสนเทศและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.7.6 การฝึกอบรมเกษตรกร เฉพาะเกษตรกรรายใหม่ และไม่เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ดำเนินการฝึกอบรม พร้อมทั้งการจัดเวทีชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางกรอบกระบวนการเรียนรู้ แบ่งช่วงเวลา เพื่อให้มีเวลาเรียนรู้และปฏิบัติที่มีความต่อเนื่อง จัดให้มีการศึกษาดูงานให้แก่เกษตรกร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความเข้าใจในหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ถูกต้อง หรือวิธีการอื่นตามความเหมาะสม ทั้งนี้ การดำเนินการหน่วยงานอาจดำเนินการเอง หรือร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่เป็นผู้จัดการฝึกอบรม โดยการเบิกจ่ายเงินแทนกัน หรือวิธีอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารโครงการฯ กำหนด

1.7.7 การปรับปรุงแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยดำเนินการขุดสระเก็บกักน้ำ ใช้รูปแบบมาตรฐานของกรมพัฒนาที่ดินและมีรูปทรงเรขาคณิตอื่นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกร ซึ่งสามารถตรวจนับปริมาณปริมาณดินขุดได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และดำเนินการขุดแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่เอกชน (เกษตรกร) โดยความยินยอมของเกษตรกร เมื่อดำเนินการขุดเสร็จ จะส่งมอบให้เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง (พื้นที่ขนาด 2.5 ไร่ พื้นที่ขนาด 3 ไร่ พื้นที่ขนาด 4 ไร่ และพื้นที่ขนาด 5 ไร่)

1.7.8 ส่งเสริมองค์ความรู้และสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพดิน ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงสัตว์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอาชีพ การจัดการและปรับปรุงคุณภาพดิน การปลูกพืช ไม้ผลและไม้ยืนต้น การประมง การปศุสัตว์ การจัดทำกิจกรรมที่มีการถือฤกษ์ระบบนิเวศ เกษตรธรรมชาติ เข้าสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางส่วนให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (เฉพาะเกษตรกรรายใหม่ และไม่เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง))

เพื่อส่งเสริมการดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เกิดเป็นรูปธรรม และมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะตรวจสอบไม่ให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตซ้ำซ้อนกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

1.7.9 การส่งเสริมการตลาด สนับสนุนการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป บรรจุหีบห่อจำหน่ายสินค้าร่วมกัน สร้างตลาดสีเขียวประจำหมู่บ้าน เพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้กับห้างสรรพสินค้าโมเดิร์นเทรด เป็นต้น สร้างอุตสาหกรรมในครัวเรือน ยกกระดับเป็นอุตสาหกรรมในชุมชน ทั้งอาหาร ยา ตลอดจนการซื้อขายผ่านระบบ On Line และการพัฒนาแปลงตัวอย่างที่มีศักยภาพเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามพื้นฐานศักยภาพของแต่ละกลุ่ม

1.7.10 การเพิ่มช่องทางการสื่อสารในการสื่อสารของเกษตรกร (Call Center) เปิดช่องทางการสื่อสารกับประชาชนในเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ตามช่องทางต่าง ๆ เช่น Call Center, Facebook, Line, Web Site เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ หรือประชาชนทั่วไป สามารถสอบถามข้อมูล แจ้งปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะ ในการดำเนินโครงการ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน

1.7.11 ให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือทำเกษตรแบบอื่น ๆ ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือทำเกษตรแบบอื่น ๆ เกษตรกรจะต้องศึกษาและเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ทั้งกระบวนการผลิตและการตลาด ตัวอย่างความสำเร็จ (Best Practice) ตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรวบรวมองค์ความรู้ และหาช่องทางการสื่อสารที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ เช่น TV, YouTube, Web Site, Facebook เป็นต้น เพื่อเป็นสื่อในการให้ความรู้แก่เกษตรกรได้นำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้

1.7.12 จ้างแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับตำบล ตำบลละไม่น้อยกว่า 1 คน แต่ไม่เกิน 25 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เข้าถึงแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนการดำเนินโครงการ ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรให้เกษตรกร สำรวจ จัดเก็บ และรายงานข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรให้เป็นปัจจุบัน รวมถึงติดตามสถานการณ์เกษตรรายแปลง และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานประสานเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายช่วยเหลือปรับปรุงข้อมูลเกษตรกรในพื้นที่ให้เป็นปัจจุบัน รวมถึงสามารถเป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการจัดทำแผนและขับเคลื่อนแผนเกษตรกรรมยั่งยืนในระดับตำบล แรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับตำบลอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระดับอำเภอ

1.7.13 ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อติดตามความสำเร็จของงาน และหาโอกาสในการปรับปรุงเพื่อให้การปฏิบัติงานของโครงการดีขึ้น

1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) ตัวชี้วัด

1.1) แปลงต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 32,000 แห่ง และเกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรแบบผสมผสาน ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรให้มีความยั่งยืน

1.2) พื้นที่การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการ สามารถทำการเกษตรในฤดูแล้งได้จากการสนับสนุนบ่อเก็บกักน้ำเพิ่มขึ้น 87.9987 ล้านลูกบาศก์เมตร

1.3) เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในพื้นที่จำนวน 16,000 ราย

2) ผลผลิต (Output)

2.1) พื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ เพิ่มขึ้น รวมประมาณ 125,615 ไร่

2.2) มีพื้นที่เก็บกักน้ำ เพิ่มขึ้นรวม 87.9987 ล้านลูกบาศก์เมตร

- 2.3) เกษตรกรได้รับการพัฒนาให้มีความมั่นคงในอาชีพ ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ 32,000 ราย
- 2.4) มีแปลงต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ 32,000 แห่ง
- 2.5) เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ในพื้นที่จำนวน 16,000 ราย

3) ผลลัพธ์ (Outcome)

- 3.1) เกษตรกรมีอาชีพ มีรายได้ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น
- 3.2) เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
- 3.3) ส่งเสริมการผลิตภาคการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3.4) สร้างความภาคภูมิใจให้กับอาชีพเกษตรกร (Smart Farmer)
- 3.5) คนรุ่นใหม่คืนถิ่น ทำการเกษตรมากขึ้น (Young Smart Farmer)
- 3.6) สร้าง SMEs ภาคเกษตร สร้างผู้ประกอบการยุคใหม่
- 3.7) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง

4) ผลกระทบ (Impact)

- 4.1) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งพาและจัดการตนเอง
- 4.2) พัฒนาความมั่นคงทางน้ำ และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 4.3) ฐานทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรป่าไม้ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 4.4) สนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 4.5) แก้ไขปัญหาความยากจน ลดอัตราการว่างงาน แรงงานคืนถิ่น
- 4.6) เสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี
- 4.7) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
- 4.8) คนไทยและสังคมไทย อยู่ดีมีสุข

คู่มือโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่

ภาคผนวกที่ 2
คำสั่ง

คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่ ๕๕๕ /๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร และคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำและเสนอโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ภายใต้โครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ไปยังคณะกรรมการก้านกรองการใช้จ่ายเงินกู้เพื่อพิจารณาและเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เห็นชอบผลการพิจารณาของคณะกรรมการก้านกรองการใช้จ่ายเงินกู้แล้ว นั้น

เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ และมีการบูรณาการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงแต่งตั้ง คณะกรรมการบริหาร และคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. คณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

องค์ประกอบ

๑. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธานกรรมการ
๒. รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย	รองประธานกรรมการ
๓. หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๔. อธิบดีกรมการข้าว	กรรมการ
๕. อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
๖. อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	กรรมการ
๗. อธิบดีกรมประมง	กรรมการ
๘. อธิบดีกรมปศุสัตว์	กรรมการ
๙. อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
๑๐. อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
๑๑. อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
๑๒. อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
๑๓. อธิบดีกรมหม่อนไหม	กรรมการ
๑๔. เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
๑๕. เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	กรรมการ
๑๖. เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	กรรมการ

/๑๕. ผู้อำนวยการ...

๑๗. ผู้อำนวยการองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร	กรรมการ
๑๘. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการ และเลขานุการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร และเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจ

๑. กำหนดแนวทาง แผนงาน โครงการ การดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ให้บรรลุตามนโยบายที่กำหนดไว้
 ๒. กำกับ ดูแล ให้คำแนะนำ ปกป้อง แก้ไขปัญหาอุปสรรค ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการอำนวยการโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
 ๓. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรืออื่นๆ ตามความจำเป็น
 ๔. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย
๒. คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

องค์ประกอบ

 ๑. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย ประธานคณะทำงาน
 ๒. ผู้แทนกรมประมง คณะทำงาน
 ๓. ผู้แทนกรมปศุสัตว์ คณะทำงาน
 ๔. ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน คณะทำงาน
 ๕. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร คณะทำงาน
 ๖. ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คณะทำงาน
 ๗. ผู้อำนวยการกองคลัง คณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 ๘. ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย คณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 ๙. ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน คณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเลขานุการ
 ๑๐. หัวหน้ากลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตร คณะทำงาน
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน และผู้ช่วยเลขานุการ
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 ๑๑. หัวหน้ากลุ่มเกษตรและสหกรณ์จังหวัด คณะทำงาน
สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ และผู้ช่วยเลขานุการ
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

/หน้าที่และอำนาจ...

หน้าที่และอำนาจ

๑. ดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ให้บรรลุตามนโยบายที่กำหนดไว้
๒. วางแผนการดำเนินงาน แผนการประชาสัมพันธ์ แผนการบริหารงบประมาณ โครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
๓. ติดตามการดำเนินงาน ร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินงานและรายงานผลให้ คณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ทราบอย่างต่อเนื่อง
๔. บูรณาการความร่วมมือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

๓. คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ระดับจังหวัด**องค์ประกอบ**

๑. เกษตรและสหกรณ์จังหวัด	ประธานคณะทำงาน
๒. เกษตรจังหวัด	คณะทำงาน
๓. ปฏิรูปที่ดินจังหวัด	คณะทำงาน
๔. ประธานสภาเกษตรกรจังหวัด	คณะทำงาน
๕. ประมงจังหวัด	คณะทำงาน
๖. ปศุสัตว์จังหวัด	คณะทำงาน
๗. ผู้แทนกรมการข้าวที่รับผิดชอบพื้นที่จังหวัด	คณะทำงาน
๘. ผู้แทนกรมวิชาการเกษตรที่รับผิดชอบพื้นที่จังหวัด	คณะทำงาน
๙. ผู้อำนวยการโครงการชลประทานจังหวัด	คณะทำงาน
๑๐. ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินพื้นที่จังหวัด	คณะทำงาน
๑๑. สหกรณ์จังหวัด	คณะทำงาน
๑๒. หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์	คณะทำงาน
๑๓. หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด	คณะทำงาน
และเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจ

๑. พิจารณาคัดเลือกเกษตรกรและแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับตำบลเข้าร่วมโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
๒. ขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
๓. ติดตามการดำเนินงาน ร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน และรายงานผลต่อคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัด และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทราบอย่างต่อเนื่อง
๔. บูรณาการความร่วมมือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

/๔. คณะทำงาน...

-๔-

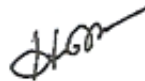
**๔. คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ระดับอำเภอ
องค์ประกอบ**

๑. นายอำเภอ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๒. เกษตรอำเภอ	ประธานคณะกรรมการ
๓. ปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมาย	รองประธานคณะกรรมการ
๔. กำนันพื้นที่ที่ดำเนินการ	คณะกรรมการ
๕. นายกองค้กรปกครองส่วนท้องถิ่น	คณะกรรมการ
๖. ผู้แทนสภาเกษตรกรประจำตำบล	คณะกรรมการ
๗. หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ หรือเทียบเท่าของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทั้งราชการส่วนภูมิภาค
และส่วนกลาง ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบพื้นที่อำเภอ	คณะกรรมการ
๘. เกษตรตำบลที่ได้รับมอบหมาย	คณะกรรมการ
และเลขานุการ
๙. ผู้แทนสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด	คณะกรรมการ
และผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจ

๑. รับสมัคร ตรวจสอบคุณสมบัติ และคัดเลือกเกษตรกร เพื่อเข้าร่วมโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
 ๒. รับสมัคร และคัดเลือกแรงงานเกษตรกรทฤษฎีใหม่ระดับตำบลเพื่อเข้าร่วมโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
 ๓. ขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
 ๔. ติดตามการดำเนินงาน ร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินงานและรายงานผลต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ระดับจังหวัด ทราบอย่างต่อเนื่อง
 ๕. บูรณาการความร่วมมือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
 ๖. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายเฉลิมชัย ศรีอ่อน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
ที่ ๐๐๑ / ๒๕๖๔
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้โครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่

ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๘๑๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร และคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ไว้แล้ว เป็น

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการบูรณาการและเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างยั่งยืนตามความในข้อ ๓ ของคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๘๑๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร และคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ประกอบเป็นคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ เกษตรทฤษฎีใหม่ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๔ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้โครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ดังนี้

๑. ด้านการพัฒนาพื้นที่

องค์ประกอบ

๑. รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
(นายประสาร อินสกุล)	ประธานคณะกรรมการ
๒. อธิบดีกรมชลประทาน	คณะกรรมการ
๓. อธิบดีกรมที่ดิน	คณะกรรมการ
๔. เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	คณะกรรมการ
๕. รองอธิบดีกรมที่ดิน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะกรรมการ
และเลขาฯ

อำนาจหน้าที่

๑. กำกับดูแลดำเนินการออกแบบและจัดการพัฒนาแปลงในพื้นที่ได้รับรองตามนโยบายและเป็นไปตามแนวทางที่กำหนด
๒. รายงานผลทวนกำกับนำส่งคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อทราบในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ทุกครึ่ง
๓. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒. ด้านการพัฒนาอาชีพและการตลาด

องค์ประกอบ

๑. รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
(นายอำพนธ์ เวฬุตันตี)	ประธานคณะกรรมการ
๒. อธิบดีกรมประมง	คณะกรรมการ

/๓. อธิบดีกรม ...

- ๒ -

๓. อธิบดีกรมปศุสัตว์	อนุกรรมการ
๔. อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	อนุกรรมการ
๕. อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	อนุกรรมการ
๖. รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ และเลขานุการ
๗. ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
อำนาจหน้าที่	
๑. จัดตั้งและส่งเสริมให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ รวมกลุ่มการผลิต	
๒. พัฒนาอาชีพและส่งเสริมการผลิตให้ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	
๓. พัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน	
๔. รายงานผลความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เพื่อทราบในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ทุกครั้ง	
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย	
๓. ด้านการขับเคลื่อนในพื้นที่	
องค์ประกอบ	
๑. หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายมนัส กำเนิดมณี)	รองประธานอนุกรรมการ
๓. ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่รับผิดชอบทุกเขตตรวจราชการ	อนุกรรมการ
๔. ผู้อำนวยการสำนักตรวจราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ และเลขานุการ
๕. ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
อำนาจหน้าที่	
๑. ประสานงานช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานอย่างทันที่ตามโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ของทุกจังหวัดในเขตรับผิดชอบ ดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ	
๒. รายงานผลความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เพื่อทราบในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ทุกครั้ง	
๓. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย	

/๔. ด้านการติดตาม ...

๔. ด้านการติดตามประเมินผล

องค์ประกอบ

๑. รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายระพีภัทร์ จันทรศรีวงศ์)	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
๓. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
๔. ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ
๕. ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ และเลขาธิการ
๖. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขาธิการ
๗. ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขาธิการ

อำนาจหน้าที่

๑. ออกแบบและวางระบบการติดตามและรายงานผลดำเนินงานโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกร
ทฤษฎีใหม่
๒. ออกแบบการประเมินผลโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
๓. ติดตามและประเมินผลโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
๔. รายงานผลการติดตามและประเมินผลโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
ต่อคณะกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายทองเปลว กองจันทร์)

ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประธานกรรมการบริหารโครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

ภาคผนวกที่ 3
แบบสอบถาม

	แบบที่ 1 แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
จังหวัด.....	เบอร์โทรศัพท์.....
ผู้รวบรวม.....	สศท.
คำชี้แจง : เป็นข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (1 ก.ค.2563 – 30 ก.ย.2564) โดยกรอกข้อมูลในช่องว่าง/ทำเครื่องหมายถูก ✓ ตามตัวเลือกที่กำหนด	

ส่วนที่ 1 การสนับสนุนงบประมาณ

1.1 การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

- (1) ไม่ได้รับ เนื่องจาก.....
- (2) ได้รับ จำนวน.....บาท ผลการเบิกจ่าย (ณ 30 ก.ย.64)บาท

1.2 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีความเพียงพอหรือไม่ (1) ไม่เพียงพอ เนื่องจาก..... (2) เพียงพอ1.3 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีความทันเวลาหรือไม่ (1) ไม่ทันเวลา ควรเป็นช่วงเวลา (2) ทันเวลา

1.4 หน่วยงานของท่านได้รับการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการฯในช่องทางใดบ้าง เหมาะสมในระดับใด

ช่องทางการชี้แจง	ได้รับ (1) ไม่ได้รับ (2)	ระดับความเหมาะสมของช่องทาง					ระบุเหตุผล หากตอบน้อยที่สุด
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)	
1) คู่มือการปฏิบัติงานโครงการ							
2) การประชุม ณ ที่ตั้งหน่วยงาน							
3) การประชุมผ่าน Web conference							
4) หนังสือราชการ							
5) อื่นๆ ระบุ.....							

1.5 หน่วยงานของท่านมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯโดยวิธีใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ /ผู้นำท้องถิ่น/เพื่อนบ้าน) ดำเนินการ.....ครั้ง
- 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์ /Facebook/Line/Clip/วิทยุ/โทรทัศน์/หอกระจายข่าว) ดำเนินการ.....ครั้ง
- 3) สื่อสิ่งพิมพ์ (วารสาร /โปสเตอร์/แผ่นพับ/หนังสือพิมพ์) ดำเนินการ.....ครั้ง
- 4) สื่อกิจกรรม (การจัดประชุม/การจัดเวทีชุมชน) ดำเนินการ.....ครั้ง

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการ

2.1 มีการตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการระดับจังหวัด หรือไม่ อย่างไร

- (1) การตั้งคณะทำงานระดับจังหวัด ① มี ② ไม่มีเนื่องจาก.....
- (2) จำนวนการจัดประชุม.....ครั้ง

2.2 มีการตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการระดับอำเภอ หรือไม่ อย่างไร

- (1) การตั้งคณะทำงาน ระดับอำเภอ ① มี ② ไม่มีเนื่องจาก.....
- (2) จำนวนการจัดประชุม.....ครั้ง

2.3 ท่านคิดว่าโครงการ 1 ตำบล มีความสอดคล้องกับด้านต่างๆ หรือไม่

- (1) ความสอดคล้องกับนโยบาย/ยุทธศาสตร์ สอดคล้อง สอดคล้องบางส่วน ไม่สอดคล้อง.....
- (2) สอดคล้องกับนโยบายระดับหน่วยงาน สอดคล้อง สอดคล้องบางส่วน ไม่สอดคล้อง.....
- (3) สอดคล้องกับนโยบายระดับพื้นที่ สอดคล้อง สอดคล้องบางส่วน ไม่สอดคล้อง.....

2.4 ท่านคิดว่าโครงการ 1 ตำบล ฯ มีความครอบคลุมและตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ผู้จ้างงานและเกษตรกรหรือไม่

- (1) ความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุม ครอบคลุมบางส่วน ไม่ครอบคลุม.....
- (2) ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตรง ตรงบางส่วน ไม่ตรง.....

ส่วนที่ 3 การดำเนินกิจกรรมของโครงการ

- 3.1 อำเภอที่เข้าร่วมโครงการ.....อำเภอ
- 3.2 ตำบลที่เข้าร่วมโครงการ.....ตำบล
- 3.3 จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการราย แบ่งเป็น
 1) เกษตรกร 1 ตำบลฯ.....ราย 2) เกษตรกรโครงการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ (5 ประสาน).....ราย
- 3.4 จำนวนผู้รับจ้างงาน.....ราย
- 3.5 การส่งเสริมองค์ความรู้ของหน่วยงาน (การพัฒนาเกษตรกร)
- 1) กระบวนการเรียนรู้ เวทีที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
 ① ดำเนินการแล้ววัน เกษตรกรราย ผู้รับจ้างแรงงานราย
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....
- 2) กระบวนการเรียนรู้ เวทีที่ 2 การวิเคราะห์พื้นที่และวางแผนการผลิต
 ① ดำเนินการแล้ววัน เกษตรกรราย ผู้รับจ้างแรงงานราย
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....
- 3) กระบวนการเรียนรู้ เวทีที่ 3 การรวมกลุ่ม
 ① ดำเนินการแล้ววัน เกษตรกรราย ผู้รับจ้างแรงงานราย
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....
- 4) กระบวนการเรียนรู้ เวทีที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้
 ① ดำเนินการแล้ววัน เกษตรกรราย ผู้รับจ้างแรงงานราย
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....
- 3.6 โปรดทำเครื่องหมายถูก ✓ ในเรื่องที่ส่งเสริมองค์ความรู้ (การพัฒนาเกษตรกร)
- 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เกษตรทฤษฎีใหม่ 3) ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง 4) การปลูกพืช 5 ระดับ
 5) การคำนวณพื้นที่ที่เก็บน้ำตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ 6) การวางผังแปลง 7) การวางแผนการผลิต 8) อบรมเทคโนโลยีการผลิต
 9) องค์ความรู้ด้านพืช/ปศุสัตว์/ประมง /การปรับปรุงดิน 10) การจัดทำแฟ้มรายบุคคล 11) การทำบัญชีครัวเรือน
 12) การส่งเสริมการตลาด 13) การรวมกลุ่ม 14) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 15) อื่นๆ (ระบุ).....
- 3.7 การศึกษาดูงานเกษตรกรทฤษฎีใหม่ที่ประสบความสำเร็จ
- ① ดำเนินการแล้วทั้งหมด เกษตรกรราย ผู้รับจ้างงานราย
 ② ดำเนินการแล้วบางส่วน เกษตรกรราย ผู้รับจ้างงานราย
 ③ ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....
- 3.8 การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรเพื่อเชื่อมโยงกับ ICT กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ① ดำเนินการแล้วทั้งหมด เกษตรกรราย ผู้รับจ้างงานราย
 ② ดำเนินการแล้วบางส่วน เกษตรกรราย ผู้รับจ้างงานราย
 ③ ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....
- 3.9 การทำผังแปลงและการวางแผนการผลิต
- ① ดำเนินการแล้วทั้งหมด เกษตรกรราย ผู้รับจ้างงานราย
 ② ดำเนินการแล้วบางส่วน เกษตรกรราย ผู้รับจ้างงานราย
 ③ ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....
- 3.10 การรวบรวมและติดตามข้อมูลรายแปลง
- ① ดำเนินการแล้วทั้งหมด เกษตรกรราย ผู้รับจ้างงานราย
 ② ดำเนินการแล้วบางส่วน เกษตรกรราย ผู้รับจ้างงานราย
 ③ ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....

3.11 การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ (สป.กษ./กสก./ปศ./ปม./พค.)

- ① ดำเนินการแล้วทั้งหมด เกษตรกร รวมทั้งสิ้นราย
 1.1) พันธุ์พืช.....ราย 1.2) พันธุ์สัตว์ปีก.....ราย 1.3) พันธุ์สัตว์น้ำ.....ราย 1.4) ชุดสระ/ปรับปรุงแปลง.....บ่อราย
 ② ดำเนินการแล้วบางส่วน เกษตรกรราย
 2.1) พันธุ์พืช.....ราย 2.2) พันธุ์สัตว์ปีก.....ราย 2.3) พันธุ์สัตว์น้ำ.....ราย 2.4) ชุดสระ/ปรับปรุงแปลง.....บ่อราย
 ③ ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....

3.12 ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน (กสก./ปศ./ปม./พค.)

- ① พันธุ์พืช 1.1) ไม้ผล/ไม้ยืนต้น.....ต้น 1.2) เมล็ดพันธุ์ผักซอง / กิโลกรัม 1.3) ปุ๋ย.....กิโลกรัม
 ② พันธุ์สัตว์ปีก (ไก่ / เป็ด).....ตัว อาหารสัตว์กิโลกรัม
 ③ พันธุ์สัตว์น้ำ 3.1) ปลากินพืช ระบุตัว 3.2) อาหารปลา.....กิโลกรัม
 ④ ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน 4.1) วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตน้ำหมักชีวภาพชุด(ถึง 4.2) กากน้ำตาล.....กิโลกรัม
 4.3) พด.....ซอง 4.4) หญ้าแฝกกล้า 4.5) อื่นๆ(ระบุ).....

3.13 หน่วยงานของท่านได้ดำเนินการพัฒนาการผลิต

- 1) ด้านการปลูกพืช 1.1) ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี 1.2) มีมาตรฐานสินค้า 1.3) มีบริการหลังการขาย
 1.4) ใช้เทคโนโลยีในการผลิต 1.5) การใช้โดรนในการให้ปุ๋ยพ่นสารเคมี 1.6) การใช้ระบบทามเมอร์ (Timer)
 1.7) อื่นๆ (ระบุ).....
 2) ด้านประมง 2.1) ส่งเสริมหลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 2.2) การทำอาหารธรรมชาติ 2.3) เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ
 2.4) แปรรูปสัตว์น้ำ 2.5) อื่นๆ (ระบุ).....
 3) ด้านปศุสัตว์ 3.1) สร้างข้อมูลทรัพยากร พันธุ์สัตว์ พันธุ์พืชอาหารสัตว์ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ตำบล
 จัดทำแผนความต้องการปัจจัยการผลิต ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในการเตรียมความพร้อมในการออกแบบ
 ที่อยู่อาศัยให้สัตว์เลี้ยงของเกษตรกร
 3.2) จัดทำรายละเอียดโครงการ 3.3) สร้างกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมปัจจัยการผลิต
 3.4) ติดตาม รายงาน ประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงาน
 4) ด้านการปรับปรุงดิน 4.1) ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน 4.2) สนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านการพัฒนาที่ดิน

3.14 หน่วยงานของท่านมีการสำรวจ รวบรวมข้อมูล ผู้บริโภค ร้านค้า รวมทั้งตลาดชุมชน แหล่งจำหน่าย การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ หรือไม่

- ① ดำเนินการแล้ว.....ครั้ง 1.1 จำนวนผู้บริโภค.....ราย 1.2 จำนวนร้านค้า.....ร้าน
 1.3 จำนวนตลาด (ตลาดประชารัฐ ตลาดสินค้าเกษตร ตลาดสีเขียวในระดับจังหวัด อำเภอ และตลาดนัดชุมชน).....แห่ง
 1.4 แหล่งจำหน่ายอื่นๆ (เช่น ห้างสรรพสินค้า ระบุ).....แห่ง
 1.5 การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ (เช่น Facebook LINE Youtube Tictok ฯลฯ).....ราย
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก

3.15 หน่วยงานของท่านได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายสินค้าหรือไม่

- ① ดำเนินการแล้วครั้ง 1.1 จำนวนผู้บริโภค.....ราย 1.2 จำนวนร้านค้า.....ร้าน ยอดจำหน่ายรวม.....บาท/ครั้ง
 1.3 ตลาดประชารัฐ ตลาดสินค้าเกษตร ตลาดสีเขียวในระดับจังหวัด อำเภอ และตลาดนัดชุมชน จำนวน.....ครั้ง ยอดจำหน่ายรวม.....บาท/ครั้ง
 1.4 แหล่งจำหน่ายอื่นๆ (เช่น ห้างสรรพสินค้า ระบุ).....ครั้ง ยอดจำหน่ายรวม.....บาท/ครั้ง
 1.5 การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ (เช่น Facebook LINE Youtube Tictok ฯลฯ).....ครั้ง ยอดจำหน่ายรวม.....บาท/ครั้ง
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก

3.16 หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือไม่

- ① ดำเนินการแล้ว 1.1) ต้นแบบเกษตรกรทฤษฎีใหม่กลุ่ม 1.2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่ม 1.3) SME.....กลุ่ม 1.4) อื่นๆ.....กลุ่ม
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก.....

3.17 การตรวจเยี่ยม ติดตามผลการดำเนินโครงการของหน่วยงาน (ณ 30 ก.ย.64)

- ① ดำเนินการครั้ง
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ระบุ).....

3.18 ท่านคิดว่าตำบลที่เข้าร่วมโครงการ สามารถพัฒนาเป็นตำบลพึ่งตนเองได้หรือไม่

① ได้ ร้อยละจากเป้าหมาย ② ไม่ได้ เนื่องจาก(ระบุ).....

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็น ความพึงพอใจ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการต่อไป

โปรดระบุระดับความพึงพอใจ ระดับที่ 1-5 โดย ระดับที่ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4=มาก 5=มากที่สุด

ประเด็น	ระดับความ พึงพอใจ (1-5)	ปัญหา อุปสรรคในการ ดำเนินงานโครงการ	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง/พัฒนา โครงการ
1) การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ คณะทำงานขับเคลื่อนโครงการส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค			
2) การกำหนดคุณสมบัติเกษตรกรและผู้รับจ้างงาน			
3) การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่			
4) การรับสมัครเกษตรกรและผู้รับจ้างงาน			
5) การตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรและผู้รับจ้างงาน			
6) การฝึกอบรมเกษตรกรและผู้รับจ้างงาน			
7) การขุดสระเก็บน้ำในการทำเกษตร ทฤษฎีใหม่/การปรับปรุงแปลง			
8) การพัฒนาอาชีพ มุ่งเน้นการจัดการดิน การปลูกพืช การประมง การปศุสัตว์ การจัดทำกิจกรรมหมุนเสริม นิเวศเกษตรธรรมชาติ เข้าสู่มาตรฐานตามรูปแบบของ เกษตรกรยั่งยืน			
9) การส่งเสริมการตลาด สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในการ นำผลผลิตที่เกิดจากแปลงเรียนรู้ของเกษตรกร ต้องได้รับ มาตรฐาน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม สู้สินค้าเกษตรเพื่อการ พาณิชย์ สินค้าเกษตรอุตสาหกรรม และสินค้าเกษตรเพื่อ การส่งออก ทั้งช่องทางการตลาดทั่วไปและตลาดแบบ ออนไลน์			
10) การเพิ่มช่องทางในการสื่อสารในการทำเกษตรทฤษฎี ใหม่ตามช่องทาง เช่น Call Center, Facebook, Line, Website			
11) ให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องในการทำเกษตร ทฤษฎีใหม่หรือทำเกษตรแบบอื่นๆผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ เช่น TV, YouTube, Website, Facebook เป็นต้น			
12) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต (พืช สัตว์ ประมง การจัดการดิน)			
13) การติดตามเยี่ยมเยียนเกษตรกร			
14) การประสานงานระหว่างหน่วยงาน			
15) งบประมาณ			
16) อื่น ๆ (ระบุ)			

	แบบที่ 2 แบบสอบถามผู้รับจ้างงาน โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรยุคใหม่	เลขที่ <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
ผู้รวบรวม.....ศศท. เบอร์โทรศัพท์.....วันที่สัมภาษณ์.....		
คำชี้แจง : เป็นข้อมูลผลการดำเนินงานตั้งแต่ 1 ต.ค.63 – 30 ก.ย.64 โดยกรอกข้อมูลในช่องว่าง/ทำเครื่องหมาย ☒ ตามตัวเลือกที่กำหนด		

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ผู้รับจ้างงาน นาย นาง น.ส. ชื่อ-สกุล.....
- 1.2 เลขประจำตัวประชาชน - - - -
- 1.3 อายุ.....ปี
- 1.4 เพศ.....(หญิง = 1, ชาย = 2)
- 1.5 บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์ โทร.....
- 1.6 ระดับการศึกษา 1) สูงกว่าปริญญาตรี . 2) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 3) ปวส./อนุปริญญา 4) ปวช.
 5) มัธยมศึกษาตอนปลาย 6) มัธยมศึกษาตอนต้น 7) ประถมศึกษา 8) ไม่ได้ศึกษา

ส่วนที่ 2 การดำเนินงานโครงการ

- 2.1 ท่านคิดว่าโครงการ 1 ตำบล มีความสอดคล้องกับด้านต่างๆ หรือไม่
- (1) ความสอดคล้องกับนโยบาย/ยุทธศาสตร์ สอดคล้อง สอดคล้องบางส่วน ไม่สอดคล้อง.....
- (2) สอดคล้องกับนโยบายระดับหน่วยงาน สอดคล้อง สอดคล้องบางส่วน ไม่สอดคล้อง.....
- (3) สอดคล้องกับนโยบายระดับพื้นที่ สอดคล้อง สอดคล้องบางส่วน ไม่สอดคล้อง.....
- 2.2 ท่านคิดว่าโครงการ 1 ตำบล ให้ความสำคัญครอบคลุมและตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้จ้างงานและเกษตรกรหรือไม่
- (1) ความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุม ครอบคลุมบางส่วน ไม่ครอบคลุม.....
- (2) ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตรง ตรงบางส่วน ไม่ตรง.....
- 2.3 ท่านได้รับการประชาสัมพันธ์โครงการโดยวิธีใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ /ผู้นำท้องถิ่น/เพื่อนบ้าน)
- 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์ /Facebook/Line/Clip/วิทยุ/โทรทัศน์/หอกระจายข่าว)
- 3) สื่อสิ่งพิมพ์ (วารสาร /โบรชัวร์/แผ่นพับ/หนังสือพิมพ์)
- 4) สื่อกิจกรรม (การจัดประชุม/การจัดเวทีชุมชน)
- 2.4 ท่านได้รับการชี้แจง/ปฐมนิเทศ จากหน่วยงาน /เจ้าหน้าที่เพื่อทราบแนวทางการปฏิบัติงาน หรือไม่
- 1) ได้รับการชี้แจง 2) ไม่ได้รับการชี้แจง เนื่องจาก
- 2.5 ท่านได้รับคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างงาน หรือไม่
- 1) ได้รับ 2) ไม่ได้รับ เนื่องจาก
- 2.6 ท่านได้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือไม่
- 1) ได้เข้าร่วม จำนวน.....ครั้ง
- 2) ยังไม่ได้เข้าร่วม เพราะ 2.1) หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการ 2.2) ติดธุระในวันดังกล่าว 2.3) อื่นๆ ระบุ.....
- 2.7 ท่านได้รับการอบรม หรือไม่
- 1) ได้รับการอบรม จำนวน.....ครั้ง เรื่องที่ได้รับการอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เกษตรยุคใหม่ 3) ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง 4) การปลูกพืช 5 ระดับ
- 5) การคำนวณพื้นที่เก็บน้ำตามหลักเกษตรยุคใหม่ 6) การวางแผนแปลง 7) การวางแผนการผลิต
- 8) อบรมเทคโนโลยีการผลิต 9) องค์ความรู้ด้านพืช/ปศุสัตว์/ประมง /การปรับปรุงดิน 10) การจัดทำเพิ่มรายบุคคล
- 11) การทำบัญชีครัวเรือน 12) การส่งเสริมการตลาด 13) การรวมกลุ่ม 14) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 15) อื่นๆ (ระบุ).....
- 2) ไม่ได้รับการอบรม เพราะ 1) หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการ 2) ติดธุระในวันอบรม 3) อื่นๆ ระบุ.....

- 2.8 ท่านได้เข้าร่วมศึกษาดูงานหรือไม่
- ① ได้เข้าร่วม จำนวน.....ครั้ง
- ② ยังไม่ได้เข้าร่วม เพราะ 2.1) หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการ 2.2) ดิถีระในวันดังกล่าว 2.3) อื่นๆ ระบุ.....
- 2.9 จำนวนเกษตรกรในความรับผิดชอบของท่าน จำนวน.....ตำบล เกษตรกร.....ราย
- 2.10 ท่านคิดว่าจำนวนตำบลและเกษตรกรที่ได้รับมอบหมาย มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
- ① เหมาะสมแล้ว
- ② ไม่เหมาะสม เพราะ.....จำนวนที่เหมาะสมควรเป็น จำนวน.....ตำบล เกษตรกร.....ราย
- 2.11 ท่านทราบภารกิจของผู้จ้างแรงงาน ในการสนับสนุนการค้าเนินการโครงการหรือไม่
- ① ทราบทั้งหมด ② ทราบบางส่วน ③ ไม่ทราบ เนื่องจาก.....
- 2.12 การดำเนินงานตามหน้าที่ของผู้รับจ้างงาน
- 1.) สนับสนุนการวางแผนการผลิตแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ และปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการดำเนินงานภายใต้โครงการฯ
- 1.1 พาเกษตรกรเข้าร่วมการฝึกอบรม 1.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 2.1 อบรมเตรียมความพร้อมปฏิบัติงาน 2.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 3.1 สนับสนุนการวางแผนการผลิต 3.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 4.1 สนับสนุนการทำการผลิตในแปลง 4.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 5.1 สนับสนุนการปรับปรุงแปลง* 5.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- หมายเหตุ* คัดเลือกพื้นที่ จัดทำผังแปลงการปรับปรุงแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่รายแปลง จัดเตรียมพื้นที่ผู้ช่วยผู้ควบคุมงาน ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้คุมงาน ตรวจสอบและบันทึกปริมาณดินที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ปรับพื้นที่รอบบ่อให้สามารถดำเนินการอื่นต่อไปได้ ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบและปริมาณดินชุดพร้อมจัดรายงาน ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินในการจัดเตรียมและแจกจ่ายปัจจัยการผลิตด้านการพัฒนาที่ดิน
- 2) จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตรในพื้นที่ตำบล
- 2.1 ดำเนินการแล้ว.....ครั้ง/เดือน 2.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 3) นำความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ได้รับถ่ายทอดสู่เกษตรกรที่รับผิดชอบ และติดตามสถานการณ์การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่
- 3.1 ดำเนินการแล้ว.....ครั้ง/เดือน 3.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 4.) ประสานเชื่อมโยงการทำงาน และประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมของกระทรวงเกษตรฯ ให้เข้าถึงหมู่บ้านที่รับผิดชอบ
- 4.1 ดำเนินการแล้ว.....ครั้ง/เดือน 4.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 5) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานรายเดือน
- 5.1 ดำเนินการแล้ว.....ครั้ง/เดือน 5.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 6) รายงานผลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค การดำเนินงานตามโครงการ
- 6.1 ดำเนินการแล้ว.....ครั้ง/เดือน 6.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 7) ประสานงานหรือร่วมประชุมกับคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับอำเภอ
- 7.1 ดำเนินการแล้ว.....ครั้ง/เดือน 7.2 ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก.....
- 2.13. ท่านคิดว่าเกษตรกรที่ท่านรับผิดชอบสามารถเป็นเกษตรกรตัวอย่าง สามารถขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่นได้หรือไม่
- ① เป็นเกษตรกรตัวอย่างได้ จำนวน.....ราย จากเป้าหมาย.....ราย
- ② ไม่สามารถเป็นตัวอย่างได้ เนื่องจาก.....
- 2.14 ท่านคิดว่าตัวท่านเองสามารถพัฒนาเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ได้หรือไม่
- ① ได้ ② ไม่ได้ เนื่องจาก.....
- 2.15 ท่านนำเงินเดือน/ค่าตอบแทนของโครงการ ไปใช้ในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) ลงทุนทางการเกษตร 2) ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือน 3) ชำระหนี้สิน ค่าเช่า ค่างวด
- 4) ใช้จ่ายเพื่อการศึกษา 5) เก็บเป็นเงินออม 6) นำเงินไปลงทุนนอกการเกษตร 7) อื่นๆ ระบุ.....
- 2.16 ในปีต่อไปท่านมีการจ้างงานต่อเนื่อง ท่านจะเข้าร่วมโครงการต่อไปหรือไม่
- ① ร่วมสนับสนุนโครงการ ② ไม่ร่วมสนับสนุนโครงการ เนื่องจาก.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็น ความพึงพอใจ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.1 ความคิดเห็นต่อโครงการ (โปรดระบุระดับความพึงพอใจ ระดับ 1 - 5 โดย ระดับ 1 =น้อยที่สุด และ 5 = มากที่สุด)

ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ (1-5)	ระบุเหตุผล.....
1) การชี้แจงโครงการจากหน่วยงาน		
2) การประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อต่างๆ		
3) การกำหนดคุณสมบัติเกษตรกรและผู้รับจ้างงาน		
4) การรับสมัครเกษตรกรและผู้รับจ้างงาน		
5) การตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรและผู้รับจ้างงาน		
6) การฝึกอบรม/การจัดเวทีเสวนา/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ศึกษาดูงาน		
7) สนับสนุนการวางแผนการผลิตแปลงเกษตรกรรุ่นใหม่ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ และการปรับปรุงแปลง		
8) การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตรในพื้นที่ตำบล		
9) การนำความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ได้รับถ่ายทอดสู่เกษตรกรที่รับผิดชอบ และติดตามสถานการณ์การทำเกษตรทฤษฎีใหม่		
10) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต (พืช สัตว์ ประมง และการบำรุงดิน)		
11) ประสานเชื่อมโยงการทำงาน และประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมของกระทรวงเกษตรฯ ให้เข้าถึงหมู่บ้านที่รับผิดชอบ		
12) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานรายเดือน รายงานผลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค		
13) ประสานงานหรือร่วมประชุมกับคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ระดับอำเภอ		
14) เงินเดือน/ค่าตอบแทนที่ได้รับมีความเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย		
15) การจ่ายเงินเดือน/ค่าตอบแทน ตรงเวลา		
16) การจ้างงานของโครงการทำให้มีผู้จ้างแรงงานมีงานทำ มีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น		
17) ผู้รับจ้างงานมีความภาคภูมิใจที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์		
18) อื่นๆ ระบุ.....		

3.2 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการต่อไป

ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง/พัฒนาโครงการ
1)	1)
2)	2)
3)	3)

แบบที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
 เกษตรกรทั่วไป เกษตรกร 5 ประสานา

เลขที่

คำชี้แจง : ก่อนเข้าร่วมโครงการ คือ ข้อมูลระหว่าง 1 ต.ค. 62 – 30 ก.ย. 63 และหลังเข้าร่วมโครงการ คือ ข้อมูลระหว่าง 1 ต.ค. 63 – 30 ก.ย.64 โดยกรอกข้อมูลในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย ✓ ตามตัวเลือกที่กำหนด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรตัวอย่าง

1.1 ผู้ให้ข้อมูล นาย นาง น.ส. ชื่อ-สกุล..... 1.2 เลขประจำตัวประชาชน - - - -

1.3 อายุ.....ปี 1.4 เพศ.....(หญิง = 1, ชาย = 2) 1.5 บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์ โทร.....

1.6 ระดับการศึกษา (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ) 1) สูงกว่าปริญญาตรี . 2) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 3) ปวส./อนุปริญญา 4) ปวช.
 5) มัธยมศึกษาตอนปลาย 6) มัธยมศึกษาตอนต้น 7) ประถมศึกษา 8) ไม่ได้ศึกษา

1.7 ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน.....ปี (เริ่มนับตั้งแต่ยึดเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพรอง ตามข้อที่ 1.8)

1.8 ลักษณะการประกอบอาชีพ (1) อาชีพหลัก 1. ประกอบอาชีพเกษตรกร 2. รับเงินเดือนประจำ 3. รับจ้างทางการเกษตร 4. ประกอบธุรกิจการค้า 5.รับจ้างทั่วไป 6.อื่นๆ(ระบุ).....
(2) อาชีพรอง 1. ประกอบอาชีพเกษตรกร 2. รับเงินเดือนประจำ 3. รับจ้างทางการเกษตร 4. ประกอบธุรกิจการค้า
 5.รับจ้างทั่วไป 6. อื่นๆ(ระบุ)..... 7. ไม่มีอาชีพรอง

1.9 การเป็นสมาชิกองค์กร/กลุ่ม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. สหกรณ์ภาคการเกษตร
- 2. สหกรณ์นอกภาคการเกษตร
- 3. กลุ่มเกษตรกร
- 4. กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร
- 5. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 6. กลุ่มยุวเกษตรกร
- 7. วิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
- 8. สมาคม/สหพันธ์
- 9. อาสาสมัครเกษตรกร
- 10. กลุ่มผู้ใช้เข้าชลประทาน
- 11. ธกส./สกต.
- 12. เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่
- 13. อื่น ๆ.....

1.10 ท่านเคยเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (5 ประสานา) หรือไม่ 1. เคยเข้าร่วมโครงการฯ ปี 60 ปี 61 ปี 62 2. ไม่เคยเข้าร่วมโครงการฯ

1.11 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน 1) จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (จำนวนแรงงานในครัวเรือน คือ สมาชิกที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป)
1.1) จำนวนแรงงานในการเกษตร.....คน 1.2) จำนวนแรงงานนอกการเกษตร.....คน

1.12 ปัญหาที่ประสบในการทำการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา จนถึงวันสำรวจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. ด้านเงินทุน
- 2. ด้านแรงงาน
- 3. ด้านเทคโนโลยีการผลิต
- 4. ด้านตลาด
- 5. ภัยพิบัติ.....
- 6. ด้านองค์ความรู้
- 7. โรคระบาด.....
- 8. ปัจจัยการผลิต
- 9. ที่ดินทำกิน
- 10. อื่น ๆ.....

1.13 อัตราค่าจ้างทั่วไป (ในพื้นที่/ท้องถิ่น)

12.1 ในภาคเกษตร	ชาย.....บาท/วัน	หญิง.....บาท/วัน
12.2 นอกภาคเกษตร	ชาย.....บาท/วัน	หญิง.....บาท/วัน

1.14 การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่ถือครองรวม.....ไร่

การถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร									
(3) การถือครองที่ดิน	(4) การใช้ประโยชน์ที่ดิน	แปลงที่	เนื้อที่ถือครอง (ไร่)	การถือครองที่ดิน	การใช้ประโยชน์ที่ดิน	น้ำที่ได้รับ		ปัญหาของที่ดิน	
						แหล่งน้ำ	ปริมาณน้ำ (1-2)		
							ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1. ของตนเอง (เป็นเจ้าของตามเอกสารสิทธิ์, การได้รับมรดกแต่ยังไม่ได้เปลี่ยนชื่อตามกฎหมาย) 2. เช่า (เช่าจากผู้อื่น อาจจ่ายเป็นเงินสด/ผลผลิต/อื่นใดก็ได้) 3. ทำฟรี เช่น ที่ป่า, ที่สาธารณะ เป็นต้น	1. ที่อยู่อาศัย								
	2. นาข้าวขึ้นน้ำ								
	3. นาชลประทานกลาง								
	4. ที่นาดอน								
	5. ที่พืชไร่								
	6. ที่สวนไม้ผล								
7. ที่ไม้ยืนต้น									
8. ที่สวนผัก									
9. ไม้ดอกไม้ประดับ									
	10. พืชยืนอายุสัตว์								
	11. ที่รกร้างว่างเปล่า								
	12. ที่ป่าถือครอง								
	13. ที่ช่วยหนองคลองบึง (ที่ถือครอง)								
	14. ที่เพาะเลี้ยงประมง								
	15. ที่เลี้ยงปศุสัตว์								
	16. ที่ทำฟาร์มผสม/ผสมผสาน								
	17. อื่นๆ (ระบุ)								
(5) แหล่งน้ำ แหล่งน้ำหลักที่ใช้		(6), (7) ปริมาณน้ำ							
1. ไม่มีแหล่งน้ำ / น้ำฝน		1. เพียงพอ							
2. บ่อน้ำตื้น ของตนเอง		2. ไม่เพียงพอ							
3. บ่อบาดาล ของตนเอง		(8) ปัญหาของที่ดิน							
4. สระน้ำ ของตนเอง		1. ไม่มีปัญหา							
5. น้ำชลประทาน		2. ดินเค็ม							
6. แหล่งน้ำสาธารณะ เช่น แม่น้ำ, ลำคลอง, หนอง, บึง, อ่างเก็บน้ำ, เหมือง, ผาย เป็นต้น		3. ดินเปรี้ยว							
		4. ดินปนทรายจัด							
		5. ลูกรัง/หินกรวด							
		6. ดินพรุ							
		7. พื้นที่ลาดสูง							
		8. อื่นๆ (ระบุ)							

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเข้าร่วมโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร

2.1 ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (1 ต.ค.62 - 30 ก.ย.63) คริวเรือนของท่านมีแรงงานคนถิ่นหรือไม่

- ① มีแรงงานคนถิ่น จำนวน.....คน ② ไม่มี

2.2 ท่านได้รับการประชาสัมพันธ์โครงการโดยวิธีใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ /ผู้นำท้องถิ่น/เพื่อนบ้าน) 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์ /Facebook/Line/Clip/วิทยุ/โทรทัศน์/หอกระจายข่าว)
3) สื่อสิ่งพิมพ์ (วารสาร /โปสเตอร์/แผ่นพับ/หนังสือพิมพ์) 4) สื่อกิจกรรม (การจัดประชุม/การจัดเวทีชุมชน)

2.3 ท่านได้รับการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ จากหน่วยงาน /เจ้าหน้าที่ หรือไม่

- ① ได้รับการชี้แจง ② ไม่ได้รับการชี้แจง เนื่องจาก

2.4 ท่านได้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือไม่

- ① ได้เข้าร่วม จำนวน.....ครั้ง ② ยังไม่ได้เข้าร่วม เพราะ 2.1) หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการ 2.2) ติดธุระในวันดังกล่าว 2.3) อื่นๆ ระบุ.....

2.5 ท่านได้รับการอบรม หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ① ได้รับการอบรม จำนวน.....ครั้ง (ตอบ ข้อ 2.10 ต่อ)
 ② ไม่ได้รับการอบรม เพราะ 1) หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการ 2) ติดธุระในวันอบรม 3) อื่นๆ ระบุ.....

2.6 ท่านได้เข้าร่วมศึกษาดูงานหรือไม่

- ① ได้เข้าร่วม จำนวน.....ครั้ง ② ยังไม่ได้เข้าร่วม เพราะ 2.1) หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการ 2.2) ติดธุระในวันดังกล่าว 2.3) อื่นๆ ระบุ.....

2.7 ท่านได้รับการติดตาม ให้คำแนะนำจากผู้รับจ้างงาน /หน่วยงาน หรือไม่

- ① ได้รับการติดตามเฉลี่ย จำนวน.....ครั้ง/เดือน ② ยังไม่ได้รับการติดตาม เพราะ 2.1) หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการ 2.2) อื่นๆ ระบุ.....

2.8 การอบรมและการนำมาใช้ประโยชน์ อย่างไร

รายการ	การได้รับการอบรม ① ได้ ② ไม่ได้	ระดับความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาที่อบรม ระดับคะแนน (1 - 5)		การนำมาใช้ประโยชน์ ① ใช้ทั้งหมด ② บางส่วน ③ ไม่ได้ใช้	ไม่ได้นำมาใช้ เพราะ..... (ใส่เหตุผล)	ความเหมาะสมของ การอบรม ระดับคะแนน (1 - 5)	ระบุเหตุผลที่ตอบข้อ ข้อสุดท้าย , น้อย
		ก่อน	หลัง				
กระบวนการเรียนรู้ครั้งที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ การพัฒนาการเกษตรทฤษฎีใหม่							
1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง							
2. เกษตรทฤษฎีใหม่							
3. ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง							
4. การปลูกพืช 5 ระดับ							
5. การคำนวณพื้นที่เก็บน้ำตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่							
กระบวนการเรียนรู้ครั้งที่ 2 วิเคราะห์พื้นที่ วางแผนการผลิต (หลักสูตร 1 วัน)							
6. การวางผังแปลง							
7. การวางแผนการผลิต							
กระบวนการเรียนรู้ครั้งที่ 3 การรวมกลุ่ม (หลักสูตร 1 วัน)							
8. การพัฒนากลุ่มเกษตรกร							
9. การพัฒนาการตลาด							
10. องค์ความรู้ด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง การปรับปรุงดิน							
11. การทำบัญชีครัวเรือน							
12. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร							
13. อื่นๆ ระบุ.....							
14. อื่นๆ ระบุ.....							

หมายเหตุ : ระดับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่อบรม และความเหมาะสม 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

2.9 ท่านได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากโครงการหรือไม่ อย่างไร

① ได้รับ ② ไม่ได้รับ เนื่องจาก

ถ้าได้รับ ท่านได้รับปัจจัยการผลิตด้านใด 1) ด้านพืช 2) ด้านสัตว์ 3) ด้านประมง 4) ด้านการปรับปรุงดิน

2.10 ท่านมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการผลิตที่ได้รับอย่างไร ให้คะแนนความพึงพอใจ ระดับ 1-5 (1 - น้อยที่สุด 5 - มากที่สุด)

ปัจจัยการผลิต	ตรงกับความต้องการ 1 = ตรง 2 = ไม่ตรง	ความเพียงพอ 1 = เพียงพอ 2 = ไม่เพียงพอ	ความทันเวลา 1 = ทัน 2 = ไม่ทัน	คุณภาพ 1 = มีคุณภาพ 2 = ไม่มีคุณภาพ	การนำไปใช้ประโยชน์ 1 = ใช่ 2 = ไม่ใช่	ระดับความพึงพอใจภาพรวม (ระดับ 1 - 5) 1 = น้อยที่สุด 5 = มากที่สุด
1) ด้านพืช 1.1) ไม้ผล..... 1.2) ไม้ยืนต้น..... 1.3) เมล็ดพันธุ์ผัก..... 1.4) ปุ๋ย.....						1) ด้านพืช ระดับ.....
2) ด้านปศุสัตว์ 2.1) ไข่..... 2.2) เบ็ด..... 2.3) สัตว์ชนิดอื่นๆ (ระบุ)..... 2.4) อาหารสัตว์..... 2.5) อุปกรณ์ (ระบุ)..... 2.6) อื่นๆ (ระบุ).....						2) ด้านปศุสัตว์ ระดับ.....
3) ด้านประมง 3.1) ปลา..... 3.2) อาหารปลา..... 3.3) อื่น ๆ (ระบุ).....						3) ด้านประมง ระดับ.....
4) ด้านการปรับปรุงดิน 4.1) สระน้ำ/บ่อขนาด.....ไร่..... ลบ.ม. 4.2) วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตน้ำหมักชีวภาพ 4.3) กากน้ำตาล 4.4) สารเร่งพด. 4.5) อื่นๆ (ระบุ).....						4.1) สระน้ำ/บ่อ ระดับ..... 4.2) ด้านการปรับปรุงดิน ระดับ.....
5) อื่นๆ (ระบุ).....						5) ด้านอื่นๆ ระดับ.....

2.11 พื้นที่การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการ*.....ไร่

2.12 ประเภทเอกสารสิทธิ์ของพื้นที่เข้าร่วมโครงการ ① โฉนด ② ส.ป.ก.4-01 ③ นส.3 ④ นส.4 ⑤ นส.5 ⑥ คทช. ⑦ สทก. ⑧ หนังสือรับรอง อื่นๆ (ระบุ).....

2.13 ลักษณะการใช้พื้นที่การเกษตรในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ (ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ)

รายการ/กิจกรรมในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ (1 ต.ค.62 - 30 ก.ย.63)	หลังเข้าร่วมโครงการ (1 ต.ค.63 - 30 ก.ย.64)
1. พื้นที่ว่างเปล่า/พื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์	*① มีรวม.....ไร่ ② ไม่มี	*① มีรวม.....ไร่ ② ไม่มี
2. พื้นที่แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรในพื้นที่โครงการ	*① มีแหล่งน้ำรวม.....ไร่ ② ไม่มีแหล่งน้ำเนื่องจาก.....	*① มีแหล่งน้ำรวม.....ไร่ ② ไม่มีแหล่งน้ำเนื่องจาก.....
3. ประเภทแหล่งน้ำในพื้นที่โครงการ	① บ่อขุดเอง.....บ่อ ② บ่อขุดโดยหน่วยงานราชการ.....บ่อ ③ แหล่งน้ำธรรมชาติ.....แห่ง ④ แหล่งน้ำชลประทาน.....แห่ง ⑤ บ่อน้ำบาดาล.....บ่อ ⑥ อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....แห่ง	① บ่อโครงการ 1 ตำบลฯ ② บ่อขุดเอง.....บ่อ ③ บ่อขุดโดยกรมพัฒนาที่ดิน.....บ่อ ④ แหล่งน้ำธรรมชาติ.....แห่ง ⑤ แหล่งน้ำชลประทาน.....แห่ง ⑥ บ่อน้ำบาดาล.....บ่อ ⑦ อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....แห่ง
4. ความเพียงพอของแหล่งน้ำในพื้นที่โครงการ	① เพียงพอทั้งปี ② ไม่เพียงพอ ใช้ได้.....เดือน	① เพียงพอทั้งปี ② ไม่เพียงพอ ใช้ได้.....เดือน
5. การใช้ประโยชน์ของแหล่งน้ำ	① ใช้ ด้าน ①.1) พืช ①.2) ปศุสัตว์ ①.3) ประมง ② ไม่ใช้	① ใช้ ด้าน ①.1) พืช ①.2) ปศุสัตว์ ①.3) ประมง ② ไม่ใช้
6. การเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่โครงการ	① เลี้ยงสัตว์น้ำ.....ชนิด * ☐ 1.1) เนื้อที่.....ไร่ ☐ 1.2) เลี้ยงในแหล่งน้ำการเกษตรของที่อยู่อาศัย หรือบริเวณนั้น ② ไม่ได้เลี้ยง เนื่องจาก.....	① เลี้ยงสัตว์น้ำ.....ชนิด * ☐ 1.1) เนื้อที่.....ไร่ ☐ 1.2) เลี้ยงในแหล่งน้ำการเกษตรของที่อยู่อาศัย หรือบริเวณนั้น ② ไม่ได้เลี้ยง เนื่องจาก.....
7. การมีนาข้าวของครัวเรือนเกษตรกร (ทั้งในและนอกพื้นที่เข้าร่วมโครงการ)	① มีนาข้าวรวม.....ไร่ ถ้ามีแยกเป็น * ☐ 1.1) นาข้าวในพื้นที่โครงการ.....ไร่ ☐ 1.2) นาข้าวนอกพื้นที่โครงการ.....ไร่ ② ไม่มีนาข้าว	① มีนาข้าวรวม.....ไร่ ถ้ามีแยกเป็น * ☐ 1.1) นาข้าวในพื้นที่โครงการ.....ไร่ ☐ 1.2) นาข้าวนอกพื้นที่โครงการ.....ไร่ ② ไม่มีนาข้าว

ส่วนที่ 3 มูลค่าผลผลิต และต้นทุนทางการเกษตรในพื้นที่ก่อนเข้าร่วมโครงการ

3.1 มูลค่าผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ก่อนเข้าร่วมโครงการ (1 ต.ค.62 - 30 ก.ย.63)

รายการ	รหัส (ระบุ)	มูลค่าผลผลิตการเกษตร			การจำหน่ายผลผลิต				
		ปริมาณ (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	มูลค่ารวม (บาท)	จำหน่าย มูลค่า (บาท)	บริโภค มูลค่า (บาท)	แจก/ให้ฟรีผู้อื่น มูลค่า (บาท)	เก็บไว้ทำพันธุ์ มูลค่า (บาท)	รวมผลผลิตทั้งหมด มูลค่า (บาท)
1. ข้าว									
1.1									
1.2									
2. พืชไร่									
2.1									
2.2									
2.3									
3. ไม้ผล/ยืนต้น									
3.1									
3.2									
3.3									
4. พืชผัก									
4.1									
4.2									
4.3									
5. ปศุสัตว์									
5.1 ไก่/เป็ด									
5.2 โค/กระบือ									
5.3 สุกร									
5.4 แพะ/แกะ									
5.5 อื่นๆ ระบุ									
6. ประมง									
6.1 ปลา									
6.2 กุ้ง									
6.3 กบ									
7. อื่นๆ									
7.1									

3.2 ต้นทุนการผลิตในพื้นที่โครงการ ก่อนเข้าร่วมโครงการ (1 ต.ค.62 - 30 ก.ย.63)

รายการ	ต้นทุนการผลิตในพื้นที่โครงการ										
	ค่าพันธุ์		ปุ๋ย/ยา/ อาหารสัตว์		แรงงาน (ปลูก,ดูแล,เกี่ยว)		น้ำมัน/ไฟฟ้า	อื่นๆ (ระบุ)		รวมต้นทุนทั้งหมด	
	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)
1.ข้าว											
1.1											
1.2											
2. พืชไร่											
2.1											
2.2											
2.3											
3.ไม้ผล/ยืนต้น											
3.1											
3.2											
3.3											
4.พืชผัก											
4.1											
4.2											
4.3											
5. ปศุสัตว์											
5.1 ไก่/เป็ด											
5.2 โค/กระบือ											
5.3 สุกร											
5.4 แพะ/แกะ											
5.5 อื่นๆ ระบุ											
6.ประมง											
6.1 ปลา											
6.2 กุ้ง											
6.3 กบ											
7. อื่นๆ											
7.1											

3.3 มูลค่าผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่หลังเข้าร่วมโครงการ (1 ต.ค.63 - 30 ก.ย.64) (1 ตำบลรายเดิมและรายใหม่ และ 5 ประสานถามใหม่ทั้งหมดทุกราย)

รายการ	รหัส (ระบุ)	มูลค่าผลผลิตการเกษตร			การจำแนกผลผลิต				
		ปริมาณ (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	มูลค่ารวม (บาท)	จำหน่าย มูลค่า (บาท)	บริโภค มูลค่า (บาท)	แจก/ให้ฟรีผู้อื่น มูลค่า (บาท)	เก็บไว้ทำพันธุ์ มูลค่า (บาท)	รวมผลผลิตทั้งหมด มูลค่า (บาท)
1. ข้าว									
1.1									
1.2									
2. พืชไร่									
2.1									
2.2									
2.3									
3. ไม้ผล/ยืนต้น									
3.1									
3.2									
3.3									
4. พืชผัก									
4.1									
4.2									
4.3									
5. ปศุสัตว์									
5.1 ไก่/เป็ด									
5.2 โค/กระบือ									
5.3 สุกร									
5.4 แพะ/แกะ									
5.5 อื่นๆ ระบุ									
6. ประมง									
6.1 ปลา									
6.2 กุ้ง									
6.3 กบ									
7. อื่นๆ									
7.1									

3.4 ต้นทุนการผลิตในพื้นที่โครงการ หลังเข้าร่วมโครงการ (1 ต.ค.63 - 30 ก.ย.64) (1 ตำบลรายเดิมและรายใหม่ และ 5 ประสานตามใหม่ทั้งหมดทุกราย)

รายการ	ต้นทุนการผลิตในพื้นที่โครงการ										
	ค่าพันธุ์		ปุ๋ย/ยา/ อาหารสัตว์		แรงงาน (ปลูก,ดูแล,เกี่ยว)		น้ำมัน/ไฟฟ้า	อื่นๆ (ระบุ)		รวมต้นทุนทั้งหมด	
	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)
1. ข้าว											
1.1											
1.2											
2. พืชไร่											
2.1											
2.2											
2.3											
3. ไม้ผล/ยืนต้น											
3.1											
3.2											
3.3											
4. พืชผัก											
4.1											
4.2											
4.3											
5. ปศุสัตว์											
5.1 ไก่/เป็ด											
5.2 โค/กระบือ											
5.3 สุกร											
5.4 แพะ/แกะ											
5.5 อื่นๆ ระบุ											
6. ประมง											
6.1 ปลา											
6.2 กุ้ง											
6.3 กบ											
7. อื่นๆ											
7.1											

3.5 ผลจากการนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการในปี 2564 ไปใช้ประโยชน์ (จากหน้า 4 ข้อ 2.7)

รายการ	รหัส (ระบุ)	การจำแนกผลผลิต					ต้นทุนการผลิตในพื้นที่โครงการ											
							ค่าพันธุ์		ปุ๋ย/ยา/ อาหารสัตว์		แรงงาน (ปลูก,ดูแล,เกี่ยว)		น้ำมัน/ ไฟฟ้า		อื่นๆ (ระบุ)		รวมต้นทุนทั้งหมด	
		จำหน่าย มูลค่า (บาท)	บริโภค มูลค่า (บาท)	แจก/ให้ฟรี ผู้อื่น มูลค่า (บาท)	เก็บไว้ทำ พันธุ์ มูลค่า (บาท)	รวมผลผลิต ทั้งหมด มูลค่า (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)		
1 ไม่มีผล/ยีนต้น																		
1.1																		
1.2																		
1.3																		
2. พืชผัก																		
2.1																		
2.2																		
2.3																		
3. ปศุสัตว์																		
3.1 ไก่/เป็ด																		
3.2 โค/กระบือ																		
3.3 สุกร																		
3.4 แพะ/แกะ																		
3.5 อื่นๆ ระบุ																		
4. ประมง																		
4.1 ปลา																		
4.2 กุ้ง																		
4.3 กบ																		
5. อื่นๆ																		
5.1																		
5.2																		
5.3																		
รวมผลการนำปัจจัยการผลิตไปใช้																		

3.6 กิจกรรมที่ดำเนินการเพิ่มเติม/กิจกรรมใหม่ ที่เริ่มดำเนินการหลังจากเข้าร่วมโครงการ (เป็นกิจกรรมที่จัดหาปัจจัยการผลิตด้วยตนเอง ไม่ใช่ปัจจัยที่ได้รับการสนับสนุนในข้อที่ 3.5) เฉพาะพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	รหัส (ระบุ)	การจำแนกผลผลิต					ต้นทุนการผลิตในพื้นที่โครงการ										
							ค่าพันธุ์		ปุ๋ย/ยา/ อาหารสัตว์		แรงงาน (ปลูก,ดูแล, เกี่ยว)		น้ำมัน/ ไฟฟ้า		อื่นๆ (ระบุ)		รวมต้นทุนทั้งหมด
		จำหน่าย มูลค่า (บาท)	บริโภค มูลค่า (บาท)	แจก/ให้ฟรี ผู้อื่น มูลค่า (บาท)	เก็บไว้ทำ พันธุ์ มูลค่า (บาท)	รวมผลผลิต ทั้งหมด มูลค่า (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	เงินสด (บาท)	ตนเอง (บาท)	
1 ไม้ผล/ยืนต้น																	
1.1																	
1.2																	
1.3																	
2. พืชผัก																	
2.1																	
2.2																	
2.3																	
3. ปศุสัตว์																	
3.1 ไก่/เป็ด																	
3.2 โค/กระบือ																	
3.3 สุกร																	
3.4 อื่นๆ ระบุ																	
4. ประมง																	
4.1																	
4.2																	
5. อื่นๆ																	
5.1																	
5.2																	
5.3																	
รวมกิจกรรมเพิ่ม/ใหม่																	

3.7 แปลงของเกษตรกรมีการถือกรรมสิทธิ์หรือไม่มี (1 ตำบลรายเดิมและรายใหม่ และ 5 ประสานตามใหม่ทั้งหมดทุกราย)

ก่อนเข้าร่วมโครงการ ① มี (ตอบได้มากกว่า1ข้อ) ได้แก่ ① พืช-พืช ② พืช- ปศุสัตว์ ③ พืช- สัตว์น้ำ ④ ปศุสัตว์ - สัตว์น้ำ ⑤ พืช- สัตว์น้ำ-ปศุสัตว์ ② ไม่มี เพราะ.....

หลังเข้าร่วมโครงการ ① มี (ตอบได้มากกว่า1ข้อ) ได้แก่ ① พืช-พืช ② พืช- ปศุสัตว์ ③ พืช- สัตว์น้ำ ④ ปศุสัตว์ - สัตว์น้ำ ⑤ พืช- สัตว์น้ำ-ปศุสัตว์ ② ไม่มี เพราะ.....

3.8 ลักษณะการทำเกษตร ก่อนเข้าร่วมโครงการ ① เกษตรแบบทั่วไป ② เกษตรปลอดภัย ③ เกษตรอินทรีย์ หลังเข้าร่วมโครงการ ① เกษตรแบบทั่วไป ② เกษตรปลอดภัย ③ เกษตรอินทรีย์

3.9 รายจ่ายที่ไม่จำเป็น/รายจ่ายฟุ่มเฟือยของครัวเรือนเกษตรกร ก่อนเข้าร่วมโครงการ (1 ต.ค.62-30 ก.ย.63) และหลัง จากเข้าร่วมโครงการแล้ว (1 ต.ค.63-30 ก.ย.64)

รายจ่ายที่ไม่จำเป็น/ฟุ่มเฟือย	ก่อน เข้าร่วมโครงการ จำนวนเงิน (บาท/เดือน)	หลังเข้าร่วมโครงการ จำนวนเงิน (บาท/เดือน)	การเปลี่ยนแปลง เปรียบเทียบ ก่อน - หลัง เข้าร่วมโครงการ
(1) ค่าเครื่องดัดไม้ไม่มีแอลกอฮอล์ (น้ำอัดลม ชา กาแฟ ฯลฯ)			① เท่าเดิม ② เพิ่มขึ้น ③ ลดลง
(2) ค่าเครื่องดัดไม้มีแอลกอฮอล์ (เหล้า เบียร์ ไวน์ ฯลฯ)			① เท่าเดิม ② เพิ่มขึ้น ③ ลดลง
(3) ค่ายาสูบ (บุหรี่ยาเส้น หมาก พลู ฯลฯ)			① เท่าเดิม ② เพิ่มขึ้น ③ ลดลง
(4) ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโชค (ลอตเตอรี่/หวย/การพนัน)			① เท่าเดิม ② เพิ่มขึ้น ③ ลดลง
(5) ค่าใช้จ่ายในการบันเทิง มหรสพต่างๆ			① เท่าเดิม ② เพิ่มขึ้น ③ ลดลง
(6) อื่น ๆ (ระบุ)			① เท่าเดิม ② เพิ่มขึ้น ③ ลดลง
รวมรายจ่ายที่ไม่จำเป็น/ฟุ่มเฟือยทั้งสิ้น			① เท่าเดิม ② เพิ่มขึ้น ③ ลดลง

ส่วนที่ 4 หนี้สิน เงินออม การรวมกลุ่มและการเผยแพร่โครงการ

ก่อนเข้าร่วมโครงการ (1ต.ค.62- 30 ก.ย.63)	การเปลี่ยนแปลงหลังเข้าร่วมโครงการ (1ต.ค.63 - 30 ก.ย.64)
4.1 หนี้สินในภาคเกษตร (ณ 30 ก.ย.63) ☐ 1) มีหนี้สิน จำนวน.....บาท ☐ 2) ไม่มีหนี้สิน	☐ 1) มีหนี้สิน จำนวน.....บาท ☐ 1.1) เพิ่มขึ้น.....บาท เนื่องจาก..... ☐ 1.2) เท่าเดิม.....บาท เนื่องจาก..... ☐ 1.3) ลดลง.....บาท เนื่องจาก..... ☐ 2) ไม่มีหนี้สิน
4.2 หนี้สินนอกภาคการเกษตร (ณ 30 ก.ย.63) ☐ 1) มีหนี้สิน จำนวน.....บาท ☐ 2) ไม่มีหนี้สิน	☐ 1) มีหนี้สิน จำนวน.....บาท ☐ 1.1) เพิ่มขึ้น.....บาท เนื่องจาก..... ☐ 1.2) เท่าเดิม.....บาท เนื่องจาก..... ☐ 1.3) ลดลง.....บาท เนื่องจาก..... ☐ 2) ไม่มีหนี้สิน
4.3 ความสามารถในการชำระหนี้สิน (ณ 30 ก.ย.63) ☐ 1) มี ☐ 2) ไม่มี เนื่องจาก.....	☐ 1) มี ☐ 1.1) ชำระได้ตรงตามเวลา ☐ 1.2) มีเงินชำระหนี้สินได้มากขึ้น ☐ 1.3) อื่น ๆ (ระบุ)..... ☐ 2) ไม่มี เนื่องจาก.....
4.4 ครัวเรือนของท่านมีเงินออมหรือไม่ (ณ 30 ก.ย.63) ☐ 1) มีเงินออม จำนวน.....บาท ☐ 2) ไม่มี เนื่องจาก.....	☐ 1) มีเงินออม จำนวน.....บาท ☐ 2) ไม่มี เนื่องจาก..... ☐ 1.1) เพิ่มขึ้น.....บาท เนื่องจาก..... ☐ 1.2) เท่าเดิม.....บาท เนื่องจาก..... ☐ 1.3) ลดลง.....บาท เนื่องจาก.....

4.5 ท่านมีการจำหน่ายผลผลิตจากโครงการในช่องทางใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) ① สหกรณ์ ② กลุ่มเกษตรกร ③ ตลาดประชารัฐ ④ ตลาดท้องถิ่น/ชุมชน ⑤ ร้านของตนเอง (6) ขายผ่านทางสื่อออนไลน์ เช่น LINE / Facebook (7) อื่นๆ ระบุ.....
 2) สถานที่จำหน่ายรองรับผลผลิตของท่านได้เพียงพอหรือไม่ ① เพียงพอ ② ไม่เพียงพอ เนื่องจาก.....

4.6 ท่านมีการรวมกลุ่ม 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรใหม่ จากการดำเนินกิจกรรมของโครงการหรือไม่

- ① ดำเนินการแล้ว โดย 1.รวมกลุ่มด้านพืช.....กลุ่ม 2.รวมกลุ่มด้านปศุสัตว์กลุ่ม 3.รวมกลุ่มด้านประมง.....กลุ่ม 4.วิสาหกิจชุมชนกลุ่ม 5.อื่นๆกลุ่ม
 ② ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก.....

4.7 ตั้งแต่เริ่มโครงการ - ปัจจุบัน ท่านได้นำความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ไปเผยแพร่/ขยายผลให้กับเกษตรกรรายอื่นหรือไม่ อย่างไร

1. ดำเนินการเผยแพร่/ขยายผลต่อ จำนวนราย ถ้ามีการเผยแพร่/ขยายผล ① เกษตรกรได้ดำเนินการตามคำแนะนำแล้ว.....ราย ② ไม่ทราบ จำนวนผู้ดำเนินการตามคำแนะนำ
 2. ไม่ได้เผยแพร่/ขยายผลต่อ เนื่องจาก.....

4.8 หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว ท่านคิดว่าจะทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต่อไป ① ทำต่อไป (ตอบข้อ 4.8.1) ② ไม่ทำต่อ เนื่องจาก.....

- 4.8.1 ถ้าทำเกษตรทฤษฎีใหม่ทำต่อไปโดย ① ทำตามองค์ประกอบเกษตรทฤษฎีใหม่ (4 องค์ประกอบ) โดยแบ่งสัดส่วนตามความเหมาะสม เนื่องจาก
 ② ทำแบบเกษตรผสมผสานเนื่องจาก.....

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็น และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ

5.1 ความคิดเห็นต่อโครงการ (โปรดระบุระดับความพึงพอใจ ระดับ 1 - 5 โดย ระดับ 1 = น้อยที่สุด และ 5 = มากที่สุด)

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (1-5)	ระบุเหตุผล.....
1) การดำเนินงานของโครงการ สอดคล้องกับสถานการณ์		
2) การดำเนินงานของโครงการ ตรงกับความต้องการของเกษตรกร		
3) การประสานงานของผู้รับจ้างงาน เจ้าหน้าที่ และหน่วยงานในการดำเนินงานโครงการ		
4) การดำเนินการโครงการภาพรวม		

5.2 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาหรือต่อยอดโครงการต่อไป

ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง/พัฒนาโครงการ
1) การดำเนินงานโครงการ	1)
2) งบประมาณ	2)
3) เกษตรกร	3)
4) ผู้รับจ้างงาน	4)
5) เจ้าหน้าที่	5)
6) อื่นๆ (ระบุ)	6)

รหัส พืช สัตว์ ประมง ที่ใช้การสำรวจโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรหมู่บ้าน

รหัส	พืช	รหัส	พืช (ต่อ)	รหัส	พืช (ต่อ)	รหัส	ปศุสัตว์	รหัส	ประมง
	1. ข้าว	315	มะยงชิด	408	คชน้ำ		5. ปศุสัตว์		6. ประมง
101	ข้าวนาปี	316	มะละกอ	409	ชะอม	501	กระบือ	601	กบ
102	ข้าวนาปรัง	317	มะพร้าว	410	แตงกวา	502	ไก่ไข่	602	กุ้งก้ามกราม
	2. พืชไร่	318	ยางพารา	411	ตะไคร้	503	ไก่เนื้อ	603	กุ้งกุลาดำ
201	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	319	ยูคาลิปตัส	412	ถั่วฝักยาว	504	ไก่ชน	604	กุ้งขาวแวนนาไม
202	ถั่วเขียว	320	ละมุด	413	ผักกาดขาว	505	แกะ	605	กุ้งทะเลอื่น ๆ
203	ถั่วเหลือง	321	ลองกอง	414	ผักชี	506	โคเนื้อ	606	ปลาตุ๊ก
204	มันสำปะหลัง	322	लगสาต	415	พริกขี้หนู	507	โคนม	607	ปลาช่อน
205	สับปะรด	323	ลำไย	416	มะเขือเปราะ	508	แพะ	608	ปลานิล
206	อ้อย	324	ลิ้นจี่	417	มะเขือพวง	509	เป็ดเนื้อ	609	ปลาหับทิม
207	พืชไร่อื่น ๆ	325	ส้มเขียวหวาน	418	มะเขือเทศ	510	เป็ดไข่	610	ประมงอื่น ๆ
	3. ไม้ผลไม้ยืนต้น	326	ส้มโอ	419	มะเขือยาว	511	ปศุสัตว์อื่น ๆ		
301	กล้วยไข่	327	ส้มเกลี้ยง	420	มะระ				
302	กล้วยน้ำหว้า	328	สาละ	421	แมงลัก				
303	กล้วยหอม	329	สตอเบอร์รี่	422	โหระพา				
304	แก้วมังกร	330	สะตอ	423	พืชผักรวม				
305	กระท้อน	331	หมาก						
306	ขนุน	332	ไม้ผลไม้ยืนต้นอื่น ๆ						
307	จำปาตะ		4. พืชผัก						
308	ขมิพู่	401	กะเพรา						
309	ปาล์มน้ำมัน	402	กวางตุ้ง						
310	ทุเรียน	403	กระเจี๊ยบ						
311	ใผ่	404	กระเทียม						
312	ฝรั่ง	405	กระหล่ำปี						
313	มะขาม	406	ข้าวโพดฝักอ่อน						
314	มะม่วง	407	แครอท						

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ
โครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

ปัญหา อุปสรรค	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะ
๑. ด้านวิธีการดำเนินงาน		
๒. ด้านงบประมาณ		
๓. ด้านบุคลากร		
๔. ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ		
๕. อื่นๆ		

ผู้ประสานงานตำแหน่ง.....

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.....เบอร์โทรศัพท์.....

ภาคผนวกที่ 4

ผลกระทบต่อการผลิตจากการเปลี่ยนการบริโภคของครัวเรือน

ตัวอย่างที่ 1: ผลกระทบต่อการผลิตจากการเปลี่ยนการบริโภคของครัวเรือน

การเปลี่ยนแปลงของนโยบายการคลัง นโยบายการเงิน หรือปัจจัยภายนอก สามารถส่งผลกระทบต่อการบริโภคของครัวเรือน สามารถส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจผ่านการหมุนเวียนต่อภาคส่วนต่างๆ โดยในตัวอย่างนี้ จะแสดงถึงกรณีที่มีการบริโภคโดยรวมลดลงร้อยละ 1 โดยการคำนวณจะเริ่มต้นจากการสร้างเวกเตอร์ที่แสดงการลดลงร้อยละ 1 เมื่อเทียบกับการบริโภคของครัวเรือนเดิม (เป็นมูลค่า(บาท)ของการลดลงร้อยละ 1 ทุกสาขาการผลิต ภายใต้สมมติฐานว่าสัดส่วนการบริโภคจะไม่เปลี่ยนแปลง) และเมื่อนำผลที่ได้มาคูณกับเมตริกซ์ตัวทวีคูณ จะได้ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นมูลค่าที่ลดลงของการผลิตรายสาขาดังสมการ 4.14 และรายละเอียดการคำนวณดังนี้

$$\Delta X = (I - A)^{-1} \Delta C \quad (4.14)$$

$$\Delta C = \begin{bmatrix} 6,099.459 \\ 29,199.754 \\ 23,648.769 \end{bmatrix}, \quad (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}$$

$$\Delta X = (I - A)^{-1} \Delta C = \begin{bmatrix} 11,041.747 \\ 67,905.269 \\ 34,653.658 \end{bmatrix}$$

ตัวอย่างที่ 2: ผลกระทบต่อการผลิตจากการเปลี่ยนการบริโภคของรัฐบาล

ในกรณีนี้จะแสดงตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล โดยจะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงหากรัฐบาลต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยเพิ่มรายจ่ายงบประมาณเพื่อการบริโภคโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยการคำนวณจะเริ่มต้นจากการกำหนดให้การเปลี่ยนแปลงจากมูลค่าเดิมของรายจ่ายรัฐบาล (จากข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต) และได้ค่าเวกเตอร์แสดงการเปลี่ยนแปลงการบริโภคของรัฐบาล (หรือ ΔG) จากนั้นนำเวกเตอร์ดังกล่าวมาคูณกับเมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Leontief ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะแสดงถึงมูลค่าการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตรายสาขาจากการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายรัฐบาลดังสมการ 4.15 และผลการคำนวณดังนี้

$$\Delta X = (I - A)^{-1} \Delta G \quad (4.15)$$

$$\Delta G = \begin{bmatrix} 56.453 \\ 1,846.484 \\ 15,075.682 \end{bmatrix}, \quad (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}$$

$$\Delta X = (I - A)^{-1} \Delta G = \begin{bmatrix} 1,266.738 \\ 14,113.822 \\ 20,349.502 \end{bmatrix}$$

ตัวอย่างที่ 3: ผลกระทบต่อการผลิตจากการเปลี่ยนการลงทุน

การลงทุนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ เพราะช่วยทำให้เกิดการขยายตัวของอุปสงค์ในระยะสั้นและเกิดการขยายศักยภาพการผลิตในระยะยาว ในตัวอย่างนี้ได้นำเสนอผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการลงทุน โดยตัวอย่างนี้จะแตกต่างกับสองกรณีแรกที่น่าเสนอไปข้างต้น เพราะจะนำเสนอการกำหนดค่าการเปลี่ยนแปลงเฉพาะรายสาขา (จากในสองตัวอย่างข้างต้นที่คำนวณจากค่าเดิมทั้งหมดของการบริโภคครัวเรือน หรือการบริโภครัฐบาลโดยคิดเป็นร้อยละ) โดยในกรณีนี้จะสมมุติว่าการลงทุนเกิดขึ้นในสาขาอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ดังนั้นค่าการเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นเฉพาะในการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิต ดังแสดงในตัวอย่างการคำนวณในสมการ 4.16 ซึ่งผลคูณกับเมตริกซ์ตัวทวีคูณได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบสุทธิที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจจากการหมุนเวียนจนถึงรอบที่อนันต์

$$\Delta X = (I - A)^{-1} \Delta I \quad (4.16)$$

$$\Delta I = \begin{bmatrix} 0.000 \\ 17,335.493 \\ 0.000 \end{bmatrix}, \quad (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}$$

$$\Delta X = (I - A)^{-1} \Delta I = \begin{bmatrix} 1,618.524 \\ 28,738.985 \\ 1,574.930 \end{bmatrix}$$

ตัวอย่างที่ 4: ผลกระทบต่อการผลิตจากการเปลี่ยนแปลงของการส่งออก

การส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญของเศรษฐกิจไทย เนื่องจากมีขนาดใหญ่เทียบกับองค์ประกอบอื่นๆ ในโครงสร้างเศรษฐกิจ นอกจากนี้มูลค่าการส่งออกยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกทั้งจากภาวะเศรษฐกิจโลก นโยบายการค้า รวมถึงภัยธรรมชาติและความขัดแย้งระหว่างประเทศ การประยุกต์ใช้เมตริกซ์ตัวทวิคูณจึงเป็นวิธีคำนวณหนึ่งในการแสดงถึงการส่งผ่านผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการส่งออกต่อภาคส่วนต่างๆ ภายในระบบเศรษฐกิจไทย โดยการคำนวณสามารถเริ่มต้นโดยการสร้างเวกเตอร์ที่แสดงมูลค่าของการเปลี่ยนแปลงของการส่งออก ซึ่งสามารถประยุกต์ได้ทั้งกรณีของการคำนวณการเปลี่ยนแปลงโดยรวม (ดังแสดงในตัวอย่างที่ 1 และ 2) หรือการเกิดเปลี่ยนแปลงเฉพาะสาขา (ดังแสดงตัวอย่างการคำนวณในตัวอย่างที่ 3) โดยในตัวอย่างนี้แสดงถึงการส่งผ่านผลกระทบของการส่งออกที่ลดลงเป็นมูลค่า 10,000 ล้านบาทในภาคเกษตร ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นผ่านการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจจะทำให้การผลิตรายสาขาลดลงตามผลการคำนวณที่แสดงต่อไปนี้

$$\Delta X = (I - A)^{-1} \Delta E \quad (4.17)$$

$$\Delta E = \begin{bmatrix} -10,000,000 \\ 0,000 \\ 0,000 \end{bmatrix}, \quad (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}$$

$$\Delta X = (I - A)^{-1} \Delta E = \begin{bmatrix} -10,978.151 \\ -3,592.701 \\ -569.560 \end{bmatrix}$$

4.4 การคำนวณผลกระทบต่อ GDP โดยใช้ตัวทวิคูณของ Leontief

การนำข้อมูลของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจยังสามารถขยายให้ครอบคลุมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับส่วนของมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจได้เช่นกัน ทั้งนี้ตัวอย่างที่ 1-4 ในหัวข้อที่ 4.2 ได้แสดงถึงการใช้เมตริกซ์ตัวทวิคูณ (หรือ เมตริกซ์ $(I-A)^{-1}$) ร่วมกับเวกเตอร์ของการบริโภคขั้นสุดท้าย (เวกเตอร์ของ Δ Final demand) เพื่อประมาณการการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป (หรือ ΔX) ซึ่งในความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจ ผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงจะส่งผลสืบเนื่องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยแรงงานและการใช้ปัจจัยทุนด้วยเช่นกัน ซึ่งจะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มในระบบเศรษฐกิจและทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) เพิ่มขึ้น โดยในการคำนวณนี้ ได้นำเมตริกซ์ V (ซึ่งมีที่มาดังแสดงในโครงสร้างหลักของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ในรูปที่ 4.1 และผลการคำนวณสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มในแต่ละสาขาดังแสดงในรูป 4.3) ซึ่งแสดงถึงสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นจากการผลิตในแต่ละสาขาโดยตัวอย่างที่ 5 และ

6 เป็นการคำนวณผลกระทบต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) โดยต่อยอดจากผลการคำนวณเดิมที่ได้แสดงในตัวอย่างที่ 1 และ 2 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5: ผลกระทบต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) จากการเปลี่ยนการบริโภคของครัวเรือน

ในตัวอย่างนี้เป็นการขยายผลจากการคำนวณในตัวอย่างที่ 1 โดยการขยายสมการที่ 4.14 ให้สามารถแสดงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่ม โดยการเพิ่มเวกเตอร์เข้าไปในสมการดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการคำนวณต่อจากผลลัพธ์เดิมของสมการ 4.14 ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตรายสาขา (ΔX) มาเป็นผลกระทบต่อมูลค่าเพิ่มรายสาขาโดยการคูณกับสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มซึ่งเป็นค่าในเวกเตอร์ V (ซึ่งมีค่าดังแสดงในรูป 4.3)

$$\Delta \text{ Total value added} = V \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta C \quad (4.18)$$

$$V = \begin{bmatrix} 0.473 & 0.154 & 0.743 \end{bmatrix}, (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}, \Delta C = \begin{bmatrix} 6,099.459 \\ 29,199.754 \\ 23,648.769 \end{bmatrix}$$

$$\Delta \text{ GDP} = \Delta \text{ Total value added} = V \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta C = 44,108.25 \text{ ล้านบาท}$$

โดยการคำนวณในสมการ 4.18 ได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนของการบริโภคครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ในทุกประเภทสินค้า จะส่งผลทำให้เกิดการผลิตที่เพิ่มขึ้น (ดังแสดงในตัวอย่างที่ 5) และส่งผลสืบเนื่องทำให้อุปทานของระบบเศรษฐกิจเกิดการขยายตัวและใช้ปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนที่แสดงในเวกเตอร์ V โดยผลรวมของการใช้ปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น โดยผลลัพธ์ของการคูณทั้ง 3 เมตริกซ์ในสมการ 4.17 แสดงให้เห็นว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) เพิ่มขึ้นเท่ากับ 44,108.25 ล้านบาท ทั้งนี้การคูณกันระหว่าง 3 เมตริกซ์นี้เป็นไปตามหลักการเบื้องต้นของข้อกำหนดในการคูณเมตริกซ์ โดยเป็นการคูณเมตริกซ์ที่มีสัดส่วนของแถวและหลักดังต่อไปนี้

$$V \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta C \text{ มีสัดส่วนคือ } 1 \times 3 \cdot 3 \times 3 \cdot 3 \times 1 \text{ ทำให้ผลลัพธ์มีมิติเท่ากับ } 1 \times 1$$

ในกรณีนี้ จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากการบริโภคครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ $6,099.459 + 29,199.754 + 23,648.769 = 58,947.982$ และทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) เพิ่มขึ้น $44,108.25$ ล้านบาท

ตัวอย่างที่ 6: ผลกระทบต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) จากการเปลี่ยนแปลงการบริโภคของรัฐบาล

สมการที่ 4.15 ในตัวอย่างที่ 2 ได้แสดงให้เห็นถึงการประมาณค่าของผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายมากขึ้นร้อยละ 1 ในทุกรายการของการบริโภค ในตัวอย่างที่ 6 นี้จะแสดงการคำนวณที่สืบเนื่องจากกรณีดังกล่าว โดยสมการ 4.19 ได้แสดงถึงการขยายการคำนวณโดยการใช้เวกเตอร์ V ซึ่งแสดงสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มในแต่ละสาขาการผลิต และผลการคำนวณแสดงให้เห็นว่าการเพิ่มงบประมาณรายจ่ายร้อยละ 1 ซึ่งคิดเป็นมูลค่ารวมเท่ากับ $56.453 + 1,846.484 + 15,075.682 = 16,978.620$ ล้านบาท จะทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) เพิ่มขึ้น $17,866.52$ ล้านบาท

$$\Delta \text{Total value added} = V \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta G \quad (4.19)$$

$$V = [0.473 \quad 0.154 \quad 0.743], \quad (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}, \quad \Delta G = \begin{bmatrix} 56.453 \\ 1,846.484 \\ 15,075.682 \end{bmatrix}$$

$$\Delta \text{GDP} = \Delta \text{Total value added} = V \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta G = 17,866.52 \text{ ล้านบาท}$$

4.5 การคำนวณผลกระทบต่อปัจจัยการผลิตโดยใช้ตัวทวิคูณของ Leontief

การคำนวณที่ได้นำเสนอในหัวข้อ 4.3 ได้แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ในการวิเคราะห์การส่งผ่านผลกระทบในระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากองค์ประกอบต่างๆ ของการบริโภคขั้นสุดท้าย (Final demand) ที่ส่งผลกระทบผ่านตัวทวิคูณของ Leontief ทำให้การผลิตเพิ่มขึ้น และส่งผลสืบเนื่องทำให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มที่มากขึ้น ทั้งนี้การคำนวณในส่วน of ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับมูลค่าเพิ่มยังสามารถเจาะจงลงไปในรายละเอียดในมูลค่าเพิ่มเฉพาะของแต่ละปัจจัย

การผลิตได้เช่นกัน ซึ่งการคำนวณในรายละเอียดเฉพาะของแต่ละปัจจัยการผลิตสามารถทำได้โดยการแยก รายละเอียดของสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตที่อยู่ในแถวของมูลค่าเพิ่ม (Value added) ในรูปที่ 4.1 หรือค่า สัดส่วนเวกเตอร์ V ในรูปที่ 4.3 ให้แสดงถึงสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตแต่ละประเภทที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดย รูปที่ 4.5 แสดงถึงรายละเอียดขององค์ประกอบ 4 ประเภทของมูลค่าที่ให้ผลรวมเป็นมูลค่าเพิ่มในตารางปัจจัยการ ผลิตและผลผลิตของไทย

	Agri	Manuf	Servc
Wages and salaries	0.132	0.039	0.266
Operating surplus	0.323	0.068	0.331
Depreciation	0.019	0.020	0.117
Indirect taxes less subsidies	0.000	0.027	0.028
Total value added	0.473	0.154	0.743

รูปที่ 4.5: องค์ประกอบของมูลค่าเพิ่มในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ของไทย (ปี ค.ศ. 2010)

ที่มา: สศช. และการคำนวณโดยผู้เขียน

ตัวอย่างที่ 7 จะเป็นตัวอย่างการคำนวณผลกระทบที่มีต่อปัจจัยแรงงานโดยรวม ซึ่งเป็นการขยายการ คำนวณจากตัวอย่างที่ 5 และตัวอย่างที่ 8 จะเป็นตัวอย่างการปรับวิธีการคำนวณเพื่อศึกษาผลกระทบต่อปัจจัย แรงงานรายสาขา โดยรายละเอียดการคำนวณมีดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7: ผลกระทบต่อมูลค่าการจ้างงานโดยรวมจากการเปลี่ยนการบริโภคของครัวเรือน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ตัวอย่างนี้จะเป็นการขยายแนวทางการคำนวณจากตัวอย่างที่ 5 ซึ่งศึกษาผลกระทบที่ เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจจากการขยายตัวของการบริโภคครัวเรือน โดยเพิ่มการบริโภคสินค้าทุกประเภทเป็นมูลค่า เท่ากับร้อยละ 1 ทั้งนี้การศึกษาผลกระทบเจาะจงในรายละเอียดขององค์ประกอบของมูลค่าเพิ่มสามารถทำได้โดย การปรับเปลี่ยนค่าของเวกเตอร์ V ซึ่งในตัวอย่างที่ 5 ค่าในเวกเตอร์ดังกล่าวแสดงถึงสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มต่อ ผลผลิต ทั้งนี้สามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นเวกเตอร์ W ซึ่งแสดงถึงสัดส่วนของมูลค่าของเงินเดือน ค่าแรงและ ผลตอบแทนแรงงานอื่นๆ (Wages and salaries) ต่อมูลค่าของผลผลิต ดังแสดงในรูปที่ 4.5

จากการเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้สมการ 4.18 ได้ปรับรูปแบบเป็นสมการ 4.20 และยังคงลักษณะการคำนวณ โดยการคูณระหว่าง 3 เมตริกซ์ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นผลรวมของการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของการจ้างงานทั้งหมดใน ระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของการบริโภคของครัวเรือน โดยผลจากสมการ 4.20 ได้แยกรายละเอียด

ให้เห็นว่าจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด 44,108.25 ล้านบาท ในตัวอย่างที่ 5 สามารถแยกการวิเคราะห์ได้ว่าเกิดจากการเพิ่มขึ้นของการจ้างงานคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 13,341.57 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 32.15 จากมูลค่าเพิ่มทั้งหมดที่เกิดขึ้น

$$\Delta \text{ Total wages and salaries} = W \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta C \quad (4.20)$$

$$W = [0.132 \quad 0.039 \quad 0.266], \quad (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}, \quad \Delta C = \begin{bmatrix} 6,099.459 \\ 29,199.754 \\ 23,648.769 \end{bmatrix}$$

$$\Delta \text{ Total wages and salaries} = W \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta C = 13,314.572 \text{ ล้านบาท}$$

ตัวอย่างที่ 8: ผลกระทบต่อมูลค่าการจ้างงานรายสาขาจากการเปลี่ยนการบริโภคของครัวเรือน

การคำนวณในตัวอย่างที่ 7 ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากผลการคำนวณแสดงถึงมูลค่ารวมของการเพิ่มขึ้นของการจ้างงานโดยรวม แต่ยังไม่สามารถแสดงรายละเอียดในแต่ละรายสาขาการผลิตได้ ดังนั้นการคำนวณในตัวอย่างที่ 8 นี้ ได้แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการคำนวณ โดยการปรับให้เวกเตอร์ W มีลักษณะเป็นเมตริกซ์ทแยงมุมขนาด 3×3 โดยมีค่าของสัดส่วนมูลค่าของการจ้างงานในแต่ละสาขาการผลิตอยู่ในตำแหน่งทแยงมุม ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวทำให้ผลลัพธ์ของการคูณเมตริกซ์ตามสมการ 4.21 ให้ผลลัพธ์ที่มีมิติของเมตริกซ์เท่ากับ 3×1 ดังแสดงรายละเอียดการคำนวณด้านล่าง ซึ่งมีพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคครัวเรือนในลักษณะเดียวกับตัวอย่างที่ 7

$$\Delta \text{ Total wages and salaries} = W \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta C \quad (4.21)$$

$$W = \begin{bmatrix} 0.132 & 0 & 0 \\ 0 & 0.039 & 0 \\ 0 & 0 & 0.266 \end{bmatrix}, \quad (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}, \quad \Delta C = \begin{bmatrix} 6,099.459 \\ 29,199.754 \\ 23,648.769 \end{bmatrix}$$

$$\Delta \text{ Total wages and salaries} = W \cdot (I - A)^{-1} \cdot \Delta C = \begin{bmatrix} 1,458.854 \\ 2,634.064 \\ 9,221.654 \end{bmatrix}$$

ผลลัพธ์จากสมการ 4.21 ได้แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ของการบริโภคครัวเรือน ส่งผลทำให้เกิดการจ้างงานในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นมูลค่าเท่ากับ 1,458.854 ล้านบาท ในสาขาอุตสาหกรรม 2,634.064 ล้านบาท และสาขาบริการ 9,221.654 ล้านบาท (ผลรวมเป็นมูลค่า 13,314.572 ล้านบาท ซึ่งเท่ากับผลที่ได้ในตัวอย่างที่ 7) โดยผลการคำนวณนี้ได้แสดงรายละเอียดของผลกระทบที่เจาะจงมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่าง

ที่ 1, 5 และ 7 ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์ลักษณะของการส่งผ่านผลกระทบภายในระบบเศรษฐกิจแสดงถึงรายละเอียดได้ครอบคลุมในหลากหลายมิติ

4.6 ตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier)

นอกจากการประยุกต์ใช้เมตริกซ์ของตัวทวีคูณ Leontief เพื่อใช้ในการคำนวณผลกระทบดังกล่าวแสดงในกรณีต่าง ๆ ที่นำเสนอมาข้างต้น เมตริกซ์ของตัวทวีคูณ (หรือเมตริกซ์ $B = (I-A)^{-1}$) สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์บทบาทของแต่ละสาขาการผลิตในระบบเศรษฐกิจ โดยการวิเคราะห์สามารถทำได้โดยการบวกค่าของตัวทวีคูณในแต่ละสแตมภ์ ซึ่งผลลัพธ์จะแสดงถึงค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) ดังสมการที่ 4.22

$$B = (I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} b_{11} & b_{12} & b_{13} \\ b_{21} & b_{22} & b_{23} \\ b_{31} & b_{32} & b_{33} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.093 & 0.068 \\ 0.359 & 1.658 & 0.732 \\ 0.057 & 0.091 & 1.138 \end{bmatrix}$$

$$\text{Backward multiplier ของสาขาที่ } j = BW_j = \sum_i b_{ij} \quad (4.22)$$

โดยผลการบวกแสดงให้เห็นว่า ถ้าอุปสงค์ต่อสาขาในสแตมภ์ดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1.0 บาท จะส่งผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปทั้งระบบเศรษฐกิจและทำให้การผลิตรวมเปลี่ยนแปลงเป็นมูลค่าเท่าใด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากการส่งผลกระทบของความต้องการที่มากขึ้นไปยังสาขาการผลิตอื่นๆ ในห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ซึ่งเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบชั้นกลางและวัตถุดิบต้นน้ำ ดังนั้นหากสาขาใดมีค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) สูง แสดงให้เห็นว่าหากอุปสงค์ต่อสาขาดังกล่าวขยายตัวสูงขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อสืบเนื่องไปยังสาขาอื่นๆ ที่อยู่ในกระบวนการต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ด้วยมูลค่าสูงเช่นกัน

	ตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier)
Agri	1.514
Manuf	1.842
Servc	2.139

ตารางที่ 4.1: ค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier)

ที่มา: การคำนวณโดยผู้เขียน

การเปรียบเทียบหรือจัดลำดับค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางด้านน้ำ (Backward multiplier) จะแสดงถึงลำดับความสำคัญของสาขาที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยในตัวอย่างของกรณีตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ของประเทศไทย ปี ค.ศ. 2010 ที่ผู้เขียนได้จัดรูปให้อยู่ในรูปแบบ 3 สาขา จะแสดงให้เห็นว่าสาขาการเกษตรมีค่าของค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางด้านน้ำ (Backward multiplier) เท่ากับ 1.514 ซึ่งหมายถึง การเพิ่มขึ้นของความต้องการสินค้าเกษตรผ่านอุปสงค์ขั้นสุดท้ายจะส่งผลกระทบผ่านทางห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ไปยังผู้ผลิตสินค้าและบริการที่เป็นต้นน้ำของภาคเกษตร (เช่น เกิดการซื้อเมล็ดพันธุ์ อุปกรณ์การเกษตร ปุ๋ย สารเคมีและวัตถุดิบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก บริการการขนส่งและการสื่อสาร ฯลฯ) และทำให้เกิดการผลิตเพิ่มขึ้นรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 1.514 บาท ในขณะที่ การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ขั้นสุดท้าย (Final demand) ต่อสาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการจะส่งผลกระทบผ่านความเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ไปยังสาขาด้านน้ำ (upstream sectors) และทำให้เกิดการผลิตโดยรวมเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1.842 บาท และ 2.139 บาท ตามลำดับ

4.7 ตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier)

การศึกษาคุณลักษณะของความเชื่อมโยงภายในระบบเศรษฐกิจสามารถศึกษาได้ทั้งในลักษณะการส่งผลกระทบไปยังสาขาการผลิตต้นน้ำ (Backward multiplier) ดังแสดงในหัวข้อก่อนหน้านี้ ความเชื่อมโยงในลักษณะของการส่งผ่านผลกระทบยังสาขาการผลิตในส่วนของปลายน้ำ (downstream sectors) ยังสามารถแสดงได้โดยการคำนวณค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) ซึ่งการคำนวณสามารถทำได้ 2 วิธี คือ (1) การคำนวณโดยใช้เมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Leontief และ (2) การคำนวณโดยใช้เมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Ghosh (Ghosh, 1958) โดยรายละเอียดของการคำนวณและการอธิบายความหมายของค่าที่ได้จากการคำนวณเป็นดังต่อไปนี้

4.7.1 การคำนวณโดยใช้เมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Leontief

วิธีการคำนวณแบบแรกเป็นผลสืบเนื่องมาจากการคำนวณตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางด้านน้ำ (Backward multiplier) ซึ่งจะใช้วิธีการคำนวณในลักษณะที่คล้ายกัน โดยในกรณีของการคำนวณค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) จะเป็นการบวกค่าตัวทวีคูณไปตลอดแนวแล้ว ดังสมการ

$$\text{Forward multiplier ของสาขาที่ } i = FW_i = \sum_j b_{ij} \quad (4.23)$$

ผลลัพธ์ที่ได้เป็นการแสดงให้เห็นว่า หากสาขาการผลิตซึ่งอยู่ในแนวแกว่ดงกล่าวเพิ่มการผลิต จะส่งผลกระทบต่อไปยังสาขาปลายทาง ทำให้สาขาปลายทางสามารถนำไปผลิตที่มากขึ้นไปใช้เป็นวัตถุดิบหรือสินค้าชั้นกลาง เพื่อขยายการผลิตในสาขาของตนเองด้วยเช่นกัน ดังนั้นค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายทาง (Forward multiplier) นี้ จะแสดงบทบาทของแต่ละสาขาการผลิตในอีกมิติหนึ่งนอกเหนือไปจากค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier)

	ตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายทาง (Forward multiplier)
Agri	1.260
Manuf	2.749
Servc	1.486

ตารางที่ 4.2: ค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายทาง (Forward multiplier)

ที่มา: การคำนวณโดยผู้เขียน

หากสาขาใดๆ มีค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) อยู่ในระดับสูงมากกว่าค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายทาง (Forward multiplier) แสดงว่าสาขาดังกล่าวมีบทบาทในระบบเศรษฐกิจในลักษณะของการเป็นสาขาปลายทาง (downstream sector) ดังแสดงในรูป 4.6

รูปที่ 4.6: กรณีสาขาการผลิตอยู่ใกล้ส่วนปลายของห่วงโซ่อุปทาน (supply chain)

ที่มา: ผู้เขียน

รูปที่ 4.7: กรณีสาขาการผลิตอยู่ใกล้จุดเริ่มต้นของห่วงโซ่อุปทาน (supply chain)

ที่มา: ผู้เขียน

ในขณะเดียวกัน หากภาคการผลิตใดๆ มีค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) อยู่ในระดับสูงมากกว่าค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) แสดงว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวมีบทบาทในลักษณะเป็นสาขาค้นน้ำ (upstream sector) ดังแสดงในรูปที่ 4.7

การคำนวณทั้งค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) และค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) จะช่วยให้เข้าใจถึงรายละเอียดโครงสร้างเศรษฐกิจภายใต้ข้อมูลที่แสดงในรูปแบบของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) และช่วยในการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ครอบคลุมทั้งการส่งผ่านผลกระทบทั้งระบบเศรษฐกิจ และบทบาทต่อระดับรายสาขาการผลิตที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน (supply chain)²⁴

4.7.2 การคำนวณโดยใช้เมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Ghosh

แม้ว่าการคำนวณค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) จะสามารถทำได้โดยใช้ค่าของเมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Leontief แต่ยังมีข้อวิจารณ์จาก Ghosh (1958) เพราะการคำนวณด้วยวิธีดังกล่าว ซึ่งยังไม่สะท้อนคุณลักษณะที่แท้จริงของโลกการส่งผ่านผลกระทบ ทั้งนี้หากจะคำนวณค่าตัวทวีคูณของการส่งผลกระทบในลักษณะนี้ จะต้องปรับให้เวกเตอร์ของมูลค่าเพิ่ม (Value added) แสดงถึงตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอก (exogenous variables) และการเปลี่ยนแปลงของค่าภายในเวกเตอร์ของมูลค่าเพิ่ม (Value added) จะส่งผ่านผลกระทบไปยังภาคส่วนการผลิตต่างๆ และส่งผ่านผลกระทบสุดท้ายไปยังมูลค่าการผลิตโดยรวมในแต่ละสาขาการผลิต ซึ่งการคำนวณตามหลักการของ Ghosh (1958) ดังแสดงในสมการ (4.24)– (4.31) เป็นการคำนวณเริ่มต้นจากการปรับรูปแบบของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ให้อยู่ในรูปแบบใหม่ โดยการ

²⁴ วิธีการคำนวณตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) และตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) ในหัวข้อนี้เป็นการคำนวณแบบพื้นฐานตามแนวทางที่ Miller & Blair (2009) ได้เสนอ ทั้งนี้วิธีการคำนวณยังสามารถปรับเปลี่ยนได้ในหลายรูปแบบ เพื่อปรับให้ค่าอยู่ในรูปแบบของการอ้างอิงค่าเฉลี่ยหรือค่ากลาง (normalized value) ซึ่งจะหาพจน์ของ $\sum_i b_{ij}$ หรือพจน์ของ $\sum_j b_{ij}$ ด้วยจำนวนสาขาการผลิตทั้งหมด หรือคำนวณโดยการเทียบเป็นสัดส่วนต่อค่าเฉลี่ยของตัวทวีคูณทั้งหมด โดยตัวอย่างของการปรับรูปแบบการคำนวณดังแสดงในหัวข้อที่ 7.6 และ 8.4

transpose ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ทำให้ตารางฯ กลับลำดับของแถว (row) เป็นสตมภ์ (column) และกลับลำดับของสตมภ์ (column) เป็นแถว (row) ซึ่งผลลัพธ์นี้จะทำให้เวกเตอร์ของมูลค่าเพิ่ม (Value added) อยู่ในตำแหน่งของตัวแปรที่เป็นผลกระทบหรือปัจจัยภายนอก (exogenous variables) โดยผลจากการแปลงตารางฯ ในรูปที่ 4.3 มาเป็นรูปแบบที่นำเสนอโดย Ghosh (1958) ดังแสดงในรูปที่ 4.8 และวิธีการคำนวณค่าตัวทวีคูณสามารถทำได้ โดยใช้ขั้นตอนของการคำนวณเช่นเดียวกับกรณีของเมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Leontief

	Sector 1	Sector 2	Sector 3	Value added	Total input
Sector 1	$U_{11} = Z_{11}$	$U_{12} = Z_{21}$	$U_{13} = Z_{31}$	v_1	x_1
Sector 2	$U_{21} = Z_{12}$	$U_{22} = Z_{22}$	$U_{23} = Z_{32}$	v_2	x_2
Sector 3	$U_{31} = Z_{13}$	$U_{32} = Z_{23}$	$U_{33} = Z_{33}$	v_3	x_3
Final demand	f_1	f_2	f_3		
Total output	x_1	x_2	x_3		

รูปที่ 4.8 : ตารางแสดงค่าในรูปแบบของตัวแปร (กรณีแปลงเป็น Ghosh system)

จากตัวแปรที่แสดงในรูปแบบที่แสดงในรูปที่ 4.8 สามารถนำมาแสดงในรูปแบบของระบบสมการได้ดังต่อไปนี้

$$g_{ij} = \frac{u_{ij}}{x_j} \quad (4.24)$$

$$X_1 = g_{11}X_1 + g_{12}X_2 + g_{13}X_3 + v_1 \quad (4.25)$$

$$X_2 = g_{21}X_1 + g_{22}X_2 + g_{23}X_3 + v_2 \quad (4.26)$$

$$X_3 = g_{31}X_1 + g_{32}X_2 + g_{33}X_3 + v_3 \quad (4.27)$$

โดยรูปแบบของชุดสมการที่ 4.25-4.27 สามารถจัดในรูปแบบของเมตริกซ์ได้ดังต่อไปนี้

$$G = \begin{bmatrix} g_{11} & \dots & g_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ g_{n1} & \dots & g_{nn} \end{bmatrix}, X = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix}, V = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix}$$

ระบบสมการทั้งหมด แสดงในรูปแบบของเมตริกซ์ได้ดังสมการ 4.28

$$X = GX + V \quad (4.28)$$

เมื่อจัดรูปแบบสมการ 4.28 ด้วยวิธีการเดียวกับขั้นตอนของการคำนวณตัวทวีคูณ Leontief จะได้ผลดังสมการ 4.29-4.31

$$X - GX = V \quad (4.29)$$

$$(I - G)X = V \quad (4.30)$$

$$X = (I - G)^{-1}V \quad (4.31)$$

โดยสมการ 4.31 แสดงถึงค่าของ Ghosh inverse หรือ $(I - G)^{-1}$ ซึ่งเป็นเมตริกซ์ที่แสดงถึงค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) ของ Ghosh (1958) ซึ่งอยู่ภายใต้สมมติฐานว่าจะเกิดดุลยภาพใหม่ในระบบเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มขึ้นของปัจจัยภายนอก ซึ่งในกรณีนี้คือมูลค่าเพิ่ม (Value added) (หรือในอีกนัยยะหนึ่ง อาจเป็นการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิต เช่น แรงงานหรือทุน) ทำให้เกิดการขยายตัวของการผลิต และทำให้เกิดอุปสงค์หรือความต้องการสินค้าขั้นสุดท้าย (Final demand) ที่มากขึ้น และกระบวนการนี้เกิดขึ้นเป็นวงรอบจนกระทั่งสุรอบที่อนันต์ จึงกล่าวได้ว่าสมมติฐานในกรณีของเมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Ghosh เป็นการกลับด้านแนวคิดของเมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Leontief โดยเนื่องจากในกรณีของเมตริกซ์ตัวทวีคูณของ Leontief ปัจจัยภายนอกเป็นการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ขั้นสุดท้าย (Final demand) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นและส่งผลสืบเนื่องในระบบเศรษฐกิจ และกระตุ้นให้เกิดการผลิตที่เพิ่มขึ้นและหมุนเวียนไปถึงรอบที่อนันต์ และส่งผลทำให้การผลิตและมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

ในกรณีของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) แบบ 3 สาขาการผลิตของไทยปี ค.ศ.2010 (พ.ศ. 2553) หากนำมาคำนวณในลักษณะของตัวทวีคูณแบบ Ghosh จะได้ค่าของตัวทวีคูณในลักษณะของ Ghosh inverse หรือ $(I - G)^{-1}$ ดังนี้

$$G = \begin{bmatrix} 0.071 & 0.019 & 0.007 \\ 0.509 & 0.368 & 0.111 \\ 0.071 & 0.124 & 0.229 \end{bmatrix}, \quad X = \begin{bmatrix} 2,349,069 \\ 23,338,005 \\ 8,595,883 \end{bmatrix}, \quad V = \begin{bmatrix} 1,112,077 \\ 3,587,004 \\ 6,385,847 \end{bmatrix}$$

$$(I - G)^{-1} = \begin{bmatrix} 1.098 & 0.036 & 0.016 \\ 0.928 & 1.658 & 0.247 \\ 0.251 & 0.270 & 1.338 \end{bmatrix}$$

จาก Ghosh inverse หรือ $(I - \sigma)^{-1}$ สามารถคำนวณผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) ดังนี้

	ตัวชี้วัดแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำแบบ Ghosh (Ghosh's Forward multiplier)
Agri	2.276
Manuf	1.964
Servc	1.601

ตารางที่ 4.3: ค่าของตัวชี้วัดแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) ตัวชี้วัดแบบ Ghosh
ที่มา: การคำนวณโดยผู้เขียน

4.7.3 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ตัวชี้วัดแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) และตัวชี้วัดแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Backward multiplier) ในกรณีของประเทศไทย

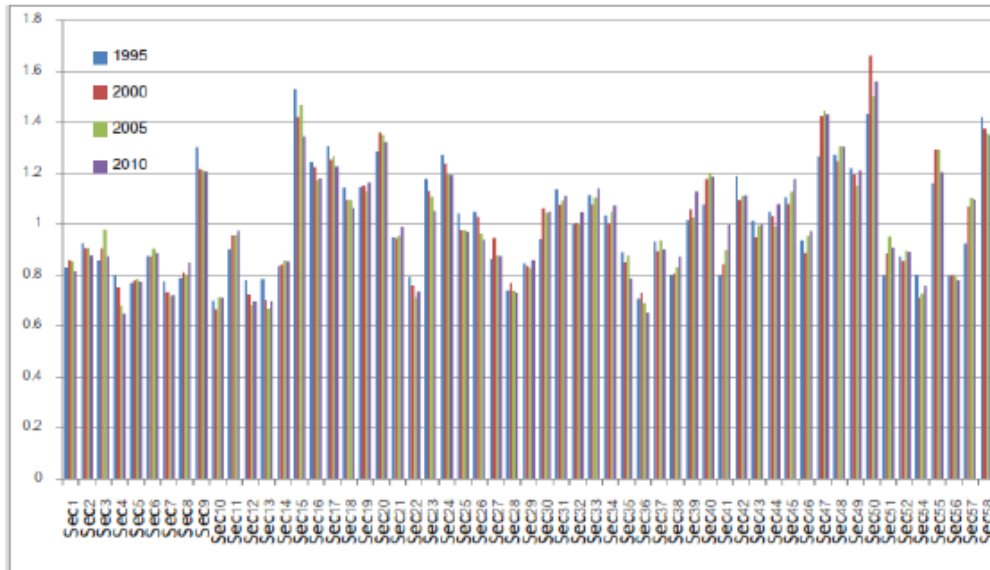
นอกจากกรณีของการใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบ 3 สาขาการผลิตของไทย ปี ค.ศ. 2010 การคำนวณค่าของตัวชี้วัดแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) และตัวชี้วัดแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Backward multiplier) ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกรณีของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) ที่มีรายละเอียดของสาขาการผลิตมากขึ้น โดยในตัวอย่างนี้ได้นำเสนอผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) แบบ 58 สาขา (โดยรายชื่อสาขาการผลิตดังแสดงในตารางที่ 4.4)

ชื่อย่อ	ชื่อสาขาการผลิต
Sec1	Paddy
Sec2	Maize
Sec3	Cassava
Sec4	Beans and Nuts
Sec5	Vegetables and Fruits
Sec6	Sugarcane
Sec7	Rubber (Latex)
Sec8	Other Crops
Sec9	Livestock
Sec10	Forestry
Sec11	Fishery
Sec12	Crude Oil and Coal
Sec13	Metal Ore
Sec14	Non-Metal Ore
Sec15	Slaughtering
Sec16	Processing and Preserving of Foods
Sec17	Rice and Other Grain Milling
Sec18	Sugar Refineries
Sec19	Other Foods
Sec20	Animal Food
Sec21	Beverages
Sec22	Tobacco Processing and Products
Sec23	Spinning, Weaving and Bleaching
Sec24	Textile Products
Sec25	Paper and Paper Products
Sec26	Printing and Publishing
Sec27	Basic Chemical Products
Sec28	Fertilizer and Pesticides
Sec29	Other Chemical Products
Sec30	Petroleum Refineries

ชื่อย่อ	ชื่อสาขาการผลิต
Sec31	Rubber Products
Sec32	Plastic Wares
Sec33	Cement and Concrete Products
Sec34	Other Non-metallic Products
Sec35	Iron and Steel
Sec36	Non-ferrous Metal
Sec37	Fabricated Metal Products
Sec38	Industrial Machinery
Sec39	Electrical Machinery and Apparatus
Sec40	Motor Vehicles and Repairing
Sec41	Other Transportation Equipment
Sec42	Leather Products
Sec43	Saw Mills and Wood Products
Sec44	Other Manufacturing Products
Sec45	Electricity and Gas
Sec46	Water Works and Supply
Sec47	Building Construction
Sec48	Public Works and Other Construction
Sec49	Trade
Sec50	Restaurants and Hotels
Sec51	Transportation
Sec52	Communication
Sec53	Banking and Insurance
Sec54	Real Estate
Sec55	Business Services
Sec56	Public Services
Sec57	Other Services
Sec58	Unclassified

ตารางที่ 4.4: รายชื่อสาขาการผลิตในตารางบัญชีการผลิตและผลผลิต (IOT) แบบ 58 สาขาของ สศช.

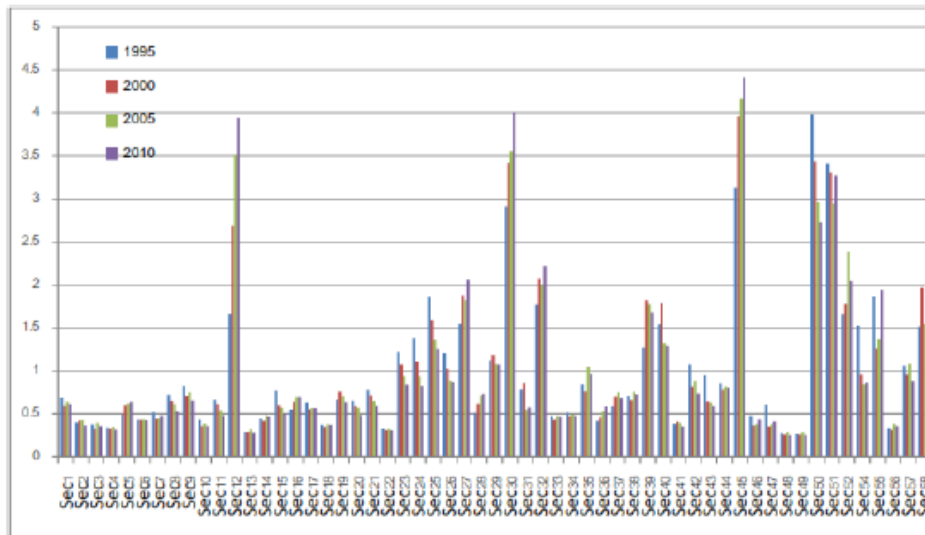
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

รูปที่ 4.9: ค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางด้านหน้า (Backward multiplier) จากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของไทย ปี ค.ศ. 1995, 2000, 2005 และ 2010

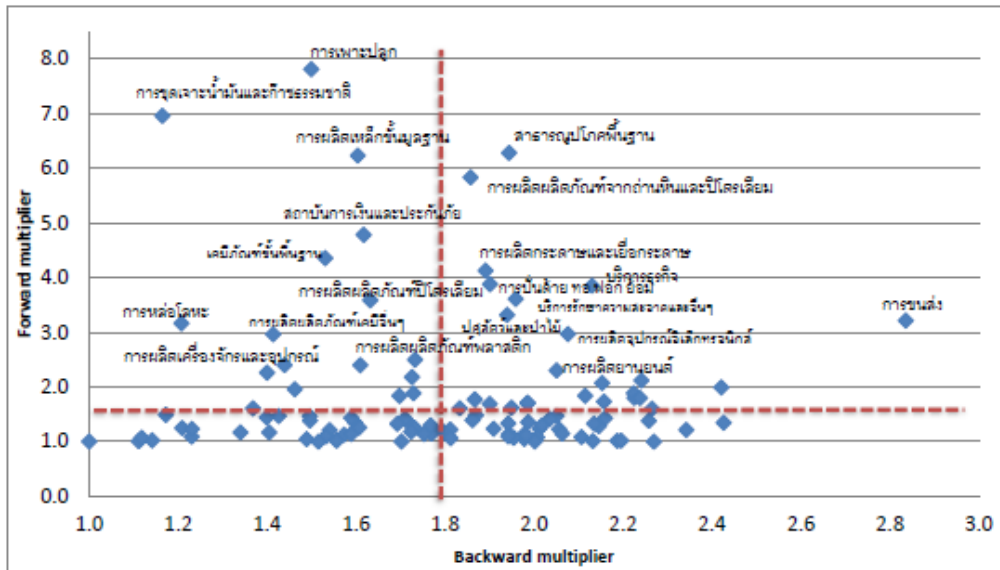
ที่มา: การคำนวณโดยผู้เขียน

โดยรูปที่ 4.8 ได้แสดงให้เห็นถึงกรณีของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางด้านหน้า (Backward multiplier) ที่ได้จากการคำนวณโดยใช้ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี ค.ศ. 1995, 2000, 2005 และ 2010 (หรือ พ.ศ. 2538, 2543, 2548 และ 2553) และรูปที่ 4.9 แสดงค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) ซึ่งเป็นผลจากการคำนวณด้วยตัวทวีคูณ Leontief (โดยสาขาที่มีขนาดสูงสุด 5 อันดับดังแสดงในตารางที่ 4.5 และ 4.6)

รูปที่ 4.10: ค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) จากตารางปัจจัยการผลิต และผลผลิตของไทย ปี ค.ศ. 1995, 2000, 2005 และ 2010
ที่มา: การคำนวณโดยผู้เขียน

นอกจากนี้ รูปที่ 4.10 ยังแสดงถึงการนำค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางด้านหน้า (Backward multiplier) และค่าตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) มาวิเคราะห์ร่วมกัน (ผลการคำนวณจากเมตริกซ์ตัวทวีคูณ Leontief) ซึ่งหากนำค่าเฉลี่ยของตัวทวีคูณทั้งสองแบบมาใช้ในการลากเส้นแบ่งทั้งในแกนตั้งและนอน จะทำให้สามารถจัดสร้างตารางที่แบ่งเป็น 4 ช่อง ซึ่งช่วยให้สามารถแบ่งประเภทของสาขาการผลิตออกเป็น 4 ประเภท และช่วยให้สามารถเข้าใจบทบาทของการส่งผลกระทบไปยังสาขาด้านหน้าและปลายน้ำของแต่ละสาขาการผลิตของประเทศไทยได้โดยละเอียด

รูปที่ 4.11: คุณลักษณะของสาขาการผลิตจากค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางด้านน้ำ (Backward multiplier) และตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) โดยใช้ข้อมูลตารางบัญชีการผลิตและผลผลิต (IOT) ของไทย ปี ค.ศ. 2010
ที่มา: การคำนวณโดยผู้เขียน

หมายเหตุ: เส้นประในแนวตั้งแสดงถึงค่าเฉลี่ยของ Backward multiplier และเส้นประในแนวนอนแสดงถึงค่าเฉลี่ยของ Forward multiplier ทั้งนี้เนื่องจากจุดที่แสดงค่ามีการกระจุกตัวที่มากเกินในบริเวณได้เส้นค่าเฉลี่ย Forward multiplier จึงไม่สามารถระบุชื่อสาขาของกลุ่มข้อมูลดังกล่าวในแผนภาพนี้ได้

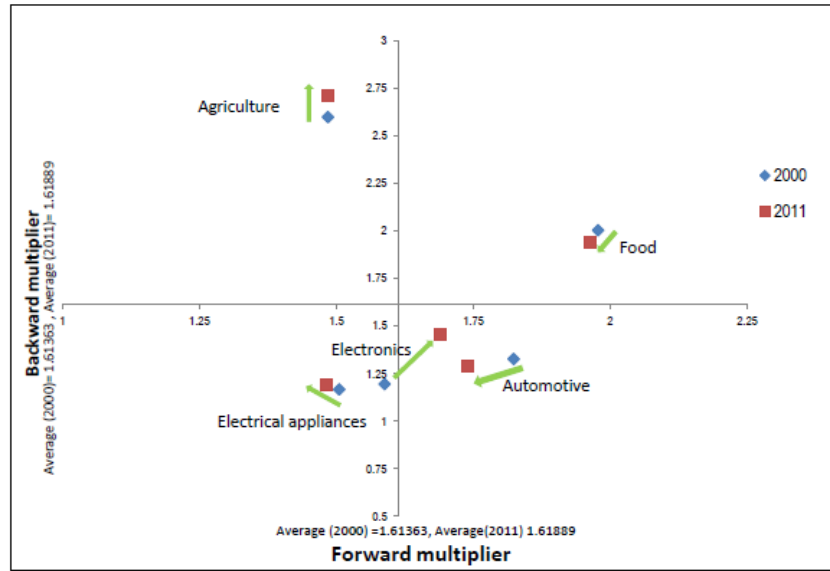
ปี ค.ศ. 1995		
สาขาการผลิต		ค่าของ Backward multiplier
Sec15	Slaughtering	1.531
Sec51	Transportation	1.433
Sec58	Unclassified	1.420
Sec17	Rice and Other Grain Milling	1.308
Sec9	Livestock	1.302
ปี ค.ศ. 2000		
สาขาการผลิต		ค่าของ Backward multiplier
Sec51	Transportation	1.743
Sec47	Building Construction	1.496
Sec15	Slaughtering	1.490
Sec58	Unclassified	1.444
Sec20	Animal Food	1.427
ปี ค.ศ. 2005		
สาขาการผลิต		ค่าของ Backward multiplier
Sec51	Transportation	1.631
Sec15	Slaughtering	1.589
Sec47	Building Construction	1.565
Sec58	Unclassified	1.471
Sec20	Animal Food	1.462
ปี ค.ศ. 2010		
สาขาการผลิต		ค่าของ Backward multiplier
Sec51	Transportation	1.561
Sec47	Building Construction	1.433
Sec58	Unclassified	1.347
Sec15	Slaughtering	1.343
Sec20	Animal Food	1.322

ตารางที่ 4.5: ค่าของตัวหาคู่แสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ (Backward multiplier) ที่มีค่าสูงสุด 5 อันดับ

ที่มา: ข้อมูลจาก สศช. และการคำนวณโดยผู้เขียน

ปี ค.ศ. 1995		
สาขาการผลิต		ค่าของ Forward multiplier
Sec50	Restaurants and Hotels	3.053
Sec51	Transportation	2.616
Sec45	Electricity and Gas	2.400
Sec30	Petroleum Refineries and Coal	2.230
Sec55	Business Service	1.428
ปี ค.ศ. 2000		
สาขาการผลิต		ค่าของ Forward multiplier
Sec53	Banking and Insurance	4.173
Sec45	Electricity and Gas	3.707
Sec50	Restaurants and Hotels	3.210
Sec30	Petroleum Refineries and Coal	3.195
Sec51	Transportation	3.092
ปี ค.ศ. 2005		
สาขาการผลิต		ค่าของ Forward multiplier
Sec53	Banking and Insurance	5.673
Sec45	Electricity and Gas	3.826
Sec30	Petroleum Refineries and Coal	3.266
Sec12	Paddy	3.227
Sec50	Restaurants and Hotels	2.725
ปี ค.ศ. 2010		
สาขาการผลิต		ค่าของ Forward multiplier
Sec45	Electricity and Gas	6.751
Sec30	Petroleum Refineries and Coal	3.974
Sec12	Paddy	3.599
Sec51	Transportation	3.546
Sec50	Restaurants and Hotels	2.945

ตารางที่ 4.6: ค่าของตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) ที่มีค่าสูงสุด 5 อันดับ
ที่มา: ข้อมูลจาก สศช. และการคำนวณโดยผู้เขียน

ตารางที่ 4.12: คุณลักษณะของสาขาการผลิตจากค่าของตัวชี้คุณแสดงผลกระทบไปทางด้านหน้า (Backward multiplier) และตัวชี้คุณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) โดยใช้ข้อมูลตารางบัญชีการผลิตและผลผลิต (IOT) ของไทย ปี ค.ศ. 2000 และ 2011
ที่มา: ข้อมูลจาก OECD และการคำนวณโดยผู้เขียน

นอกจากการใช้ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) การวิเคราะห์ยังสามารถใช้ข้อมูลจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นผู้จัดทำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตได้ (IOT) เช่นกัน โดยในรูปที่ 4.11 ได้แสดงถึงผลจากการคำนวณโดยใช้ข้อมูลจาก Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ซึ่งผลที่แสดงโดยรูปดังกล่าว ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของค่าตัวคูณแสดงผลกระทบไปทางด้านน้ำ (Backward multiplier) และตัวคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ (Forward multiplier) ของสาขาส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย 5 สาขา ซึ่งผลที่ได้ชี้ให้เห็นว่าสาขาโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวคูณทั้งสองประเภทมากนักในช่วงปี ค.ศ. 2000 และ 2011 โดยมีเพียงสาขาอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการเปลี่ยนแปลงมากโดยเปลี่ยนตำแหน่งจากช่องล่างซ้ายมาสู่ช่องล่างขวาของภาพ รวมถึงเป็นสาขาเดียวที่มีการเพิ่มขึ้นของค่าตัวคูณทั้งสองประเภทในช่วงเวลาดังกล่าว

4.8 บทสรุป

เนื้อหาในบทนี้ได้นำเสนอวิธีการนำข้อมูลในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) มาคำนวณเพื่อศึกษาคุณลักษณะของกลไกในระบบเศรษฐกิจโดยใช้หลักการตัวคูณ (multiplier) ของ Leontief ซึ่งสามารถแสดงถึงการขยายตัวของภาคการผลิตที่เป็นการตอบสนองต่อการขยายตัวของการบริโภคขั้นสุดท้าย โดยผลจากการคำนวณค่าตัวคูณ (multiplier) ยังสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยง และบทบาทของแต่ละสาขาการผลิตในโครงสร้างเศรษฐกิจดังแสดงโดยค่าตัวคูณแสดงการส่งผ่านผลไปกระทบไปทางด้านน้ำ (Backward multiplier) และค่าตัวคูณแสดงการส่งผ่านผลกระทบไปยังปลายน้ำ (Forward multiplier) นอกจากนี้ค่าตัวคูณ (multiplier) ยังสามารถแสดงถึงการส่งผ่านไปยังการขยายตัวของการใช้ปัจจัยการผลิต และส่งผลทำให้เกิดการใช้ปัจจัยทุนและปัจจัยแรงงานที่มากขึ้น และทำให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มในระบบเศรษฐกิจสูงขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) เพิ่มขึ้น โดยเนื้อหาในบทนี้ได้แสดงตัวอย่างของการใช้ค่าตัวคูณ (multiplier) ร่วมกับข้อมูลในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (IOT) เพื่อคำนวณความเชื่อมโยงดังกล่าว และวิธีการเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจและผลกระทบของนโยบายต่างๆ ซึ่งจะช่วยในการประเมินความคุ้มค่าและความเหมาะสมที่ครอบคลุมประเด็นได้อย่างรอบด้าน ทั้งในผลกระทบระดับรายสาขาและผลกระทบระดับมหภาค

ภาคผนวกที่ 5
สรุปผลการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจของโครงการ
1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

สรุปผลการศึกษามลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่

กิจกรรม	งบ	สาขา	คชชจ.	มูลค่าทั้งหมด	มูลค่าทางตรง	มูลค่าทางอ้อม
จ้างแรงงานทางการเกษตร	1,108,177,810.06					
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค	973,255,941.23					
อาหาร และเครื่องดื่ม (ไม่รวมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)	396,039,316.48	049 โรงสีข้าว	83,388,886.60	218,865,977	69,558,815.79	149,307,161.09
		042 โรงฆ่าสัตว์	89,559,009.12	246,520,276	61,284,234.66	185,236,041.60
		021 การเลี้ยงสัตว์	5,237,641.80	15,165,338	3,296,362.68	11,868,974.86
		022 ผลผลิตจากสัตว์	15,419,664.97	46,679,401	10,724,518.87	35,954,882.08
		029 การประมงน้ำจืด	8,569,734.34	20,708,880	4,327,196.24	16,381,683.61
		007 การทำไร่ฝัก	97,519,434.00	192,261,259	37,256,546.74	155,004,711.79
		008 การทำสวนผลไม้	52,438,222.06	107,820,309	20,344,252.22	87,476,056.95
		064 อุตสาหกรรมแปรรูป	43,906,723.59	131,158,945	30,892,314.06	100,266,630.78
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	13,669,153.60	062 การต้ม การกรอง	5,828,872.57	11,540,451	2,268,241.79	9,272,209.69
		063 การผลิตเบียร์	7,840,281.04	16,880,285	3,565,285.65	13,314,999.37
ยาสูบ หมาก ยานัตถุ์ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	7,566,852.89	066 การผลิตผลิตภัณฑ์	7,566,852.89	11,686,427	2,608,339.41	10,077,587.30
ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้าน	211,017,558.77	080 การผลิตเครื่องใช้	211,017,558.77	540,645,947	124,479,602.11	416,166,344.80
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	17,574,626.06	072 การผลิตเครื่องนุ่งห่ม	16,224,752.26	49,009,840	11,554,039.78	37,455,800.51
		077 การผลิตรองเท้า	1,349,873.80	3,986,261	907,258.62	3,079,002.68
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	33,806,745.97	160 สถานบันเทิง	21,443,261.78	36,931,523	6,870,107.00	30,061,416.32
		161 การประกันชีวิต	11,939,751.08	17,942,934	2,324,938.97	15,617,994.67
		162 การประกันวินาศภัย	423,733.11	651,578	94,527.23	557,050.42
เวชภัณฑ์และคำตรวจรักษา	16,049,050.88	169 บริการทางการแพทย์	16,049,050.88	40,540,286	8,652,321.12	31,887,965.26
การเดินทางและการสื่อสาร	239,149,165.07	149 การขนส่งทางบก	4,062,272.66	11,436,441	2,489,438.41	8,947,002.87
		150 การขนส่งทางอากาศ	235,086,892.41	691,672,869	165,359,476.59	526,313,392.78
การศึกษา	12,448,693.46	167 บริการการศึกษา	12,448,693.46	22,529,150	3,513,680.68	19,015,469.38
การบันเทิง การอ่านและกีฬา	16,476,211.93	176 บริการบันเทิง	16,476,211.93	29,728,519	4,917,286.96	24,811,232.33
การจัดงานพิธีในโอกาสพิเศษ	9,458,566.11	176 บริการบันเทิง	9,458,566.11	17,066,372	2,822,886.96	14,243,485.23
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	134,921,868.83	160 สถานบันเทิง	85,579,515.87	147,392,776	27,418,423.44	119,974,352.87
		161 การประกันชีวิต	47,651,244.83	71,609,795	9,278,772.68	62,331,022.06
		162 การประกันวินาศภัย	1,691,108.14	2,600,430	377,255.78	2,223,174.13
จ้างวิทยากร (อบรม)	3,499,200.00					
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค	3,073,168.55					
อาหาร และเครื่องดื่ม (ไม่รวมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)	1,250,540.09	049 โรงสีข้าว	263,310.08	691,095	219,640.03	471,454.68
		042 โรงฆ่าสัตว์	282,792.96	778,416	193,512.08	584,904.29
		021 การเลี้ยงสัตว์	16,538.46	47,886	10,408.65	37,477.67
		022 ผลผลิตจากสัตว์	48,689.38	147,396	33,863.91	113,531.71
		029 การประมงน้ำจืด	27,059.93	65,391	13,663.62	51,727.07
		007 การทำไร่ฝัก	307,928.93	607,087	117,641.87	489,445.36
		008 การทำสวนผลไม้	165,579.77	340,455	64,239.34	276,215.80
		064 อุตสาหกรรมแปรรูป	138,640.57	414,150	97,546.07	316,603.52
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	43,161.94	062 การต้ม การกรอง	18,405.34	36,440	7,162.24	29,278.08
		063 การผลิตเบียร์	24,756.60	53,301	11,257.80	42,043.66
ยาสูบ หมาก ยานัตถุ์ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	23,893.22	066 การผลิตผลิตภัณฑ์	23,893.22	36,901	5,080.10	31,821.15
ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้าน	666,312.42	080 การผลิตเครื่องใช้	666,312.42	1,707,152	393,058.79	1,314,093.52
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	55,493.92	072 การผลิตเครื่องนุ่งห่ม	51,231.54	154,754	36,483.22	118,271.04
		077 การผลิตรองเท้า	4,262.38	12,587	2,864.77	9,722.31
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	106,748.72	160 สถานบันเทิง	67,709.59	116,616	21,693.16	94,922.41
		161 การประกันชีวิต	37,701.15	56,657	7,341.26	49,315.63
		162 การประกันวินาศภัย	1,337.99	2,057	298.48	1,758.95
เวชภัณฑ์และคำตรวจรักษา	50,676.74	169 บริการทางการแพทย์	50,676.74	128,011	27,320.71	100,689.95
การเดินทางและการสื่อสาร	755,141.23	149 การขนส่งทางบก	12,827.10	36,112	7,860.69	28,251.20
		150 การขนส่งทางอากาศ	742,314.14	2,184,037	522,141.73	1,661,895.60
การศึกษา	39,308.19	167 บริการการศึกษา	39,308.19	71,138	11,094.85	60,043.55
การบันเทิง การอ่านและกีฬา	52,025.55	176 บริการบันเทิง	52,025.55	93,871	15,526.90	78,344.34
การจัดงานพิธีในโอกาสพิเศษ	29,866.52	176 บริการบันเทิง	29,866.52	53,889	8,913.59	44,975.46
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	426,031.45	160 สถานบันเทิง	270,227.25	465,410	86,576.85	378,832.94
		161 การประกันชีวิต	150,464.33	226,116	29,298.80	196,817.43
		162 การประกันวินาศภัย	5,339.87	8,211	1,191.23	7,019.93
อาหารสำหรับเกษตรกร (ไม่รวมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)	18,180,750.00					
ข้าว (10%)	1,818,075.00	049 โรงสีข้าว	1,818,075.00	4,771,796	1,516,546.74	3,255,249.33
เนื้อสัตว์ (60%)	10,908,450.00	042 โรงฆ่าสัตว์	8,224,450.35	22,638,636	5,627,899.98	17,010,735.64
		021 การเลี้ยงสัตว์	480,987.07	1,392,675	302,714.06	1,089,960.64
		022 ผลผลิตจากสัตว์	1,416,030.28	4,286,698	984,862.09	3,301,835.80
		029 การประมงน้ำจืด	786,982.30	1,901,753	397,378.34	1,504,375.10
ผัก ผลไม้ (30%)	5,454,225.00	007 การทำไร่ฝัก	2,968,602.66	5,852,652	1,134,131.72	4,718,520.00
		008 การทำสวนผลไม้	2,485,622.34	5,110,787	964,337.19	4,146,449.54

สรุปผลการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (ต่อ)

กิจกรรม	งบ	สาขา	คชช.	มูลค่าทั้งหมด	มูลค่าทางตรง	มูลค่าทางอ้อม
การขุดสระเก็บน้ำในการทำ	1,383,073,601.00					
ค่าตอบแทนสำหรับฟรีแอม	993,761,601.00					
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค	872,770,031.63					
อาหาร และเครื่องดื่ม (ไม่	355,149,382.74	049 โรงสีข้าว	74,779,221.08	196,268,687	62,377,065.77	133,891,621.09
		042 โรงฆ่าสัตว์	80,312,295.99	221,067,758	54,956,811.62	166,110,946.81
		021 การเลี้ยงสัตว์ปีก	4,696,870.18	13,599,560	2,956,022.61	10,643,536.94
		022 ผลผลิตจากสัตว์	13,827,628.39	41,859,885	9,617,242.78	32,242,642.70
		029 การประมงน้ำจืด	7,684,933.63	18,570,747	3,880,425.52	14,690,321.34
		007 การทำไร่ฝัก	87,450,829.62	172,410,830	33,409,914.18	139,000,915.87
		008 การทำสวนผลไม้	47,024,124.68	96,688,169	18,243,766.00	78,444,402.71
		064 อุตสาหกรรมเครื่อง	39,373,479.17	117,617,157	27,702,770.44	89,914,386.15
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	12,257,852.35	062 การต้ม การกลั่น	5,227,058.04	10,348,933	2,034,052.27	8,314,880.39
		063 การผลิตเบียร์	7,030,794.30	15,137,444	3,197,180.04	11,940,263.53
ยาสูบ หมาก ยาตัดหญ้า	6,785,596.84	066 การผลิตผลิตภัณฑ์	6,785,596.84	10,479,836	1,442,731.32	9,037,105.06
ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้าน	189,230,595.61	080 การผลิตเครื่องใช้	189,230,595.61	484,825,790	111,627,437.00	373,198,352.59
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	15,760,095.87	072 การผลิตเครื่องแต่ง	14,549,592.71	43,949,714	10,361,118.01	33,588,595.57
		077 การผลิตรองเท้า	1,210,503.17	3,574,691	813,586.75	2,761,104.41
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	30,316,295.54	160 สถาบันการเงิน	19,229,305.95	33,118,449	6,160,787.98	26,957,660.53
		161 การประกันชีวิต	10,707,005.72	16,090,377	2,084,895.63	14,005,481.11
		162 การประกันวินาศภัย	379,983.87	584,304	84,767.56	499,536.54
เวชภัณฑ์และค่าตรวจรักษา	14,392,032.00	169 บริการทางการแพทย์	14,392,032.00	36,354,617	7,758,993.56	28,595,623.48
การเดินทางและการสื่อสาร	214,457,693.52	149 การขนส่งทางรถ	3,642,854.55	10,255,661	2,232,410.97	8,023,250.26
		150 การขนส่งทางบก	210,814,838.97	620,259,612	148,286,580.64	471,973,030.94
การศึกษา	11,163,401.24	167 บริการการศึกษา	11,163,401.24	20,203,079	3,150,903.13	17,052,176.21
การบันเทิง การอ่านและก	14,775,089.88	176 บริการบันเทิงและ	14,775,089.88	26,659,134	4,409,591.06	22,249,543.12
การจัดงานพิธีในโอกาส	8,481,996.04	176 บริการบันเทิงและ	8,481,996.04	15,304,318	2,531,431.90	12,772,885.86
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการ	120,991,569.37	160 สถาบันการเงิน	76,743,674.10	132,174,891	24,587,549.15	107,587,341.95
		161 การประกันชีวิต	42,731,389.24	64,216,287	8,320,765.78	55,895,521.20
		162 การประกันวินาศภัย	1,516,506.03	2,331,943	338,305.19	1,993,637.72
ค่าน้ำมัน (4000/ไร่)	389,312,000.00	093 โรงกลั่นน้ำมัน	389,312,000.00	1,036,871,379	318,955,078.62	717,916,300.09
สนับสนุนปัจจัยปรับปรุงบำรุง	34,563,410.45					
หญ้าแฝก	24,194,387.32	017 ผลิตผลทางการ	24,194,387.32	46,136,853	8,535,630.53	37,601,222.57
ปุ๋ยพืชสด	6,912,682.09	017 ผลิตผลทางการ	6,912,682.09	13,181,958	2,438,751.58	10,743,206.45
อุปกรณ์	3,456,341.05	113 การผลิตเครื่องจักร	3,456,341.05	11,405,583	2,461,081.03	8,944,502.07
สนับสนุนปัจจัยด้านพืช	30,285,561.00					
เมล็ดพันธุ์ผัก	24,722,906.94	017 ผลิตผลทางการ	24,722,906.94	47,144,700	8,722,088.99	38,422,610.76
กิ่งพันธุ์ไม้ผล ไม้ยืนต้น	5,562,654.06	025 การทำไม้ซุง	5,562,654.06	9,501,853	1,362,428.79	8,139,423.97
สนับสนุนปัจจัยด้านประมง	35,585,788.00					
ค่าพันธุ์ปลาน้ำจืด	25,453,050.00	029 การประมงน้ำจืด	25,453,050.00	61,507,642	12,852,246.96	48,655,395.29
อาหารปลา	10,132,738.00	061 การผลิตอาหารสัตว์	10,132,738.00	33,220,256	8,581,324.36	24,638,932.12
สนับสนุนปัจจัยด้านปศุสัตว์	34,622,828.08					
พันธุ์สัตว์ (ไก่ไข่)	24,235,979.66	021 การเลี้ยงสัตว์ปีก	24,235,979.66	70,174,102	15,253,158.18	54,920,944.18
อาหาร/วัสดุอุปกรณ์	10,386,848.42	061 การผลิตอาหารสัตว์	10,386,848.42	34,053,359	8,796,528.18	25,256,831.20
ติดตามประเมินผล	857,082.05					
ค่าเบี้ยเลี้ยง	150,846.44					
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค	132,480.72					
อาหาร และเครื่องดื่ม (ไม่	53,909.33	049 โรงสีข้าว	11,350.99	29,792	9,468.43	20,323.86
		042 โรงฆ่าสัตว์	12,190.88	33,557	8,342.08	25,214.54
		021 การเลี้ยงสัตว์ปีก	712.95	2,064	448.70	1,615.62
		022 ผลผลิตจากสัตว์	2,098.94	6,354	1,459.83	4,894.22
		029 การประมงน้ำจืด	1,166.52	2,819	589.02	2,229.89
		007 การทำไร่ฝัก	13,274.46	26,171	5,071.40	21,099.42
		008 การทำสวนผลไม้	7,137.95	14,677	2,769.28	11,907.34
		064 อุตสาหกรรมเครื่อง	5,976.63	17,854	4,205.10	13,648.41
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	1,860.66	062 การต้ม การกลั่น	793.43	1,571	308.76	1,262.14
		063 การผลิตเบียร์	1,067.23	2,298	485.31	1,812.45
ยาสูบ หมาก ยาตัดหญ้า	1,030.01	066 การผลิตผลิตภัณฑ์	1,030.01	1,591	219.00	1,371.77
ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้าน	28,723.95	080 การผลิตเครื่องใช้	28,723.95	73,593	16,944.31	56,649.04
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	2,392.28	072 การผลิตเครื่องแต่ง	2,208.53	6,671	1,572.75	5,098.53
		077 การผลิตรองเท้า	183.75	543	123.50	419.12
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	4,601.81	160 สถาบันการเงิน	2,918.88	5,027	935.17	4,091.99
		161 การประกันชีวิต	1,625.25	2,442	316.47	2,125.94
		162 การประกันวินาศภัย	57.68	89	12.87	75.83
เวชภัณฑ์และค่าตรวจรักษา	2,184.62	169 บริการทางการแพทย์	2,184.62	5,518	1,177.76	4,340.63
การเดินทางและการสื่อสาร	32,553.26	149 การขนส่งทางรถ	552.96	1,557	338.87	1,217.88
		150 การขนส่งทางบก	32,000.30	94,151	22,508.92	71,642.39
การศึกษา	1,694.53	167 บริการการศึกษา	1,694.53	3,067	478.29	2,588.41
การบันเทิง การอ่านและก	2,242.76	176 บริการบันเทิงและ	2,242.76	4,047	669.35	3,377.33
การจัดงานพิธีในโอกาส	1,287.51	176 บริการบันเทิงและ	1,287.51	2,323	384.25	1,938.84
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการ	18,365.72	160 สถาบันการเงิน	11,649.18	20,063	3,732.23	16,331.05
		161 การประกันชีวิต	6,486.34	9,748	1,263.04	8,484.57
		162 การประกันวินาศภัย	230.20	354	51.35	302.62
ค่าเช่าที่พัก	463,278.37	148 โรงแรมและที่พัก	463,278.37	1,191,301	285,066.58	906,234.24
ค่าพาหนะ	42,854.10	165 การบริการทางอากาศ	42,854.10	42,854	-	42,854.10
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	157,103.14	093 โรงกลั่นน้ำมัน	157,103.14	418,420	128,711.28	289,708.27
ค่าวัสดุสำนักงาน (กระดาษ	43,000.00	083 การพิมพ์ การพิมพ์	43,000.00	126,453	29,728.79	96,723.98
			2,648,846,031	6,546,818,928	1,570,112,982.09	4,976,705,945.90
				6,546.82		
				2.47		

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ข้อมูล ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2564)

ภาคผนวกที่ 6
สรุปประเด็นขอทบทวนโครงการ

สรุปประเด็นขอทบทวนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

ลำดับ	มติกรม.เดิม (8 ก.ค. 2563)	ขอปรับ ตามมติกรม. 15 ม.ค. 2564	เหตุผล
1	1.1 เป้าหมาย เกษตรกรตำบลละ 16 ราย	เกษตรกรตำบลละ ไม่น้อยกว่า 2 ราย ขึ้นไป	เนื่องจากผลการรับสมัครเกษตรกรที่ผ่านมาพบว่า - บางตำบลไม่มีเกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ - บางตำบลเกษตรกรสมัครไม่ครบเป้าหมาย - บางตำบลเกษตรกรสมัครเกินเป้าหมาย
	1.2 จ้างงานระดับตำบล ตำบลละ 8 ราย	- จ้างงานระดับตำบล ตำบลละ ตั้งแต่ 1 ราย ขึ้นไป - การจ้างแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับตำบล เริ่มจ้างงานระหว่าง 1 ธันวาคม 2563 – 30 กันยายน 2564 รวมระยะเวลา 10 เดือน	- บางตำบลแรงงานสมัครเกินเป้าหมาย - บางตำบลไม่มีแรงงานสมัครเข้าร่วมโครงการ - บางตำบลแรงงานสมัครไม่ครบเป้าหมาย - กรณีที่แรงงานได้รับการจ้างงานแล้ว เกษตรกร ลาออกหรือยกเลิก ให้ปรับเพิ่มภารกิจของแรงงาน สนับสนุนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ภายใต้โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ว่างงาน
2	พื้นที่เข้าร่วมโครงการ - เกษตรกร 64,144 ราย รายละ 3 ไร่ พื้นที่เก็บกักน้ำ 4,000 ลบ.ม. ต่อราย รวม 256 ล้าน ลบ.ม.	พื้นที่เข้าร่วมโครงการ 4 ขนาด ดังนี้ 1) ขนาดพื้นที่ 2.5 ไร่ พื้นที่เก็บกักน้ำ ปริมาณดินขุดไม่เกิน 1,800 ลบ.ม. 2) ขนาดพื้นที่ 3 ไร่ พื้นที่เก็บกักน้ำ ปริมาณดินขุดไม่เกิน 2,100 ลบ.ม. 3) ขนาดพื้นที่ 4 ไร่ พื้นที่เก็บกักน้ำ ปริมาณดินขุดไม่เกิน 2,800 ลบ.ม. 4) ขนาดพื้นที่ 5 ไร่ พื้นที่เก็บกักน้ำ ปริมาณดินขุดไม่เกิน 3,500 ลบ.ม. - ปรับผลผลิตของโครงการในประเด็น พื้นที่เก็บกักน้ำ ให้เป็นไป ตามข้อเท็จจริงของจำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ และปริมาณดินขุดตามที่เกษตรกรเลือกรูปแบบ	1) เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่การเกษตรน้อยกว่า 3 ไร่ให้สามารถเข้าร่วมโครงการได้ 2) กรมพัฒนาที่ดินได้คำนวณปริมาณดินขุดดินถมของพื้นที่ดำเนินการ 4 ขนาดได้แก่ 2.5 ไร่, 3 ไร่, 4 ไร่ และ 5 ไร่ โดยใช้หลักคิดจากการประเมินอัตราการใช้น้ำของพืช นาข้าว 1,200 ลบ.ม./ไร่ พืชผักสวนครัว 1,070 ลบ.ม./ไร่ และความเหมาะสม ความพอดีของการบริหารจัดการน้ำ พื้นที่เพาะปลูกพื้นที่ใช้สอยและแรงงาน ดังนี้ - ขนาดพื้นที่ 2.5 ไร่ ปริมาณดินขุดไม่เกิน 1,800 ลบ.ม. - ขนาดพื้นที่ 3 ไร่ ปริมาณดินขุดไม่เกิน 2,100 ลบ.ม. - ขนาดพื้นที่ 4 ไร่ ปริมาณดินขุดไม่เกิน 2,800 ลบ.ม. - ขนาดพื้นที่ 5 ไร่ ปริมาณดินขุดไม่เกิน 3,500 ลบ.ม. 3) ตามพระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ.2543 ต้องเว้นระยะห่างจากขอบเขตพื้นที่ข้างเคียง ไม่น้อยกว่า 2 เท่าของความลึก

สรุปประเด็นขอทบทวนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (ต่อ)

ลำดับ	มติกรมเดิม (8 ก.ค. 2563)	ขอปรับ ตามมติกรม. 15 ม.ค. 2564	เหตุผล
3	งบประมาณ - ค่าดำเนินการปรับปรุงแปลง เกษตรทฤษฎีใหม่ 4,009 ตำบล ตำบลละ 16 ราย ปริมาณดินขุด รายละ 4,000 ลบ.ม. รายละ 88,904.19 บาท รวมเกษตรกร 64,144 ราย เป็นเงิน 5,702,670,364 บาท - ไม่ได้ตั้งงบประมาณค่าควบคุมงานไว้	1) พื้นที่ 2.5 ไร่ ปริมาณดินขุด 1,800 ลบ.ม. 1.1) ค่าก่อสร้าง 40,006.89 บาท/บ่อ $1,800 \times 16.64 = 29,952$ Factor F $1.3357 = 10,054.89$ 1.2) ค่าควบคุมงาน 2% (งบดำเนินงาน) = 800.14 บาท/บ่อ 2) พื้นที่ 3 ไร่ ปริมาณดินขุด 2,100 ลบ.ม. 2.1) ค่าก่อสร้าง 46,674.700 บาท/บ่อ $2,100 \times 16.64 = 34,944$ Factor F $1.3357 = 11,730.70$ 2.2) ค่าควบคุมงาน 2% (งบดำเนินงาน) = 933.494 บาท/บ่อ 3) พื้นที่ 4 ไร่ ปริมาณดินขุด 2,800 ลบ.ม. 3.1) ค่าก่อสร้าง 62,232.934 บาท/บ่อ $2,800 \times 16.64 = 46,592$ Factor F $1.3357 = 15,640.934$ 3.2) ค่าควบคุมงาน 2% (งบดำเนินงาน) = 1,244.658 บาท/บ่อ 4) พื้นที่ 5 ไร่ ปริมาณดินขุด 3,500 ลบ.ม. 4.1) ค่าก่อสร้าง 77,791.168 บาท/บ่อ $3,500 \times 16.64 = 58,240$ Factor F $1.3357 = 19,551.168$ 4.2) ค่าควบคุมงาน 2% (งบดำเนินงาน) = 1,555.823 บาท/บ่อ ทั้งนี้ไม่เกินวงเงินที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ	การปรับปรุงแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นงานก่อสร้างตาม มาตรา 4 ใน พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งต้องมีการควบคุมงานและการบริหารสัญญาก่อสร้างจึงได้เสนอ งบประมาณสำหรับค่า อำนวยการและค่าควบคุมงานก่อสร้าง
4	อนุมัติแบบมาตรฐานโคก หนอง นา โมเดล พื้นที่ขนาด 3 ไร่ สัดส่วนพื้นที่ 1 : 3	ใช้รูปแบบมาตรฐานกรมพัฒนาที่ดินและมีรูปทรงเรขาคณิตอื่นที่ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกร ซึ่งสามารถตรวจนับปริมาณ ดินขุดได้โดยให้มีปริมาณดินขุดตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้	1) ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ พ.ศ. 2560 การก่อสร้างจะต้องมีแบบรูปรายการที่แสดงถึงขนาดและมิติต่างๆ ให้ตรวจสอบวัดได้ 2) งบประมาณการขุดสระเก็บกักน้ำที่ได้รับเป็นงบลงทุน เพื่อความโปร่งใสให้เกิดการตรวจสอบได้ง่ายจึงทำแบบรูปรายการมาตรฐานพร้อมระยะมิติต่างๆ ที่ง่ายต่อการตรวจสอบ 3) เป้าหมายการดำเนินงานมีจำนวนมาก จึงจำเป็นต้อง กำหนดรูปแบบมาตรฐานเพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินงานให้ เป็นรูปแบบเดียวกัน

สรุปประเด็นขอทบทวนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (ต่อ)

ลำดับ	มติกรมเดิม (8 ก.ค. 2563)	ขอปรับ ตามมติกรม. 15 ม.ค. 2564	เหตุผล
5	ไม่ได้ระบุในโครงการ	การขออนุญาตขุดดินและถมดิน ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ.2543 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เสนอกรมโยธาธิการ และผังเมืองขอพิจารณาค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายตาม พ.ร.บ.ฯ	ตามพระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ.2543 มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการชำระ ค่าธรรมเนียม 1) กรณีขุดสระเก็บกักน้ำความลึกเกิน 3 เมตร เจ้าของพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และออกค่าใช้จ่ายในการชำระค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543 มาตรา 17 2) กรณีการถมดินจากสระเก็บกักน้ำพื้นที่เกิน 2,000 ตารางเมตร เจ้าของพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และออกค่าใช้จ่ายในการชำระค่าธรรมเนียม ตามพระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ.2543 มาตรา 26 ซึ่งค่าธรรมเนียมใน (1) และ (2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้องเป็นผู้รับภาระเนื่องจากไม่ได้ตั้งงบประมาณไว้ในโครงการ
6	ไม่ได้ระบุในโครงการ	การขออนุญาตขุดแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่เอกชน เสนอกรม. ให้ความเห็นชอบให้กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการ ขุดแหล่งเก็บกักน้ำซึ่งเป็นรายการ งบประมาณในหมวดงบประมาณในพื้นของเอกชน(เกษตรกร) ได้	เพื่อให้การดำเนินงานขุดแหล่งเก็บกักน้ำสามารถดำเนินการในพื้นที่ส่วนบุคคลของเกษตรกร โดยความยินยอมของเกษตรกร
7	ไม่ได้ระบุในโครงการ	การจัดซื้อจัดจ้างขุดสระเก็บกักน้ำ จัดซื้อจัดจ้างเป็นรายตำบล	เพื่อให้การบริหารสัญญา มีความคล่องตัว สอดคล้องกับเป้าหมายที่มีจำนวนมาก และดำเนินการให้ทันกับ ระยะเวลาที่กำหนด ประกอบกับมีกิจกรรมอื่นที่ต้อง ดำเนินงานต่อเนื่องจากการขุดสระเก็บกักน้ำ จึงมีความจำเป็นต้องกระจายการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างเป็นรายตำบล - หากตำบลไหนมีความพร้อมที่จะขุดบ่อให้ ดำเนินการ จัดซื้อจัดจ้างก่อนได้
8	การอบรมเกษตรกร หลักสูตร 4 วัน 3 คืน หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์	ขอปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้แก่เกษตรกรแบบต่อเนื่อง จากเดิมเป็นการอบรมครั้งเดียว เพื่อให้เกษตรกรมีการปรับแนวคิด พฤติกรรมโดยขอ ปรับเปลี่ยนเป็นการอบรมมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้เกษตรกรทำเกษตรทฤษฎีใหม่ได้ โดยปรับเป็นการจัดเวทีชุมชน การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น หรือเป็นไปตามที่คณะกรรมการโครงการ ฯ กำหนด	ให้การเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนสอดคล้องกับการปฏิบัติจริง และมีความต่อเนื่อง

สรุปประเด็นขอทบทวนโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (ต่อ)

ลำดับ	มติกรมเดิม (8 ก.ค. 2563)	ขอปรับ ตามมติกรม. 15 ม.ค. 2564	เหตุผล
9	ไม่ได้ระบุในโครงการ	กรณีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสาน เกษตรทฤษฎีใหม่) ขาดแหล่งน้ำหรือมีแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร ประสงค์เข้าร่วมโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่ม เกษตรทฤษฎีใหม่	เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสาน เกษตรทฤษฎีใหม่) ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำเกษตร และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯ ยังไม่ได้สนับสนุนเรื่องแหล่งน้ำให้กับเกษตรกร ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรมี ศักยภาพในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ได้อย่างสมบูรณ์ จึงเห็นควรสนับสนุนเฉพาะการขุดบ่อเก็บกักน้ำ เพื่อทำให้เกิดจุดเรียนรู้เกษตรกรทฤษฎีใหม่ ต่อไป

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวกที่ 7
ประมวลภาพการดำเนินงาน

ภาพกิจกรรมขุดสระกักเก็บน้ำ

ก่อนดำเนินการ

ระหว่างดำเนินการ

หลังดำเนินการ

กิจกรรมตรวจเยี่ยม/ส่งมอบสระกักเก็บน้ำ

สภาพแปลงปัจจุบันของเกษตรกรบางพื้นที่

การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดินแก่เกษตรกร (น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยขี้สัตว์ ฯลฯ)

สนับสนุนพันธุ์สัตว์ (ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง ฯลฯ) และปัจจัยการผลิตเพื่อทำอาหารสัตว์

สนับสนุนพันธุ์พืช (ไม้ผล เมล็ดพันธุ์ผัก สมุนไพร ฯลฯ)

สนับสนุนพันธุ์ปลากินพืช และอาหารสัตว์น้ำ

กิจกรรมการเตรียมอาหารธรรมชาติ

กิจกรรมการอบรมให้ความรู้

การอบรมแบบออนไลน์

การติดตามประเมินผล

สินค้าหลักของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

ตำบล กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

สินค้าหลัก

ภาคเหนือ
ข้าว ข้าวโพด มัน ลำไย กล้วย
อโวคาโด มะม่วง มะพร้าว
มะเขามหวาน ทุเรียน พริก ยา
ตะไคร้ มะกรูด หอมแดง
หอมยาว สบู่ไฟ
ทุเรียนหมอนทอง กวนอิมกรีน
ปลาอินทรี ฯลฯ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ข้าว แดงโม ข้าวโพด หัวใจเก้า
ตัวสีสอง พริกขี้หนู สบู่ไฟ
กล้วย กัญชง ไม้ ยา ตะไคร้
พริก ผัก มะนาว ไข่พื้นเมือง
ปลาดี ปลาตะเพียน ฯลฯ

ภาคใต้
ทุเรียนหมอนทอง พริกสวนครัว
(เช่น แดงกวา หัวผักกาด พริก ยา
ตะไคร้) มะพร้าวป่าหอม สับปะรด
ลองกอง แดงโม กล้วย ไข่ไก่
ไข่ต้ม ปลาดีแอดเด็ว ปลาสิ
 ฯลฯ

ภาคกลาง
พริกสวนครัว ข้าว ไม้ผล
สบู่ไฟ กล้วย ยา ตะไคร้
แปรรูปกล้วย (เช่น กล้วยตาก
กล้วยฉาบ) หมอนกามผลสด
ปลาดี ฯลฯ

ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกร

ตำบล กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกร
โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ จังหวัดพังงา

ข้าวโพดทานสด
อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา

พริกเนื้อสุระ
อ.สุระบุรี จ.พังงา

ต้นพริกไทยพันธุ์ฮิลอน
อ.สุระบุรี จ.พังงา
สวนลุงแดงเกษตรอินทรีย์
บ้านบางซอ

น้ำผึ้งแท้ 100%
อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
จิระภร เอ้าดอง